

The Project Gutenberg eBook of Perhe: Kuvauksia jokapäiväisestä elämästä, by Fredrika Bremer

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Perhe: Kuvauksia jokapäiväisestä elämästä

Author: Fredrika Bremer

Translator: Theodolinda Hahnsson

Release Date: December 25, 2009 [EBook #30757]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK PERHE: KUVUKSIA JOKAPÄIVÄISESTÄ
ELÄMÄSTÄ ***

Produced by Tapio Riikonen

PERHE

Kuvauksia jokapäiväisestä elämästä

Kirj.

FREDRIKA BREMER

Suomentanut ["Famijlen H."] T. H. [Theodolinda Hahnsson]

Helsingissä, G. W. Edlund'in kustannuksella. 1882.

SISÄLLYS:

Herra F. A. Brockhausille Leipzig'iin.

ENSIMMÄINEN OSA:

Perille-tulo. — Tee. — Kuvat.
Julian kirje. — Helena. — Sokea. — Emilia. — Sulhot.
Viisi päivää häitten edellä

Hääpäivä

TOINEN OSA:

Päivälliset. — Sotkeloa kaikellisista.

Sokea

Kevät ja Rakkaus

Vyhti sekaantuu

Kornetti. Kornetti. Kornetti.

"Huhuu! Huhuu!"

Teetä ja illallista

Mitä lukiani luultavasti huutavat

Viimeiset vehkeet

Herra F. A. Brockhausille Leipzig'iin.

Korkeasti kunnioitettava Herra!

Teidän kirjeenne on minussa iloa ja kiitollisuutta herättänyt, jonka tahtoisin todeksi näyttää siten, että pyyntönne mukaan "kertoisin yhtä ja toista elämästäni sekä koko sivistykseni kehityksestä". Mutta tuopa käynee vaikeaksi, koska tässä ainoastaan pintapuolisesti saatan mainita *sisällistä* elämäni koskevista seikoista, joissa juuri pää-asiallisesti on koko elämäkertani.

Kerran, jolloin tässä maailmassa minua ei enään olemassa ole, tahtoisin hengettärenä tänne palata kertomaan ihmisille suurimmista kärsimyksistäni ja nautinnoistani, kaikesta, mitä olen rakastanut ja kokenut. Eikä silloin kenenkään tarvitsisi minua peljätä! Sillä vaikka minä sydän-yöllä tulisinkin jonkun taistelevan, levottoman sielun, luokse, tekisin sen vain saattaakseni hänen mielensä rauhallisemmaksi, hänen yölampunsa kirkkaammaksi sekä itseni hänen ystäväksensä ja sisareksensa.

Kuitenkin sopinee nytkin jo luoda ystävällisiä silmäyksiä tuon verhon taakse, joka peittää ulkomuodoltaan hyvinkin vähäpätöistä ja tavallista elämää. Siis nähtäköön, että olen syntynyt Auran rannalla, että kumminani oli useita Turun oppineita ja kunnioitettavia provessoreita ja noista silmäyksistä (jos niissä on näkiävoimaa) selvinnee silloin vaikutus, johon tässä saatiin ainoastaan hämääri viitata. Kolmen vuoden vanhana vietiin minä pois kodistani Suomen maasta, ja siitä ajasta olen säilyttänyt vain yhden ainoan muiston. Tämä muisto on eräs *sana*, on voimakas nimi; — pelolla ja rakkaudella Suomen kansa pakanuuden synkinä aikoina mainitsi tuota sanaa, ja vielä tänäkin päivänä mainitaan sitä samoilla, mutta kuitenkin kristin-opin valon jalostuttamilla tunteilla; usein luulen tätä sanaa kuulevani ukkosen jyminässä, kun se vaeltaa vapisevan maan ylitse, ja myöskin tuulen vienossa leyhkässä, joka lohduttaa ja virkistyyttää luontoa; tuo sana, tuo nimi on *Jumala!*

Jos nyt hyvän-tahtoisesti seuraatte minua Suomesta Ruotsiin, jossa isäni, myytyänsä Suomessa kartanonsa, tuli tilan-haltiaksi, niin en suinkaan vaivaa teitä minua seuraamaan edemmäksi tuohon sekavista alkutöistä rikkaaseen lapsuuteeni ja nuoruuteeni aikaan enkä myöskään pidätä teitä katselemaan perhettä, joka on varsin tavallinen eikä tarjoa mitään vaihtelevaisuutta, paitsi että se joka syksy kattovaunuissa maan-kartanostansa lähtee pääkaupungissa olevaan taloonsa sekä joka kevät kaupungintalostansa maan-kartanoonsa, ja jossa on nuoria tyttäriä, mitkä soittavat sonaatteja, laulavat romanseja eli laulurunoja, harjoittelevat piirustusta, lukevat romaneja, koettavat kaikin tavoin sivistyyttää itseänsä ja toivoen katselevat tulevaisuutta kohden, nähdäksensä ja tehdäksensä ihme-töitä. Nöyrimmästi minun täytyy tunnustaa, että minä kuvituksissani aina näin itseäni sotasanakarittarena. Jos nyt ehkä tahdotte luoda silmäyksen tuohon perhe-kuntaan, niin näette sen heidän maan-kartanossansa suureen huoneeseen kokoontuneena ääneensä lukemaan, ja — jos teitä huvittaa — sopii teidän huomata sitä vaikutusta, minkä muutamat Saksan suurista kirjailioista tekevät erittäinkin yhteen tyttäreeseen. Jos tulisesta mielen-liikutuksesta kuolla saattaisi, niin hän epäilemättä olisi Schiller'in Don Carlos'ta lukeissaan kaatunut kuoliaaksi tuolilta maahan, eli oikeammin, hän olisi kokonaan sulautunut tunteitten kyynel-virraksi. — Mutta tuon vaaran hän kesti. Hän eli lukeaksensa ja oppiaksensa vielä paljon uutta tuon maan kirjallisista tuotteista — tuon maan, jota syystä sopii kutsua "Europan sydämmeksi" ja jonka rikkaasta sivistys-lähteestä hän vielä tänäkin päivänä ammentaa sielullensa runsaan ravinnon.

Jos syvemmältä tahdotte hänen sieluhunsa katsella, — niin näette miten maallinen raskas todellisuus vähitellen levittää huntunsa hänen nuoruutensa unelmien ylitse, miten hämääri jo aikaiselta laskee varjonsa hänen tielleen, miten hän huolestuneena — mutta turhaan! — koettaa paeta kohtaloansa. Ilma on ikään kuin sakean lumipyryn pimittämänä, hämääri synkistyy, jo tulee yö; ja tämän synkän äärettömän talvi-yön helmassa kuulee hän idästä ja lännestä, eläimistä ja kasveista, kuihtuvasta luonnosta, epätoivoisesta ihmiskunnasta valittavia ääniä ja näkee elämän ihanuuksinensa, lempinensä,

sykkivine sydämminensä elävänä haudattuna kylmän, kostean jääkerroksen alle. Taivas on pimeä ja tyhjä — ei yhtäkään silmää eikä yhtäkään sydäntä enään olemassa ole. Kaikki on kuollutta eli oikeammin: kaikki *katoaa* paitsi murhe musta.

Kenties olette joskus huomannut, millä merkillisellä tavalla kaikki syvämielisemmät jumalais-tarustot alkavat. *Alussa* nähdään valoisan ja lämpimän, jumalallisen peri-ajatuksen taipuvaa alas pimeään, sumuisen alku-aihehen puoleen. Ja tästä syleilystä, valosta ja pimeydestä, tulesta ja kyyneleistä syntyy vihdoinkin — *yksi Jumala*. Minä luulen, että jotakin saman-kaltaista tapahtuu jokaisessa ihmisessä, joka on syntynyt syvempää, aatteellisempaa eloa varten; jotakin sellaista kuitenkin *hän* on kokenut, joka nämät rivit kirjoittaa.

Jos saman henkilön olisitte nähnyt muutamia vuosia myöhemmin, niin olisitte havainnut hänessä suuren muutoksen tapahtuneen. Te olisitte nähnyt, miten nuot kasvot, jotka kauan aikaa olivat kyyneleistä surkastuneina olleet, nyt loistivat sanomattomasta ilosta; hän oli ikään kuin haudasta noussut uuteen eloon. Mikä siis oli matkaan saattanut tuon muutoksen? Onko hänestä tullut sotasankaritar, onko hän saavuttanut kauneuden, rakkauden tahi maineen kunniaseppeleen? — Ei, ei mitään tuosta kaikesta! Nuoruuden harhakuvitukset ovat haihtuneet, nuoruudenaika on ohitse. Ja kuitenkin on hän uudestaan nuori, sillä hänen sieluunsa on syntynyt vapaus, tuohon pimeään sekavaan on kuulunut: "Tulkoon valkeus!" Ja valkeus on tunkenut pimeyden läpi sekä laskenut loisteensa *vapautetun* ylitse, joka, silmät vakaasti valoon kiinnitettynä, on ilokyyneelten vuotaessa saattanut sanoa: "Kuolema, kussa on sinun otas? Hauta, kussa on sinun voittoa?"

Monta surua hän sittemmin on saanut kokea, poijes on temmattu moni niistä, joita hän sydämestään on rakastanut. Monet murheet ovat hänelle tuottaneet kivistystä, joka on katkeralta tuntunut ja vieläkin tuntuu, mutta hänen sydämensä sykkii toki raittiina, tuo pimeä yö on kadonnut. Niin, se on poissa, mutta sen hedelmä tallella; sillä, samati kuin muutamat kukat ainoastaan yöllä puhkeavat, niin myöskin ihmis-sielu vasta suuren surun yössä herää näkemään noitten iäisten tähtien valoa.

Ehkä myöskin tahtoisitte kuulla jotakin kirjailia-toimestani. Sen ensimmäinen alku ilmaantui, kun elin kahdeksatta vuottani, seuraavassa ranskan-kielisessä värsypätkässä, jonka sepitin kuulle:

O corps céleste de la nature!

Ja näin jatkoin minä nuorena kauan aikaa tuollaisia ylevään suuntaan pyrkiviä sepustelemlisiä, joita lukemasta tahtoisin säästää vihollisianikin, jos minulla joitakuuta olisi. Minä kirjoitin nuoruuteni ja levottomuuteni tunteitten vaatimuksesta; minä kirjoitin, ikään kuin lahdessa nuot tuulen ajelemat pienet aallot, jotka piirtävät tarkoituksettomia jälkiä rannan hiekkaan; minä kirjoitin vain kirjoittaakseni. Sittemmin tartuin kynääni varsin toisista syistä ja kirjoitin — mitä lukenut olette.

Tänään, jolloin jo seison elämäni syksyn rajalla, näen vielä samoja esineitä ympärilläni kuin nuoruuteni keväimessäkin, ja onpa minulle sekin onni suotu, että monesta rakkaasta minulla vielä on elossa kallis äiti ja sisar. Net niityt, jotka ympäröivät meidän asuntoamme ja jossa muinoin Kustaa II Adolf tarkasti sotajoukkoansa, ennenkuin hän vapauttaja-kuninkaana lähti Saksaan, näyttävät silmissäni nyt yhtä kauniilta kuin lapsuuteni aikakin; ne ovat vain tulleet minulle kalliimmaksi, sillä nyt minä paremmin tunnen niitten ruohot ja kukat.

Oman tulevaisuuteni suhteen on minulla vain se ainoa toivo, että saattaisin päättää ne työt, joihin olen ryhtynyt ja joittenka alkuna minun näihin asti kirjoitetut teokseni ovat. Jollei tämä minulta onnistu, pidän itseäni ansaitsemattomana kaikkeen siihen hyvytyteen, jota minulle jo on osoitettu, vaan *jos* tämä onnistuu, ansaitsee siitä parahan kiitoksen net hyvät, rehelliset ihmiset, jotka hyväksymällä ovat minua työhöni kehoittaneet. Minä puolestani kiitän heitä sydämestäni!

Ottakaatte myöskin Te, kunnioitettava herrani, vastaan tämä osoitus minun tunteistani Teitä ynnä teidän maan-miehiänne kohtaan, ja olkaatte vakuutettu totisesta kunnioituksestani ja kiitollisuudestani.

Årstasta Toukokuun 3 päivänä 1841.

* * * * *

Kun nyt ensimmäinen suomalainen käännös tuon mainion ruotsalaisen, Suomessa syntyneen kirjailiattaren suuremmista teoksista eli romaneista yleisölle ilmestyy, on sopivaksi nähty, että sen etupäässä tulisi olemaan yllämainittu, Leipzig'iin kirjan painaja ja -kustantaja F. A. Brockhaus'ille kirjoitettu kirje, joka sittemmin on ollut Fredrika Bremer'in koottujen teoksien esipuheena, kun net saksan-kielisinä rupesivat ilmestymään 1841. Näistä "Presidentin tyttäret" oli ensimmäinen, joka pääsi saksalaisen yleisön tuttavuuteen. Sama kirje on myöskin hänen teostensa ensimmäisen ranskalaisen käännöksen eli "Naapurit" romanin esipuheena (1845). Että tuo huvittava kirje, joka kirjoitettiin neljäkymmentä vuotta sitten, jolloin Fredrika Bremer eli elämänsä keskipäivässä, jolloin hänen maineensa oli korkeimmallaan, nyt myöskin pannaan tämän "Perhe" nimisen suomalaisen käännöksen

alkupäähän, on aivan paikallaan, koska juuri mainittu romani oli ensimmäinen, millä Fredrika Bremer alkoi "Kuvauksia jokapäiväisestä elämästä" nimistä romanijaksoa, joka on perustanut hänen maineensa; ja sen ohessa me nyt myöskin tahdomme mainita muutaman sanan hänen elämästään, kirjailiatoimestansa ja kansallisuudestaan.

Fredrika Bremer syntyi Elokuun 17 päivänä 1801 Tuorlan talossa lähellä Turku, jossa sekä hänen isänsä että isän-isänsä olivat asuneet. Nämät olivat varallisia ja yleisesti kunnioitettuja kauppiaita sekä kuuluivat erääseen sukuun, joka Saksasta oli Ruotsin kautta Suomeen muuttanut ja täällä vieläkin löytyy lavealle levinneenä.

Hänen isänsä äiti, Ulrika Fredrika Bremer, syntyisin Salenius, k. 1798, oli etevä nainen ja teki leskenä monta testamentillista määräystä, muitten muassa myöskin Turun akatemian varattomien yliopistolaisten hyväksi, jonka vuoksi silloinen jumaluus-opin provessori Jaakko Tengström piti hänestä muistopuheen, ja H. G. Porthan toimitti siihen tilaisuuteen kutsumus-kirjan; molemmat kiittivät hänen ansioitansa sekä perheen-emäntänä että hyvän-tekijänä.

Vanhempainsa muassa (äiti lienee ollut ruotsalainen) muutti Fredrika Bremer jo kolmen vuoden vanhana 1804 Ruotsiin ja oleskeli siellä melkein koko tuon siunauksesta, työstä ja kunniaista rikkaan elämänsä, kertaakaan enään käymättä Suomen maassa. Ruotsissa hän myöskin kuoli Joulukuun 31 päivänä 1865 Årsta nimisessä kotokartanossaan Öster-Haningen pitäjässä vähän matkaa Tukholmasta. Mainitun pitäjän kirkkomaahan hän on haudattuna ja haudan graniitti-patsaassa, jonka päällä seisoo risti, on nimen ynnä syntymä- ja kuolema-päivän alla hänen oman tahtonsa mukaan piirrettyinä seuraavat Raamatun sanat; — "Kun minä huusin Herraa, pelasti hän minua kaikesta minun hädästäni".

Fredrika Bremer'in kirjailiutyö alkoi jo 1828, ja sitä hän jatkoi sitten aina elämänsä loppuun asti; ensimmäisen suuremman työnsä, "Perheen", kirjoitti hän vuosina 1829-1831 eli viisikymmentä vuotta takaperin. Hänen teoksiansa on enemmän kuin 30 nidosta osaksi romaneja ja novelleja, joista useimmat ilmestyivät tuolla yhteisellä nimellä: "Kuvauksia jokapäiväisestä elämästä", (1828-1848), osaksi matkakertomuksia, joista ovat arvollisimmat: "Uuden mantereiden kodit", päiväkirja kirje-muotoon esitettynä kaksivuotisen matkan aikana (1849-1851) Pohjois-Amerikassa ja Cubassa, sekä "Elämän-olot vanhalla mantereella", matkamuistelmia Sveitsistä, Italiasta, Palestinasta, Turkinmaalta, Kreikasta ja sen saaristoista (1856-1861), ja vielä muutamia pienempiä siveys-opillisia ja ihmis-rakkautta osoittavia kirjoituksia; kaikki ne ihanasti osoittavat hänen neroansa ja hyvää sydäntänsä. Net otettiin erinomaisella suosiolla vastaan Ruotsissa, samati net Suomessa maamme ruotsalaista sivistynyttä yleisöä miellyttivät sekä voittivat pian myöskin ulkomailla suurta huomiota — niitä luettiin ihastuksella sekä Europassa että Amerikassa; suurin osa niistä on käännetty Saksan, Englannin, Ranskan, Tanskan ja Hollannin kielelle, muutamit myöskin Italiaksi y.m. Net ovat Fredrika Bremer'in nimen tehneet maailman kuuluisaksi. Hänen ihmis-rakkautta osoittavia töitään, joita hän Tukholmassa paraiten harjoitti, sekä muita hänen elämänsä kuuluvia kohtia jätämme varsin mainitsematta. Hänen vaikutuksensa Ruotsin yleiseen sivistykseen, ruotsalaisten naisten edistytymiseen siveydellisessä, tiedollisessa ja yhteiskunnallisessa suhteessa, on ollut ääretön.

Fredrika Bremer'in lukuisat kirjoitukset eivät millään tavalla kuulu Suomen kirjallisuuteen; net eivät sisällä mitään, joka niille sitä oikeutta tuottaisi, niissä ei ole mitään suomalaisuutta, vaan ovat ne jaloimmassa merkityksessä *ruotsalaisia*, ja syystä niitä luetaankin ruotsalaisen kansallis-kirjallisuuden helmiksi. Niin, Fredrika Bremer on todellakin Ruotsin kaikkein isän-maallisin kirjailiatar; Ruotsia, sen luontoa, kansaa ja kaikkea, mitä siellä jaloa, ihanaa ja hyvää löytyi, hän tulisimmalla rakkaudella suosi ja kohteli, hän uneksi sen onnesta ja teki työtä sen hyväksi. "Jalot ovat sinun neuvosi Ruotsi, emämaa, kotimaa! jalkojesi juuressa tahdon minä istua ja sinua kuunnella kuten lapsi äitiänsä", näin hän huudahtaa "Mittumaaria-matka" nimisessä teoksessaan, jossa hän osoittaa harrasta isänmaan-rakkautta kaikkiin Ruotsin eri maakuntiin. Sanalla sanoen: Fredrika Bremer on ruotsalainen kaikesta sydämmestään ja mielestään. — Että niin on laita sekä että hän vain hämärästi muisti toisen maan, Suomen. suojanneen hänen kehtoansa, ei saata kummastuttaa ketään, joka tulee ajatelleeksi, kuinka aikaiselta tuo pieni taimi muutettiin ruotsalaiseen maahan. Kun hänen sielunsa ensiksi oli pysyväisille vaikutuksille altis, jolloin hän ensiksi oppi tuntemaan ja käsittämään, oli kaikki, mikä häntä ympäröisi, ruotsalaista, sekä maa että kansa, eikä hänen synnyin-maansa enään ollut yhdistettynä vanhaan emämaahan, vaan kävi nyt uusia kohtaloita kohden uuden johdon ohjaamana. Eipä ihmettä siis, ell'ei Fredrika Bremer millään erityisellä hartaudella muistellut Suomea eikä seurannut sen kansallisia pyrinnoita, vaikka hän kyllä vanhoilla päivillään tänne halasi, jälleen nähdäkseen ensimmäistä lapsuuden-kotiansa; Suomi oli hänelle, melkein kyllä, varsin vieras maa, rakas etenkin siitä syystä, että se oli entinen Ruotsin maakunta, jossa hän oli syntynyt. Suomi ei myöskään hänen suhteensa saata kehua itseänsä muusta kuin siitä, että on hänen elon-kipenensä sytyttänyt, ollut se maa, josta hänen neronsa ensiksi on versonut. [Toisin on laita muutamien muitten nerojen, jotka aikaisin ovat jättäneet maansa ja Ruotsissa kaunokirjallisuuden tahi taiteen alalla saavuttaneet nimen, esimerkiksi Lilljenstedt (Paulinus), Freese, Creutz, Crusell ja Lauraeus; he olivat kuitenkin kasvaneet Suomessa, ja samoin myös Choraëus ja Franzén, jotka vielä ovat täällä sepittäneetkin ihanimmat runonsa. Heitä kaikkia

saatamme suuremmasta tai vähemmästä syystä kutsua meidän maan-miehimksemme.] Tämä ei kuitenkaan ole estänyt meitä Suomalaisia suurimmalla mielihartaudella seuraamasta hänen runsaasti kolmikymmen-vuotista kirjailiutyötänsä, — meitä, jotka hänessä olemme oppineet kunnioittamaan rakastettavinta romanin-kirjoittajaa, tuntemaan korkeinta viisautta janoavaa henkeä sekä ihmiskunnan parasta harrastavaa nais-sielua, ja me saatamme sanoa, ettei hänen nimensä, hänen työnsä, hänen elämänsä ole suomalaisillekkaan sydämmille vieras.

ENSIMMÄINEN OSA.

Perille-tulo. Tee. — Kuvat.

Eräänä iltana 1829 Helmikuun loppupuolella istuin Tukholman tullin suussa odottaen tullitarkastusta, jotta sitten olisin valmis pienessä avoreessäni ajamaan Ruotsin pääkaupunkiin hirveässä pyry-ilmassa, viluisena, väsyneenä ja unisena; siis, kuten sinä minun nuori, suloinen ja helläsydämminen lukiattareni kyllä käsität, en suinkaan ollut kadehdittavassa tilassa.

Hevos-parkani, joka oli pään-taudissa, yski ja korskui. Palvelia, joka suitsia piteli, huitoeli käsiään vasten kylkiänsä, pitääkseen itseänsä lämpimänä. Tuuli vinkui ja lumi tuiskueli ympärillämme. Minä nuokuin ja odotin, kuten usein olen tehnyt myrsky-ilmassa, josko se sitten on raivonnut sisällä tai ulkona, ja tämän olenkin aina parhaaksi havainnut, jollemme onnistu kokonaan välttämään noita tuiskuja. Vihdoin viimein kuului vitkallinen jalan-astunta narisevassa lumessa. Tullimies lähestyi, lyhty kädessä. Hänen nenänsä punoitti ja onnettomalta hän näytti. Minulla oli kourassa raha, jonka aioin pistää hänen käteensä, siten päästäkseni rauhaan ja häiritsemättä kulkemaan eteen päin, mutta hän veti kätensä pois, sanoen kuivasti, vaan toki kohteliaasti: "tuota ei tarvita, en tahdo teitä paljoakaan vaivata", ja rupesi nyt nostelemaan rekipeittoani, kääröjäni ja nyttyjäni; vieläpä harmikseni minun täytyi nousta reestäni. Pahoilla mielin, mutta salaisella koston-himolla pistin rahani takaisin matkalaukuuni ja ajattelin: "olkoon menneeksi, kyllä pääset rahastani, en huoli sinulle antaa mitään vaivastasi!"

Tällä välin minun seuramielinen palveliani rupesi hänen kanssaan juttelemaan. "Herra hyvä! kamalan ilkeä ilma tänä iltana".

"On niin".

"Mielestäni teidän olisi hauskeampi istua lämpimässä tuvassa, jossa kurkkunnekin pisanan saisitte, kuin täällä käsiänne paleluttamassa ja meitä viivyttämässä, josta hyvästä ei teitä kukaan kiitä".

Ei mitään vastausta.

"Tahtoisinpa jotakin maksaa, jos nyt saisin istua akkani luona lämpimän takan ääressä pyhäpuuroa syömässä. Herra hyvä! sehän maistuisi se!"

"Kyllä kai".

"Onko teillä vaimo?"

"On".

"Entä lapsia?"

"On".

"Paljoko heitä?"

"Neljä". Tuohon vastaukseen hän liitti syvän huokauksen.

"Neljä! Kylläpä teillä sitten on syöjiä. Katsos vain, nyt luulitte saaneenne jotakin sala-tavaraa — juustoa, herra hyvä, juustoa nähkääs, niin, kyllä saatte nuolla huulianne — menisinpä vaikka vedolle,

että halukkaammin haukkaisitte juustoa kuin kuuta. Noh, ettekö näe, että tämä ainoastaan on voipytyt? tahdotteko välttämättömästi kynsiänne kastaa suolaveteen?"

Koska tullimies nyt oli vakuutettu siitä, että rekeni parhaasta päästä sisälsi joukon juustoja, varikoisia ja piparkakkuja, järjesti hän taas kaikki tarkasti paikalleen, kurkoitti kättään auttaaksensa minua jälleen rekeen istumaan sekä kääri peitteet visusti ympärilleni. Täll'aikaa oli mielipahani jo varsin haihtunut. Minä ajattelin: "Nuot tullimies-parathan ovat velvolliset olemaan matkustajien kiusauksena, ja tämäpä on minua kohdellut mitä sävyisimmästi". Ja sillä välin kuin hän yhä huolellisesti järjesteli kaikki entiseen kuntoonsa, syntyi minun mieleeni monenmoisia kuvauksia, josta jouduin aina suopeammalle mielelle. Tuo punaiseksi paleltunut nenä, alakuloinen muoto ja kankeat sormet, hänen neljä lastansa, tuisku sekä pimeä, kamoittava ilma — kaikki nämät liikkuiivat edessäni, kuten varjot pimikammiossa, ja saivat sydämmeni aivan helytymään. Minä pistin taasen käteni matkalaukkuuni rahoja hakeakseni; minä hankin antaa juustoa ja varikoisen noille lapsille illalliseksi; mutta sillä aikaa, kuin minä hankin ja tuumailin, otti tullimies teljen pois, nostaen kohteliaasti lakkiaan, ja samassa ajoin tullista sisälle. — Aioinpa nyt huutaa: "pidätä!" mutta sitä en kuitenkaan tehnyt. Surullisena ja pahoilla mielin, ikään kuin jos olisin jonkun kalliin tavaran tielle kadottanut, matkustin minä läpi kaupunkia, nähden lumipyrystä hohtavan, ikään kuin kuultokuvassa, tuon punaisen paleltuneen nenän ja alakulaisen muodon, jonka helposti olisin voinut, kumminkin hetkeksi, iloiseksi saattaa.

Montapa tilaisuutta, jossa suuremmissa tahi vähemmässä määrässä saattaisimme hyvää tehdä, kato käsiämme, ollessamme näin kahdella päällä! Sillä välin kuin ajattelemme: "teenkö niin taikka näin?" joutuu aika riennossaan ja tuo ilonkukka, jonka olisimme voineet eloon luoda, on lakastuneena, emmekä — kentiesi — katumuksen kyyneleilläkään enään saa sitä virkoamaan!

Näin ajattelin, jolloin hevoseni hiljakseen kulki katujen syvässä mohjussa ja rekeni usein vajosi ojaan, josta se työläästi nousi kulkuradalleen. Tuuli puhalsi lyhtykynttilät sammuksiin ja kadut saivat valaistuksensa ainoastaan kauppapuotien loistavasta valosta. Täällä näin herran, jolta tuuli tahtoi kaapun riistää, ja kun hän sitä kääri paremmin ympärillensä, lensi lakki hänen päästään; tuolla taas tuli nainen, joka piteli toisella kädellä hattuaan ja toisella turkkiansa sekä kulki siten sokkona, mutta rohkeana, päistikkaa vasten hedelmäkauppiaan lautapuotia, josta nirppanenäinen nainen äkeästi käski häntä paremmin eteensä katsomaan.

Tuossa ulvoi koira ja tässä mies kiroi, kun oli ajanut aisansa poikki toisen kuormaun; pieni poika kulki iloisesti viheltäen; myrsky-ilma ja hälinä ei saattanut hänen lapsellista tyventä mieltänsä häiritä. Usein näin kumureen valoisine lyhtyineen rientävän pyrstötähden tapaan loistavaa rataansa eteenpäin ja senpä edestä väistyi sekä ihmiset että eläimet. Tämä oli nyt kaikki, mitä tänä iltana sain kuulla ja nähdä tästä komeasta ja suuresta pääkaupungista. Saattaakseni itseäni iloisemmalle mielelle, rupesin nyt ajattelemaan sitä rakastettavaa perhettä, jonka suloiseen suojaan minäkin kohta olin pääsevä, sitä iloista syytä, jonka vuoksi sinne lähdin, ynnä muita hupaisia ja herttaisia sekä sydäntäni lämmitteleviä asioita, joita saatoin muistooni johdattaa. Vihdoin rekeni seisattui. Ajuri huusi: "nyt olemme perillä!" Ja ihastuen sanoin itselleni: "nyt olen siis täällä!" ja pian kuuluikin ympärilläni monta ääntä, jotka kaikki erilaisilla ilosäveleillä huusivat: "hyvää päivää, hyvää päivää! hyvää iltaa! tervetultua, tervetultua!" Minä, varikoiseni, juustoni, piparkakkuni, me olimme kaikin sydämmellisesti tervetulleita ja asetettiin hauskaan, lämpimään huoneeseen. Puolen tuntia myöhemmin istuin minä kauniissa, hyvin valaistussa vieras-huoneessa, jossa eversti H. perheineen oli koossa. Nyt oli teen-juonnin aika, ja porisevasta teekyökistä nousi tupruava savupilvi, joka liiteli kiiltävien kupprien ylitse; makeilla leivoksilla kukkuralleen täytetyt kopat peittivät kokonaan tuon tilavan pöydän. Telemakos Tartaroksesta Elysean kentille päästyään ei suinkaan ollut onnellisempi minua, kun matkusteltuani pyry-ilmassa pääsin herttaisen tee-pöydän ääreen. Nuot iloiset hempeät ihmiset, jotka liikkuiivat ympärilläni, kaunis, hauska huone sekä kynttiläin loisto, joka monessakin tilaisuudessa elähyttää sieluamme, makusa, lämmittävä neste, jota nautin, — kaikki tämä oli oikein oivallista, virkistyttävää ja ilahuttavaa, kaikki oli... Ah, uskotko lukiani, että tuo paleltunut nenä, jonka tullin-suussa näin, nyt kesken kaikkea ihastustani kuvautui eteheni teekuppini partaalle, siten karvastuttaen ihailtua juomaani? Teki vain kuin tekikin se niin — ja luulenpa varmaankin, että vähemmän peljästyneenä olisin omaa nenääni katsellut kahdenkertaisena. Saadakseni mieleni täydellisesti rauhoitetuksi sanoin itselleni: "huomenna on toinen päivä, tehdäänpä huomenna mitä tänään jätin tekemättä!" ja tyytyväisenä tähän huomis-päivän varalle tekemään päätökseeni minä nyt tapani mukaan istuin ääneti huoneen nurkassa sukkaa kutoen ja aina välimmiten maistellen teetä kupista, joka oli pienellä vieressäni olevalla pöydällä. Täällä saatoin huomaamattomana tarkata silmien edessä olevaa perhe-kuvaa. Eversti H. istui sohvan nurkassa asetellen kortteja pöydälle, luullakseni johonkin piiritys-muotoon. Hän oli pitkä ja harteva, mutta laiha ja kivulloisen näköinen. Hänen muotonsa oli jalo, ja kuopalle vaipuneitten silmiensä katse oli läpituokea, mutta tyven, ja ilmaisi useimmiten ääretöntä hyvyyttä, varsinkin kun hän katseli lapsiansa. Hän oli harvapuheinen eikä puheita pitänyt koskaan, mutta hänen sanansa, tyvenesti ja pontevasti sanottuna, olivat aina kaikkien mielestä sanat, jotka paikkansa pitivät. Vakavuus ja lempeys ilmautui koko hänen olennossaan. Hänen vartalonsa oli erinomaisen oikoinen, ja olenpa aina luullut,

että enemmän kuin sotamies-tavat, se vakavuus, rehellisyys, ja suoruus, joka oli hänen luonteensa perijuurena ja joka hänessä kuvautui, oli hänen semmoiseksi muodostanut.

Hän ei koko iltana sekauntunut lastensa vilkkaaseen keskusteluun, mutta välistä toki tapahtui, että hän pisti joukkoon jonkun leikillisen muistutuksen; tätä kuitenkin aina seurasi katse, niin kujeellinen ja huvittava, vaan myöskin niin hyvän-suojea, että muistutuksen esineenä oleva tunki itsensä yhtä huvitetuksi kuin hämille joutuneeksi.

Hänen vaimonsa (Armo, joksi häntä vanhan tavan mukaan kutsuin) istui sohvan toisessa nurkassa havasta kutoen, mutta työtänsä erittäin tarkkaamatta. Näytti siltä, kuin ei hän nuorenaakaan olisi ollut kaunis, mutta hän oli varsinkin puhuessaan niin virkeä, hupainen ja hyvännäköinen, että oikein halusta häntä katseli. Jotakin hellää, mutta levotonta kuvautui hänen olennossaan, etenkin hänen silmissänsä; niistä kohta arvasi, että hänen mielessään alituisesti pyöri tuo perheen-emännän ääretöin huolisarja, joka miehestä ja lapsista alkaen ulottuu koko talon piiriin, joka nurkkaan ja pieleen; eikä vielä lopu tomun hiukkaseenkaan, mikä on poijes puhallettava, vaan toki aina takaisin palajaa.

Armon hellät, levottomat silmät, joista suru ja ilo kuvautui, katsoivat useasti tänä iltana hänen vanhimman tyttärensä, Emilian puoleen. Ystävällinen hymy lepäsi hänen huulillaan ja silmäripsissä kyyneleet kimaltelivat, mutta sekä hymy että kyyneleet ilmaisivat hartainta, sydämmellisintä äidinrakkautta.

Emilia ei näyttänyt huomaavan äidin katseita, vaan kaasi pienillä, valkoisilla käsillään levollisena teetä kuppeihin ja koetti, muuttaen muotoansa arvokkaammaksi, tehdä lopun Kaarlo veljen vehkeistä, tämä kun teepöydän varoissa teki kaikkia niitä häiriöitä, joita hän vakuutti olevan sisar-kultansa sydämmessä. Emilia oli vartaloltaan jänterä, mutta sievä ja tavallisen pitkä. Hän oli vaalean-verinen, valko-ihoinen; ja vaikk'ei hänen kasvonsa piirteet olleet kaunottaren, täytyi toki mieltä hänen muotoonsa, jota erittäin sulostutti niissä kuvautuva mielen puhtaus, suoruus ja lempeys. Isältään näkyi hän perineen tuon tyvenen luontonsa, jossa kuitenkin oli enemmän ilomielisyyttä, sillä Emilia, vaikka hän välistä arvokkaaksi muuttikin muotonsa, nauroi usein ja niin sydämmellisesti, että hän tällä sai vielä kaikki muutkin nauramaan.

Harvat ovat net, joita nauru kaunistaa, ja senpä tähden monikin nauraessaan vie nenäliinansa kasvoinsa eteen, peittääksensä tuota sulotointa näkyä, mikä siitä syntyy, kun suu on leveällänsä, silmät raollaan j.n.e. Tätä varovaisuuden keinoa olisi Emilia ainakin hyljännyt, vaikkapa hänen olisikin ollut tarvis sitä käyttää, sillä hänen suora, vaatimaton luontonsa halveksi vähintäkin veikestelemistä. Tässä tapauksessa hänen kuitenkin ei ollut varomisen syytä, sillä sydämmellisenä ja luonnollisena hänen naurunsa oikein viehätti, vieläpä senkin vuoksi, että se näkyviin tuotti kauniimmat ja valkoisimmat hampaat, mitkä milloinkaan ovat kaunistaneet suloista, mehevätä suuta; mutta tuota ei Emilia ollenkaan ajatellut.

Miehenä minä Emiliaa nähdessäni olisin ensi silmän-räpäyksessä ajatellut: "Tuossa minun vaimoni! (nimittäin, jos hän sen suvaitsee)".

Kuitenkaan ei Emilia ollut kaikessa semmoinen, jolta hän näytti, taikka paremmin sanoakseni: hänessä löytyi paljokin niitä ristiriitaisuuksia, jotka jaloimmankin luonteen kanssa yhteen liittyvät ikään kuin solmut hienossa, taitavasti kudotussa kankaassa.

Emilia ei enään ollut nuoruutensa ensi keväimessä ja sinun mielestäsi, nuori, kuusitoista-vuotinen lukiattareni, hän ehkä oli vanha, hyvin vanha. Nyt varmaankin kysynet: "Kuinka vanha hän siis oli?" Hän oli nykyään täyttänyt kuusikolmatta vuotta. "Uih! sehän hirveätä! hänpä oli vanha, koko vanha ihminen!" Eipä niinkään, ruusunuppuseni, ei hän ollutkaan hirveän vanha, hän oli vain ruusu täydessä kukoistuksessaan, ja minun mieltäni oli myöskin herra ... vaan kerrotaanpa siitä toiste.

Minä sitä maalaajaa surkuttelen, jonka vaikeaksi tehtäväksi tulee Julian kuvaileminen, sillä hänpä on alituisesti liikkuva. Välistä hän veljelleen tekee kepposia, joita tämä ei koskaan jätä maksamatta, toisinaan hän pyöriellee sisariensa ympärillä. Väliin hän kynttilöitä niistaa, mutta sammuttaa net samassa, jotta hän taaskin saisi niitä sytyttää. Äitinsä päähineen hän laskee epäjärjestykseen, mutta samassa taas oikeaan kuntoon, tavan takaa hän hiipii everstin luo, laskein käsivartensa isänsä kaulan ympäri ja suudellen hänen otsaansa. Everstin huuto: "tyttö! jätä minua rauhaan!" ei yhtään estänyt häntä piankin takaisin palajamasta.

Vähäinen oma pää, jonka ympärillä vahvat, vaaleat hius-palmikot ovat kiehkuroina, vilkkaat sinisilmät, tummat silmäluomet ja ripset, sievä nenä, isohko, mutta kaunis suu, vähäinen, hieno vartalo, pienet kädet, pienet jalat, jotka ovat taipuvaisemmat tanssiin kuin kävelyyn, — siinä nyt on kahdeksantoista-vuotiaan Julian kuva.

Kaarlo veli — ah, suokaa anteeksi — Kaarlo kornetti oli kolme kyynärää pitkä, hänen vartalonsa oli

soma, käytöksensä sievä ja nuortea — josta hyvästä hänen tuli kiittää luontoansa, voimistelua ja Juliaa. Monta omituista tuumaa hän aina kiven kovaan puolusti, mutta erittäinkin parahimmaksi kolme asiaa. Ensiksikin väitti hän omaa kansaansa Euroopan etevimmäksi. Tuon kyllä kaikki tämän perheen jäsenet myönsivät. Toiseksi kornetti vakuutti, ettei hän milloinkaan saattaisi rakastua, koska hän mitään taajempaa sydämen tykytystä tuntematta jo oli ehtinyt kahdenkymmenen-vuotiaaksi, millä iällä hänen onnellisemmista kumppaneistaan moni oli ollut varsin hulluna rakkaudesta. "Kyllä se aika vielä ehtii", sanoo eversti. Julia ennustaa veljensä vielä silmittömästi rakastuvan. Emilia huoaten, rukoilee Jumalaa häntä siitä varjelemaan. Kolmanneksi Kaarlo luulee itsensä niin rumaksi, että hän saattaisi peljättää vaikka hevosia. Tämän vian Julia väittää vain veljensä onneksi, jos hänen esimerkiksi tarvitsisi hyökätä vihollisten ratsuväkeä vastaan; mutta sekä Julian että hänen sisartensa ja vieläpä monen muunkin mielestä tuo Kaarlon muodossa kuvautuva suoruus, rehellisyys ja miehuullisuus kylläksi palkitsi kasvojen piirteitten puuttuvaa kauneutta. Saattaaksensa pientä, suloista iloa veljellensä kertoo Julia usein, mitenkä hirveän rumana ja inhoittavana hän pitää tuota herra P:tä, jolla kuitenkin on pää niin kaunis, kuin Kreikkalaisten Apollo Jumalan, mutta aivan kuolleet kasvon piirteet. Kaarlo kornetti rakastaa hellästi siskojaan, ollen sydämmestään heidän apunansa kaikessa, etenkin koettaa hän totuttaa heitä malttavaisuuteen.

Isänsä vieressä istui nuorin tytär, seitsentoista-vuotias Helena. Ensi hetkessä, jolloin häneen katsahti, täytyi häntä surkutella, mutta jopa toisessa myöskin onnitella. Hän oli ruma ja kyttyräselkäinen, mutta hänen erittäin kirkkaista silmistänsä loisti järkevyyttä ja ilomielisyyttä. Hänessä näkyi olevan tuo luonnon lujuus ja tyvenyys, tuo mielen tasaisuus, selvyys ja iloisuus, jotka elämämme rauhalle ja onnelle ovat taatumpana tukena ja turvana kuin kaikki lumoavat ulkonaiset ihanuudet, joita maailma suosii ja rakastaa. Ahkeraan hän valkoista silkkihametta ompeli eikä nostanut silmiänsä työstään, paitsi milloin hän ystävällisesti ja tarkoittavasti noikkasi Emilialle taikka hartaasti kunnioittavalla, melkein pä jumaloitsevalta katseella katsahti isäänsä.

Näyttipä melkein siltä, kuin eversti olisi hellimmästi rakastanut tuota ulkonaisesti kovan onnen osaista lastaan, sillä usein, jolloin Helena, päätään nojaten isänsä olkapäätä vasten, nosti rakastavan katseensa hänen puoleensa, painoi hän suutelon tämän otsalle, katsoen häneen sanomattoman lempeästi. Everstin toisella puolella istui myöskin nuori nainen — hänen veljensä tytär. Häntä olisi saattanut luulla muinais-ajan kuvapatsaaksi, sillä yhtä ihanana, yhtä marmorin-valkoisena ja yhtä liikkumatoimna istui hän siinä. Kauniimman tummia silmiä tuskin olemassa oli. Mutta voi kuitenkin! kylläpä tuli häntä surkutella! Noilla ihanilla silmillänsä ei hän enään koskaan ollut näkevä maailman valoa. Hän oli neljä vuotta ollut umpisokeana. Hallitsiko hänen sydämmensä syvyydessä tyvenet myrskyiset tunteet, sitä oli vaikea nähdä, — sillä pimeytetyt olivat sielun kuvastimet ja hänen kankea, kylmä, melkein puolikuollut ulkomuotonsa työnsi luotaan kaikki kysyvät katseet. Näytti mielestäni siltä, kuin hän, jolloin kova onnensa julisti tuon tuomion: "tästä lähtein et valkeutta näe", olisi ylpeässä hurjuudessa vannonut: "minun tuskaani ei iäinen ihminen nähdä saa".

Vielä vähäinen joukko tuolla huoneen perällä on tähän kuvatauluuni esiin tuotava: nimittäin maisteri Rup —, joka hyvän-luontoisuutensa, oppinsa, vähäpuheisuutensa, likinäköisyytensä, pysty-näisyytensä ja hajamielisyytensä vuoksi on mainittava, sekä hänen oppilaansa, everstin nuorimmat pojat, pieni Akseli ja pikku Klaus, jotka ansaitsivat huomiota lihavuutensa ja kömpelömyyksiensä tähden. Näitä lölleröitä kutsuttiin perheen kesken tallukoiksi.

Maisteri, jonka tukkaan kynttilän valkea jo kolmesti oli tarttunut, istui vieläkin pelkäämättä niin lähellä kynttilää, kuin suinkin mahdollista oli, kirjaansa ahkerasti lukemassa. Tallukat söivät makeisia, laskivat talon-hävitystä ja odottivat näkevänsä maisterin tukassa vielä neljännekin ilovalauksen, jonka lähemmäs tuloa he toisillensa ilmoittivat ystävällisillä tuuppauksilla sekä kuiskutellen: "katsos nyt! odotappas! kohta syttyy!"

Tahtoisinpa sanomattoman halusta tietää, eikö armaista, nuorista lukioistani kukaan, joko hyvin kohtelias taikka vähän utelias, mielisi lähemmin tutustua tuohon henkilöön, joka sukkaa kutoen hiljaa ja ääneti istuu vieras-huoneen nurkassa, maistellen silloin tällöin teetä kupista ja tarkaten seuran jäseniä.

Jotta en yhtäkään lukiani toiveista, joita suinkin aavistaa saatan, jättäisi täyttämättä, tahdon nyt myöskin tuosta henkilöstä tehdä kuvauksen. Hän kuuluu siihen ihmis-luokkaan, jonka jäsenten elosta ja olosta eräs yksinkertainen kanssasisar sanoi näin: "välistä täytyy meidän olla kuten olisimme joka paikassa läsnä olevaisina, toisinaan taas, kuten meitä ei olisi olemassakaan". Tämä eris-kummallinen kanta on semmoisen henkilön, joka, perheeseen oikeastaan kuulumatta, siinä kuitenkin on saanut sijansa jonkunlaisena seura-kumppalina, ollen ainaisena apuna töissä ja neuvoissa, myötä- ja vastoin-käymisessä. Minä nyt tahdon muutamilla sanoilla kertoa tuollaisen henkilön elämästä yleensä, mutta jotta ei hänkään arvonimistä osattomaksi jäisi, meillä kun niistä paljo pidetään, nimittelen häntä Kotitarkaksi. Hänen työ-alansa on laaja ja seuraavaa laatua: Hänen totinen ajatuksensa, työnsä ja toimensa saa ulottua joka paikkaan, mutta — mitään huomiota vaatimatta. Jos talon isännän on huono hattu päässä, tulee kotitarkka esiin joko ukkosen johdattimena tahi lietsimenä, jonka tehtävänä on tuon

huonon hatun poijes puhaltaminen. Jos emäntä joutuu viemistyksiin, on Kotitarkan läsnä-olo varmaankin yhtä tarpeellinen, kuin hajuvesi-potin. Jos tyttäret ovat harmia saaneet, on hän tuohonkin osaa ottamassa; jos heillä on pieniä toiveita, tuumia ja ehdotelmia, on hän se torvi, jonka kautta he puhuvat jotenkin kuuroille korville. Jos lapset huutavat, lähetetään net hänen luoksensa viihdyttäväksi; jolleivät nukkua tahdo, täytyy hänen puhua heille satuja. Jos joku on sairaana, silloin hän on valvomassa, kaikellaisia toimia hän tekee koko perheen puolesta, ja hyviä neuvoja hänen tulee tarvittaissa antaa kaikille. Kyökissä hänen pitää tarkastaman kaikkea ja seurasalissa hän kahvia kaataa kuppeihin. Jos tulee uljaita vieraita, jos tulossa on joku juhla, silloin — hän katoaa näkyvistä, ja missä hän on, sitä tiedetään yhtä vähän, kuin mihin savupiipusta nouseva savu katoaa. Mutta hänen näkymättömästä olemistansa vaikutusten täytyy aina ilmautua. Pataa, jossa herkkuruoka on keitetty, ei lasketa kauniisti katetulle pöydälle, sehän vain jätetään kyökin takalle, ja sama kohtalo jää myöskin kotitarkan osaksi, hänen tulee valmistaa mitä muille on hauskaa ja hyödyllistä, mutta itselleen siitä kunniaa pyytämättä, ja jos hän lujamielisenä kärsivällisesti ja malttavaisesti nämät tehtävänsä tekee, on hänen olonsa ja elämänsä hänelle itselleen yhtä hauska, kuin se perheen keskuudessa on suuresta arvosta. Mutta — muistaa tulee — siivona ja nöyränä täytyy hänen myöskin olla sekä käydä hiljaa ovissa; nostaa ääntä hän ei saa senkään vertaa, kuin suriseva kärpänen, eikä millään muotoa, kuten sillä on tapana, tunkea ihmisten nenälle. Haukotella hänen tulee niin harvoin, kuin inhimillinen luontonsa suinkin sallii, mutta sen sijaan hän vapaasti, vaikka varovaisesti, saa käyttää silmiään ja korviaan ja siten tehdä havaintojansa, jotka hänelle hyödyksi tulevat. Aivan päin vastoin, kuin mitä luonnon maailmaa tutkiessa tarvitaan, on hengellisissä asioissa. Niissä on alhainen, näkymätöin asema sopivimpana tarkastuspaikkana, ja siis on kotitarkalla parahin tilaisuus tähtäämään tutkivaa katsettansa perhe-maailman sisällisiin oloihin. Jokainen liikunto, jokainen pilkku sydämen kiertotähdessä tulee vähitellen hänen nähtäviinsä, pienintäkin pyrstötähteä, joka rataansa kulkee, hän silmällänsä seuraa, hän näkee, miten sen pimenemiset tulevat ja katoavat, ja katsellen sen ilmiöitä — ihmis-sydämen vaihtelevia tunteita ja ajatuksia, jotka ovat taivaan tähtiä lukuisimmat — hän päivästä päivään oppii aina paremmin tuntemaan tuota luomisen suurta ihmeellistä teosta. Tästä siis näkyy, että hän vähitellen saavuttaa omaisuuden, joka on kullan arvoinen, ja josta hänellä aina on hyötyä — hän tulee ihmistuntiaksi, ja hänelle hymyilee tuo toivo, että tulevaisuudessa, jolloin silmälasit koristavat hänen nenäänsä ja hiukset hopeaiset hänen päätänsä, nuoriso ihmetellen kuuntelee, kun hän heille kokemuksistaan kertoo, mitä hän *tietää*, mutta he eivät vielä *aavistakkaan*.

Tämä nyt olkoon sanottuna kotitarkasta yleensä, mutta nyt vielä muutama sana hänestä, joka everstin perheessä tulee muutamissa kohden tuollaisen henkilön osaa näyttämään. Minä sanon muutamissa kohden, sillä oikeastaan häntä siellä pidetään ystävänä, eikä hänen siis tarvitse olla kuiskuttajana eikä myöskään seisoa kulissien takana, vaan muitten muassa saa hän useinkin astua näyttämölle sanaansa sanomaan yhtä rohkeasti ja vapaasti, kuin nuot muutkin näytteliät. Ensimmäinen sana, jonka hän lapsena lausui, oltuansa vuoden tässä matalassa maailmassa, oli "Kuu". Kahdeksan vuotta myöhemmin kirjoitti hän ensimmäisen runonsa — kuulle; tuon sittemmin niin kuivaksi ja runottomaksi muodostuneen elämän aamu oli ainoastaan kuutamossa haaveksivan suloinen unelma. Monta runoelmaa ja laulua hänen kynänsä sepitteli kaikista luonnon ihailtavimmista esineistä noina herttaisina nuoruuden päivinä, jolloin sydän raittiisti sykähtelee, jolloin tunteet kevät-tulvan tavalla kuohuvat ja suloiset surut saavat kyynelten lähteet tihkuamaan, mutta kaikissa hänen lauluissaan, kirjoituksissansa ja unelmissaan oli aina jotakin kuuvalosta.

Hänen viisaat vanhempansa ravistivat päätään sanoen: "Tyttö! jos sinä runoja sepittelet, niin sinä huonosti ruoat laittelet ja saat net syödä pohjaan palaneena. Sinun täytyy tulevaisuudessa itse hankkia elatuksesi, ja siis sinun tulee olla taitava leipomisessa ja kehräämisessä. Kuuvalo ei vastaa ravitse". Mutta tyttö sepitteli runoja, keitti ruokia pohjaan polttamatta sekä pyöritteli rugin-hiunuansa ja leipoi leipänsä, vaan lapsuuden ystävätänsä, tuota lempeätä kuuta, hän ei koskaan unhoittanut. Sittemmin aikain takaa, jolloin sen ystävällinen valo paistoi hänen vanhempiansa haudalle, ei hän enään yhtäkään runoa sen kunniaksi sepittänyt; nyt hän vain rukoilevalla katseella tähtäsi silmiänsä tuon lempeätä loistoa kohti, ikään kuin lohduttajan luo, joka oli orpoa suojeleva ja johdettava hänen yksinäisellä polullaan. Mutta voi! tuo orpo parka olisi melkein nälkään nääntynyt ihanassa kuutamossa, ellei toinen valo ja toiset säteet olisi hänen pelastukseksensa rientäneet. Net tulivat erään kreivillisen kyökin takasta. Hän onnistui laittamaan hyvää viinihyhdykettä — tämä tuli hänen onneksensa.

Oli huomattu, että hän osasi valmistaa erin-omaisen hyvää viinihyhdykettä; ja vieläpä hänessä havaittiin monta muutakin yhtä verratointa omaisuutta. Eräs vapaasukuinen, jolla oli ahvettuneet huulet, käytti hänen valmistamaansa suunvoidetta ja tuli ihan terveeksi. Vanha herra, jossa oli ollut senkin seitsemän kipua ja vammaa, joista hän halusta kertoi, havaitsi suureksi ilokseen, että tuo henkilö väsymättömällä maltillisuudella häntä kuunteli. Eräs hellä äiti, jolla oli neljä erin-omaisen viisasta lasta, kuuli syvästi liikuttettuna ruusuhuulisten lastensa kertovan, miten kykenevällä tavalla kotitarkka sai sanat sointumaan toisihinsa, esimerkiksi taputtaa ja naputtaa, iloinen ja suloinen, pienoinen ja vienoinen j.n.e. Eräs haukotteleva Armo virkkamustui aivan, kun tämä taidokas korteista tiesi ennustaa, että hänelle oli lahja tulossa; yhdeksän henkeä kehui, että he tuota hätää olivat hänen neuvostansa

parantuneet hammas-taudista, rintataudista ja nuhasta. Eräissä häissä ja peijaisissa huomattiin, että hän erittäin taitavasti järjesteli kaikki, armon pään-koristeesta alkaen aina makeis-leivoksiin ja morsiamen kiharoissa olevasta myrttiruunusta aina viinapöydän voileipiin asti. Ja tuossa surullisemmassa juhlallisuudessa hän yhtähyvin muisti koristaa viimeistä untaan nukkuvan morsiamen vuodetta kuin kestitä niitä, jotka eivät koskaan surun ja murheen tiloissakaan unohda, että meidän tulee syödä, jos mielimme elää.

Ahkerasti käyttäen kaikkia näitä kykyjään ja taitojansa hän saavutettuaan vielä muutamia samantyyppisiä lisäksi, nousi askel askeleelta siksi, että hänelle annettiin kunnia- ja arvonimeksi kotitarkka. Runojen kirjoittaminen häneltä melkein vallon on unohtunut, paitsi mitä hän välistä silloin tällöin velvollisuudesta kyhäilee nimipäivä- ja syntymäpäivä-runoja.

Kuuta hän ei juuri muuten katsele paitsi nähdäksensä, onko ylä- vai alakuu, ja kuitenkin sen säteet ehkä ovat ainoat ystävät, jotka käyvät hänen yksinäistä hautaansa katsomassa. Mutta eihän tässä nyt kirjoitetaakaan mitään huolirunoja. Tahtooko joku enemmän tietoja tuosta runottomasta kuutamon ystävästä? Kuinka vanha? Noin kahden, ja neljäkymmenen välillä. Minkä muotoinen? Sen muotoinen, kuin ihmiset useimmiten ovat; vaikka useimmat ihmiset ehkä pahastuisivat, jos kuulisivat hänen luulevan itsensä heidän näköiseksensä. Hänen nimensä? — Ah! nöyryin palveliattarene — Tiina Piete Jokapäiväinen.

Julian kirje. — Helena. — Sokea. — Emilia. — Sulhot.

Olen jo ennen maininnut, että syynä kaupungin-matkaan oli eräs hauska asia, ja luulenpa lukiattareni parahiten saavan selkoa sen laadusta siten, että tässä tuon esiin erään kirjeen, jonka joku aika takaperin maalla yksinäisyydessä ollessani sain Julia H:lta.

Piete hyvä!

Laske pian pois tuo ikuinen sukkakutimesi! Paras on, kun nämät rivit saat, että niistä pitkän karren kynttilästä (illallahen posti R:ään tulee?). Lukitse ovesi, jotta kaikessa rauhassa mukavasti saatat istua sohvaasi, suurella tarkkuudella, kuten asia vaatii, lukemaan näitä tärkeitä uutisia, joita sinulle nyt ilmoitan. Minä aina tänne asti näen, kuinka hirveän utelias olet — kuinka silmäsi tirkistävät, ja — jopa nyt kerron sinulle ... sadun!

Oli kerran eräs mies, joka ei ollut kuningas eikä ruhtinas, vaikka hän ansioittensa puolesta kyllä oli heidän vertaisensa. Tällä oli tytär, ja vaikk'eivät onnen kohtalot suoneet hänen syntyä ruhtinattareksi, kokoontui kuitenkin tuon pienokaisen tytön kätkyen ympäri kymmenkunta naishaltiaa, he kun siten tahtoivat osoittaa sulaa kunnioitusta hänen isälleen. Net lahjoittivat tytölle ihanuutta, viisautta, suloutta, taitoa, jalon sydämen, hyvän luonnon, malttavaisuutta ja, sanalla sanoen kaikkea, mikä vain naista miellyttäväksi tekee. Antaaksensa hänelle vielä päällisten päätteeksi onnen lahjoja, tuli vihdoin viimein nais-haltia Varovainen, lausuen pitkäveteisillä sanoilla: "ajalliseksi ja iankaikkiseksi onneksensa tulee hänen, valitessaan itsellensä puolisoa, olla äärettömästi varovainen, epäilevä, vieläpä arkakin". "Oikein sanottu! Viisaasti lausuttu!" huusivat syvästi huoaten kaikki haltiarouvat.

Tuo runsas-lahjainen kasvoi niin suloiseksi, kuin syystä sopi toivoakkin, ja pian kyllä hänelle tuli kosioita, jotka aamusta iltaan rukouksilla ja huokauksilla kolkuttivat hänen sydämensä ovelle, mutta voi! järkähtämättä se pysyi kiinni, ja jos sitä joskus vähän raotettiin, pantiin se kohta jälleen kiinni, jopa kahdenkertaiseen lukkoon. Onneksi kyllä oli prinsessa Turandotte'n aikakausi jo mennyt menojaan, ja Ruotsissa, jossa ihana Elimia asui, oli ilma varmaankin viileämpää laatua kuin siinä maassa, missä Calaf prinssi huokaili, — kosk'ei milloinkaan kuultu, että net, joille Elimia rukkaset antoi, olisivat lopettaneet elämänsä; näyttipä siltä, kuin eivät olisi kadottaneet ruokahaluansakkaan, ja tiedetäänpä varmaan, että muutamat heistä (uskoisiko tuota?) yhtä huolettomasti, kuin sukkia jalkaan muutetaan, ottivat itselleen uuden lemmikin.

Ensimmäinen, joka pyrki ihanan Elimian sydämen voittajaksi, oli tämän mielestä liian hellätunteinen, sillä sääsken tappaminen häntä jo pöyristytti, ja hän huokasi ajatellessaan kananpoikaisten surkeaa kohtaloa, kun näki heidät pöydässä paistina, jona juuri olivat hänen lemmikkinsä mieliruokana. Tuommoiseen tyttö ei kiintyä tahtonut, hän kun pelkäsi tämän vaimona nälkään nääntyvänsä pelkästä maito- ja kasvi-ruoasta. Toinen kosia tallasi huolettomasti muurahaiset, jotka sattuivat hänen tielleen, oli harras kalastaja ja metsästäjä — ja häntä siis pidettiin kovasydämmisenä hirviönä; — monta vertaa halukkaammin hän ottaisi jäneksen mieheksensä kuin metsästäjän! Jänes tuli, polvet vapisevina ja pelko sydämessä. Huoaten, änkyttäen puhui hän toivostaan ja epätoivostaan. "Poika parka", vastattiin, "mene piiloon, sillä muuten sinä ehkä joutuisit ensimmäisen sinua tapaavan petoeläimen saaliiksi". Jänes pötki pois, jalopeura astui sijaan kopeana kosiana. Nyt meidän kaunotar

itse pelkäsi joutuvansa surman suuhun ja puikahti piiloon siksi, että tuo mahtava oli mennyt. Tämä oli neljäs. Viides, iloinen ja hilpeä, pidettiin kevyt-mielisenä. Kuudetta luultiin kortin-lyöjäksi, seitsemättä juomariksi, koska hänen nenässään oli muutamia nyppylöitä. Kahdeksas näytti pahan-luontoiselta, yhdeksäs itsekkäältä; kymmenes sanoi joka lauseella: "pahuus viekoon!" Ei semmoisen kanssa ollut hyvä lähteä elämän matkalle! Yhdestoista katsoi liiaksi käsiään ja jalkojaan ja oli siis turhamainen houkkio. Kahdestoista tuli, ja hän oli hyvä, jalo, miehekäs, kaunis, rakkautensa näkyi olevan sydämmellinen, sanottavansa esitti hän taitavasti; nyt oltiin pahimmassa kuin pulassa, kun ei tietty, mitä vikaa hänestä löytäisi. Hän näytti todellisesti rakastavan, ... mutta ehkä se vain näytti siltä, taikka jos hän rakastikin, se ehkä vain oli tuota katoavaa ulkomuotoa eikä kuolematointa sielua; ... Jumala varjelkoon, mikä hirveä synti! Jos niin oli asian laita ... niin ... mutta armastaja vannoi lempivänsä tytön sielua, juuri hänen hengellistä olentoansa ja eräänä onnellisena hetkenä hän niin mahtavalla voimalla valloitti tuon kaunottaren jo alttiiksi joutuneen sydämmen, että tytön vapisevat huulet vihdoinkin liikkuivat tapaan semmoiseen, että kosi luuli niiden muodostavan portin, jonka kautta tuo myöntävä vastaus oli hänelle tuleva. Ja ollen varmana siitä, että hän nyt oli saanut toivotun vastauksen, lankesi hän polvilleen, suuteli ihanaa Elimiaa, joka ihmeestä ja hämmästyksestä melkein oli kaatumaisillaan, kun hän nyt näin tietämättään, miten se kävi, havaitsi olevansa kihloissa!

Hänen isänsä ja sulhasensa päättivät häät pidettäväksi mitä pikemmin sitä paremmin. Elimia ei kieltävällä eikä myöntävällä sanalla sekaantunut koko tuumaan, ja sulhanen tietysti luuli hänen vaitiolonsa tarkoittavan heidän päätöksensä hyväksymistä. Aika joutui joutumistaan, vaan sillä välin ihana Elimia luki päivät, sanoen: "nyt on ainoastaan 14 päivää jäljellä, nyt 12 ja, armollinen taivas! nyt ainoastaan 10, Herra Jumala, nyt vain 8 päivää!" Aina suurempi tuska ja pelko valloitti nyt hänen sydäntänsä. Kaikkellaiset kummat ajatukset ja turhat luulot, Egyptin heinäsiirkkoja lukuisimmat, anastivat hänen muuten viisasta ja tyventä mieltänsä, pimentäen ja hämmentäen sitä. Hän ei nyt suorastaan eroa tahtonut sulhostansa, mutta päätti vain häät jätettäväksi toiseen aikaan, sillä Almantsor'issa hänen mielestään oli kuitenkin vikoja enemmän, kuin mitä olisi luulla saattanut, ja se suurin, että hän hyvin ymmärsi niitä peittää. Ihminen ei koskaan ole täydellinen, ja hän, joka meistä parhaimmalta näyttää, on usein ehkä vähemmän viaton. Sitä paitsi Elimia luuli, ett'ei heidän luonnossansa ollut sopusointua; ja sen lisäksi vielä oli tuo sulhanen liika nuori, hän itse liian vanha j.n.e., siis loppu ja päätös tuosta kaikesta, että hän koko elinajakseen tulisi onnettomaksi.

Eräs Elimian hyvistä ystäväistä olisi halusta niskat taittanut nais-haltia Varovaiselta, jonka onnetoin lahja oli siihen syynä, että Elimia aikoi hyljätä sen onnen, mikä hänen osakseen tulisi semmoisen miehen omana, joka hartaasti oli häneen kiintynyt ja ikään kuin häntä varten luotu.

Nyt, Piete, näen, kuinka käyt malttamattomaksi, ja kysyt: "mikä tämän lorun lopuksi, ja mitä hyvää tästä tulee?" Ystäväni rakas! tätä kaikkea olen tarjonnut ensiksikin ikään kuin ruokaryppyksi, enentääkseni ruokahaluasi itse aterialla varten, ja sitten näyttääkseni, mikä erin-omainen noitavoima pienelle Julialle on tuota hätää annettu, sillä muutamalla kynän-piirteellä muutan minä kaikki mainitsemani henkilöt, laitan *entiset nykyisiksi* ja sadun, tosi-asiaksi.

Almantsor'ista tulee nuori uljas Algernon S. ja hänen morsiamestansa, ihanasta Elimiasta, sisareni Emilia H., joka aina välimiten katkerasti katuu lupaustaan. Nais-haltia Varovaisen täytyy kärsiä suuremmat muutokset; hän ei ole mikään muu, kuin tuo horjuvaisuus ja epävakaisuus, joka aina valloittaa Emilian sydäntä, milloin hänen vain tulee päättää pyhään avioliittoon menemisestänsä. Jollei häntä nyt monelta taholta tuupattaisi eteen päin, menisi hän kuten kravut — takaperin. Tämä Emilia, jota minä niin hartaasti rakastan, vaikka hän, usein kyllä, koettelee malttavaisuuttani, istuu nyt vastapäätäni sohvan nurkassa kalpeana, silmät itkusta punaisina, ajatellen häöpäivänsä ja — hikoillen tuskasta! Onko tuo naurettavaa vai itkettävää? Minä kumminkin vuoroin nauran ja itken sekä hokuttelen Emiliaa tekemään samoin.

Ainoa keino, millä saatamme estää Emiliaa parkaa miettimästä ja suremasta turhan päiten, on, että kaikki toimet saavat mennä sokin tulisimmassa kiuruussa aina häöpäivään asti, jotta hänen päänsä oikein joutuisi pyörälle. Tiedänpä, ett'ei isäni koskaan sallisi, että joku meistä olisi sanansa syöjä. Emilia sen myöskin kyllä tietää, ja luulenpa, että tämä juuri tekeekin häntä välistä kovin alakuloiseksi. Ja kuitenkin hän rakastaa, välistä oikein ihailleekin sulhoaan, — mutta antaisi sentään vieläkin, jos uskaltaisi, hänelle rukkaset! Sanoppa, mitenkä kaikki tämä on selitettävä — mitenkä tämä on mahdollista! Mutta kun hänen kohtalonsa kerran on pätevästi päätetty ja muuttumattomana pysyvä, luulen hänen kyllä onneensa tyytyvän, ja, mikä hupaisinta, Emilia itsekin luulee samoin. Nyt on asiat kuitenkin sillä kannalla, että tulevalle viikolla kaikkien häävämistusten pitää olla valmiina. Ja pyhänä, siis ylihuomisesta viikon takaa, on tuo hirveä häöpäivä. Emilia vihitään kotona, ja ainoastaan sukulaisista kutsutaan muutamia. Emilia tahtoo sen ja hänen mieltänsä nyt noudatetaan kaikessa, missä suinkin mahdollista on. Hän sanoo sillä tavalla tehtävän kaikille uhri parolle. Naurettava aatos! Näethän, Piete hyvä, kuinka välttämättömästi sinua täällä tarvitaan. Tosiaankin, me tarvitsemme kaikin puolin sinun apuasi ja neuvoasi. Kääri siis kapineesi kokoon ja lähde tänne mitä pikemmin sitä paremmin.

Maanantaina Algernon tulee Tukholmaan ja hänen kanssaan myöskin minun sulhaseni. Minä en ole ollut niin arka ja monimutkainen kuin Emilia, mutta enpä ole sentään valinnut huonommin kuin hänkään. Arvidini on kaunis ja sokea ja hänen sydämensä kultaa kalliimpi. Isäni pitää hänestä paljon, ja sehän minulle on suurimman arvoista! Minun rakas, hyvä ja kunnioitettu isäni! Olinhan varmasti päättänyt, ett'en koskaan jättäisi isääni ja äitiäni... Minä en ymmärrä, mitenkä sentään saatin mennä kihloihin ... mutta Arvidini ääretöntä suloutta en voinut vastustaa. Onhan isäni luona vielä Helena, hän ei kuitenkaan koskaan naimisiin mene; ja Helena ainakin vastaa kolme minun vertaistani tyttöä. Isäni ei ensinnä hyväksynyt meidän liittoamme, vaan pani niin kovasti vastaan, että se melkein jo oli myttyyn menemäisillään, mutta minä itkein lankesin polvilleni, sulhoni isä (minun isäni nuoruuden ystävä) puhui kovin kauniisti, ja Arvid itse näytti niin surulliselta, että isäni vihdoinkin heltyen sanoi: "noh saakoot nyt sitte toinen toisensa". Arvid ja minä, mekös nyt iloitsimme kuten leivoset. Pian saat häntä nähdä; hänen leukapartansa ja viiksensä ovat mustat, silmänsä suuret ja siniset, ja kaikkein kauniin hänessä on ... mutta saathan nähdä, saatpa nähdä! Hänen on äänensä kauniin, mitä maailmassa olla sopii, ja oikeinpa miellyttävällä tavalla hän lausuu "hiisi vieköön!" vaikka sitä vastaan väittää. Sinun mielestäsi tämä ehkä kummalta kuuluu, mutta sinä saat nähdä, saatpa kuulla! Tule, tule viimeistäänkin ylihuomis-iltana syleilemään,

ystävääsi
Julia
H:ta.

Lisää: Pyytäisin sinua mukaasi ottamaan noita makeita varikoisia, jotka, kuten tiedät, ovat isälleni ja äidilleni mieluisia, sekä juustoja Kaarlolle ja Helenalle ja vähän piparkakkuja minulle. Onhan sinulla niitä aina varalla. Emilia, Emilia parka, Emilia vaivainen! kylläpä hänellä on täysi työ, ennen kuin saattaa tuskansa niellä. Etpä usko, kuinka minä pelkään, että hän turhasta surusta ja levottomuudesta käy varsin kalpeaksi ja rumaksi, siksi kuin Algernon tulee. Minä melkein luulen Emilian sitä toivovankin, tietysti koetellaksensa, onko hänen sulhonsa rakkaus hänen kuolemattomaan sieluunsa todellinen. Varmaankin Emilia vaatisi sulhoaan yhtä hehkuvasti rakastamaan morsiantansa, vaikka tämä myyränkin muotoiseksi muuttuisi. Olen oikein huolestuneena. Emilian muoto on kovin vaihteleva, levottomana ja surullisena ei hän ole sama ihminenkään kuin milloin hän on iloisella ja hyvällä mielellä.

Hyvästi vielä kerran.

Lisää: Tiedätkö, kuka Emilian tulee vihkimään. Proessori L., hän, joka näyttää niin hirveän totiselta, joka on väärsäärinen ja punasilmäinen, ja jonka nenässä on kaksi suurta nystemää. Hän on nykyään päässyt tänne kirkkoherraksi. Isäni pitää häntä suuressa arvossa. Minä puolestani en suinkaan halusta antaisi häteläsilmäisen papin itseäni vihkiä. Mutta minähän en naimisiin menekkään ennen, kuin vasta kahden vuoden kuluttua taikka kentiesi syksyllä, tuota siis ei vielä tarvitse ajatella.

Olinpa melkein unhoittamaisillani noita lukemattomia terveisiä, joita koko perheemme sinulle lähettää.

*****

Minä noudatin kohta Julian kutsumusta ja tulin, kuten jo nähtiin, eräänä iltana helmikuun loppupuolella eversti H:lle.

Vielä on minulla muutama sana sanottavana tuon illan tapahtumista, joihin taaskin liitän kertomukseni juoksun.

Sokea, joka pitkän ajan oli istunut hiljaa ja ääneti, sanoi nyt äkkiä ja jotenkin kiivaasti: "minä tahtoisin laulaa": Helena nousi kohta häntä istuttamaan pianon ääreen sekä istui sitten säestääkseen hänen lauluansa. Sokea jäi seisomaan. Helena kysyi, mitä hän mieli laulaa. "Ariadne à Naxos" vastasi hän lyhyesti ja jyrkästi. Nyt alkoivat. Alussa ei tuon sokean laulu minua miellyttänyt; hänen äänensä oli voimakas, synkeä, melkein kamoittava, mutta jota kauemmin häntä kuunteli ja jota suuremmalla tarkkuudella, sitä paremmin havaitsi, miten hänen laulunsa lumoavalla totuudella ilmaisi tunteita, ja sitä enemmän se myöskin kuulioita viehätti; oikeinpa tuntui vilun-väreitä ruumiissa, sydän sykki, ja me ikään kuin seurasimme Ariadnea, kun hän kiihtyvän tuskan vallassa etsii lemmikkiänsä ja häntä huokeammin keksiäksensä nousee kallion huipulle. Säistö tässä kohden oivallisesti osoittaa hänen kiipeemistänsä; luuleepa näkevänsä, miten hän, sydän aavistuksia täynnä, hengästyneenä kiirehtii eteenpäin. Vihdoinkin hän huipulle ennättää, katsahtaa avaruuteen ja havaitsee kaukana merellä valkoiset purjeet, jotka hänen näkyvistänsä etenivät etenemistään. Tuo sokea koko sielunsa innolla seurasi Ariadnea, melkeinpä olisi uskonut, että hänen silmänsä, jotka eteensä tirkistivät, näkivät jotakin muuta kuin pimeyttä. Kyyneleet nousivat välttämättömästi kaikkien silmiin, kun hän sydäntä vihloavan surun ja rakkauden valtaamana, mikä kuvautui hänen sekä muodossansa että äänessään, Ariadnen kanssa huusi: "Teseo, Teseo!" Juuri kun hänen innostuksensa ja meidän mieltymyksemme oli ennättänyt korkeimmalleen, nousi eversti äkkiä istualta, meni pianon luo, tarttui laulajattaren käteen ja vei hänen

sanaakaan sanomatta istumaan sohvalle, johon hän myöskin itse istahti hänen rinnallensa. Minä huomasin sokean kiivaasti vetävän kätensä pois everstin kädestä. Hän oli kalman kalpeana ja aivan haltioissaan. Tämä kaikki ei ollenkaan näyttänyt muita kummastuttavan paitsi minua. Nyt alkoi vain kaikellisista joutavista asioista keskustelu, johon kaikki muut yhtyivät paitsi sokea. Hetken kuluttua sanoi eversti hänelle: "sinä tarvitset lepoa", ja tarttui samassa hänen käteensä sekä talutti häntä huoneesta pois sitte, kuin tuo sokea ensin melko juhlallisesti oli hyvästijätöksi noikannut. Juuri huoneesta mennessään huusi eversti: "Helena!" ja Helena seurasi heitä.

Hetken perästä minäkin menin huoneeseeni siellä lepoa nauttiakseni, mutta sokean muoto joka ehtimiseen kuvautui silmiäni eteen, yhä esteli minua nukkumasta; minä kuulin hänen huikean äänensä sekä näin tuon tunteita ilmaisevan muodon ja koetinpa arvata niitten tunteitten luontoa, jotka hänen sydämissään riehuivat.

Minä en vielä nukkumaan ehtinyt, kun Emilia ja Julia hiljaa hiipivät huoneeni vieressä olevaan kammariinsa. Väliovi oli auki, ja minä kuulin mitä puoli-ääneensä keskustelivat. Julia sanoi vähän harmistuneena: "sinä haukottelet, sinä huokaat, ja kuitenkin tulee Algernon huomenna! Emilia, sinulla ei ole tuntoa enemmän kuin paperirasialla!"

Emilia. Mistäs tiedät, vaikka sen tekisin sulasta myötätuntoisuudesta, sillä ehkä Algernon juuri tällä haavaa tekee ihan samoin.

Julia. Sitä ei hän tee, siitä olen aivan varma. Ennemmin luulen hänen tuosta ilosta, kun tietää sinun jo pian näkevänsä, joutuvan niin malttamattomaksi, ett'ei hän tiedä, seisooko hän yhdellä vai kahdella jalalla.

Emilia. Hänen viimeisen kirjeensä takiako sinä tuohon päätökseen olet tullut?

Julia. Sehän oli kirjoitettu tulisimmassa kiireessä. Eikä sitä kukaan aina yhtä hyvin kykene kirjoittamaan; ehkä hänessä oli kova päänkivistys ... taikka nuhaa ... taikka kentiesi hän oli kylmettynyt.

Emilia. Olkoon kaikkia mitä suvaitset, mutta eipä kukaan saata syystä kaunistella tuota kirjeen tyhjää, kylmää loppupuolta.

Julia. Mutta Emilia, minä vakuutan, että siinä on kirjoitettuna — "hellimmällä uskollisuudella".

Emilia. Ja minä olen varma, että siihen varsin kuivasti ja kylmästi on piirretty: "kunnioituksella ja ystävyydellä olen aina" — aivan kuten vieraalle henkilölle, jolle tavallisesti kirjoitetaan: "kunnioituksella" j.n.e. sillä missä hellimpiä tunteita puuttuu, siinä tuo köyhä kunnioitus saa olla parsimassa. Missä on yölakki? kah tuossa. Hohoh! hohoh! Sinä Julia, näet kaikki aivan ruusuhohteessa!

Julia. Minä näen, että sulhasten tulee olla varoillaan ett'eivät puhu kunnioituksesta... Mutta varmaan tiedän, ett'ei Algernon ole käyttänyt tuota hirveätä sanaa, vaan päin vastoin jotakin oikein harrasta ja sydämmellistä. Emilia kulta, tuo kirjeesi tänne. Saatpa nähdä, että olet häntä väärin tuominut.

Emilia. Sinun mieliksesi tuon kirjeen tänne. Saammepa nähdä, että minä olen oikeassa!

Julia. Me saamme nähdä, että minä olen oikeassa!

Nyt toi Emilia kirjeen. Sisarukset lähenivät kynttilää.

Tarkemmin nähdäksensä kirjeen sisältöä, Julia niisti karren kynttilästä, jonka hän, joko tahallaan taikka tapaturmasta, sammutti. Nyt vallitsi pimeys ja äänettömyys, mutta hetken perästä kuului Emilian iloinen nauru, joka tarttui Juliaan, ja minä lisäksi vielä tein sen kolmi-ääniseksi. Etsien ja kuukuellen pöytien ja tuolien välitse he vihdoin löysivät vuoteensa ja huusivat nauraen minulle: "hyvää yötä, hyvää yötä!"

Seuraava päivä oli noita puuhamis- ja puhdistus-päiviä jommoisia kaikissa hyvin järjestetyissä taloissa aina välimiten on, ja joita saattaa verrata raivoavaan myrsky-ilmaan, jonka tuulten ja sateitten tauottua luonto taas virkistyneemmässä ja kauniimmassa muodossa tulee näkyviimme.

Nyt pestiin, huhdottiin, tuuletettiin ja tomutettiin joka nurkkaa ja pieltä. Armo, joka itse tahtoi kaikesta huolta pitää, kulki lakkaamatta edes ja takaisin ovissa jättäen net useimmiten kaikki aivan auki, josta syystä huoneisiin syntyi ristituulta. Pelastuakseni kylmettymisestä ja hammas-taudista pakenin huoneesta huoneeseen, kun vihdoin toisessa kerroksessa Helenan kammariin löysin tyvenen sataman. Tämä vähäinen huone oli mielestäni kauniin ja hauskin koko talossa. Sen ikkunat olivat päivän-puolella. Seinissä riippui kuvia, enimmäkseen kauniita maisema-kuvia. Näitten joukossa oli mainittavimmat kaksi Fahlcranz'in tekemää, joihin tämä suuri taiteilija oli luonut sen viehättävän tyvenyyden, jonka ihana kesä-ilta luontohon levittää, ja mikä aina mahtavasti ihmis-sydämiin

vaikuttaa. Niihin silmiin, jotka tätä maisema-kuvausta tarkkaan katselivat, ilmaantui piankin suloista haaveilua ja tämä juuri oli varma todistus kuvien täydellisestä ihanuudesta.

Huone-kalut olivat kauniit ja mukavat. Piano, maalaus-jalat ja hyvillä kirjoilla varustettu kaappi näyttivät kyllin, ettei tässä ahtaassa piirissä puuttunut mitään siitä, mikä tekee jokaisen hetken meidän kodissamme hauskaksi ja estää meitä kaipaamasta ulkonaisen maailman huvituksia.

Suuret, komeat kurjen-polvet (Gieranium), joitten heleä vihannuus muistutti kevään suloudesta, seisovivat akkunoilla, hajottaen ja vähentäen sisään paistavan auringon säteitä, jotka tänä päivänä loistivat niin kirkkaan kirkkaina, kuin tavallisesti kovassa talvi-pakkasessa. Kaunis kukillinen matto peitti lattian.

Helena istui sohvassa ompelemassa. Hänen edesssänsä olevalla ompelupöydällä oli Uusi Testamentti.

Sydämmen tyvenyyttä ja tyytyväisyyttä ilmaisevalla hymyllä otti hän minua vastaan. Minä istuin työtä tekemään, kuten hänkin, ja tunsin itseni olevan erinomaisen iloisella tuulella ja hyvillä mielin. Me ompelimme Emilian morsius-hametta.

"Sinä katselet huonettani?" sanoi minulle Helena hymyillen, samassa kuin hän silmillään seurasi katseeni suuntaa.

"Niin teenkin", vastasin minä, "sisaresi huoneet ovat hauskat ja kauniit, mutta myöntää täytyy, ett'ei niitä tähän verrata saata".

"Se on ollut isäni tahto, että minä olisin ainoa lellilapsi tässä talossa", sanoi hän ja lisäsi kyynel-silmin vielä: "minun hyvä isäni on kaikin tavoin koettanut, ett'ei minun ikänä tarvitsisi kaivata niitä iloja ja nautinnoita, joita kauniit ja terveet sisareni ovat onnen osakseen saaneet, ja joista minä viallisuuteni ja kipujeni tähden olen pois suljettuna. Siksi on hän näitten sijaan antanut minulle paljon suurempia, net, joita taiteiden tunteminen ja harjoittaminen tarjoaa sille, joka niitä mielihalulla harrastaa. Sentähden hän ymmärrystäni kehittää ja vahvistaa hyvin järjestettyjen opintojen kautta, jotka eivät koskaan ole pintapuolisia, ja joita hän itse johtaa. Siksi hän tähän vähäiseen soppeen, jossa minä vietän suurimman osan elämästäni, on koonnut näin ylen paljon kaikellaista ihanaa, joka tunteita, silmiä ja ajatuksia miellyttää. Mutta vielä suuremmasta arvosta, kuin nämät kaikki, on se hellä isällinen rakkaus, jota hän minulle osoittaa, ja jolla hän minua suojelee, varmaankin vain sen vuoksi, ett'en koskaan katkerasti kaipaisi sitä rakkautta, jota luonto ei ole suonut minun nauttia. Hän on täydellisesti onnistunut, eikä minulla ole muuta toivoa, kuin että voisin elää hänen, äitini, sisarieni ja Jumalani mieliksi".

Nyt olimme hetken ääneti, ja sydämmessäni minä kunnioitin tuota isää, joka näin ymmärsi huolta pitää niitten lasten onnesta, jotka hänelle oli suotu. Helena sanoi taas: "kun äitini ja sisareni ovat kemuissa ja seuroissa, viettää hän enemmän aikaansa minun luonani; minä silloin soitan hänelle ja luen ääneeni, ja hän, sanomattomassa hyvydessään, suo minun uskoa, että paljonkin lisään hänen elämänsä iloa. Tämä ajatus tekee minua sangen onnelliseksi. Tuo on suloinen, kadehdittava kohtalo, kun tietää olevansa *jonkin arvoisena* sille, joka on siunauksena kaikelle, mikä häntä ympäröi!"

Ajatuksissani sanoin minä kaikille maailman perheen-isille: "oi, miksikä teistä ainoastaan harvat ovat tämän isän kaltaisia? Kodin kuninkaas, oi, kuinka paljon iloa ja autuutta te saattaisitte ympärillenne levittää, kuinka äärettömästi kunnioitettuna ja rakastettuna te saattaisitte olla!" Sitten juttelimme Emiliasta.

"Kumma minusta on", sanoi Helena, "että Emilia, joka tavallisesti on tyven-mielinen, ajatuksissaan ja päätöksissään selvä sekä kaikin puolin oikein kelvollinen, kuitenkin on yhdessä asiassa epäselvä. Hän menisi halusta naimisiin, koska hän pitää onnellista avioliittoa autuaallisimpana tilana, mitä maailmassa olla saattaa, mutta juuri tuossa naimis-asiassa hänelle päättäminen on käynyt kovin vaikeaksi. Kaksi hänen lapsuutensa ystävästä on joutuneet onnettomiin naimisiin, ja tuopa hänessä yht'äkkiä on synnyttänyt semmoisen pelon, että hän nyt luulee joutuvansa onnettomaksi naimisessaan eikä rohkenisi onnelliseksi tulla, ellei muut hänen parhaakseen toimitelisi. Hän on nyt välistä tuskasta melkein kipeänä, kun hänen hääpäivänsä lähenee lähenemistään, ja kuitenkin on Algernon se mies, jota hän todellisesti rakastaa, ja jonka kanssa hän tulee täydellisen onnelliseksi, siitä olemme kaikki vakuutetut. Välimmiten on hänellä tyvenet kuurot, kuten eilen illalla näit. Pahoin toki pelkään, että tämä tuuli piankin on mennyt ohitse, sekä että hänen levottomuutensa ja epävakaisuutensa enenee aina sitä myöden, kuin tuo tärkeä päivä lähenee, joka sitten varmaankin tekee täydellisen lopun hänen horjuvaisuudestansa, sillä kun jotakin on peruuttamattomasti päätetty, tyytyy hän siihen ja katsoo sen parhaaksensa. Hääpäivään asti täytyy häntä välttämättömästi kaikin tavoin häiritä ja huvitella, jotta hänellä ei olisi aikaa turhanpäiväisiin miettimisiin. Me olemme kukin ottaneet erityisen osan tästä huvinäytelmästä, jota meidän tulee sisar-kultamme hyväksi näytellä. Isäni aikoo viedä häntä kävely-matkoille, äitini keskustelee hänen kanssaan kaikista, mitä vielä pitää tulemaan valmiiksi ennen häitä. Julia ei aio antaa hänen koskaan olla rauhassa, hän tavalla tai toisella on häntä häiritsevä. Kaarlo veljemme aina välimiten

saattaa häntä kinaamaan Napoleonista, jota veljeni ei muka pidä niin suuri-arvoisena kuin Kaarle XII:ta — sepä Emiliaa harmittaa, ja tämä onkin ainoa asia, josta olen kuullut hyvän, hiljaisen sisareni kiihtyneenä kinaavan. Minä puolestani aion tavan takaa häneltä kysyä neuvoja hänen vaatetuksensa suhteen. Pienet veljeni ovat jo aikoja sitten itsestään tietäneet tehtävänsä, he kun ehtimiseen jankuttaen pyytävät milloin mitäkin. Tähän asti olemme kaikki pitäneet siitä huolta, että he ovat saatavansa saaneet, mutta nyt tämä jätetään kokonaan hänen huoleksensa. Sinun osakses, Piete hyvä, tulisi, että aina sopivissa tiloissa lausuisit Algernon'ista jonkun kiitos-lauseen, mikä tehtävä ei suinkaan tule sinulle vaikeaksi. Emilia pitää meitä kaikkia puolueellisina, mutta sinua ei hän epäile ja siksi sinun sanasi paremmin vaikuttaa".

Minä hyvin tehtävääni tyydyin, sillä hauskaltahan aina tuntuu, kun hyvällä omalla tunnolla saattaa ihmisiä kiittää.

Pitkän ajan puhuttuamme Emiliasta ja hänen lemmikistänsä, heidän tulevista oloistansa j.n.e., johdatin minä puhettamme sokeaan, josta halusin saada tarkempia tietoja.

Helena karttaen ja nähtävän varovaisesti sanoi vain: "Liisi on vuoden ajan ollut meillä. Me pidämme häntä kovin hyvänä sekä toivomme, että ajan mittaan voitamme hänen luottamuksensa ja saatamme tehdä häntä onnellisemmaksi".

Sitten Helena ehdotteli, että menisimme Liisiä tervehtimään. Hän sanoi: "tavallisesti menen aina edeltä puolen-päivän hänen luoksensa, mutta tänään en ole vielä ollut. Minä paljonkin viettäisin aikaani hänen luonaan, mutta hän on halukkaammin yksinänsä".

Me läksimme yhdessä sokean huoneeseen.

Hän oli jo vaatteissaan ja istui vuoteensa laidalla laulaen hiljaa itseksensä.

"Oi, paljonpa hän lienee kärsinyt! Hän on elävä surun kuva!" ajattelin minä nyt, jolloin päivän valossa läheltä katselin noita kalpeita ihania kasvoja, joista selvään näkyi kovien, vielä päättymättömien taistelujen jälkiä ja surujen niin katkerien, ett'ei kyöneleitä ollut niitten lievitteeksi.

Nuori tyttö, jonka ruusun-punaiset posket ja iloinen muoto oli tuon kärsivän raukan suorana vastakohtana, istui huoneen nurkassa sukkaa kutoen. Hän oli siellä sokean avuksi. Hemeällä äänellä ja liikuttavan sydämmellisillä sanoilla Helena puhutteli Liisiä; tämä vastasi jäykästi ja kylmästi. Minusta näytti siltä, kuin hän huoneeseen tultuamme oikein olisi koettanut vähitellen saada itsellensä semmoisen kylmän, kuolleen muodon, jonka huomasi olleen illallakin. Helena ja minä jatkoimme sitten yksistämme keskustelua, ja sillä aikaa sokea väänteli ja kierteli mustaa silkinuoraa erin-omaisen kauniitten sormiensa ympärille, mutta yht'äkkiä hän huudahti: "vait! vait!" vieno puna leimahti hänen poskilleen, ja hänen rintansa aaltoili. Me kuuntelimme ääneti; vasta muutaman hetken kuluttua kuului kumiseva ääni jalan astunnasta, joka verkalleen läheni. "Hän se on!" sanoi sokea ikään kuin itseksensä. Minä katsahdin kysyvästi Helenaan, mutta Helena loi silmänsä lattiaan päin. Eversti astui sisälle. Sokea nousi istualta ja jäi kuvapatsaan muotoiseksi liikkumattomana seisomaan, kuitenkin luulin huomaavani hänessä vähäisen värähdyksen. Eversti puhutteli häntä tapansa mukaan tyvenesti, eipä kuitenkaan kuten minusta näytti, tavallisella lempeällä äänellään, ja sanoi tullessaan noutamaan Liisiä, koska hänen oli aikomus mennä Emilian ja Liisin kanssa ajelemaan. "Ilma", lisäsi hän, "on kirkas ja raitis, se tekee sinulle hyvää".

"Minulle hyvää?" sanoi hän katkerasti hymyillen, mutta tuosta väliä pitämättä käski eversti Helenan auttamaan vaatteita hänen yllensä. Sokea ei tätä vastustellut, vaan antoi ääneti vaatettaa itseänsä ja meni ketään kiittämättä everstin taluttamana ulos.

"Liisi raukka!" sanoi sääliväisesti huoaten Helena, sokean poijes mentyä.

Minulla tosiaan ei ollut avainta tuon käsittämättömän ihmisen sydämmeen, mutta sen verran toki olin nähnyt, että minäkin sydämmeni kyllyydestä huokailin: "Liisi raukka!"

Me rupesimme nyt taas työhömmä, jota jatkaessamme hauskasti keskustelimme aina melkein puolipäivään asti.

Minä silloin menin Emilian luoksi, joka oli tullut kotia ajelemasta, ja tapasin hänen kiistelemässä Julian kanssa, tämä kun oikein tuskastuneena koki temmata Emilialta hameen, jonka hän aikoi pukea yllensä. Emilia nauroi sydämmellisesti ja Julia oli vähällä itkeä.

"Auta! Piete, auta!" huusi hän. "Onko semmoista milloinkaan kuultu taikka nähty? Kuule, Piete! Juuri sen vuoksi, että Emilia tänään odottaa Algernon'ia tänne, tahtoo hän pukea ylleen rumimman hameensa, ... niin, semmoisen hameen, jossa hän ei ole muotoisensakaan! eikä siinäkään ole tarpeeksi, hän tahtoo vielä vyötärölleen nauhan, joka on vahva kuin kapalovyö, ja hiuksiinsa kamman, joka

varmaankin on jonkun hirveän noita-akka vainajan jäljelle jäänyttä omaisuutta, niin hirveän ruma se on! Nyt olen jo neljänneksen tunnin tässä kiistellyt tuon onnettoman vaatetuksen takia, ... mutta turhaan".

"Jos minä", sanoi Emilia arvokkaasti, "Algernon'in silmissä ainoastaan hameen taikka kamman vuoksi muutun miellyttäväksi taikka vastenmieliseksi, niin..."

"Katsos siinä se nyt on!" sanoi Julia varsin toivotonna; "nyt olemme ehtineet koetuksiin, enkä enään tiedä kuinka rumaksi ja kamalaksi hän saattaa itsensä muodostaa, sillä koettaaksensa, onko Algernon jalossa uskollisuudessa kaikkia mainehikkaita romanisankareita etevämpi. Minä rukoilen, älä vain millään muotoa leikkaa pois korviasi taikka nenääsi!" Emilia nauroi. "Ja sinähän saattaisit varsin helposti olla niin kaunis, niin suloinen!" lisäsi Julia aina hartaasti rukoillen ja koetti samalla saada haltuunsa tuon onnettoman hameen ja kamman.

"Minä olen päättänyt olla näissä vaatteissa tänään", sanoi Emilia vakaasti, "ja sen olen syystä tehnyt, mutta jos sillä herätän sinun ja sulhoni kauhun — niin saan kohtalooni tyytyä".

"Emilia kyllä sentäänkin tulee kauniiksi", sanoin minä Julialle, häntä siten lohduttaakseni; "mene sinä nyt vaatettamaan itseäsi päivällisiksi. Muista, että sinulla myöskin on sulhanen, jota sinun tulee miellyttää".

"Hohho, tuo ei ole vaikeaa; vaikka asettaisin säkin hameekseni ja ruukun päähäni, net hänen mielestensä kaunistaisivat minua varsin erinomaisesti".

"Sinä siis luulet", lausui Julia, "ett'ei Algernon katsele minua samoin, kuin Arvid sinua".

Julia näytti vähän hämmästyneeltä.

"Mene nyt, mene", keskeytin minä heitä, "muuten emme koskaan tule valmiiksi; mene nyt Julia, minä autan Emiliaa ja menenpä vaikka vedolle, että hän vasten tahtoansakin tulee kauniiksi". Julia läksi vihdoinkin Helenan luo, hän kun joka päivä kampasi Julian erinomaisen kauniita hiuksia.

Yksin jäätyäni Emilian kanssa ja auttaissani hänen ylleen tuota tosiaankin huonon-näköistä harmaanruskeata hametta, sanoin hänelle muutamia minun mielestäni viisaita sanoja hänen mielen-tilastansa ja käytöksestensä. Hän vastasi minulle: "myönnän kyllä, ett'en ole semmoinen kuin minun pitäisi oleman ... minä toivoisin olevani toisellainen, mutta tunnenpa sydämissäni niin vähän rauhaa ja onnea, että väliin en voi hallita itseäni. Minä olen nyt tekemäisilläni liittoa, johon minun ehk'ei olisi ikänä pitänyt ryhtyäkkään". Ja jos tällä ajalla, jona vielä kihloissa olen, tulen vakuutetuksi siitä, ett'ei epäilykseni ole perustuksia vailla, silloin ei mikään maailmassa saata estää minua liittoamme peruuttamasta ja siten välttämään elinaikaiseen onnettomuuteen joutumista. Sillä jos totta onpi, että onnellisessa avioliitossa on kuten taivaan taloissa, niin yhtä varmasti onnettomassa on kuten pahalaisen tuvissa".

"Jollet rakasta sulhoasi", sanoin minä, "on tuo tosiaankin ihmetyttävää, että olet antanut asian joutua näin pitkälle".

"Jollet rakasta?" toisti Emilia hämmästyneenä, "totta maar häntä rakastan, ja sepä se juuri on pahin onnettomuus, sillä rakkauteni estää minua näkemästä hänen vikojansa".

"Sitä ei suinkaan kukaan otaksuisi siitä päättäen, mitä tässä äsken puhuit", vastasin minä hymyillen.

"Voi on! on tuo kuitenkin totta!" sanoi Emilia, "muutamat niistä ovatkin niin silmiin pistäviä, ett'ei saata olla niitä näkemättä; hän esimerkiksi on — liian nuori!"

"Semmoinen kelvotoin!" sanoin minä nauraen, "tuohan tosiaankin on konnamaista!"

"Niin naura sinä vain! Minusta tuo todellakaan ei ole hauskaa. Sitä en juuri tahdo sanoa, että syy on hänessä, mutta vika se kuitenkin on siinä suhteessa, että minä tahtoisin vanhemman miehen. Minä olen nyt kuudenkolmatta vuoden vanha ja siis juuri jäähyväisiä sanomaisillani nuoruuden iälle, hän on minua vain kaksi vuotta vanhempi ja siis mieheksi vielä varsin nuori. Minä olen jo arvokas eukko, kun hän vielä on mies parhaallaan. Hän ehkä on taipuvainen kevytmielisyyteen — ja menee halusta pois vanhasta ikävästä vaimostaan tuonne..."

"Hohoh, hohoh!" keskeytin minä häntä, "tämmöinen pakkovarovaisuus on melkein liikaa. Onko sinulla mitään syytä siihen luuloon, että hän luonnostaan on kevytmielinen?"

"Ei juuri erittäin ... mutta tänä kevytmielisenä aikakautena löytyy uskollisuutta ja kestäväisyyttä ylen harvassa. Minä tiedän, ett'en ole Algernon'in ensimmäinen rakkaus, ja kukapa sitä takaa, että olen viimeinen? Vaikka mitä voisi kärsiä ennen, kuin mieheni uskottomuutta ... mutta sitä en kestäisi. Minä olen sen sanonut Algernon'ille, ja hän on vakuuttanut ... mutta mitäpä ei lempiä vakuuta armaallensa? — Ja sitä paitsi, mistä minä tiedän, rakastaako hän minua sillä totisella rakkaudella, joka ainoastaan on

kestäväinen? Mahdollista, että hän minuun on vain vähän mieltynyt — ja semmoinen mieltyminen on ainoastaan heikko katkeava lanka! Myöskin olen ajatellut (ja tuo on usein minua hirveästi harmittanut), että rikkauteni taikka net varat, jotka kerran olen saava, ovat jotakin vaikuttaneet..."

"No nyt sinä lasket liikoja!" sanoin minä. "Sinä näet aaveita keskipäivällä. Kuinka saatatkaan tuommoisia turhia luulla? Olethan tuntenut häntä..."

"Ainoastaan kaksi vuotta", keskeytti Emilia, "ja melkein ensi hetkestä, jolloin tutustuimme, liehui hän ympärilläni ja näytti tietysti ainoastaan miellyttävimmät puolensa... Ja kukapa kykenee miehen sydäntä tutkimaan? Katsos, Piete, minä en saata sanoa, että tunnen sitä miestä, johonka kohtaloni liitän. Mitenkä olisinkaan saattanut oppia häntä tuntemaan? Kun näkee toinen toisensa ainoastaan hienossa sivistyneessä seura-elämässä, jossa luonto ei juuri koskaan pääse näkyviin, oppii ainoastaan tuntemaan toistensa ulkonaisia ja pintapuolisia ominaisuuksia. Ihmisellä saattaa olla paha, äkäinen luonto, hän saattaa olla saituri, ja mikä pahinta, ilman mitään uskontoa, ja kuitenkin on mahdollista, että hänen kanssaan on seurustellut monta vuotta mitään näistä aavistamatta; ja hän, jota tämmöinen henkilö koettaa miellyttää, siitä vähemmän selkoa saa".

Minä en tietänyt, mitä tähän olisin vastannut; tämä kertomus oli mielestäni tosi, eikä Emilian pelkokaan ollut perätöin. Hän jatkoi: "jos olisi tuntenut toisiansa kymmenen vuotta, ja jospa vielä olisi matkoilla yhdessä oltu, — sillä matkoilla ei aina tule varoillansa oltua, siinä enimmäkseen oikea luonto ja mielen-laatu tulee näkyviin ... silloin jotenkin varmasti saattaisi sanoa, minkä ilman lapsia ollaan".

"Tuo keino", minä sanoin, "ollee jotenkin pitkällinen ja vaivalloinen, vaikka se hyvältäkin näyttää, ja olisi ehkä sopinut rakastajille, jotka elivät ristiretkien aikoina. Nyky-aikaan kävellään 'Kuninkaattarenkadulla' ja ajetaan ehkä joskus pohjoiseen tulliin asti. Enempää ei sovi pyytääkään. Tällä matkalla näkee maailmaa ja tulee myöskin maailman näkyviin; ihmiset tervehtivät toisiansa, he puhuvat, laskevat leikkiä, nauravat ja pitävät toisiansa niin sievinä, ett'eivät tämän lyhkäisen matkan päätettyänsä ollenkaan arveluttavaksi näe tuota pitkää elämän matkaa, jota yhdessä menevät astumaan. Mutta, jättäkäämme leikkipuhe; etkö koskaan ole suoraan puhunut sulhosi kanssa niistä asioista, joissa sinä tahtoisit tuntea hänen mielipiteensä?"

"Olen monta kertaa", vastasi Emilia, "varsinkin kihloihin jouduttuamme, ja aina olen hänessä ollut huomaavinani semmoisia mielipiteitä, joita olen toivonutkin; mutta voi! Ihminen uskoo aina halusta, sen mitä hän toivoo. Mahdollista myöskin on, että Algernon, minua kun tahtoi miellyttää, olisi innoissaan erehtynyt mielipiteistään. Minä olen päättänyt koettaa tällä ajalla, jolloin vielä vapaa olen, kaikin tavoin saada selkoa asiain oikeasta ja todellisesta laadusta enkä suinkaan, jos tässä jotakin voin, omatekoisella sokeudella tahdo syöstä häntä ja itseäni onnettomuuteen. Vaikkapa hän olisikin kelvollinen, hän ehk'ei kuitenkaan sopisi minulle enkä minä hänelle, meidän luonteemme ja mieleemme saattaisivat olla perin epäsopuiset".

Näissä surullisissa tulevaisuuden tuumissa kului aika ja Emilia ehti vaatteisiin, mutta myöntää täytyi, ett'ei hänen pukunsa häntä kaunistanut. Emilia lopetti keskustelumme sillä, että sanoi: "toivoisin jo olevani naimisissa, jotta pääsisin noista kiusaavista naimis-ajatuksista".

"Ristiriitainen on ihmis-mieli!" ajattelin minä.

Päivällisillä ollessamme moittivat yleensä ja kornetti erittäinkin, Emilian pukua. Julia piti suunsa kiinni, mutta sen sijaan hänen silmänsä puhuivat. Eversti yksistään ei mitään maininnut, mutta katsahti vain Emiliaan vähän ilkkavalla katseella, josta tämä punastui.

Päivällisen jälkeen sanoi Julia Emilialle: "sisar-kultani, en minä sitä tarkoittanut, ett'ei Algernon sinusta yhtä paljon pitäisi, vaikkapa olisit julmemmissakin vaatteissa, mutta minä tahdoin vain sanoa, että pahasti tekisi se morsian, joka ei koettaisi miellyttää sulhoansa kaikin tavoin, minä tarkoitin, että tuo olisi oikein ... että tuo olisi väärin ... että tuo olisi..."

Tässä Julia joutui pois koko selityksensä radalta ja tuli siitä melkein yhtä hämillensä kuin entinen pormestari, joka oli joutunut samallaiseen tilaan. Emilia puristi ystävällisesti hänen kättään sanoen: "sinä olet itse seurannut mielipiteitäsi ja onnistunut hyvin, sillä tuskinpa koskaan olen sinua nähnyt paremmin puettuna enkä yleensä miellyttävämpänä kuin tänään, ja varmaankin Arvid on samaa mieltä oleva kuin minä".

Julia punastui, enemmän ilostuneena näistä sisarensa sanoista, kuin jos hänen sulhasensa hänelle olisi lausunut jonkun kiitos-sanan.

Iltapuolella toimet ja tohinat talossa olivat päättyneet, kaikki tulivat taas entiseen hauskaan järjestykseensä, ja Armo pääsi myöskin lepoon.

Teen-juonnin aikana tuli Algernon ja Arvid. Emilia ja Julia punastuivat kuin kesäruusut; vanhempi

katsoi alas, toinen ylös-päin.

Algernon osoitti sydämmellistä iloa, kun sai taas nähdä Emilian. Hänellä oli kovin paljon puhumista Emilian kanssa; eikä hän ensinkään huomannut hänen pukuansa, tuskin sitä silmäilikään, mutta oli nähtävästi niin mieltynyt, niin onnellinen ja huvittava, että iloisuus, joka hänen silmistään loisti, tarttui Emiliaankin, joten tämä, vaikka hänen yllään oli tuo epämiellyttävä puku, sittenkin näytti tänä iltana niin suloiselta ja viehättävältä, että Juliakin jo tyytyi hänen vaatetukseensa.

Arvid luutnantti ei ollut vähemmän tyytyväinen pienen suloisen morsiamensa rinnalla, vaikk'ei hän saattanut, kuten Algernon, kauniilla, vilkkailla sanoilla sitä ilmoittaa. Kaunopuheliaisuuden lahja ei ole kaikille suotu, ja kullakin on hänen tapansa. Hän joi kolme kuppia teetä, söi vankasti nisuleivoksia, suuteli useasti morsiamensa kättä ja näytti onnelliselta. Minä kuulin hänen pari kertaa sanovan "hiisi viekään!" ja havaitsin, että kaunis suu ja ääni saattavat vähentää epämiellyttävien sanojen rumuutta. Arvid luutnantti tosiaankin oli oikea Adonis, mutta viiksisuinen.

Hänen kasvonsa ilmaisivat hyvyttä ja rehellisyyttä, ... mutta (pyydän tuhansia kertoja häneltä anteeksi) myöskin vähän yksinkertaisuutta ja itserakkautta. Hänen kauniiseen kaksikymmenvuotiseen päähänsä ei näkynyt mahtuvan monta tuumaa.

Algernon'illa oli erinomaisen jalo muoto, siinä kuvautui hyvyys, miehuullisuus ja älykkäisyys. Hänen vartalonsa oli pitkä, kasvonsa piirteet säännöllisen kauniit ja käytöksensä kaikin tavoin sujuva ja miellyttävä.

"Kuinka", ajattelin minä, "saattaa Emilia katsella tuota jaloa muotoa, karkoittamatta kohta sydämmestään kaikkea turhaa varovaisuutta ja pelkoa?"

Täksi illaksi net kuitenkin katosivat taikka poistuivat sielun synkimpään syvyyteen. Koko perhe näytti onnelliselta, ja kaikki oli eloa ja iloa.

Sokeaa ei tänä iltana seurassa näkynyt.

Viisi päivää häitten edellä.

Vaikka maanantai hauskasti ja iloisasti loppui, heräsi Emilia kuitenkin tiistai-aamuna voihtaten: "taaskin olen yhden päivän lähempänä tuota hirveää häöpäivää!"

Aamupuolella tuli Algernon'ilta kauniita lahjoja. Emiliaa ei tuo tapa miellyttänyt, että sulhanen morsiamelleen antaa lahjoja.

Hän sanoi: "Tuo on huono tapa, se tekee naiset kauppatavaraksi, jota miehet ikäänkuin ostavat itselleen. Tämä jo kyllin pitäisi estämään sivistyneitä kansoja tällaisesta tavasta, kun tietävät, että kaikissa raa'oissa villikansoissa sitä käytetään".

Sitäpaitsi hän muutamista lahjoista havaitsi, että liika vähän oli arvoa pantu siihen, mikä on hyödyllistä, vaan sitä enemmän komeuteen ja loistoon.

"Jospa hän ei vain olisi huijari!" sanoi hän syvästi huoaten. "Vähänpä Algernon minua tuntee, jos luulee minun enemmän rakastavan kalliita kiviä kuin muutamia hänen antamiensa kukkia. Yhtä paljon kuin rakastan kaikkea kaunista ja siistä, yhtä vähän minua miellyttää pintapuolinen komeus ja kaikellinen loistava turhuus. Eikä meikäläisten oloissa tuommoiset ollenkaan sovi".

Emilia oli tullut huonolle tuulelle, hän tuskin katseli lahjoja, joita Julia ehtimiseen kehui huutaen: "ihanat! oivalliset!" Emilia ei koko päivänä ottanut päästään papereita, joilla hän hiuksensa oli kähäröinnyt, ja käveli suuressa saalissa, joka oli vinossa hänen olkapäillään. Kornetti häntä vertaili hottentottilaiseen tyttöön ja sanoi, ett'ei hän, vaikka olikin "raakojen tapojen" ympäröimänä, toki muodostaisi itseänsä villi-naiseksi. Päivälliselle mennessämme sanoin Emilialle, miten erinomaisen jalolta ja viehättävältä hänen sulhasensa minusta näytti. Minunhan tuli, osaani hyvin näyttääkseni, todenmukaisesti kiittää Algernon'ia.

"Niin", vastasi Emilia, "hän kyllä on kaunis, paljon kauniimpi mieheksi kuin minä vaimoksi, ja sepä minun mielestäni juuri onnetointa on".

"So jah!" ajattelin minä, "nyt olen taas karille törmäissyt".

Emilia sanoi vielä: "Harvoin sitä näkee, ett'ei erittäin kaunis muoto omistajassaan synnytä turhamielisyyttä; ja itseensä ihastunut mies on minusta mitä ilkein. Vaimoansa, joka kauneudessa ei ole

hänen vertaisensa, katsoo hän velvolliseksi miehensä ihanuutta ja sujuvuutta kiittämään ja ylistämään. Turhamaisuus ei naista kaunista, mutta miehen se tykkäänään halventaa. Minusta miehen ulkomuoto ei ole paljosta eikä juuri mistäkään arvosta hänen vaimollensa. Saattaisinpa sydämmestäni rakastaa ruman-näköistä, mutta jaloa miestä, ja tuhannen vertaa halukkaammin häneen liittyisin kuin semmoiseen, jolla ainoastaan on ihana ulkomuoto. Nuorukainen, joka omaan kuvaansa on mieltynyt, on inhoittava".

Nuot sanat sanottuaan aukaisi Emilia salin oven. Algernon oli yksin huoneessa ja seisoi — kuvastimen edessä ja nähtävällä tarkkuudella itseänsä katsellen. Mutta tästäkö Emilia punastui! olisitpe nähneet, minkä muotoisena hän meni sulhoansa vastaan, joka puolestaan hämillään morsiamensa ällistyneestä ja harmistuneesta muodosta, ehkä myöskin vähän häpeillään, kun häntä näin tavattiin kahden kesken kuvastimen kanssa, joutui aivan ymmälle. Tästä syystä minun täytyi pitää keskustelua vireillä; nyt siis juttelin ilmasta, kelistä ja sen semmoisista.

Onneksi kuitenkin muutkin perheen jäsenet vähitellen saapuivat sisälle, ja asiat siten joutuivat hauskemmalta kannalle.

Emilia yhä vain näytti olevan pahalla tuulella, ja Algernonkin häntä katsellessansa vähitellen synkistyi. Minä mielestäni havaitsin hänen vasemmassa silmässäänsä naarannapin ja arvelin sen siihen syypääksi, että hän kuvastimen kanssa oli joutunut noin läheiseen tuttavuuteen; mutta Emilia ei ollut sitä näkevinään. Moni vähäpätöinen seikka vielä lisäksi pahensi näitten rakastavien väliä. Sattuipa niin, että Algernon piti paljon semmoisista esineistä, jotka eivät ollenkaan Emiliaa miellyttäneet, ja mikä oli Emilian herkkuruoka, sitä ei Algernon maistanutkaan. Emilia havaitsi varmaan, ett'ei heidän välillensä ollut mitään yhtämielisyyttä. Algernon moitti yleensä, mutta ilman mitään pistos-sanaa ja erinäistä tarkoitusta, oikullisia ihmisiä ja puhui, miten epämieluisia ne hänestä ovat. Mutta tämä olisi tällä kertaa saanut olla puhumatta, sillä Emilia otti itseensä ja muuttui vielä kopeamman ja arvokkaamman näköiseksi. Julian kävi mieli pahaksi. "Paljoa parempi olisi", sanoi hän, "jos he oikein ääneensä toruisivat, kuin että tuossa istuvat vaiti ja ovat sydämmissään suuttuneet toisillensa".

Kaarlo kornetti meni Emilian luo, sanoen: "armollinen sisareni, minä rukoilen sinua, älä istu tuossa ikään kuin kiinalainen muuri, jonka lävitse ei pääse nuot nuolet, mitkä Algernon'in rakastuneet silmät sinuun lähettävät. Ole, jos saatat, hiukan vähemmän jäinen. Katso sulhoasi! mene hänen luoksensa ja anna pieni muisku hänelle!" — Kyllä kai; paremmin olisi sopinut toivoa, että kiinalainen muuri olisi liikkeelle lähtenyt. Emilia ei edes katsonut Algernon'iin, joka kuitenkin hartaasti näkyi halajavan sovintoa. Algernon ehdoitteli, että yhdessä laulaisivat erään kaksi-äänisen nykyänsä ilmaantuneen italialaisen laulun, varmaankin teki hän sen siinä toivossa, että sopusoinnun hengettäret karkoittaisivat kalkki pahan-suovat, jotka hänen ja hänen lemmittynsä rauhaa olivat häirinneet, ja että laulun säveleet tekisivät heidän keskinäisen välinsä sopusointuisaksi. Turha toivo! Emilia sanoi päänsä olevan kipeänä, josta syystä hän ei jaksanut laulaa, ja kipeä se todella olikin, oikeinpa kovin, sen näin hänen silmistäänkin. Hänen päätänsä tavallisesti aina rupesi kivistämään, jos hän harmistui taikka muuten oli levotoin. Luullen Emilian päänkivistystä vain tekokivuksi ja huolimatta morsiamestaan, joka istui sohvan nurkassa, nojaten särkevää päätään kättänsä vastaan, sanoi Algernon aikovansa operaan Mozart'in Figaroa kuuntelemaan, kumarsi hätimiten ja läksi pois.

Ilta kului verkalleen loppuunsa. Ei ollut kukaan iloisella mielellä. Että Emilia kärsi, sen havaitsi kaikki, eikä kukaan sen vuoksi malttanut häntä nuhdella hänen käytöksestään.

Eversti ainoastaan ei ollut mitään huomaavinaan, hän vain huoletoinna asetteli pöydälle korttejansa.

Illalla erotessamme sanoi kornetti minulle: "tämä menee vallan päin mäntyä! Huomenna meidän täytyy panna koko programmimme toimeen!"

Huomis-päivä eli keskiviikko tuli. Algernon saapui jo aikaisin ennen puolta päivää. Hänen katseensa oli harras ja äänensä niin sydämmellinen, kun hän Emiliaa puhutteli, että tämä varsin heltyi ja sai kyöneleitä silmiinsä. Kaikki oli nyt hyvin näitten rakastavien välillä, eikä kukaan tietänyt, miten niin oli käynyt, eipä he itsekkään.

Tämä päivä meni rauhaisena ohitse muuten, paitsi että Emilia kahdesti kovin peljästy, mutta siitä ei hän toki kuollut. Ensiksikin tapahtui aamupuolella, jolloin Algernon keskusteli armon kanssa, että Emilia kuuli hänen lausuvan sanoja, joista hän hetken ajaksi tuli siihen luuloon, että hänen sulhasensa oli suurin saituri, mitä maailmassa olla saattaa, mutta onnekseen hän heti huomasi, Algernon'in vain matkineen erään kumppaninsa sanoja, joita hän itse sitte sydämmessään nauroi. Emilia taas huokeammin hengitti ja rupesi myöskin nauramaan. Toinen säikähdys tapahtui illalla, jolloin istuimme akkunaa ääressä kirkkaassa kuuvalossa, ja minä vakaasti keskustellessamme sanoin: "niitä löytyy kuitenkin hyviä ja jaloja ihmisiä, jotka ovat niin onnettomat, ett'eivät usko tulevaa elämätä olevankaan, eivät usko elämällemme olevan mitään suurempaa tarkoitusta, — näitä tämmöisiä meidän tulee surkutella — mutta ei moittia..." Emilia katsoi kysyvästi minuun, ja hänen kauniissa silmissäänsä

ilmautui sanomatoimittajan tuska. Hänen ajatuksensa oli: "Algernon'iaako sinä tahdot puolustaa?" Minä vastasin hänelle siten, että johdatin hänen huomionsa Algernon'iin, joka minun puhuessani loi katseensa kirkasta tähtitaivasta kohti, ja tämä katse oli lujaa, suloista toivoa täynnänsä. Emilia silloin kiitollisesti katsahti häneen, ja kun heidän silmänsä kohtelivat toisiansa, loistivat net ilosta ja rakkaudesta.

Tämä päivä oli oikein hyvin päättymäisillään! Mutta ah, miksikä Algernon illallisella ollessamme sai pienen kirjeen? Miksikä hän sitä lukeissaan joutui hämilleen ja kadotti suuren osan iloisuudestaan? Miksikä hän varsin äkki-arvaavatta ilman mitään selitystä läksi pois?

Niin miksikä? — Sitä ei kukaan tietänyt, mutta moni meistä olisi vaikka mitä antanut, sitä tietääksensä.

"Eihän sinun päähäsi pöllähtäne vain mitään pahaa ajatusta sulhasestasi tuon kirjeen takia?" sanoi Julia Emilialle, jolloin levolle menivät.

"Hyvää yötä Julia!" vastasi Emilia huoaten.

Mutta itse hän ei hyvää yötä nauttia saanut.

Torstaina. Emilian ympärillä vahva sumu, jota me turhaan koetimme poistaa. Jo eineellä ollessamme rupesi kornetti puhumaan Napoleonista ja Kaarlo XII:ta, mutta Emilia ei jaksanut kinata. Julia ja Helena hukkaan koettivat häntä ilostuttaa. Minä en osastani uskaltanut sanaakaan sanoa, sillä kirje oli aina tielläni.

Kello 12:ta tuli Algernon. Hän näytti kiihtyneeltä ja silmänsä säteilivät kummallisesti. Emilia oli edellisenä päivänä luvannut mennä tänään sulhasensa kanssa ajelemaan; ja siksi Algernon nyt tuli häntä noutamaan. Kaunis reki peurannahkoineen oli portin edessä. Emilia sanoi kylmästi ja vakaasti, ett'ei hän mene ajelemaan. "Miks'ei?" kysyi Algernon.

"Kirjeen vuoksi", olisi Emilian tullut toden mukaisesti vastata, mutta hän sanoi: "minä haluan olla kotona".

"Oletko kipeä?"

"En".

"Miksikä et tahdo huvittaa minua sillä, että tulet kanssani, kuten olet luvannut?"

"Kirje, kirje!" ajatteli Emilia; mutta punastuen sanoi hän vain vieläkin kerran: "minä halukkaammin olen kotona".

Algernon suuttui, hän punastui kovin ja silmänsä leimusivat. Hän meni ulos, ja paiskasi joksikin lujasti oven kiitti.

Palvelia, joka portin edessä hevosta piteli, oli tällä välin jättänyt sen omaan valtaansa. Hevonen ollen yksinään peljästy, kun lunta kopsahti katolta maahan, se nytkähti, kaasi kumoon erään akan ja olisi varmaankin lähtenyt karkaamaan, ellei Algernon, joka samassa tuli ulos kadulle, olisi rientänyt sen eteen ja väkevin kourin tarttunut ohjaksiin. Saatuaan hevosensa hillityksi, huusi hän erästä miestä sitä pitelemään ja kiiruhti itse auttamaan jaloilleen akkaa, joka säikähdyksestä ei uskaltanut liikahtaa, mutta kaikeksi onneksi ei ollut vähintäkään loukkaantunut. Hän puhui akan kanssa muutaman hetken ja antoi hänelle rahaa.

Palveliallensa, joka vihdoinkin tuli, antoi hän korville, hyppäsi sitten rekeen, otti itse ohjat ja ajoi pois tulisessa kiuruussa.

Kalpeana oli Emilia minun kanssani katsellut akkunasta tätä tapausta, mutta huudahti sen loppupuolella: "hän on kiukkuinen ja hurjapäinen luonnostaan!" ja parkasi nyt itkemään.

"Hänessä on inhimillisiä heikkouksia", sanoin minä, "ei tämä ole muuta mitään. Hän oli tänne tullessaan kiihtyneessä ja levottomassa mielen-tilassa, ja kun sinä sitten mitään ilmoittamatta olit sanasi syöjä etkä mennyt ajelemaan hänen kanssaan, hän tietysti suuttui; palveliansa huolettomuus, joka helposti olisi matkaan saattanut suuren onnettomuuden, kiihoitti vielä enemmän hänen suuttumustaan, ja tämä ilmaantui ainoastaan siinä, että hän palvelialleen antoi yhden ainoan, hyvin ansaitun korvapuustin. Eihän sovi vaatiakkaan, että nuori mies voisi olla vallan tyvenellä mielellä, kun hänellä yhtä kyytiä on ollut monta harmia, mitkä ovat saattaneet hänen verensä kuohumaan. Siinä on jo kylliksi, kun kiivaudessaan voi mieltänsä malttaa ja olla niin hyvä, kuin tässä nykyään näimme Algernon'in olleen tuota akkaa kohtaan. Muuten luulen, että, jollet Algernon'ia suututtaisi oikeillaasi ja

nurjuudellasi — suo minulle anteeksi viimeksi mainitut kauniit sanani — vaan päin vastoin koettaisit hyvään käyttää sitä suurta vaikutus-voimaa, jonka me kaikki näemme sinulla olevan, sinun ei koskaan tarvitsisi nähdä häntä kiukkuisena ja hurjapäisenä, joksi häntä nimitit".

Minä olin varsin tyytyväinen puheeseeni, sen lausuttuani loppuun, ja luulin sen tekevän erin-omaisen mahtavan vaikutuksen, — mutta Emilia oli vaiti ja näytti onnettomalta.

Algernon ei palannut päivällisiksi.

Kaarlo kornetti kertoi päivällisen jälkeen, että hän oli kuullut kaksin-taistelun olleen edeltä puolen-päivän. Toinen taistelioista, oli käyttänyt Algernon'ia, parasta ystäväänsä, puolus-miehenänsä. Hän oli kutsun lähettänyt Algernon'ille vähäisessä kirjeessä, (sanoi kornetti hyvin pontevasti), joka jätettiin neljännessä vailla kymmenen eilen illalla tähän taloon; jossa Algernon silloin oleskeli. Algernon oli tehnyt, mitä suinkin saattoi, estääksensä taistelua, — mutta turhaan. Asian-omaiset taistelivat, ja Algernon'in ystävä pahoin haavoitti vastustajaansa. Tarkempia tietoja asiasta kornetilla ei ollut.

Nyt oli kaikki selvän selvää, ja puhtaassa valossa näki Emilia sulhonsa kuvan.

Iltapuolella tuli Algernon; hän oli varsin tyven-mielinen, mutta vakaa, eikä mennyt kuten tavallisesti istumaan morsiamensa viereen. Emilia ei ollut iloinen; ensimmäistä sovinnon askelta hän ei uskaltanut ottaa, se näytti häntä peljättävän, mutta hän koetti kuitenkin monenmoisella tavalla osoittaa, että hän halasi lepyttää sulhoansa. Itse hän kauppasi hänelle teetä ja kysyi, oliko se tarpeeksi makeaa, sekä vielä, saisiko hän kaataa hänelle toisen kupillisen j.n.e. Algernon oli yhä kylmä morsiantansa kohtaan ja näytti usein vaipuvan syviin ajatuksiin, unhoittaen kokonaan, missä hän oli. Emilia tunsu itsensä loukatuksi ja istui alakuloisena etäämmälle huoneeseen ompelemaan eikä pitkään aikaan katsahtanut pois työstään.

Kaarlo kornetti sanoi Helenalle ja minulle: "Tämä ei hyvin käy päinsä, — mutta hyvät ihmiset, millä asiat paremmalle kannalle saataisiin? Minun ei nyt taas sovi ruveta puhumaan Napoleonista ja Kaarle XII:ta, — edellä puolen-päivänhän heistä jo juttelin enkä silloin suinkaan hyvin onnistunut. Myöntää täytyy, ett'ei Emilia ole mikään herttainen morsian. Jollei hän vaimona tule toisellaiseksi, niin... Eikö hän nyt olisi velvollinen menemään Algernon'in luo, häntä lohduttamaan ja ilostuttamaan? Katsokaas, nyt hän jo menee — eipä, hän otti vain lankakerän. Algernon raukka! Jopa luulen sen olevan itselleni onneksi, että olen näin tunteetoin. Nuot rakastaja raukat saavat kärsiä enemmän kuin upseeriksi pyrkivä sotilas. Olisin minä sulhanen! — Noh hyvänen aika, Klaus pieni! mitä siinä nyt taas jankutat ... nisukakkuako? Mene luo, mene Emiliani luo, ei minulla ole nisukakkuja! Niin, vähäinen liikkuminen arvoisalle neitosellemme tekee varsin hyvää".

Kornetti ei nähnyt, kuinka nöyrä "meidän arvoisa neitosemme" sydämessään oli tänä iltana, eikä sitä, että Algernon nyt oli syynä heidän välillään vallitsevaan kylmyyteen.

Tänä iltana Algernon ja Emilia lähestyneet toisiansa, vaan erosivat kylmästi kumminkin näennäisesti.

Perjantai-aamuna päätti Emilia, että erot tehtäisiin. Algernon oli jalo, kelvollinen — mutta liian kova eikä rakastanut häntä; — sen hän oli edellisenä iltana aivan selvään nähnyt; hän tahtoi nyt kahden kesken puhua sulhonsa kanssa j.n.e. Algernon tuli. Hän oli nyt paljon iloisempi kuin edellisenä päivänä ja näytti toivovan, että kaikki harmit ja ikävyydet olisivat unohduksissa. Emilia ajatellessaan tärkeätä tehtävänsä oli ensin varsin juhlallinen, mutta Julia, Helena, Armo, Kaarlo kornetti ja minä pyörimme niin alituisesti hänen ympärillensä, että vihdoinkin saimme hänen sekaantumaa puheeseemme ja siten estimme häntä yksityisistä keskusteluista sekä turhista mietinnöistä. Nyt saatiin taas välimiten kuulla hänen sydämellistä nauruansa, eikä hänen miettimisensä synnyttänyt hänessä surumielisyyttä.

Tämän päivän iltapuolella allekirjoitettiin naimasovinto.

Itse herra Charles Grandison'in morsian, tuo ihana Harriet Byron, pudotti (niin sanotaan) kädestänsä kynän, jolla hänen oli aikomus allekirjoittaa naimasovintonsa, hänellä kun ei ollut tarpeeksi voimaa ja mielen lujutta päättämään omaa kohtaloansa. Tuhansittain on ollut nuoria morsiamia, jotka vavisten ovat tuommoisena hetkenä tehneet samoin kuin hän; ihmettäkö siis, että meidän pelkäävä, epämielinen Emilia oli varsin kauhistuksissaan! Kynä ei ainoastaan pudonnut hänen kädestään, vaan, tekipä se vielä tuohon tärkeään paperiin suuren mustan pilkun, jonka hän itse piti pahana enteenä, ja luulenpa, ett'ei hän vielääkään olisi siihen pannut nimeänsä, jollei eversti (aivan samoin kuin herra Charles) olisi ottanut kynän, asettanut sen hänen liikkumattomien sormiensa väliin ja tarttunut hänen vapisevaan käteensä sekä johdattanut sitä.

Illalla, jolloin olimme yksistämme huoneissamme, sanoi Emilia syvästi huoaten: "tästä täytyy kai nyt siis tulla valmista! Ei suinkaan siihen enään mitään voi ... ja ylihuomenna hän jo vie minua pois kaikesta, jota niin hartaasti rakastan!"

"Saattaisipa luulla", sanoi Julia hymyillen, mutta toki kyynel-silmin, "että sinä aiot lähteä maailman ääriin, ja kuitenkin ainoastaan muutama katu ja tori tulee meitä sinusta eroittamaan; me saatamme nähdä toisiamme vaikka joka päivä".

"Joka päivä, niin!" sanoi Emilia itkein, "mutta ei joka tunti, kuten nyt!"

Lauantaina oli Emilia hyvä ja ystävällinen kaikille, mutta alakuloisena ja levottomana näytti hän tahtovan paeta niitä ajatuksia, jotka häntä joka paikassa ahdistivat. Algernon tuli hetki hetkeltä vakaisemmaksi ja katseli morsiantansa huolestuneella, tutkivalla katseella. Näytti siltä, kuin hän olisi peljännyt, ett'ei Emilia olisi antanutkaan hänelle sydämensä, vaan ainoastaan sanansa. Kuitenkin hän näkyi pelkäävän kaikenmoisia selityksiä ja koetti varoa, ett'ei hän jäisi Emilian kanssa kahden.

Minä kuulin kyökkipiian sisar-puolen kälyltä, että Algernon monelle köyhälle perheelle oli antanut jakaa ruokatavaroita ja rahoja sekä käskenyt sanoa, että he hänen hääpäivänensä söisivät hyvän aterian ja olisivat iloisina. Tämän minä ilmoitin Emilialle, joka puolestaan myöskin oli tehnyt samoin. Tuo heidän ajatustensa yhtäläisyys ilostutti ja rohkaisi häntä vähäsen.

Nyt oli joka taholla niin ahkerasti ommeltu ja työtä tehty, että kaikki oli valmista ja täydessä järjestyksessä jo päivää ennen häitä.

Hyvästi jättämisessä oli tänä iltana jotakin juhlallista. Kaikki me syleilimme Emiliaa, ja joka ainoan silmissä näkyi kyyneleitä. Emilia koetti hillitä liikutustaan, mutta ei saattanut puhua. Kaikki ajattelivat huomis-päivää.

Hääpäivä.

Tuo tärkeä päivä, jota kauan oli odotettu ja peljätty, tuli vihdoinkin. Emilia oli tuskin noussut vuoteeltaan, kun hän jo epäilevänä katsahti taivasta kohti; se oli pilvessä. Ilma oli samea ja kylmä; kaikki, mitä akkunasta näkyi, kantoi tuommoista surun-voittosta muotoa, kuin minkä laskee kalsea talvipäivä sekä luontoon että ihmisiin. Savupiipuista nouseva savu painui alas-päin ja musteni, liehuessaan hitaasti pitkin kattoja, niitten valkoista lumipeitettä. Muutamat akat, joidenka nenät olivat pakkasesta punaisina, posket sinisinä, veivät torille maitokuormiaan, joita laihat hevoset verkalleen kuljettivat; näitten takkuiset päät painuivat tavallista enemmän maahan päin. Pienet varpusetkin eivät näyttäneet olevan niin ilomielisinä, kuin tavallisesti, vaan istuivat syömättä ja visertämättä kyyristyneinä pitkin katon-räystäitä. Silloin tällöin joku heistä aukaisi pienen noukkansa taikka oikaisi siipeänsä, mutta sen ne nähtävästi tekivät ikävyydestä. Emilia huokasi. Kirkas taivas ja hiukan auringon-loistoa olisi ilostuttanut ja virkistytännyt hänen alakuloista mieltänsä. Kukapa ei toivoisi hääpäivällensä kirkasta valoisaa päiväpaistetta? Näyttipä meistä siltä, kuin ei rakkaus avioliitossa saattaisi kirkkaasti palaa, ellei se syttyisi taivaan puhtaan valon loisteessa. Tuo salainen usko, ett'ei taivas huolettomana katsele meidän maallista onneamme, asuu aina sydämissämme, ja vaikka olemmekin tyhjää tomua, niin näemme kuitenkin, kun nuot iankaikkiset kaarrokset menevät pilviin taikka loistavat kaikessa kirkkaudessaan, tässä vaihtelemisessa jotakin myötätuntoisuutta eli meihin koskevaa ennettä, ja usein, hyvin usein meidän toivomme ja pelkomme ovat ainoastaan pilven ja ilman lapsia!

Emilia, jolla oli ollut unetoin yö, ja joka lisäksi oli pahoilla mielin edellisen päivän tapahtumista, kävi nyt tämän kalsean aamun vuoksi varsin alakuloiseksi. Hän valitti päätänsä kipeäksi ja pyysi, sitte kuin hän eineellä oltuansa oli syleillyt vanhempiansa ja sisariaan, ollaksensa päivällisiin asti yksin huoneessaan. Tähän pyyntöön sai hän myöntävän vastauksen. Eversti näytti tavallista vakaammalta. Armon muoto oli niin huolestunut, että häntä katsellessa oikein sydäntä viilsi. Suru ja levottomuus Emilian takia sekä tarkka huolenpito hääpäivällisistä vuorottain anastivat hänen sielunsa voimia, ja voihkaten hän aina keskustelunsa alkoi. Kornetti ei myöskään iloinen ollut, ja Helenan tunteellisissa kasvoissa näkyi hieno surun-vivahdus. Julia oli sanomattomasti ihmeissään siitä, että hääpäivää näin surullisesti aljettiin ja hänen muotonsa osoitti vuoron itkun ja naurun halua. Ainoastaan Maisteri ja "tallukat" olivat tavallisella tuulella. Edellinen pureskeli kynsiänsä ja katseli ilmaan, jälkimmäiset yhä vain söivät einettä.

Minä olin Armon apuna koko aamupuolen, eikä tuo ollutkaan vähää, mitä meillä oli puhuttavaa, toimitettavaa ja osaksi omin käsin tehtävää. Me vispilöitsimme sitruuna-jälkiruokaa, käänsimme paistia, panimme suolaa lihaliemeen, vaikeroitsimme huonosti onnistuneitten ispinöitten takia, iloitsimme tuosta komeasta krokaanista ja poltimme kieleemme senkin seitsemään liemeen. Ah, nuot liekit, jotka rakkauden tuli sytyttää kyökin takkaan, eivät suinkaan ole mitään runon-liekkiä!

Eversti itse valmisti punssia ja muita makeita juomia sekä teki meille sillä äärettömästi häiriötä ja

haittaa; väliin hän tarvitsi paljon apulaisia, väliin kapineita, ja jopa näytti siltä, kuin hän olisi luullut, ett'ei tärkeätä tehtävää muilla ollutkaan. Tämöpä oikein harmitti Armoa; hän antoi siitä miehellensä vähäiset nuhteet, ja mies antoi vaimonsa olla oikeassa.

Sillä aikaa, jolloin minä neuvoin keittäjää somimmalla tavalla valmistamaan erästä ruokaa, tuli Julia, itkusilmissä, juosten kyökkiin. "Anna minulle", huusi hän tavallisella hilpeydellään, "jotakin hyvää Emilialle! Hän ei syönyt mitään eineheksi; varmaankin hän sairastuu ja pyörtyy pelkästä heikkoudesta jo tänään! Mitä sinulla siellä on? Munia, lihaliemeen pantavia! Minä otan kaksi. Hyydykettä! Saahan sitäkin ottaa? Ah, vähän kapris-kastiketta, se virkistyttää, — ja nyt vähän kalaa taikka lihaa mukaan, pari ranskan-leipää myös ... no niin, muutama makeinen vielä, sitte olen jo tyytyväinen. Emilia syö kovin halusta makeisia. Tiedätkö, Piete, mitä hän tekee?" lisäsi Julia kuiskaten. "Hän rukoilee Jumalaa! Olen kurkistanut avaimen reijästä, hän on langennut polvillensa rukoilemaan, Jumala häntä siunatkoon!" Ja nyt kirkkaita kyyneleitä vierähti Julian poskille, samalla kuin hän kiiruhti ulos, vieden muassaan kolme täysinäistä lautasta, joita hän kantoi, vaan miten, sitä en ymmärrä.

Vihdoinkin saimme tehtävämme tehtyä ja nyt jätimme kaikki palkollisten käsiin, tarpeelliset määräykset mukana; Eversti, Armo ja minä menimme pukemaan itseämme päivällisiksi.

Sittemmin menin Emilian luo. Hän seisoivat kuvastimen edessä morsius-puvussaan, silmäillen itseänsä katseella, joka ei ilmaissut sitä tyytyväisyyttä ja itse-mieltymystä, jota suloinen, kauniissa puvussa oleva nainen melkein aina tuntee tarkastellessaan omaa rakastettavaa itseänsä. Helena kiinnitti hänen ranne-rengastansa ja Julia, ollen polvillaan, pani kuntoon hänen liepeittensä koristeita.

"Katso!" huusi Julia, sisään tullessani, "eikö hän ole suloinen? eikö hän ole kaunis ja kuitenkin", lisäsi hän kuiskaten, "antaisin halusta puolet tavaroistani, jos saattaisin sillä antaa toisellaisen näön hänen kasvoihinsa. Hänpä on synkkä ja harmaa kuin ilmakin!"

Emilia, joka oli kuullut nämät viimeiset sanat, lausui: "eihän onnettoman saata iloiselta näyttää. Kaikki tuntuu minusta kovin ikävältä ja raskaalta. Tämä päivä on hirveä päivä; minä tahtoisin kuolla!..."

"Herra Jumala!" sanoi Julia minulle ja laskei kätensä ristiin, "nyt hän rupeaa itkemään! ... saa punaiset silmät ja punaisen nenän eikä tule ollenkaan enään kauniiksi. Mitä nyt teemme?"

"Emilia kulta", lausui lempeästi Helena tarttuessaan sisarensa käteen, "etkö ole vähän ymmärtämätöin? Tämä naimis-liittohan tapahtui yhtä paljon sinun kuin meidän kaikkien suostumuksesta, ja sen mukaan mitä ihmis-järki voi päättää, täytyy sinun tulla onnelliseksi. Eikö sulhasesi ole jalo ... eikö hän sinua rakasta mitä hellimmästi? Mistä löytäisit miehen, joka vanhemillesi olisi hellempi poika ja sisarillesi hartaampi veli, kuin hän on?"

"Tuo kaikki on kyllä totta, Helena hyvä, taikka oikeammin sanoakseni, näyttää olevan totta. Mutta voi, kun ajattelen että nyt on muutos tapahtuva koko elossani ja olossani, ... että nyt olen erkaneva vanhemmistani, olen jättävä teidät, rakkaat siskoseni, tämän kodin, jossa olen ollut äärettömän onnellinen — ja tuon kaiken tekisin miehen tähden, jonka sydäntä en tunne yhtä kuin teidän, joka minun suhteeni saattaa muuttua, joka monella tavalla saattaa tehdä minua onnettomaksi — ja tämä mies on tästä lähtien oleva minulle kaikki kaikessa ... kohtaloni on muuttumattomasti kiinnitetty häneen ... oi, siskoni, tuota ajatellessani silmäni menevät mustiin, polveni vapisevat — ja kun ajattelen, että tänään, juuri tänään ... vain muutaman tunnin päästä on elämäni kohtalo päätetty ... sekä että vielä olen vapaa ja voin palata entisyyteeni ... silloin minua vaivaa semmoinen epämielisyyden ja horjuvaisuuden tuska, ett'ei sitä kukaan käsittä saata. Sisareni, Piete, älkää koskaan menkö naimisiin!"

"Emilia hyvä", sanoi Helena, "sinä joka aina helposti olet saattanut asettua sen mukaan, kuin välttämättömyys vaatii, ajatteleppas nyt, että kohtalosi jo on päätetty, että jo on liian myöhäistä luopua onnestasi".

"Myöhäistä!" huudahti Emilia ottamatta korviinsakkaan noita viimeisiä sanoja, "myöhäistä ei se ole niin kauan, kuin ei pappi vielä ole meitä yhdistänyt ... vieläpä minun on alttarin juurellakin oikeus ... ja saatan..."

"Ja sydämmesi sallisi tuota!" voihkasi Julia surkealla äänellä, "sinä hennoisit saattaa Algernon'ia onnettomaksi? sinä saattaisit..."

"Hullutuksia!" kuului ääni sanovan ovesta, ja Eversti seisoivat siinä käsivarret ristissä, katsellen naurussa suin Juliaa, joka seisoivat melkein semmoisessa asemassa, kuin kuuluisa George näytteliätär, jollain häntä Maria Stuartina ihailtiin. Julia punastui, mutta Emilia vielä enemmän.

Kornetti, joka isäänsä seurasi, tarjosi Algernonin puolesta sisarelleen virkeitä, erinomaisen kauniita kukkia sekä pienen kirjeen, joka sisälsi ainoastaan muutamia riviä, mutta net eivät suinkaan olleet tyhjät eikä kylmät. Emilian kasvot kirkastuivat, hän puristi veljensä kättä, ja tämä ollen erittäin

kohteliaalla tuulella laski tuota pikaa polvillensa, pyytäen saadaksensa sitä kunniaa, että hänen sallittaisiin suudella sisarensa kengän-kärkeä. Emilia armollisesti pisti esiin pienen jalkansa ja samalla, kuin kornetti kumartui suudellaksensa taikka, kuten minusta näytti, purraksensa hänen kenkäänsä kärkeä, laski Emilia käsivartensa veljensä kaulan ympäri, suudellen häntä sydämmellisesti. Eversti tarttui tyttärensä käteen, vei hänen lattian keskelle ja me asetuimme hänen ympärilleen. Nähdessään Everstin helliä, isällisiä katseita sekä meidän, ilolla ja rakkaudella häneen kiinnitetty silmämme tunsimme Emilia sydämmessään semmoista mielihyvää, että hän punastui ja tuli niin kauniiksi, kuin Julia suinkin toivoa saattoi. Hänen pukunsa oli vaatimatoin, mutta soma ja luonnikas. Niille nuorille lukioilleni, jotka tahtovat tarkempaa tietoa hänen vaatetuksestaan, tahdon tässä ilmoittaa, että hänellä oli yllään valkoinen, pitsillä koristettu silkki-puku; keltaisissa, erin-omaisen kauniissa hiuksissaan oli hänellä viheriäinen myrttikruunu, jonka ylitse huntu (Helenan uljasta työtä) oli somasti sovitettu, ja tämä teki hänen lempeät, viattomat kasvonsa Paul Veronesen pyhän neitsyen muotoiseksi. Tullaksensa oikein ihastuttavaksi häneltä ainoastaan puuttui tuo toivon, rakkauden ja onnellisuuden ilmaus, joka on morsiamen parahin kaunistus.

Näytti siltä, kuin hänen sydämmensä kuitenkin olisi käynyt tyytyväisemmäksi, ja ikään kuin hänen mielen-tilaansa soveltuaksensa aurinkokin pilkoitti pilvien välistä, lähettäen huoneeseen kalpean loisteensa.

Mutta sekä tuo sisällinen, että ulkonainen valostus kesti ainoastaan muutaman silmänräpäyksen. Sitten pimeni taas. Kun menimme alas päivälliselle, näytti Julia surullisen muotoisena minulle, miten kaikki Emilialle tuotu ruoka oli melkein koskematta, ainoastaan hyydykettä oli hän vähän maistanut.

Ruoalla ollessamme Emilia katseli ympärilleen kaikkia niitä, joita hänen jo kohta oli jättäminen, ja sydämmensä kyllyydestä hänen silmiinsä nyt kyyneleitä tulvaili. Päivällistä syötiin, mutta silloin ei vallinnut sama ilomielisyys, kuin tavallisesti ennen, eikä ruoka näkynyt muita maittavan, paitsi Maisteria ja tallukoita, heille kun aina ruoka kelpasi. Emilia, jolle myrtti tuntui rasittavaisemmalta, kuin kuninkaalle hänen kruununsa, ei syönyt ollenkaan eikä myös nauranut koko aterian aikana, vaikka siihen kylläkin syytä olisi ollut Maisterin vuoksi, joka kolmesti oli niin erinomaisen hajamielinen, että ei everstikään saattanut nauramatta olla. Ensiksi hän erehtyi nuuskarasiastansa ja suola-astiasta siten, että hän aikalailla nuuski suolaa nenäänsä ja sekoitti keitokseen hyväsesti nuuskaa; tämä tuotti hänen kasvoihinsa monenmoisia väänteitä sekä silmiin kyyneleitä, joita pyhkiäksensä hän nenäliinan sijasta kaappasi Armon saalin, joka toki kiiruummasti ja hämmästyksellä häneltä poijes siepattiin; viimeksi hän palvelialle, joka hänelle paistia kauppassi, kumarsi ja pyysi kursaillen: "röökkinä on vain hyvä ja ottaa itse ensiksi". Julia katsoi huolestuneena sisartaan ja kuiskasi minulle: "Hän ei syö eikä naura, tuo on surullista!"

Vielä surullisemmaksi kävi iltapuoli, jolloin nuot harvat kutsutut vieraat tulivat eikä Algernon'ia, jota jo aikaiselta odotettiin, kuulunutkaan. Armo katsoi ehtimiseen mitä levottomimman muotoisena oveen päin ja tuli paki parastaan kolme taikka neljä kertaa minun luokseni sanomaan: "En saata ymmärtää, miksikä Algernon viipyy". Vieraat myöskin kaipasivat häntä, vaan Emilia ei kysynyt mitään eikä katsonut oveen päin, mutta selvästi saatti havaita, miten hän hetki hetkeltä kävi vakaammaksi ja kalpeammaksi. Julia istui viereeni ja nimitti minulle vieraitten sisään tultua heidän nimensä sekä liitti sen lisäksi heistä vielä yhtä ja toista. "Tuo kaunis soreavartaloineen rouva, joka noin somasti käyttää itsensä, on paronitar S. — Kukapa saattaisi uskoa hänen olevan seuroihin tullessansa aina niin ujoillaan, että hän melkein vapisee? — Katso hänen tuntehikkaita silmiänsä, mutta älä niitä usko, hän ei saata puhua muusta, kuin ilmasta, ja kotona hän päivät pitkät haukoittelee. Kukapa tuo on, joka nyt tulee ja noin kerjäläisimäisesti pistää hattunsa edellään ovesta sisälle? — hahha! Setä P.; hän on hyvä ukko, mutta unitautinen. Hänelle pennin verosta annan suutelon. Kunpa ei hän vain juhlamenojen aikana rupeaisi kuorsaamaan! Katsos, Piete, minun sulhoani, joka tuolla on uunin vieressä! Eikö hän ole Apollomainen? Minusta hän kuitenkin liian mukavasti siellä lämmittelee itseänsä, näyttääpä siltä, kuin hän ihan unhoittaisi huoneessa olevan muitakin ihmisiä. Tuo, joka nyt sisään tuli, on orpanani, rouva M. Hän on oikea enkeli, ja hänen heikko ruumiinsa on väkevän sielun verhona".

"Katsos, millä tavalla Emilia ottaa kaikkia vastaan ... aivan kuten hän aikoisi sanoa: 'Herrat ja naiset, te olette hyvin hyvät, kun tulette maahan-paniaisiini!' Minä en ymmärrä, mitä Algernon ajattelee, joka näin kauan poissa viipyy. Hyvänen aika, kuinka onnettomalta Emilia näyttää!"

"Tuossahan on pappi! Vaikka hänessä onkin ruuppoja ja vaikka hänen toinen silmänsä on punainen, näyttää hän kuitenkin siistiltä; tuntuupa siltä, kuin minun täytyisi kunnioittaa häntä".

"Katsos, kuinka Kaarlo koettaa huvittaa Emiliaa. Oikein, veljeni! mutta et sinä tällä kertaa onnistu".

"Noh, Jumalan kiitos, tuossa on vihdoinkin Algernon! mutta noin vakainen ja kalpea! ... ja kuitenkin on hän kaunis. Paljon kauniimpi, kuin mitä Emilia nyt tällä erää on. Hän menee morsiamensa luokse, katsos vain kuinka ylpeältä Emilia näyttää ..! Algernon puolustaa itseänsä, luulen minä .. mitä! hänessä on ollut kova hampaan-särky, hänen on täytynyt antaa ottaa suustansa hammas! Algernon parka!

Hammassärkyä hääpäivänä! Mikä kova onni! Katsos, nyt istuvat he kaikki yhdessä piirissä! Piirillinen istuvia ihmisiä saattaa minuakin tuskan-hikeen. Mistä he puhuvat? varmaankin ilmasta. Erittäin hauska aine tosiaankin! Mutta ilma ei todellakaan nyt ole huvittava — kuule, kuinka lumi ja vesi rätisee ikkunoita vasten! Täällä sisällä on hirveän lämmin ... ja Emilia tekee ilman vielä raskaammaksi. Minun täytyy mennä häntä puhuttelemaan".

Hetken perästä tultiin sanomaan, että kansaa, joka morsianta tahtoi katsella, kokountui portaille.

Tämä oli taas uusi tuska tuolle kainolle Emilialle. Hän nousi, mutta istahti taas kohta, vaaleten.

"Hajuvettä! Hajuvettä!" kirkasi Julia minulle, "hän kalpenee, hän pyörtyy!"

"Vettä!" huusi eversti kaikuvalla äänellä. Maisteri sai teekyökin käsiinsä ja kiiruhti esiin. En tiedä, oliko se tämä näky vai tuo, että hän ponnistaen sielunsa voimia koetti hillitä sydämensä liikutuksia, joka sai Emiliaa voittamaan heikkouttansa; hän tointui äkkiä ja meni ulos sisariensa kanssa, mutta katsoi samassa levottomalla ja tyytymättömällä katseella Algernon'iin, joka seisoj vähän etäämpänä, tarkaten häntä erin-omaisen, melkeinpä ankarana vakavasti.

"Oletteko hullu?" huusi puoli-ääneensä setä P. ja tempasi käsivarresta Maisteria, joka vielä seisoj tuijottavin silmin ja teekyökki kädessä. Maisteri peljästyneenä teki äkkinäisen käänteen ja nyhäsi samalla tallukoita, joten net kellertyivät kumoon toinen toisensa päälle, ikään kuin keilat, joihin pallo on koskenut. Teekyökki maisterin käsissä keikahti polttaen hänen sormiansa, ja vaikeroiden hän pudotti sen tallukka raukkojen päälle, joittenka liikkumattomien ruumisten ylitse savupilvi liehuen nousi. Vaikka kuu olisi maahan pudonnut, se ei suurempaa hämmästystä olisi synnyttänyt, kuin tämä tapaus. Aksel ja Klaus eivät äännähtäneetkään, — ja Armo oli valmis uskomaan, että hänen pienet tallukkansa olivat loppunsa saaneet. Mutta kun eversti ja Algernon olivat heitä ravistaneet sekä jaloilleen nostaneet, havaittiin heidän olevan aivan hengissä. He olivat vain niin ihmeissään, kauhistuksissaan ja niin hämmästyksissään, ett'eivät ensi hetkessä saattaneet liikahtaa eikä puhuakkaan. Onneksi kuitenkin tuo kuuma vesi, joka heitä kastoi, enimmäkseen oli juossut heidän vaatteillensa; ja sitä paitse se luultavasti oli jotenkin jähtynyttä, koska jo puoli tuntia oli kulunut siitä, kuin päästiin teetä juomasta. Ainoastaan yksi pilkku Aksel'in otsassa ja Klaus'in vasemmassa kädessä vaati hoitoa. Maisteri oli vallan toivotonna, pienet pojat itkivät. Net vietiin levolle erääseen kammariin, jossa minä lupasin heidän kanssaan olla kaiken sen ajan, joka minulla oli vallassani. Armo, jonka hyvän-luontoisuus ei ikänä sallinut häntä levollisena näkemään surullista muotoa, meni nyt Maisteria lohduttamaan. Tässä hän siten parahiten onnistui, että antoi Maisterin kertoa, mitenkä pikku pojat olivat tuon kolahuksen kestäneet oikein Spartalaisella uljuudella, ja tämän taas Armo piti erinomaisena todistuksena siitä ansiollisesta kasvatuksesta, jonka Maisteri oli hänen lapsilleen antanut. Maisteri tuli varsin iloiseksi ja innostuneeksi sekä sanoi vähän pöyhistelien: "minä toivon, että Armon toivokkaista pojista vielä muodostan todellisia Spartalaisia!" Mutta Armo toivoi, ett'ei se tapahtuisi toistennettujen kuumien vesilöylytysten kautta; tätä toivoansa ei hän kuitenkaan ilmaissut.

Tällä välin oli morsian päässyt itseään näyttelemästä ja jätti väsyneenä tuon huoneen, jossa hänen täytyi vanhan kummallisen tavan mukaan, jota Ruotsissa vielä käytetään, seisoa uteliaan kansan tarkastettavana.

"Ei häntä kauniiksi kehuttu", sanoi Julia minulle surkealla äänellä, "eikä se kummakaan ollut, sillä hän oli synkkä kuin syksyinen taivas!"

Me veimme Emilian erityiseen huoneeseen, jotta hän siellä saisi levätä hetkisen. Hän vaipui alas tuolille, pani nenäliinansa silmiensä eteen ja oli ääneti.

Salissa oli kaikki juhlamenoja varten valmistettuna, Emiliaa vain odotettiin.

"Tässä on hajuvettä, Emilia, pistä nenäsi tänne! Emilia kulta, juo vettä klasillisen!" pyysi Julia, joka nyt rupesi vapisemaan.

"Sinua odotetaan, Emilia hyvä!" sanoi Kaarlo kornetti, joka nyt tuli huoneeseen, pyytäen Emiliaa hänen seurassaan tulemaan pois kammarista.

"Minä en saata — minä en todellakaan saata tulla!" sanoi Emilia äänellä, jossa suurin tuska ilmautui.

"Sinä et saata!" huudahti kornetti suuresti ihmetellen, "miksikä et?" ja katsoi kysyvästi meihin kaikkiin. Julia seisoj surkeassa asemassa, ristissä käsin. Helenan tyvenissä kasvoissa kuvautui nyt tyytymättömyys, ja minä — minä en millään muotoa saata muistaa, mitä tein, mutta sydämessäni olin Emilian kanssa yhtä mieltä. Eikä kukaan meistä mitään vastannut.

"En, minä en saata tulla", pitkitti Emilia erin-omaisessa mielen-liikutuksessa, "minä en saata vannoa tuota iäksi päiviksi sitovaa valaa. Aavistukseni on varma ... yhteen liitettynä tulemme onnettomiksi ...

me emme sovi toisillemme. Tämä kyllä saattaa olla minun syyini, mutta varma se minusta kuitenkin on. Tällä hetkellä hän tosiaankin on minuun kovin tyytymätöin ja luulee minua oikulliseksi ihmiseksi, ajatellen inhoaa yhtymistänsä semmoisen kanssa ... hänen ankara katseensa nykyään ilmoitti minulle kaikki ... hän ehkä kyllä on oikeassa, varsin oikeassa ja sen vuoksi on hänelle sekä minulle paras, että erkanemme".

"Mutta, Emilia", huudahti veli, "ajatteletko, mitä sanot? tuohan on liian myöhäistä ... pappikin on jo täällä ... häävieraat ... Algernon..."

"Mene hänen luoksensa, Kaarlo hyvä!" rukoili Emilia, tullen yhä enemmän liikutetuksi, "käske häntä tulemaan tänne, minä tahdon itse puhua hänen kanssaan, sanoa hänelle kaikki, ... vielä ei tuo saata olla liian myöhäistä, koska siitä riippuu koko elämän rauha ja onni; — mene, minä rukoilen sinua, mene!"

"Voi sentään! voi sentään! mitä tästä tuleekaan?" sanoi Julia ja näytti onnettomalta, ikään kuin hän olisi tahtonut maata ja taivasta huutaa avuksensa.

"Muista, Emilia, isääsi!"

"Minä laskeun hänen jalkainsa juureen, eikä hän ole vaativa lastansa menemään iäiseen onnettomuuteen!"

"Jospa me saattaisimme häntä jollakin tavalla huvitella, jospa hetkeksikin saisimme hänen ajatuksensa toimimaan toisaalla!" kuiskasi Helena veljelleen.

Kaarlo kornetti avasi oven ikään kuin mennäksensä ulos, samassa kuulimme kovan kolauksen; kornetti huudahti: "voi minun silmääni!". Kaikki peljästyivät, sillä niin luonnollisesti tämä vähäinen petos toimeen pantiin, ett'ei meistä kukaan ensi hetkessä sitä kurin-teoksi huomannut. Emilia, joka aina oli valmis ensimmäisenä menemään hädässä olevan avuksi, oli nytkin, vaikka omasta kohtalostaan levottomana, kuitenkin valmis kiirehtimään veljensä luo, ja ottaen kädet pois hänen silmistään rupesi hän veteen kastetulla nenäliinalla niitä hartaasti hautomaan sekä kysyi sääliäisesti: "kivistääkö paljon? Luuletko, että silmä on vikaantunut? onneksi ei näy verta..."

"Sen pahempi!" sanoi kornetti synkällä äänellä; mutta onnettomasti kyllä, pieni petollinen hymy samassa selvitti koko asian.

Emilia katseli veljeänsä tarkemmin ja tuli kohta siihen vakuutukseen, ett'ei häntä sattunutkaan. "Ah", sanoi hän, "kyllä jo ymmärrän! Tämä on taas sinun vehkeitäsi, mutta ei net minua erehtymään saata... Minä pyydän, minä rukoilen sinua, Kaarlo! jos vähänkin minua rakastat, niin mene Algernon'in luo, sano hänelle, että minä tahtoisin häntä puhutella muutaman hetkisen!"

"Kun ei nyt teissä ollut kenessäkään sen vertaa älykkäisyyttä, että olisitte kynttilän sammuttaneet!" huudahti kornetti ja katsoi harmistuneena erittäinkin minuun. Helena kuiskasi hänen korvaansa jotakin, ja hän meni Julian kanssa huoneesta ulos.

Helena ja minä olimme nyt hiljaa ja ääneti, mutta Emilia nähtävässä sielun-tuskassa kulki edes ja takaisin lattialla, puhuen ikään kuin itseksensä. "Mitä pitää minun tehdä? Kuinka tulee minun tehdä?" sanoi hän puoli-ääneensä. Nyt kuului askeleita läheisestä huoneesta. "Hän tulee!" sanoi Emilia, ja koko hänen ruumiinsa vapisi.

Ovi avattiin ja Algernon ... ei, vaan eversti astui sisään arvokkaan vakaana. Emilia hengähti, kävi istumaan, nousi istualta ja istahti taas sekä kalpeni ja punastui. "Sinä olet liiaksi kauan antanut odottaa itseäsi", sanoi eversti tynesti, mutta karkeasti, "minä tulen nyt sinua noutamaan".

Emilia laski kätensä ristiin, katsoi rukoilevasti isäänsä, aukaisi suutansa, mutta sulki sen taas samassa, hämmentyneenä isänsä ankaran vakaasta muodosta, ja kun eversti tarttui hänen käteensä, näkyi hän kadottaneen kaiken vastustus-voimansa; epätoivon-alaiseen nöyryyteen vaipununna meni hän seuraten isäänsä. Helena ja minä menimme muassa.

Sali oli uhkeasti valaistuna, ja kaikki siellä olevat henkilöt katselivat oveen päin, josta eversti taluttaen Emiliaa tuli sisälle. Emilia sittemmin sanoi minulle, että hänen sisään tullessaan kaikki meni mustiin, niin ett'ei hän yhtäkään esinettä eroittanut selvään. "Eipä siis ihmettä ollutkaan", sanoi hänen veljensä, "että olit ikään kuin unissa kulkeva".

Algernon katsoi Emiliaan niin ankarasti, ettei se suinkaan hänen rohkeuttaan lisännyt.

Ei kumpikaan heistä mitään puhunut. Juhlamenot alkoivat. Nuori pari seisoi papin edessä. Emilia oli kalman-kalpea ja vapiseva. Julia kadotti kaiken rohkeutensa. "Tämä on hirveätä", sanoi hän ja kävi melkein yhtä kalpeaksi, kuin hänen sisarensa.

Nyt korotti äänensä hän, joka tälle nuorelle parikunnalle oli ilmoittava heidän pyhät velvollisuutensa. Tuo ääni oli tunteikas, hyvin-sointuva ja näytti olevan Jumalallisen hengen elähtämänä, se puhui avioliiton pyhydestä, pariskunnan keskinäisistä velvollisuuksista, miten heidän tuli rakastaa toisiaan, huojentaa elämänsä matkalla toistensa kuormaa, lieventää toistensa murheita, elää jumalan pelossa; se puhui esirukouksista, jotka suloisesti yhdistää heitä keskinäisessä rakkaudessa ja saattaa heitä lähemmäksi heidän iankaikkista alkujuurtansa, sekä miten tällainen yhdistys, jumalan tahdon mukaan aljettu ja yhä edelleen jatkettu, edistää suurinta maallista onnellisuutta ja nyt hän rukoili Jumalan siunausta nuorelle morsius-parille. Nämät suloiset, kauniit ja rauhaiset sanat synnyttivät kaikkien sydämiin hiljaisia ja pyhiä liikutuksia. Huoneessa oli kaikki niin hiljaa, että melkein olisi saattanut luulla, ett'ei kukaan hengittänytkään. Selvästi näin, että Emilia joka hetkeltä kävi levollisemmaksi. Net muuttamat sanat, joita hänen tuli sanoa, lausui hän selvästi ja vakaalla äänellä. Polvillansa ollessaan näytti hän minusta hartaasti ja toivovana rukoilevan. Sillä välin minä tarkastavin silmin katselin ympärilläni. Eversti oli tavallista kalpeampi, mutta katseli nuorta paria silmillä, joissa ilmautui rauhallisuus ja hellyys. Armo itki eikä nostanut silmiään nenäliinastaan. Julia oli varsin liikutettu, vaikk'ei hän liikahtanutkaan. Helena, rukous kirkkaissa silmissään, katsahti taivasta kohti. Kornetti näki paljon vaivaa, oletellessaan ikään kuin ei kyöneleet, vaan joku muu olisi hänen silmiänsä punaisiksi saattanut. Sokea hymyili hiljakseen. Muut kaikki olivat suuremmassa tahi vähemmässä määrässä liikutettuja, mutta varsinkin Maisteri, joka juhlamenojen loppupuolella yksin häiritsti hiljaisuutta sillä, että hän alin-omaa nenäänsä niisti; onneksi kuitenkin oli hän löytänyt nenäliinansa.

Siunaus tälle morsius-parille luettiin äänellä niin suloisella, niin juhlallisella, ikään kuin se taivaasta olisi kajahtanut. Vihkiminen oli päätetty. Emilia ja Algernon olivat iäksi päiviksi yhdistetyt. Emilia meni vanhempiensa luo, syleilläkseen heitä. Hän minusta näkyi nyt olevan ihan toinen ihminen. Lempeä valo säteili hänen otsallaan ja silmissään, hohtava lämmin puna paloi hänen poskillansa. Hän oli kerrassaan muuttunut nuoren onnellisen morsiamen ihanne-kuvaksi.

"Jumalan kiitos! Jumalan kiitos!" kuiskasi ristissä käsin ja kyynel-silmin Julia, "nythän on kaikki hyvin!"

Eversti koetti hillitä sydämiensä hetytystä ja sanoi varsin leikillisen muotoisena: "Niin, nyt olet auttamattomasti kiinni, et enää saata rukkasia antaa!"

"Sitä en enään tahtoisikkaan", sanoi Emilia suloisesti hymyillen ja luoden sulhoonsa katseen, joka häneen synnytti hartainta, puhtainta iloa. Yleinen tyytyväisyys ja iloisuus vallitsi seurassa. Näyttipä siltä, kuin kaikki olisivat mielineet laulamaan ja hyppimään. Setä P:kin oli ihan valveilla ja pani toimeen katrillia, jossa hän pian itsekin iloisesti jalkojaan kopsutteli tuon sorean, vienon tuulen tapaisesti hiipivän, paronitar S:n rinnalla. Tanssiessa Arvid ja Julia vetivät ihmisten huomiota puoleensa, he olivat niin ihastuttavia, että silmät väkisinkin heihin kiintyivät. Minä hyppäsin Maisterin kanssa, joka minua oli tanssimaan pyytännyt — toivon kuitenkin ett'ei hän sitä tehnyt hajamielisyydestä. Me myöskin vedimme huomiota puoleemme, vaikka erityisellä tavalla.

Minusta tuntui, ikään kuin olisimme olleet kaksi pallopelin palloa, jotka aina seisovat esillä toisten nyhättäväksi ja lykättäväksi, ja varma on, että muut tuuppasivat meitä ja me muita ehtimiseen; tästä minun kuitenkin erin-omattain täytyy syyttää tanssikumppaniani, joka yhtenäin erehtyi oikeasta ja vasemmasta sekä sekaannutti kaikki tanssivuorot. Mutta sillä välin me yhtä sydämmellisesti ja ääntevästi, kuin muutkin, nauroimme tanssitempujamme, ja Maisteri sanoi: "minä en koskaan ole hypännyt näin iloista *valsia*".

Helena soitti pianolla tanssin säveleitä. Emilia ei tanssia tahtonut. Hän istui eräässä syrjäkammiossa, jonka ovet tanssisaliin päin olivat auki, ja Algernon hänen vieressään. He puhuivat hiljaa, mutta vilkkaasti; heidän muodossaan kuvautui sydämmellinen hellyys, ja luulenpa, että tuo epäilysten, levottomuuksien ja väärin käsitettyjen sekava vyyhti nyt viimeinkin ainaiseksi selkeni. Ihokivi-lampun lempeä loisto laski lumoavan valonsa näitten nuorten ylitse, jotka nyt olivat yhtä onnelliset kuin kauniitkin.

Näytti siltä, kuin he olisivat unohtaneet koko heidän ympärillensä olevan maailman, mutta eipä yksikään koko seurasta heitä unhoittanut. Itse-kukin hymyillen lähetti syrjäkammioon silmäyksen. Julia tuli monta kertaa luokseni ja osoitti loistavin silmin minulle näitä rakastavia, sanoen: "Katso! katso!"

Illempänä osa seurasta kokountui syrjäkammioon, jossa yleisempi keskustelu alkoi. Muuttamat nykyään ilmaantuneet kirjat, jotka pöydällä olivat esillä, antoivat aihetta moninaiisiin lauselmiin niitten arvosta sekä luettavasta yleensä.

"Minä en ymmärrä", sanoi setä P., "mikä hiisi minua on vaivannut näihin aikoihin. Olenhan tavallisesti kyllä hereillä sekä vilkas ja virkku, kuten kala, mutta koska vain tirkistän noihin kirja pahoihin, painuvat net heti silmilleni enkä näe enään pienintäkään erää".

"Lukeeko armollinen tätini halusta?" kysyi paronitar S:ltä.

"Ah, voi!" vastasi paronitar, nostaen ihanat silmänsä kattoa kohti, "siihen minulla ei ole koskaan aikaa; minulla on niin paljon kaikellaista työtä ja tointa". Ja nyt hän huolellisesti kääri vartalonsa ympäri uhkean saalinsa.

"Jos minä joskus menen naimisiin", sanoi eräs kuusikymmen-vuotias herra, "panen sen vaimolleni ehdoksi, ett'ei hän koskaan lukisi muita kirjoja kuin virsi- ja kokkikirjaa".

"Minun vaimo-vainajani ei milloinkaan lukenut muita kirjoja ... mutta hänpä vasta olikin oikein uljas emäntä!" huudahti setä P. silmiään pyyhkien sekä näpähyttäen nuuska-nenänsä.

"No niin, minä en, hiisi viekөөn, ymmärrä, miksikä naiset tähän aikaan niin ylen paljon viettävät aikaansa lukemisella, sitä en, hiisi viekөөn, saata ymmärtää!" sanoi Arvid luutnantti kaapatessaan sokerileivos-astiasta kourallisen makeisia.

Julia lennätti sulholleen terävän silmäyksen ja luulenpa ett'ei "hiisi viekөөn" tällä kertaa kauniilta soinut hänen korvissaan. "Ennen olisin", sanoi hän harmista punastuen, "ruokaa ja juomaa vailla, kuin lukematta. Löytyykö mitään niin sielua jalostuttavaa, kuin hyvien kirjojen lukeminen? Mitään, joka niin ylentää henk ... tahdonpa sanoa, joka ylentää ajatukset ja tunteet aina ... ylits ... aina..."

Julia raukkani ei koskaan onnistunut, kun hän vain koetti puhua ylevästi. Hänen ajatuksensa olivat raketien tapaisia, jotka äkkiä nousevat ilmaan välkkyvänä tulisäteenä, mutta sammuvat samassa, haihtuen tuhka-tomuksi.

Kaarlo kornetti kiiruhti kaatamaan lasillisen viini- ja vesisekoitusta Arvid luutnantin päälle sekä oli katkaisevinaan sisarensa puhetta, kun huudahti: "tiesinpä, että minun kävisi hullusti! Minä koetin pitää lasia pystyssä peukaloni päässä. Anteeksi lankoni! mutta luulenpa, että jollakin tavalla olit tielläni ... käteni ei ollut oikein vapaana".

"Kyllä minä toisten koetan kavahtaa, ett'en joudu tiellesi", sanoi Arvid luutnantti osaksi pilalla, mutta myöskin vähän närkästyneenä, sekä rupesi pyyhkimään takkiansa nenäliinallaan; ja ollen varovainen meni hän sitten istumaan huoneen toiselle puolen.

Mutta Julian ei nyt onnistunutkaan näin helposti pulastaan päästä, tuo kirjojen vihaaja vanha herra kääntyi varsin vakaisena hänen puoleensa sanoen: "Arvattavasti te parhaasta päästä luette saarnoja sekä siveys-opillisia kirjoja?"

"E ... e ... en, en juuri paljoakaan lue saarnoja —" vastasi Julia hämillään, ja kun hän samassa havaitsi sen läpätunkevan katseen, millä provessori L. häntä tarkasti, punastui hän aivan.

"Arvattavasti siis luette historian kertomuksia? — net tosiaan kyllä ansaitsevat lukemista".

"En juuri *historian* kertomuksia", sanoi Julia taas iloisesti ja rohkeasti, "mutta sitä halukkaammin muita kertomuksia, siis ilman pitkiä puheita — jos setääni haluttaa tietää, minkä kaltaisen lukemisen nauttimista varten tahtoisin olla ruokaa, juomaa ja unta vailla, niin tunnustan sen olevan romanien".

Vanha herra nosti kätensä ja katsahti kauhistuen ylöspäin. Hänen muodostaan päättäen tuli helposti siihen luuloon, että Rousseau'n sanat: "jamais fille sage n'a lu de romans" [viisas tyttö ei ole koskaan lukenut romaania] olivat saattaneet häntä kammomaan noin vaarallista lukemista.

Julian puhuessa suoraan ajatuksensa, näkyi vähän moittiva katse melkein jokaisen silmissä. Paronitar oli varsin hämillään sukulaisensa tähden. Ainoastaan provessori hymyili hyvän-tahtoisesti ja kornetti kiirehti sanomaan:

"No se ei suinkaan ole mikään kumma asia, jos romanian lukeekin semmoisia, joita nyky-aikana kirjoitetaan. Rouva Stael'in Corinna on minulta vienyt yhden yön unen, ja Walter Scottin Rebecka on kolmeksi päivää ottanut minulta ruokahaluni!"

Julia katsoi suuresti kummastuen veljeensä. Emilia myöskin loi suuret sinisilmänsä kysyväisesti hänen puoleensa, mutta tämä ei ollut noita silmäyksiä huomaavinaanakaan.

"Minun tyttäreni ei koskaan saa romanikirjallisuutta lukea", sanoi paronitar S., ja pannen suunsa oikein suppuun istui hän paremmin sohvan perälle, katsellen uhkean saalinsa liepeitä.

"Oih, täti hyväni!" sanoi rouva M. hymyillen ja päättään ravistaen, "mitä hänen siis pitää lukeman?"

"Hänen ei tarvitse lukea ollenkaan mitään!"

"Erittäin oivallista!" huudahti vanha herra.

"Minä tosiaankin luulen", sanoi Algernon, "että parempi on olla varsin lukematta, kuin lukea ainoastaan romaneja. Romani on sielulle, mitä opiumi eli unilääkkeet ovat ruumiille: se niitten alituisesta nauttimisesta heikkonee ja vahingoittuu. Suo anteeksi, Julia, mutta luulisinpa nuoren naisen kyllä saattavan paremmin aikaansa viettää kuin tuommoisten kirjojen lukemisella".

Mutta eipä Julia anteeksi antavalta näyttänyt.

Emilia sanoi: "Kuten Algernon, minäkin luulen, että nuoria naisia erittäinkin romanien lukeminen enemmän haittaa kuin hyödyttää".

Julia sai kyöneleitä silmiinsä ja katseli Emiliaa, ikään kuin olisi tahtonut sanoa: "panetko sinäkin minua vastaan?"

"Minä myönnän", sanoi rouva M., "että tuo saattaa olla kovin vahingollista jos..."

"Vahingollista!" keskeytti vanha herra, "sanokaa pahentavaista, myrkyllistä, perin pohjin turmelevaa?"

Julia nauroi. "Provessori hyvä", huudahti hän, "auttakaa, auttakaa! Minä kohta luulen olevani turmeltuneena ja kadotettuna olentona. Minä pyydän, sanokaa jotakin romanin, lukemisen puolustukseksi, niin teille jotakin hyvää annan", ja veitikkamaisesti hymyillen nosti hän sormellaan korkealle pientä sokerileivos-kiehkuraa.

"Sillä on kylläkin hyvät puolensa", vastasi provessori, "kun se tapahtuu valikoimalla ja kohtuullisesti. Minä puolestani romanilukemisen katson nuorisolle sekä hyödylliseksi että hauskaksi".

"Kuulkaa, kuulkaa!" huudahti Julia lyöden iloisesti käsiään yhteen.

"Mutta sananne kaipaavat perustusta!" huudahti setä P.

"Niin, niin, perustusta, perustusta!" kirkasi vanha herra.

"Hyvillä romaneilla", jatkoi provessori, "minä tarkoitan niitä, jotka, ikään kuin hyvät taulut, kuvaavat luontoa todellisesti, millä on etuja, joita ei muissa kirjoissa löydä yhtä suurena määränä. Ne kuvaavat ihmis-sydämen historiaa; ja kenellekkä nuorelle, joka tarkasti tahtoo tuntea itseänsä ja kanssaihmissänsä, eikö tämä kirja olisi hauska ja arvokas? Maailma on siinä vilkkaimmalla tavalla kuvattuna moninaisissa vaihtelevaisissa muodoissaan; ja nuoriso näkee tässä silmiensä edessä piirretynä tuon maan, missä sen pianikin on alkaminen pitkää elämän-matkaansa. Kaikki rakastettavat ja hyvät avut ovat romanissa runollisessa ja viehättävässä hohteessa. Nuorta hehkuvaa sydäntä miellyttää tässä kaikki hyvä ja oikea, mikä ehkä karkeammassa ja vakavammassa muodossa olisi joutunut sille vastenmieliseksi.

"Samati ilkeys, pahuus ja kaikinainen halpamielisyys on kuvattuna koko inhoittavassa muodossaan, joten me opimme niitä ylenkatsomaan, vaikka olisivatkin maailman loiston ja komeuden verhossa, kun sitä vastoin jalous, vaikka kaiken maailman kurjuuksien kanssa taistellen, meitä innostuttaa ja ihastuttaa.

"Tuo totuus, että ihminen sydämessään tuntee palkinnon hyvistä ja rangaistuksen huonoista töistään, vaikka usein kyllä hänen ulkonaisissa kohtaloissaan ei siitä näe pienintäkään jälkeä, tulee romanissa näkyviin selvästi ja vilkkaasti sekä sillä voimalla, jota meidän tulee antaa jokaiselle siveelliselle totuudelle, tehdäksemme sitä yleisesti käsitettäväksi ja hyödyttäväksi.

"Ja muuten on aivan luonnollista, että ylevämielinen nuoriso hyvänä ystävänänsä rakastaa romania, koska hän siitä löytää kaikki ne innokkaat, jalot ja ihanat tunteet, jotka liikkuvat hänen omassakin sydämessään, ja mitkä siellä ovat synnyttäneet ensimmäiset taivaalliset aavistukset autuudesta ja kuolemattomuudesta".

Sydämmellinen ihastus kuvautui Julian suloisissa kasvoissa, ja hän kiirehti provessorin luo, jolle hän ei nyt antanutkaan sokeri-kiehkuraa, vaan hartaan lapsellisen syleilyn; sanoen: "tuhansia kiitoksia, tuhansia kiitoksia, minä olen tyytyväinen, varsin tyytyväinen!"

Vanha herra huokasi, katsahtaen taivasta kohti.

Arvid luutnantti ei näyttänyt "varsin tyytyväiseltä", mutta söi ehtimiseen sokerileivoksia.

Setä P. nuokkui ja noikkasi; kornetti vakuutti, ett'ei tuo mitään suostumuksen osoitusta ollut.

Provessori puolestaan näytti tyytyväiseltä, ja isällisesti suuteli hän ensin tuon hilpeän tytön kättä ja sitten hänen otsaansa.

Arvid luutnantti suurella töminällä lykkäsi tuolin luotaan; samassa avattiin ruokahuoneen ovet — illallinen oli pöydällä.

Ruoalla katettua pöytää katselee aina omituisella mieltymyksellä se, joka on ollut apuna ruuan valmistuksessa ja pöydälle järjestämisessä y.m.

Jokainen ruokalaji on meidän huoltemme lapsi, jolla on osansa mieltymyksestämme ja suosioistamme, siinä kun se onpi pöydällä makusana, soreasti asetettuna ja valmiina kohta iäksi päiviksi katoamaan. Mutta tämmöisissä tilaisuuksissa on meillä sydän kivistä, ja olenpa vakuutettu siitä, että Armo, yhtä hyvin kuin minäkin, oikein sydämmestään nautti katsellessaan, mitenkä kaikki herkulliset eturuoat, väliruoat ja jälkiruoat katosivat häävieraitten suuhun, nähtävästi heidän suureksi mielihyväkseen. Armo, levollisena Emilian puolesta sekä nähden, miten ruoan tarjoeleminen kävi hyvin, emännöitsi luontevasti ja iloisesti, ainoastaan silloin tällöin häntä näytti häiritsevän joku huolestuttava ajatus, kun hän pikku tallukoita muisti.

Morsian oli lempeä ja loistava. Algernon näytti olevan onnellisin elävitten joukossa. "Katsokaa Emiliaa! Katsokaa Emiliaa!" sanoi ehtimiseen Kaarlo kornetti, joka istui vieressäni pöydässä, "luulisiko häntä samaksi henkilöksi, mikä tänään koko puolen päivää on kiusannut meitä ja itseänsä?"

Julia otti arvokkaan ja ylpeän muodon joka kerta, kuin hänen sulhonsa häntä puhutteli. Tämä päätti vihdoin pysyä itsekseen, kuitenkin aina täysin suin.

Setä P. nukkui; vähän kermahyydykettä oli jäänyt hänen nenälleen, ja seuran puhuessa ja nauraessa veteli hän aina välimmiten aika kuorsauksia, jotka kuuluivat kuten säveleet väkiviulussa, jolloin net jousen harppauksesta yhteen ääntyvät muitten pienempien viulujen pirinään.

Aterian lopulla juotiin maljoja, jotka eivät olleet teeskenneltyjä eikä ikäviä, vaan iloisia ja sydämmellisiä. Maisteri, juhlatilasta ja viinin-mehusta innostuneena, lausui morsius-parin kunniaksi seuraavan tilapäisen runon:

Lasit täyttäkäämme täyteen;
Hei! nyt maljan pohjaan juon!
Vaahto kattoon asti nouskoon!
Pari — teille maljan juon!

Kilistelkää lasianne!
Tässä joukoss' ilolla
Ehkä vielä viettää saamme
Kultahäitä riemulla!

Nauraen ja lasia kilistellen juotiin tämä malja ja sitte juotiin vielä toinen Maisterille, joka, siitä olen vakuutettu, nyt luuli itsensä melkein Bellman'in vertaiseksi.

Illallisen jälkeen kohtasi Emiliaa odottamatoin ilo. Salissa oli levitettynä suurelle pöydälle öljymaalauksia, hänen vanhempiensa ja sisarustensa kuvat, melkein kaikki erittäin hyvin onnistuneita. "Tällä tavoin me kaikki seuraamme sinua uuteen kotiisi", sanoi eversti ja sulki syliinsä Emilian, "niin, niin, sinä et meistä pääse!" Suloisina kyöneleet virtailivat Emilian poskille, hän syleili isäänsä, äitiänsä ja sisaruksiansa ollen niin liikutettuna, että hän vasta hetken päästä saatti heitä kiittää. Sitten rupesi seura tyyskästi tarkastamaan jokaista kuvaa erittäin, eikä nyt moitettakaan puuttunut. Tuossa havaittiin vika nenässä, tässä silmissä, jotka olivat liian pienet, tuossa taas suu oli liika suuri; eikä sitä paitsi taiteilia muka ollut näissä kuvissa kaunistanut kuvatuita, vaan pikemmin päin vastoin j.n.e.

Taiteilia parat! siinä näette, mitenkä tarkastettaessa työnne joutuu moitteen-alaiseksi, sillä moitteen-halu on yleisin vika maailmassa; taiteilia parat! onnenne, onnenne on se, että usein olette vähän kuuroja, olette tyytyväiset, kun tunnette rahat taskussanne sekä tiedätte itsellänne olevan eteviiä luonnon-lahjoja!

Ainoastaan Emilia ei nähnyt mitään vikoja. Tuohan juuri oli hänen isänsä katse, äitinsä hymy, sisaren veitikkamaisuus ja Kaarlo veljen urhea olento, Helenan hyvä ja levollinen muoto; ja pienet tallukat, oi! he olivat ihmetyttävän onnistuneet, oikeinpa halutti heille tarjota sokerileivoksia.

Pienet tallukka parat! Peljästyneinä ja palovammoissa oli heidän täytynyt jättää koko kemut, joista he jo kolme viikkoa edeltäkäsän olivat iloinneet. Illan kuluessa kuitenkin meistä aina joku pistäysi ylikertaan heidän luoksensa, vieden heille omenia, sokerileipiä y.m. Maisteri itse ensiksi kaikkein ahkerimmin juoksenteli portahia ylös ja alas, mutta koska hän tuolla vähän vieraalla tiellä jo kolmesti oli kumoon kellertynyt, jäi hän rauhassa saliin istumaan.

Armo oli tällä välin huolestuneena kumminkin kuusi kertaa sanonut minulle: "minun pienet poika

parkani! varmaankin minun täytyy valvoa heidän luonansa tänä yönä!" ja minä vastasin joka kerta:

"Sitä ei Armon tarvitse tehdä, kyllä minä olen tykönänsä".

"Mutta sinä nukut varmaan!"

"En, Armo hyvä, minä en nuku".

"Vakuutatko kunniasanalla?"

"Kunniasanallani", vastasin minä ja kiihtyneenä armon levottomuudesta riensin jo ennen, kuin seura hajosi, hyvin varustettuna laastarilla, rohdoilla ynnä makeisilla toiseen kerrokseen heidän luoksensa.

Pojat olivat hyvin tyytyväiset makeisiinsa sekä varsin ihastuksissaan siitä, että heidän tähtensä kynttilää poltettaisiin koko yön. Tuo illan kommellus pyöri alin-omaa heidän mielessään; he eivät väsyneet puhumasta, miten Maisteri oli heitä tuupannut, mitenkä olivat kumoon kaatuneet sekä mitä olivat tunteneet ja tuumanneet, kun Maisteri pudotti teekyökin heidän päällensä. Aksel oli ajatellut veden-paisumusta ja Klaus viimeistä tuomioa; mutta kesken kertomustansa he nukkuivat.

Puoli-kahdentoista aikaan kuului kulkusten kilinää sekä hevosten ja rekien töminää everstin talon edustalta. Kello 12 oli kaikki ihan hiljaista sekä ulkona että sisällä.

"Kohta kaikki lepäävät makeassa unessa", ajattelin minä ja rupesin vähitellen itse tulemaan kovin uniseksi.

Mitä ikävintä on, kun unisena yksinään täytyy valvoa, varsinkin jos net, joittenka tähden on valvomassa, kaikin voimin kuorsaavat, — ja ellen olisi kunniasanallani vakuuttanut, ett'en silmiäni ummistaisi, niin varmaan minäkin olisin nukkunut. Kudoimpa sukkaa, mutta se työ ei käynyt laatuun, sillä olinhan joka hetki silmäni puhki pistämäisilläni. Minä luin, mutta en ymmärtänyt sanaakaan. Meninpä akkunan luo, katselin kuuta ja ajattelin — en yhtään mitään. Kynttiläni karsi kasvoja kasvamistaan. Minä aioin sitä niistää, mutta suureksi onnettomuudekseni sammutinkin valkean.

Valvomiseni kävi nyt yhä vaikeammaksi. Minä koetin mieleeni johdattaa kaikellaista peloittavaa, jotta hereillä pysyisin. Tuota valkoista uunia, joka hämärässä epäselvästi kiului, kuvittelin "valkoisen rouvan" haamuksi. Minä ajattelin kylmää kättä, joka äkkiä tarttuisi minun käteeni, ääntä, joka kuiskailisi kamaloita sanoja korviini, veristä olentoa, joka lattiasta nousisi — silloin naapuritalosta kuului kukon kimeä ääni, joka koittavan päivän valon kanssa yhdessä karkoitti minulta pois kaikki aaveen-tapaiset mielikuvitukset.

Kahden pienen nokikolarin aamutervehdys, joka surullisena lauluna kuului korkealta heidän savuisista huvimajoistaan, aloitti tuota kaikkialla heräävä eloa.

Kyökeissä valkeat pian ystävällisesti loistivat, ja kahvin höyryt levittivät arapialaista lemuansa. Ihmisiä liikkui kaduilla ja raittiissa talvi-ilmassa kajahteli kaunihisti kirkkojen kellot kutsuen aamurukoukseen. Purppurahohteisina nousivat savupilvet sinitaivasta kohti ja iloiten näin vihdoinkin auringonsäteet, jotka ensiksi tervehtivät kirkon-tornien kelloja ja sitten levittivät valovaippaansa ihmis-asuntojen ylitse.

Ympärilläni oleva maailma aukaisi kirkkaat silmänsä, mutta minä hankin unen helmoihin, ja kun iloiset äänet tervehtien huusivat minulle: "hyvää huomenta!" vastasin minä puolinukuksissani: "hyvää yötä!"

TOINEN OSA.

Päivälliset. — Sotkeloa kaikellaisista.

Hääpäivällä on myöskin huomispäivänsä! Ikävä päivä häätalossa! Koko menneestä juhlallisuudesta

on jäljellä ainoastaan, mitä sammutetusta kynttilästä, — kun kodin herttaisesta keskuudesta juhlallisuuksien ynnä juhlapukujen kanssa myöskin yksi sen jäsenistä — yksi tähtönen kotitaivaalta katoaa, silloin ei ole ihmettäkään, jos taivaan-ranta pilveilee; — niin pikku Juliani, minusta oli tuo varsin luonnollista, että sinä noustuasi kuljit ympäri kuten sade-pilvi, jolloin veljesi melkein ukkosen-pilven näköisenä kulki huoneesta huoneeseen hoilotellen "Tähtilaulua", jota oli hyvin ikävä kuunnella.

Nuori pariskunta oli päättänyt viettää tätä päivää Algernon'in vanhan muorin luona, joka hätäräsilmäisenä eleli vanhan palveliansa ja kissansa kanssa varsin maailmasta eronneena ja ihmis-rakkaudesta toivoen, ett'ei kukaan ikänänsä naimisiin menisi, jota hurskasta toivoa hän kyllä oli ilmoittanut poikansa pojalle ynnä Emiliallekin, mutta turhaan. Nyt hän sentään harmissaankin oli kutsunut heitä luoksensa ja itse, kuten hän kertoi, kuorinut omenat omenakakkuun, joka herkkuruokana oli lopettava nuot yksinkertaiset päivälliset. Kolmannen päivän lupasi nuori pari viettää meillä, ja me aioimme sitten neljäntenä olla heillä.

Kuten mainitsin, vietimme toista häpäpäivää unestuneessa hiljaisuudessa. Armo ei syönyt koko päivänä muuta kuin vetelää kauralientä.

Kun päivä oli loppuunsa kulunut ja kukin mennyt makuuhuoneeseensa, kaipasi Julia kovin jotakin huvitusta; hän lähetti tuomaan itsellensä saksan-pähkinöitä, tuli sitten minun kammariini ja rupesi niitä rikki napsuttelemaan sekä kiittämään sulhoansa.

"Hän on oikein verrattoman siivo! oikein kunnollinen, ymmärtäväinen, tasainen ja rauhallinen luonnostaan, hauska, siisti ... (erinomaisen makusa pähkinä)! Hän on huolellinen, varovainen ja erittäin järkevä toimissaan ... eikä myöskään ahne ... kovin hyvä ... eikä kuitenkaan liian hyvä, hän on ... varsin parahultainen!"

Minä tähän kaikkeen noikkasin myöntäväisesti, toivoi Julialle onnea runsaasti ja — haukottelin äärettömästi. Niin löytyy täydellisyyksiä, jotka ovat kovin *unettavaisia*.

Aamulla puhalsi raittiimpi tuuli. Nuorikon päähine kaunistutti Emiliaa, hän oli suloinen, lempeä ja tyven, — vaan ei varsin iloinen, mutta Algernon sitä vastaan oli kovin hilpeä, vilkas ja puhelias. Tämä ihmetytti ja harmitti Juliaa; hän katseli heitä molempia vuorottain eikä tietänyt, mitä ajatella. Talon palveliat olivat erittäin halukkaat nimittämään Emiliaa "armoksi", mutta tämä uusi nimitys ei näkynyt ollenkaan häntä huvittavan, ja kun talon vanha uskollinen palvelia-neitsy varmaankin seitsemännen kerran sanoi: "neiti kulta ... voi herra! ... armo kulta ..." sanoi Emilia vihdoin vähän harmistuneena ja väsyneenä: "noh älä huoli!... Eihän tuo nyt ole tarpeellista". Palvelia kysyi joka ruokalajia tarjotessaan: "suvaitseeko armo?" "Kyllä, kyllä se mies mailmansa tuntee", sanoi eversti. Mutta näyttipä siltä, kuin tämä maailma Emilian mielestä ei olisi tuntunut oikein hauskalta. Jälkeen puolen päivän Julia varsin tuskaantuneena vei eri huoneeseen Emilian, laski polvillensa hänen eteensä, kietoi vartensa hänen ympärillensä ja huusi itkein: "Emilia, mikä sinua vaivaa? Emilia kulta! Herra Jumala ... sinä et ole iloinen, vaan näytät alakuloiselta. Etkö ole tyytyväinen? etkö ole onnellinen?" Hartaasti syleili Emilia sisartaan ja sanoi häntä lohduttaen, mutta kyynel-silmin: "Kyllä kaiketi tulen, Julia kultani; Algernon on kovin hyvä ja jalo ... minun täytyy hänen kanssaan onnelliseksi tulla".

Mutta Julia, kuten kaikki äkkinäiset ja vilkkaat luonteet, ei tyytynyt tuohon: "minä tulen", vaan vaati: "minä olen"; hänen mielestensä tuo oli varsin mahdotointa, varsin lunnotointa, ett'ei nuori rouva olisi sanomattoman onnellinen. *Sen oli hän lukenut romaneissa*. Koko lopun päivää hän varsin epäsuosiolla kohteli Algernon'ia, joka ei tuosta juuri paljoakaan piitannut.

Kun Emilia itkussa silmin taas oli lähtenyt kodistansa, rupesi Julia suoraan ilmoittamaan mielipahaansa ja moittimaan Algernon'ia, joka saatti olla iloinen ja huoleton, vaikka Emilia oli alakuloinen; hän oli "jääpuikko, raakalainen, oikea pakana" ... muistaa tulee kuitenkin, ett'ei eversti eikä Armo ollut sisällä tämän loruttelun aikana. Kornetti katseli asiaa toiselta kannalta — hän ei tyytynyt Emiliaan, joka varsin liiallisesti oli antanut miehensä palvelia vaimoan. Hän, mies parka, oli saanut juosta tuomaan Emilian ompelukoppaa, vetää päällyskengät hänen jalkaansa ja pukea huivin sekä päällystakin hänen yllensä — eikä siitä hänelle edes kiitosta antanut. Julia puolusti sisartaan ja kornetti Algernon'ia; riidan henki oli jo kylvänyt muutamia: katkeria siemeniä heidän kinaansa, ja nämät molemmat hyvät siskot olisivat ehkä suuttuneet toisillensa, elleivät molemmat yht'aikaa olisi alaspäin kumartuneet ottaaksensa ylös lattialta Helenan silmäneulaa ja samassa kopsahtaneet päin yhteen, joka hyökkäys päästi taistelun iloiseen nauruun; ja kysymys miehen sekä vaimon oikeuksista, tuo meri, jonka lainehilla keinumassa nämät taisteliat varsin äkki-arvaamatta havaitsivat itsensä, jätettiin nyt sikseen.

Seuraava päivä toi lohdutusta Julialle. Emilia oli iloisempi; ja onnellisena siitä, kun sai omassa kodissaan vastaan ottaa vanhempiansa ja sisaruksiaan, käytti hän itseänsä teeskentelemättömän suloisesti ja koetti hartaasta sydämmestä vieraitansa kaikin puolin hyvin kestitä. Pelkkää everstin mieliruokaa oli päivälliseksi laitettu ja silmät loistivat ilosta, kun hänen isänsä toistamiseen pyysi

kilpikonnalientä, sanoen vielä lisäksi: "se oli heikkarin hyvää". Armo oli oikein tyytyväinen sekä tuon makuisan ja hyvin järjestetyn aterian että muittenkin tointen vuoksi. Hän kyllä vähän levotoinna tirkisteli yhtä putinkia, joka toiselta puoleltaan vähän muistutti raunioa, mutta Julia käänsi näpsästi vatin toisappäin, ja Armo, joka oli vähän likinäköinen, luuli silmissänsä vian olleen sekä tuli varsin levolliseksi.

Emilia oli kaikin tavoin emäntämäinen, ja tämä häntä oikein kaunisti. Kornetti oli ihastunut sisarensa ja kaikkeen, mikä häntä ympäröitsi hänen uudessa kodissaan — kaikki puhui oman maan kieltä, soivat, tuolit, pöydät, akkunan uutimet, pöytä-astiat y.m. Ei mitään ulkomaalaista löytynyt, ja siksipä juuri hänen mielestään tuntui tämä koti hauskalta ja tuttavalta.

Julia tytyi hyvin Algernon'iin, joka, vaikka ei juuri liehitellyt nuorta rouvaansa, kuitenkin seurasi häntä rakastavilla katseillaan, liikkui hän sitte etäämpänä taikka lähempänä; selvään näkyi, että koko hänen sielunsa ympäröitsi Emiliaa, jonka tunteita moni kirkas, ystävällinen silmäys vei yhdistymään Algernon'in tunteihin.

Oi miten hyvältä kahvi maistuu, kun ulkona on pyry-ilma, mutta sisällä kesäistä suloa! Sen me kaikki naiset havaitsimme, jolloin jäljestä puolen päivän iloisesti keskustellen ja tuota arapialaista papua nauttien istuimme kokountuneena uunin ääressä, jossa valkea paloi, ja jolloin Emilia kertoi, millä tavoin hän aikoi järjestää taloudelliset toimensa ja askareensa, saadakseen kotinsa hauskaksi ja hyvään kuntoon, sekä mitä hän näistä oli keskustellut ja vielä aikoi keskustella *miehensä* kanssa — (tuo sana ei vielä oikein hyvin sujunut Emilian huulilta); ja katsokaa! kaikki hänen tuumansa olivat oikein viisaita, oikein hyviä, varsin tarpeen-mukaisia. Me valkean-loistossa ja kahvia nauttiessamme tarkasti ajatellen tutkimme kaikkia, otimme pois ja panimme lisää emmekä kuitenkaan keksineet mitään, joka olisi ollut erittäin parempaa, kuin mitä Emilia oli ajatellut.

Perhekuntaa saattaa yhtä haavaa vertailla sekä runoon että koneeseen. Sen runollisuutta eli niitä tunteita, jotka virtailevat läpi koko perheen ja yhdistävät sen jokaista jäsentä, jotka kukkakiehkuroihin kietovat elämän okaat ja toivon keväiseen pukuun vaatettavat tuon kylmän todellisen maailman, — net tuntee jokainen ihmis-sydän. Mutta konetta, (jonka hyvin hoidettua käymistä paitsi jokainen perheellinen näytelmä toki on kaikkea järjestystä vailla) monikin pitää vähäpätöisenä ja hoitaa sitä huolettomasti. Ja kuitenkin on koti-elämässä tämä osa hyvinkin tärkeä sen vastaiselle menestymiselle. Tämän koneen laita on sama kuin kellon. Jos kaikki pyörät y.m. ovat hyvässä järjestyksessä, niin heiluri tarvitsee ainoastaan pikkaisen heilauksen, ja kaikki joutuu tarpeen-mukaiseen liikuntoon, kaikki menee edelleen levollisesti ja säännöllisesti ikään kuin itsestään, ja rauhan sekä menestyksen kultaiset viisarit osoittavat joka hetken tuossa kirkkaassa taulussa.

Tämän tunki Emilia ja tahtoi jo alusta alkaen niin järjestää kotinsa, että vaikka onnen kohtalot sattuisivatkin joskus olemaan epäsuosiollisia, se kuitenkin hauskana ja järjestettynä kestäisi loppuun saakka hänen elämänsä viimeiseen ehtooseen asti.

Tämän päämäärän edistyttämiseen on erittäin tärkeätä, että raha-asiat talouden-hoidossa järjestetään viisaasti ja tarkasti. Emilialla oli nämät hyvällä ja selvällä kannalla. Suuresta yhteisestä kassasta jaettiin ja järjestettiin monta pientä kassaa, jotka, ikään kuin purot virtaillen yhdestä lähteestä, huolellisesti eri suunnille johdatettuna tekivät kyökkitarhan hedelmälliseksi.

Emilian piti itseänsä varten joka vuosi saaman määrätyn rahasumman, jota hän käyttäisi omiin vaatteisiinsa sekä muihin pieniin tarpeisiin, — jotka eivät kuuluisi taloudellisiin asioihin. Ja koska hänen perheensä aina tulisi olemaan yksinkertainen ja sievä, kuten se oli tähänkin asti ollut, saattoi hän käyttää suurimman osan näistä rahoista sydämmensä iloksi — arvatkaa suloiset lukijattareni, eli sanokaa millä lajilla? Te sen kyllä tiedätte.

Emännällä tulee olla oma rahavaransa — iso taikka pieni, se on yhden tekevää. Kymmenen, viisikymmentä, sata taikka tuhannen markkaa, — aina varojen mukaan, — mutta omia, joista hän tiliä tekee ainoastaan — itsellensä. Tahdotteko, hyvät herrat, tietää minkä tähden; — te, jotka vaaditte vaimoanne nuppineulasta ja pennistäkin tiliä tekemään? — Juuri erittäin teidän oman hauskuutenne ja rauhanne vuoksi. Tuota ette saa päähänne! Mutta kuulkaatte! Palvelus-tyttö rikkoo teekupin, palvelianne pudottaa pirstaleiksi lasin, vieläpä äkki-arvaamatta palasiksi menee teekannu, kupit ja lasit, joita ei kukaan ole rikkonut, y.m. Emäntä, jolla ei ole omaa rahaa, tarvitsee kuitenkin kuppia sekä lasia; hän menee miehensä luo, ilmoittaa onnettomuuden ja pyytää jonkun markan korvataksensa vahinkoa. Mies moittii palkollisiansa ja vaimoansa, joka on velvollinen pitämään vaaria palkollisistansa; "rahoja, niin ... vähän rahoja ... rahoja ei maasta nouse eikä myöskään taivaasta putoa ... monesta pienestä purosta syntyy suuri virta" — y.m. Näin käy, hän antaa rahaa vähissä erin ja tulee usein pahalle tuulelle.

Jos emännällä on omat käsirahat, silloin ei pienet harmit koskaan pääse hänen miestensä vaivaamaan. Lapset, palvelus-väki ja vahingot ovat kyllä aina samallaiset; — mutta epäjärjestyttä ei havaita, kaikki on paikallaan, kuten ennenkin, kaikki on järjestyksessä, eikä talon päämiehen, joka ehkä varsin tyvenellä mielellä antaisi pois ehkä varsin vaikka tuhannen markkaa, tarvitse kahdentoista markan takia, joita pienissä osissa häneltä kiskotaan, menettää mielensä tyvenyyttä, joka perheelle samoin, kuin hänelle itsellekin, on äärettömän suuresta arvosta.

Vai etkö sinä minään pidä, sinä tunnotoin rikas, noita pieniä odottamattomia lahjoja, noita syntymäpäivä- ja nimipäivä-riemuja, joita vaimosi iloksensa sinulle valmistaa? — noita tuhansia pikkua huvituksia, jotka odottamatta, kuten lentotähdet, tuikkaavat kodin taivaalla, — ja nämä kaikki vaimon hellyys sinulle lahjoittaa, jos hänen apunansa on *vähäisen rahaa*, jota sinä hänelle yht'aikaa annat vähän runsaammassa määrässä, saadaksesi suuren koron hauskuutta ja iloa pienissä osissa takaisin.

Noh, käsitättekö tämän nyt jo? Algernon oli sen jo aikaa ymmärtänyt, ja tämäpä paljon vaikutti Emilian tulevaiseksi onneksi.

Naisen sydämmelle on antaminen erin-omaisen suloista. Hän tuntee itsensä olevan toisten suosimana ja ilona, sehän on sydämmen päiväpaistetta, ja sitä täällä kylmässä pohjolassa tarvitaan ehkä enemmän kuin muualla. Sitä paitsi tällainen vapaus on hyvin virkistytävä!

Mutta missäpä minä olin nykyään? Ah, jo muistan, olin Emilian luona kahvia juomassa! Sieltä ajan siivillä lennämme pisemmälle matkalle.

Hän, joka kynällään rupeaa kertoelemaan, saa olla varoillansa, ett'ei liiaksi koettele lukian malttavaisuutta. Välistä kertoja kyllä saattaa tehdä selvän tästä, huomisesta, ja vieläpä ylihuomisestakin päivästä; mutta toiste hänen taas täytyy tehdä vähäisen harppauksen sekä ajan että tapahtumien ylitse, sillä muutoin ehkä lukea, kirjaa lukeissansa, hyppäisi viidennestä kahdeksanteen lukuun. Ja koska kaikella muotoa tahdon estää kunnioitettavaa perhettäni joutumasta tuommoisen kohtelun alaiseksi, kiiruhdan minä heidän kanssaan pienellä hyppäyksellä kolmen kuukauden ohitse ja tahdon ainoastaan muutamilla piirtein mainita, mitenkä nämä minun ystäväni eli H:n perhe sen ajan eleli.

Julia sulhasineen vietti sen kävelyllä. Joka ainoa päivä, jolloin ilman vuoksi vain saattivat ulkona olla, kävelivät he katuja pitkin, tervehtien tuttaviansa ja jutellen heidän kanssaan sekä katsellen ihmisiä ynnä heidän pukujaan ja samassa mielihyvällä muistaen omia vaatteitansa, joitten tiesivät olevan erittäin kauniita. Välistä poikkesivat he muutamaa kauppapuotiin ostamaan jotain pientä tavaraa, toisinaan taas sokurileipurille makeisia syömään, ja tämäpä myöskin oli "hirveän hauskaa". Illoin oli aina jotain huvitusta tarjona, joku näytelmä, illalliset, tanssit y.m. — ja näistä saatiin aina keskusteltavaa huomispäivän varalle — joten näitten kihlattujen, Jumalan kiitos, ei tarvinnut olla puheen aihetta vailla. Sitä paitsi Arvid luutnantti, joka oikein eleli *maailman näyttötanterella*, aina tiesi jutella jotakin päivän *pienistä* tapauksista, jonkun sanan, minkä ihmiset olivat puhuneet toisistansa — ja tämä näette! oli kaikki hyvin hauskaa — Julian mielestä.

* * * * *

Kornetti oli tullut kummalliseen kiihkoon. Hän oli ruvennut lukua harjoittamaan. Hän luki sotatiedettä, suure-tiedettä, historiaa y.m. ja sai aina vahvemman vakuutuksen siitä, että, samati kuin hänen ruumiillinen silmänsä oli luotu katselemaan joka suunnalle maailmaan sekä ylös taivasta kohti, samoin myöskin hänen sielunsa silmä oli luotu tarkastaan luonnon ja tieteitten valtakuntaa ja niissä havaitsemaan taivaan valoa. Omituista oli, että, jota paremmin hän oppi näkemään, sitä enemmän hän pimeyttä pelkäsi. Jopa hän aaveitakin pelkäsi! Niin, hyvät herrani, tuo on aivan totta, ja nuot aaveet, joita hän kammoi, ovat ikivanhoista ajoista tunnetuita ja niiden nimet ovat *Tiedottomuus*, eräs hirveän paksu rouva, jonka puku on jostakin valkoisesta kiiltävästä vaatteesta, *Itseviisuus*, edellisen pitkäkaulainen tytär, joka aina astelee äitinsä liepeillä, ja *Leveäpuheinen*, jota sanotaan vanhan ranskalaisen kielitaiturin haamuksi; hän lienee ollut noitten naisten sukua ja usein seurustellut heidän parissaan.

Halusta kornetti haki vanhempien ja taitavampien miesten seuraa; kotona hän paljon vietti aikaansa isänsä ja Helenan seurassa ja antoi usein nuorten tuttavainsa turhaan kopistella hänen ovillensa, — välistä oli hän kuitenkin vähän kahdella päällä avaamisen suhteen, sillä hän ajatteli: "ehkä hyvä ystäväni tulee rahojani takaisin maksamaan", mutta arveli vähän mietittyään: "siinä tapauksessa ei niin kovasti koputettaisi", ja jäi rauhassa työhönsä. Kaksi nuorta ystävää kornetilla oli, joille aina määrätystä tunnus-sanasta ovi avattiin. Jalon kolmikun muodostivat nämä nuorukaiset. Heidän mielilauseensa sekä sodan että rauhan aikana oli: *pyrkikäämme eteenpäin!*

* * * * *

Emilia ja Algernon matkustivat huhtikuun alkupuolella Blekingeen. Siellä eli eräässä suuressa kartanossa Emilian vanha kummi-täti. Kohta häittänsä jälkeen sai Emilia tältä vanhukselta kirjeen, jossa hän kutsui nuorta paria tulemaan luoksensa mitä pikemmin sitä parempi. Hänen poikansa, ainoa lapsensa, oli nykyään kuollut, ja nyt hän kuusikymmen-vuotiaana tahtoi ilahuttaa eli uudelleen virkistyttää sydäntänsä siten, että koki saada itsellensä jotain uutta rakastettavaksi, jotakin, jonka hyväksi hän eläisi. Hän pyysi näitä vastanaineita viipymään luonansa koko kevään ynnä kesän sekä jutteli naapureista ja kaikellisista huveista ja hauskuuksista, jotka tekisivät heidän kesä-olonsa hupaiseksi. Hän vielä mainitsi aikovansa tehdä testamenttinsa ja siinä määrätä kaiken omaisuutensa heille perinnöksi, jos he häntä pitäisivät äidin arvossa.

"Katsos vain! Sehän oli kaunis kirje!" sanoi setä P. "Lähde sinä oikopäätä vaimosi kanssa ... anna kohta tuoda vaunut esille ja valjastaa hevoset. Minäpä tahtoisin olla sinun sijassasi, sinä onnen lapsi! Odottaa huhtikuun alkua? Hullutusta! Entä jos ämmä sillä välin kuolisi! — silloinhan olisit antanut onnen juosta ohitsesi! Sitä minä en tosiaankaan antaisi! Julia rakas, herätä minua, kun kahvia juodaan".

Kun matkavaunut olivat portaitten edessä ja Emilia istu Algernon'in vieressä itkusilmin, sanoi hartaat, surulliset jäähyväiset vaunujen ympärillä rakkaille vanhemmillensa, silloin tarttui Algernon hänen käteensä kysyen: "tahtoisitko nyt halukkaammin jäädä *tänne* kuin minua seurata?"

"En, sinua tahdon seurata", vastasi Emilia.

"Oikeinko sydämmestäsi?"

"Varsin sydämmestäni".

"Ajappas nyt!" huudahti Algernon iloisesti. "Emilia, me seuraamme toisiamme — elämämme matkalla!"

Vaunut vierivät. Oi, jospa kaikki avioliiton-vaunut keinuisivat noin köykäisesti ja notkeasti.

* * * * *

Synkkänä ja ääneti hiipi sokea pimeitten päiviensä läpi; hänen terveytensä huonontui nähtävästi. Hänen sielunsa oli kuten valkea sysihaudassa, sen liekit eivät leimuele eivätkä näy, mutta hiillyttävät kuitenkin hiljaa ja varmasti asuntonsa. Ainoastaan laulussa hän joskus, jolloin luuli olevansa yksin, ilmaisi tunteitansa. Hän sepitteli laulun sanoja ja säveleitä, — net olivat onnetoman sydämen synnyttämiä. Seurassa ei hän juuri koskaan sanaakaan sanonut. Ainoastaan siitä, että hän lakkaamatta kierteli nauhaa käsiensä ja sormiensa ympäri, havaitsi hänen sisällistä, ainaista levottomuuttansa.

* * * * *

Naisia löytyy, joittenka luonto vaikuttaa, että, mitä ikänensä he kotonsa keskuudessa tekevät, tulee hyvin tehdyksi, mihinkä he menevät, seuraa heitä hiljainen riemu, sellainen, kuin tyyne keväinen päivä, ja missä he oleskelevat, siellä viihtyy mieltymys ja hauskuus, joka ikään kuin tarttuu kaikkiin, jotka heitä lähestyvät; tämä mielen-tila on puhtaan, hurskaan ja nöyrän sydämen. Onnellinen hän! onnellisempi kaikkia muita, (vaikka heillä muissa suhteissa olisikin mitä runsaimpia lahjoja) jolla on nämät omaisuudet! — Ja onnellinen oli Helena, sillä hänellä on nuot ihanat lahjat. Kirjeessä, jonka hän siihen aikaan kirjoitti eräälle ystävällensä, kuvaili hän itse tuota onnellista tilaansa.

"Sinä kysyt, mitä minä teen (mainitsi hän kirjeensä loppupuolella). Minä nautitsen joka hetki elämän suloutta. Vanhempani, siskoni, työni, kirjani, kukkaseni, aurinko, tähdet, taivas ja maa, kaikki lahjoittavat ne minulle iloa; kaikki antavat ne minun tuntea, mitenkä suloista ja autuasta elämä on. Sinä kysyt, mitä minulla neuvona, kun pimeät ajatukset ja epäilykset valloittavat sieluani. Ystävänä hyvä, ei minulla saata niitä olla, sillä minä uskon Jumalaan, minä rakastan häntä ja panen toivoni häneen; — ei minulla ole mitään muretta eikä ikävää huolta, sillä minä tiedän hänen kaikki hyvin tekevän ... että kerran kaikki hyväksi ja selväksi tulee. Kun näin tunnen, näin ajattelen, niin täytyyhän minun olla onnellinen..."

* * * * *

"Curro, curri, currum, currere", änkyttivät pikku tallukat. "Cucurri, cursum, currere, te senkin tallukat!" oikaisi Maisteri; ja tätä tekoa he tekivät (minä en koskaan liioittele) lähes kolmen kuukauden ajan.

"Hitaasti käypi, — mutta hyvin ja varmasti!" sanoi Maisteri, vakuutettuna ja lohduttaen, Armolle.

* * * * *

Armo ... Jumala siunatkoon tuota hyvän-luontoista Armoa ... mutta luulenpa, että maalle

muuttamisemme olisi käynyt päinsä vähemmälläkin vaivalla, ilman noita kaikkia vohkinoita ja kohinoita, ilman noita myttyjä ja pyttyjä. Tuosta everstikin leikillään vähän puhui, mutta Armo vastasi totisena: "Se on helposti sanottu".

Kornetti, joka ei kärsinyt äitiänsä vähintäkään moittittavan eikä hänen töissään ja toimissaan koskaan tahtonut nähdä yhtäkään vikaa, oli samaa mieltä äitinsä kanssa kaikissa hänen huolissaan sekä vastusteli meitä, jotka niitä pidimme vähän tarpeettomina; ja kun liaksi surulliselta näytti, käveli hän huoneesta huoneeseen laulaen: "God save the king!" [Jumala suojelkoon kuningasta!] (tässä koko hänen Englanninkielen-taitonsa) saadaksensa meidän huomiotamme siten Armosta pois.

Armo toimitteli ja vaivasi itseänsä kaikkein meidän yhteiseksi hyväksi kokonaisen kuukauden muuttomme edellä ja jälkeen; ja itse matkapäivänä — oi taivas!

Nyt toimitetaan,
Nyt puhdistetaan,
Ja tuolit on niin,
Ja pöydät on näin,
Ei asemassaan
Ole rahtunenkoan,
Ja kello se soi:
Hoi palvelija hoi!
Nyt vieraat ja arkut ja kuormat ja suut
On täytettävät, samoin kaikkikin muut,
On ystävist' juttua, paistista myös,
Ja padat ja lukut ja suut ovat työss'
Ja rouva se hymyy ja huokailee taas:
Nyt aika jo ois
Täältä' lähteä pois!
Oi juoska nyt, juoskaa ... sinne! ja tuonne!
Tieltäni pois! Tuo turkit nyt tänne!
Tohusta riennän,
Poijes mä lennän,
poijes riennän
Tuorlinnaan,
everstin kototaloon, johon me saavuimme Toukokuun keskivälissä.

Jos minun suonissani virtailisi edes pisarallinen sitä neroa, mitä Walter Scott'in läkki-astiasta on levinnyt ympäri maailmaa ja muinais-historiallisella nesteellä kostuttanut satojen kirjailijain kyniä, — niin minä nyt tekisin oivallisen kertomuksen tuosta komeasta Tuorlinnasta, jonka eräs jalomielinen ja korkeasukuinen rouva kolmekymmen-vuotisen sodan aikana rakennutti yhdeksänä kuukautena ja varusti niin vahvoilla kiviseinillä, kuin sen aikuiset luonteet, ja ikkunoilla niin pienillä, kuin valistuksen valo sen aikakauden luostarikäytävissä. Minä kertoisin, miten Barbro Aaken tytär, Göholm'an ja Hedesön omistaja, amiraali Stjernbjelken puoliso, (jonka muotokuva, Tuorlinnassa vielä säilytettyinä, osoittaa hänen olleen ylpeän ja tuiman naisen), ihastuttaaksensa Saksassa vapauden puolesta sotivaa miestänsä, tuon jalon rakennuksen rakennutti korkealle mäelle, jossa se vielä seisoo ruhtinaallisen suurena vallitsemassa äärettömiä vainio- ja niitty-lakeoita, ja vieläpä kertoisin, miten hän sankarin kotiin tullessa antoi sytyttää valkeaa linnan joka akkunaan, viehättääksensä ja lumotaksensa miehensä silmiä. Kuiskaisinpa myöskin, ett'ei tuo tuuma liene onnistunutkaan, sillä taru kertoo amiraalin kovasti suuttuneen tuosta Barbro rouvan rakennus-toimesta. Vieläpä kertoisin jotakin niistä heidän jälkeläisistänsä, jotka sittemmin ovat kartanossa oleskelleet ja joista joku runolahjainen oli itsellensä jälkimuistoksi sekä meille huviksi ja hyödyksi piirtänyt erääseen vielä eversti H:n aikana linnan salissa olevaan ikkunaan:

"Neiti Siiri on hassunlainen,
Hänen Rakkinsa samallinen".

Ja ajan virrassa jouduttuani meidän päivien, keski-ajan sammuneille tulivuorille rakennetuihin lepokammioihin, kuljeskelisin minä niissä tutkien tuon mujuvirran jäännöksiä, kokoilisin muiston tomu-astiaan sammuneitten tulien tuhan sekä hajoittelisin sen näihin lehtiin — — eli selvemmin puhuakseni, minä kertoisin kaikista noista vanhoista haarniskoista, kypäristä ja keihäistä, joita vielä tallennettiin Tuorlinnassa ja joihin Kaarlo kornetti pani erinomaisen arvon, sekä verisistä vaatteista, miekoista, murhapesistä y.m. ja rauhallisten muistojen joukossa mainitsisin tuosta tuhansilla puupiirroksilla varustetusta ovesta, joka Kustaa II Adolfin makuuhuoneesta oli tänne kartanon vanhasta rakennuksesta siirretty, sekä tuosta äärettömän suuresta salista, jonka lattia oli kokoonpantu tammisista neliöistä, sen katosta, jota kannatti tammiset orret, ja Barbro rouvan muotokuvasta, siinä kun hän istuu savilasta kädessään, hänen rukistansa j.n.e. ja, jotta en unhoittaisi suolaa ruoasta, kertoilisin minä noista

kummittelemisista, jotka linnassa vallitsivat ja joista ei kukaan niin häirityksi tullut kuin maisteri. Hän kuuli usein hirveitä ääniä — torven räikkinän ja suden-ulvonnin seka-ääniä; hän kuuli, miten biljaardisalissa hiljaa käydä hissuteltiin, kuinka pallot vierivät ja pienet kellot kilisivät y.m. Vieläpä juttelin, mitä talon-väki tiesi päättömästä haamusta, joka suuressa tammisalissa kuutamo-iltoina kulki, miten usein keski-yön aikaan varsin äkki arvaamatta kynttilän valo loisti joka akkunasta ja mitenkä linnassa jokainen oli kuullut pöytiä ja tuolia suurella melulla lykättävän edes ja takaisin huoneissa, joissa ei ketään ollut, sekä että Armo itse — — hui! minuakin jo rupeaa kamoittamaan ja selvästi käsitan, että kykenen ainoastaan tavallisella musteella piirtämään tavallisia jokapäiväisiä tapauksia, — siis tuntuu minusta turvallisemmalta ja hupaisemmalta kertominen, mitenkä pikku tallukat sanomattoman onnellisina, kun saivat olla maalla, juoksentelivat ympäri, keikkuen ja kierien kuopissa ja kivikoissa, jotka olivat kartanon vanhan rakennuksen jäännöksiä, hakivat aarteita ja löysivät kelta-esiköitä, sekä mitenkä Julia, ollen itse kuten kesälintunen, juoksi siivellisten siskojensa perässä, kerskaavasti huutaen sulhoansa saavuttamaan häntä, kunnes havaitsi, ett'ei tämä maksanut vaivaa, sillä sulhanen semmoista katsoi liian rasittavaksi. "Olihan kovin lämmin".

Hän halukkaimmin tahtoi istua morsiamensa kanssa pehmeässä sohvassa, mukavasti nojaten sen pöhökkäitä tyynyjä vasten ja ajatellen tämän elämän — mukavia puolia. Väliaikoina hän kävi metsästämisessä, eversti H:n ja isänsä alueella vuorotellen. Hänen isänsä oli iloinen, hyvä-sydäminen harmaapäinen ukko, joka piti viisi asiaa suuressa arvossa, nimittäin vapaasukuista nimeänsä, poikaansa, eversti H:n ystävyttä, valkoista hevos-pariansa, jota joutseniksi kutsuttiin, piippuansa, jonka virittämistä varten valkea paloi pesässä kesät, talvet. Varsin mieltynyt oli hän tulevaan pikku miniäänsä, joka kuitenkin teki hänelle monta pientä kepposta, joista hän pian suuttui, mutta myöskin yhtä pian leppyi. Hän kertoeli halusta, liioitteli hyväsesti, kiroili aika tavalla ja oli muuten "kunnianmies".

Tuorlinnassa tuli perhe piankin rauhalliseen ja hauskaan elämän-järjestykseen. Armo kyllä vielä monet ajat kulki ympäri avain-kimppuineensa ja huolinensa, mutta eipä kukaan antanut sen häiritä itseänsä, ja olipa hän niin herttaisen hyvä, ett'ei hän koskaan vaivannut huolillaan muita kuin itseänsä.

Illat erittäinkin olivat hupaiset. Silloin kokoontuimme pieneen, viheriäiseen syrjäkammioon, jota kukkaiset sekä monet taulut koristivat, ja jossa luettiin Franzén'in, Tegnér'in, Stagnelius'en, Sjöberg'in, Nicander'in ynnä muitten runoilia teoksia, joittenka arvoa provessori L:n tunteellinen esittely ja kaunis lause-tapa meitä opetti vielä paremmin käsittämään, tehden meitä joka päivä jaloista tunteista ja ajatuksista rikkaammiksi. Usein valittiin myöskin vakavamman-laatuista lukemista eli semmoista, joka valoa antaa ihmiselle ja selvitystä hänen sydämensä tärkeimmistä asioista, Jumalasta ja kuolemattomuudesta. Tämä, sen huomasi minä piankin, tehtiin erittäin tuon sokean vuoksi, jonka marmorin-kalpeilla kasvoilla everstin katse aina viipyi, jolloin luettiin niitä kohtia, missä Jumalalliset säteet kirkkaimmin ja lämpeimmin loistivat, vaikkapa ihmia-heikkoudenkin hunnun lävitse. Usein myöskin kului ilta noista samoista asioista keskusteltaissa. Provessori L., Helena ja eversti parhaasta päästä näihin keskusteluihin osaa ottivat. Luonnollista aihetta niihin antoi everstin toimet, joihin hän provessori L:n kanssa yhdessä neuvoin ryhtyi, hankkien kelvollisia kouluja ynnä muita tarpeellisia laitoksia alustalaistensa hyödyksi, huviksi ja siveelliseksi kehittymiseksi. Ihminen, — hänen jäsenrakennuksensa, kasvatuksensa, päämääränsä; jaloutensa, heikkoutensa, Jumalan voima, ihmiskunnan jalostuttaminen oikein saarnatun ja oikein ymmärretyn evankeliumin kautta, — hänen elämänsä tässä ja tulevaisessa maailmassa: nämät olivat aineita, joita provessori L. selvästi ja innokkaasti selitteli. Hänen vilkas ja voimakas esittelynsä, joka oivallisesti ilmaisi hänen sydämensä rikkaita tunteita, sekä erinomainen kykenevyys, millä hän, valiten esi-merkkejä historian, siveysopin ynnä luonnon alalta, teki selvästi käsitettäväksi epäselvimmätkin kohdat — tuo ihana rauhaisa varmuus, joka oli hänen oppinsa seurauksena, ja jonka suloinen voima vastustamattomasti tunkesi kaikkein hänen kuolioittensa sydämiin, — hänen kauniisti sointuva miehuullinen äänensä ja arvokas ryhtinsä: kaikki tämä vaikutti, että häntä mieltymyksellä olisi kuunnellut vaikka tuntikaudet. Ja kun hän, tunkein aineeseensa aina syvää syvemälle, enenevällä innolla ja voimalla ilmaisi yhä jalompia ja uskaliaampia aatteita, silloin tuntui, ikään kuin olisimme maasta kohonneet taivasta lähemmäksi. Tämä oli ajatusten ja tunteiden jumaloitsemista, ja kuitenkin tuo silmän-räpäyksellinen taivaan-käynti aina jätti meidän sydämiimme iankaikkisesta tulesta elävän säkenen.

Tämmöisinä iltoina minä havaitsin jalompia ja vakavampia tunteita syntyvän tuon näihin asti jokseenkin lapsellisen ja kevyt-mielisen Julian sydämeen. Minä näin, miten hänen rintansa kohoili, hänen poskensa hehkuivat, kun hän kuunteli provessoria, jolloin tämä puhui totuudesta ja hyvistä avuista, miten hänen tunteikkaat silmänsä kiintyivät jalon esitteliän huuliin, ikään kuin hän olisi tahtonut sydämeensä tallentaa joka sanan. Hän vastasi usein lyhyesti ja huolimattomasti sulhasellensa, kun tämä välistä tahtoi hänenkin mieltänsä kysyä, laitettuaan pieniä kauniita paperikapineita ja leikkauksia, joittenka valmistamiseen hänellä oli oikein taiteellista taipumusta.

Sokea oli keskustelun aikoina aina aivan ääneti, ja harvoin ainoakaan värähdys hänen kuvapatsaan-tapaisissa kasvoissansa ilmaisi mitään sisällistä liikutusta.

Me myöskin keskustelimme illoin — mutta keskustelumme oli helppotajuisempaa, vaan kuitenkin aine-rikasta laatua; näissä Armo ja Kaarlo kornetti loistelivat. Eräänä iltana, jolloin provessori L. ja eversti olivat poissa, piti Arvid luutnantti peuran-lihan suolaamisesta ja höystämisestä sekä sen kastikkeesta pitkän esitelmän. Julia kysyi: "Eikö Arvidin puhe ole tuottanut teille tavattoman hyvää ruokahalua, joten toivotte aikaista illallista päästäksenne pikemmin maata?"

Tämän kaikki myönsivät.

Eräänä päivänä kun Julian kanssa istuin työskennellen auaistun akkunan ääressä, — ruusukasvi oli välissämme olevalla pöydällä — ja me kauan olimme istuneet ääneti, sanoi Julia: "eikö sinun mielestäsi?" — ja samassa hän vaiken.

Minä katsoin häneen ja kysyin: "mitä sitten?"

"Sitä, että ... että provessori L:n kasvoissa on jotakin erinomaisen jaloa, varsinkin hänen otsansa piirteissä?..."

"Niin", vastasin minä, "niissä ilmautuu hänen jalo sielunsa, hänen lempeä viisautensa".

Julia kumartui ruusukukan luokse, nauttiaksensa sen tuoksua, vaan samassa sen nuput näkyivät puhkeavan hänen poskillensa.

"Kyllä ymmärrän!" ajattelin minä.

Taasen sanoi Julia: "eikö sinun mielestäsi?" ... hän vaiken nytkin.

"Pro ... sanon minä hänelle ohjeeksi.

"Niin ... eikö ... eikö provessori L:n ääni ole hyvin sointuva sekä eikö hän sinun mielestäsi puhu varsin oivallisesti? Hän tekee kaikki varsin selväksi ... niin täydelliseksi ja ihanaksi. Tuntuu, ikään kuin häntä kuunnellessa tulisi paremmaksi".

"Tosi kyllä, mutta eikö sinun mielestäsi Arvid luutnantilla ole hyvin kauniit viikset, oivalliset hampaat ja erittäin kaunis ääni, varsinkin kun hän sanoo 'hiisi viek...'".

"Nyt, Piete, olet sinä paha", sanoi Julia, kovin punastuen, sekä juoksi samassa matkoihinsa. Ohitse mennessään herätti hän Arvid luutnantin, joka läheisessä huoneessa sohvalla veteli päivällis-untansa; tämä nyt vähän murisi ja vaati, vetelästi venutellen jäseniään, suuteloja hyvän-tekiäisiksi.

Saiko hän? mitä vielä! Päivä päivältä tuli Julia yhä vakavammaksi, hänen entinen iloinen, tasainen mielensä ... rupesi käymään epätasaiseksi ja välistä tylyksikin; hänen koko olentonsa muuttui hiljaisemmaksi, ja näyttipä hänen suloiset kasvonsa joskus vähän alakuloiseltakin. Vaan tuota muutosta ei kukaan tämän perheen jäsenistä pitkään aikaan huomannut, sillä heillä oli kullakin omassa kohdassaan paljo toimitettavana.

Armo, jonka vilkas ja toimielias luonne aina pani häntä liikkeelle, pyöri maalla joka hetki askareissaan. Hän oli alustalaisensa lohduttajana, neuvon-antajana ja opettajana sekä tärkeissä että vähissä asioissa ja sitä paitsi koko seudun lääkärinä. Ja kaikki tämä kävi häneltä aivan ikään kuin itsestään ilman tohinaa ja semmoisella älyllä, ett'ei sitä hänestä olisi uskonutkaan, hänestä, joka tavallisesti omassa kodissaan vähäpätöisyyksistään huolestui. Itse hän kulki kansan luona, antaen heille rohtoja ja kehoituksia, liemiä ja hyviä neuvoja, siinähan sitte sekä mehua että höystettä. Hän oli koko seudun lemmikki. Vanhat ja nuoret, rikkaat ja köyhät ylistivät häntä "liiankin hyväksi ja alhaiseksi".

Näytti siltä, kuin eversti vähemmän olisi huolinut alustalaisistansa, mutta oikeastaan hän toden takaa työskenteli ja toimieli niitten hyväksi, jotka hänen haltuunsa oli suotu. Hän oli alustalaisillensa ja samoin myöskin palkollisillensa hyvä ja oikeutta harrastava, mutta ankara isäntä. Yleensä häntä peljättiin enemmän kuin rakastettiin, vaan kuitenkin myönnettiin, että sillä ajalla, jona hän oli kartanoa hallinnut, juoppous, kaikellainen irstaisuus ja pahat tavat vuosi vuodelta olivat vähentyneet, ja että sijaan oli astunut järjestys, rehellisyys, puhtaus sekä naapurien välinen sopuisuus, josta sitten oli syntynyt hauskuutta ja hyvää toimeen-tuloa yhä laveampiin piiriin, aina lähiseutuihinkin, ja net oivat toimet, joihin hän oli ryhtynyt, net hyvät koulut, jotka hän oli perustanut ja joita hän joka vuosi täydellisemmäksi saattoi, antoivat syytä siihen toivoon, että nuorempi sukupolvi tulisi vielä onnellisemmaksi, sekä jalommaksi. Voimakkaana apulaisena seisoi nyt provessori L. hänen rinnallaan.

Tässä on aika ja paikka, jossa sopii lausua selvitteeksi muutaman sana; provessori L:n henkilöstä. Tähän ei tarvita pitkiä puheita.

Provessori L. oli varakkaan miehen poika sekä itsekin hyvissä varoissa. Hän oli ruvennut papiksi saattaaksensa, kuten hänen ajatuksensa oli, siten tehokkaimmalla tavalla hyödyttää lähimäisiänsä. Hän

oli myöskin sanan ihanimmassa merkityksessä seurakuntansa isä.

Kummallista oli, että hän yhtä paljon kuin minä, ehkäpä enemmänkin, tarkasteli Juliaa. Hänen katseensa usein ystävällisesti, vakaasti ja tutkivasti seurasi tyttöä...

Pääjohdatus seurakunnan tyttökoulussa oli Helenan, ja tämän tärkeän tehtävän hän ilomielin, tunnollisesti ja oivallisesti toimitti.

Kornetin kai oli ... pääjohdatus poikakoulussa — niin ehkä joku luullee! Ei maarin! ja paras tuo olikin sekä hänelle että koululle. Hän oli varsin äkkipäätä saanut erin-omaisen kasvitieteen-kiihkon ja läksi ulos aikaisin aamusilla, oli usein poissa koko pitkän päivän sekä tuli vasta illalla kotia aivan väsyneenä ja taskut täynnä rikkaruoa — — — kasvia, tuli minun sanoa. Hän jutteli paljon kasvitieteen arvosta ja hyödyistä, kiitti sitä kovin miellyttäväksi, sekä selvitteli ehtimiseen Julialle, mikä eroitus oli kahdeksan- ja viisiheteisen välillä, y.m. Erittäin innokas oli hän etsimään sirkun-kelloja, joita hän tiesi näillä tienoin kasvavan, vaikk'ei niitä vielä ollut hänen löydettäviinsä sattunut. Tuota kasvia hän nyt etsi sekä myöhään että varhain.

"Kaarlo on oikein kummallinen näihin aikoihin", sanoi Julia, "kun hän palaa kotiin kasvitieteellisiltä retkiltään, on hän joko niin iloinen, että syleilee kaikkia ihmisiä, taikka näyttää niin suuttuneelta, että melkein pelkään hänen purevan".

"Hän kasvitieteellisessä kiihossaan varsin unohtaa muun", sanoi eversti.

Helena hymyili päätään puistaen — niin tein minä myöskin — samoin teet varmaankin sinä, nuori lukiani. Minä arvaan, että sinä arvaat, että hän ... mutta vaiti, vaiti siksi ... älkäämme ilmoittako salaisuutta, se kyllä aikanaan tulee ilmi. Mutta sillä välin lähdemme suurissa perhe-vaunuissa vieraisiin, Eversti, Armo, Julia, Kornetti ja minä. Armo, jonka ajatukset välistä olivat ikään kuin puusta pudonneita, oli nykyään keksinyt, että minä rupesin tulemaan alakuloiseksi, johonka mielen-tilaan ilmestys-raamatun liallinen lukeminen minua muka olisi saattanut; tähän luuloon hän siitä syystä oli joutunut, että hän pari kertaa havaitsi minun silmäilevän Raamatun viimeistä sivua, jossa uuden Jerusalemin tulemisesta kerrotaan. Armo ei mitään peljännyt niin paljon, kuin kirjojen tutkimista, ja luuli melkein ymmärrykseni jo olevan vaarassa; huvittaaksensa minua sekä saadaksensa "Pieteä vähän pois tuollaisista" tahtoi hän välttämättömästi minua mukaansa, kun lähdettiin naapurien luo vieraisiin.

Eräänä kauniina päivänä läksimme matkaan, ollen kaikin hyvällä tuulella.

Me joimme kahvia Mellander'in rouvan luona, joka miehensä kanssa (tämä rouva oli miehensä pää) oli vuokrannut everstiltä vähäisen tilan. Mellander'in rouva oli hirveän ruma, hän oli rokon-arpinen ja leukansa vähän partainen. Hiljaiselle, hänen valtaansa ja avujansa äärettömästi kunnioittavalle miehellensä näytti hän kylläkin, kenen päässä hattu oli; ja koko pitkän päivän hän jutteli sivistyksestä ja siveys-opista kauniille, mutta jotenkin hontakkamaisille tyttärillensä, joita kornetti vertaili nuokkukoivuihin. Muuten oli hän siisti, säästävä ja kodikas sekä piti hyvässä järjestyksessä kotonsa, miehensä, ja tyttärensä, yhden piian ja kolme kissaa — ja luuli sen vuoksi itsellensä olevan oivallisen "ministeripään".

"Niin niin!" sanoi hän kerran huoaten. "Nyt sanotaan: kreivi Platen on kuollut!" Tulevana vuonna ehkä: "ja Mellander'in rouvakin on manalaan muuttanut".

"Jopa jotakin", sanoi eversti, joka oli läsnä.

Sillä välin, kuin herra kamreeri Mellander vei everstiä pieneen puutarhaan näyttääksensä hänelle uutta viljelystä eli "Perkiöä", jonka hän oli laittanut vanhaan perunamaahan, saimme me Mellander'in rouvalta kuulla vähän kaikenmoista uutta. Ensiksikin, että hän oli lukenut erään hyvin hupaisen kirjan, jossa puhuttiin nuoresta Frits nimisestä nuoresta miehestä.

"Onko tuo kirja romani?" kysyi Armo.

"On, romani se on ja kovin hauska. Jota Frits hyvänä pitää, hänen nimensä on Ingeborg".

"Kuka on sen kirjan tekiä?" kysyi Armo.

"Jaa — sitä en tiedä. Mutta kyllä hän kuuluu olevan pappina ... Ja siinä sanotaan kovin kauniisti, mitenkä he soutelevat järvellä ja mitenkä tyttö plaksuttelee pieniä valkosia käsiänsä — —".

Sulasta hämmästyksestä huudahti kornetti varsin kimeästi: "Lieneekö tuo Frithiof?"

"Frithiof — — — niin Frits'iksi elikkä Frithiof'iksi häntä nimitettiin".

"Tegnér'in tekemä kirja!" huudahti taas vuorostaan Armo.

"Ten — niin, niin, jonkun sellaisen nimen olen kuullut".

Julia katsahti taivasta kohti.

Armo, joka ensi kerran älysi, että tällaista keskustelu-ainetta tuli muuttaa jota pikemmin sitä paremmin, kysyi nyt Mellander'in rouvalta, oliko kreivinna B. ... jo muuttanut kartanoonsa.

"En tiedä!" sanoi Mellander'in rouva terävästi, "hänestä en minä tiedä mitään. Meidän välillämme ei ole mitään 'kommerssia' enään. Mitäpä pikku Armoni tästä ajattelee, kun kuulee, että kreivinna ja minä olemme yhdessä kasvaneita? Niin, me olimme nuoruudessamme yhdessä joka päivä, ja hänen olkihatussansa oli keltaiset nauhat ja minun olkihatussani oli punaiset nauhat, ja minä sanoin hänelle: 'kuules Sanetti!' ja hän sanoi minulle: 'kuules Lisetti!' ja me olimme parhaita ystäviä, mitä maailmassa tavataan. Sitte hän läksi yhtäälle, minä toisaalle, — nimittäin enoni, raatimies Stridsberg'in luo Norrteljeen. Armo varmaankin tuntee — — —?"

"En!" vastasi Armo.

"Hyvänen aika! ette tunne rikasta Stridsberg'ia, — häntä, joka oli nainut neiti Bredström'in, tuon Tukholmassa asuvan tukkukauppias Bredström'in tyttären — — tietäähän Armo? — — Bredström'in — kauppatorin varrella asuvan Lönnqvist'in langon?"

"En tunne", vastasi Armo hymyten ja hiukan hämillään.

"Vai niin — — vai niin", sanoi Mellander'in rouva jotenkin tyytymättömästi ja ehkäpä pannen nyt vähemmän arvoa Armon tuttavuuksiin. "Noh", jatkoi hän kertomustaan, "sitte kävi niin, ett'emme moneen vuoteen nähneet toisiamme. Mutta kun minä jouduin Mellander'in vaimoksi, satuin Tukholmassa eräissä laulajaisissa näkemään nuoruuden kumppaniani, joka nyt oli päässyt kreivinna B:ksi ja minä hänelle noikkaan ja noikkaan, ... mutta mitäpä luulette? — Hän katselee minua tarkkaan, vaan eipä tervehdäkään — — — eikä ole minua tuntevinaankaan. 'Hohoh!' ajattelin minä. Mutta kun hän ajaa maantien varrella olevan asuntoni sivutse, silloin hän muka pistää päänsä ulos vaunujen akkunasta sekä noikkaa noikkaamistansa, mutta — minä vain sukkaa kudon! Mitä pikku Armo tästä kaikesta ajattelee?"

Mitä pikku Armo ajatteli, siitä Mellander'in rouva ei tällä kertaa selkoa saanut, sillä juuri samassa tuli hänen rakas puolisonsa sisälle everstin kanssa, joka kiirehti poijes, koska kello jo oli joutunut viiteen ja meillä oli koko penikuorman matka Lehtosaaren ruukin-patruuna D:lle, jonka luoksi vielä aioimme vieraisiin. Kaksi kupillista kahvia täytyi meidän kuitenkin kaikkien juoda, paitsi kornetin, joka siunaten Mellander'in rouvan hyvän-tahtoisuutta sekä hänen kahviansa jyrkästi vakuutti, ett'ei hän sietäisi toista kuppia. Hän ja Julia olivat koko ajan, miten parahiten saattoivat, koettaneet huvitella Eeva ja Maalu neitosia. Kornetti iloisella ja reippaalla tavallaan aloitti heille monessa suhteessa pientä kohteliaisuutta. Julia kiitti heidän kukkakasvejansa, lupasi lainata heille kirjoja, ompelumalleja y.m. ja tämä kaikki vaikutti, että nämät nuokkukoivut näyttivät siltä, kuin raitis tuuli olisi niitä ravistellut taikka virvoittava sade virkistänyt, sillä rupesivatpa tuuvittelemaan oksiansa ja heiluttelemaan lehtiänsä eli toisin sanoen: Maalu ja Eeva tulivat varsin virkuiksi ja heidän silmänsä vilkkuivat ikään ja länteen.

Lehtosaareissa otettiin everstiä perheinensä vastaan oikein meluavalla ilolla, erittäin Kaarlo kornetista pidettiin suurta uhoa, hän kun reippaan olentonsa, iloisen luontonsa ja kaikellaisten kepposten takia oli yleensä koko naapuriston lemmikki ja varsinkin suosittuna iloisessa Lehtosaareissa, jossa tanssit, näytelmät ja kaikellaiset huvitukset vaihtelivat, ja jossa hän yhtenä ainoana yönä oli vuorotellen tanssittanut kahtatoista tyttöä kahdessakymmenessä ja neljässä katrillissa. Näytelmissä oli hän ollut monena miehenä ja aina herättänyt suurta mieltymystä. Rakastajan osaa hän ei tosin kyennyt näyttämään, tietyksi siitä syystä, ett'ei hän *koskaan saattanut rakastua* eikä hän luonnollisesti taitanut näyttää, mitä varsin soti hänen luontoansa vastaan.

Ruukin-patruuna D:n kolme taidokasta tytärtä ja neljä taidokasta poikaa olivat päättäneet isänsä nimipäivän kunniaksi pitää laulajaiset, joihin jotenkin lukuisasti oli kuulioita kutsuttu, ja näitten joukkoon H:n perhe lisäsi viisi terve-tullutta vierasta.

Rouva D., jota huhu kertoi erittäin sivistyneeksi naiseksi, joka tiesi jutella Weber'istä ja Rossini'stä, kasvatuksesta ja sivistyksestä, värityksestä, hyvästä aistista ja taitavuudesta y.m., rupesi nyt Armoa huvitellaksensa pitämään koreita puheita kasvatuksesta sekä niistä peri-aatteista, joittenka nojalla hän oli lapsiansa kasvattanut, ja joissa aatteissa Weber ja Rossini, sivistys, aisti ja taitavuus joutuivat varsin taitamattomasti yhteen sekamelskaan.

Laulajaiset alkoivat. Eleonora D. istui punastuneena ja peloissaan pianon ääreen sekä soitti erään kappaleen. Joka soinnokselta hän lahjoitti kuuliaisille parille pari tai kolme säveltä kaupan päällisiksi, ja

juoksumat, kiitos olkoon väkipolkimen ja näppäryyden, net kävivät kuten gummilla sivallus piirustuksen ylitse. Loppu teki suuren vaikutuksen. Koko piano rämisi. Tämän jälkeen tuo sinisilmäinen Tereesa lauloi Sevillan parturista arian. Hänen katkonaiset sävelensä, väkevät, ikään kuin käsivoimalla väännetyt luikerruksensa ja kimeät huutonsa saavuttivat kuulioilta hilpeimmät kiitokset näin suuresta vaivasta.

Ruukin-patruuna D., paksu, lyhytläntä, iloinen ukko oli lapsiinsa kovin ihastunut ja hänen isällinen sydämensä heitä vertasi senkin seitsemään neroon. Tavan takaa hän meni everstin luo sekä huudahti tuikkaavin silmin ja käsiään hieroen: "noh, veliseni, mitäs ajattelet? Mitäs sanot, veljeni? mitä häh? Häh mitä?"

Everstillä oli luonnollinen hyvä aisti, ja myöskin oli hän eläessään kuullut niin paljon hyvää soitantoa, että kylläkin tiesi tällaista arvostella, mutta hän turvasi nyt tuohon veitikkamaiseen hymyilyynsä ja antoi kiitos-lauseeksi tämän epäselvän vastauksen: "hän soittaa kuten itse Hiisi!" taikka "hän laulaa kuten tuhat tulimmainen!" jotka vankat lausumat mieltynyt isä otti vastaan suurimmalla ilolla.

Sittemmin lauloivat Aatu D. ja yksi hänen sisaristaan erään laulun, joka meni vähän (kuten eversti sanoi) "rikki"; ja tästä nyt syntyi silmäsota veljen ja sisaren välille siksi, kuin laulu taas vähitellen sointui yhteen.

Päätökseksi esitti nuot seitsemän taituria yhteen ääneen yhdys-laulun, laskein siinä maljasta ja kaljasta, ilosta ja elosta sekä jos jostakin, mitä vain loppu-sointuiselta vetävää tuo Aatu runoilia oli kokoon kasannut, ja oli laulu sellainen, josta pahasti pelkäsin huoneen hajoavan.

Armo, joka kaiken aikaa oli istunut ikään kuin ehtookirkossa, niin hartaan ja juhlallisen näköisenä, pani nyt parastansa tyydyttääksensä tuota taiteellista, ylistystä janoavaa perhettä. Eversti toisti vankat lauselmansa; ja seura huusi ääntevästi: "hyvin! oivallisesti!" joita sanoja monesta kohden kuitenkin seurasi epäiltäviä suun väännteitä ja nenän nirputuksia. Tätä tapaa kornetti — hänen kyllä sopi moittia, hänen, joka toden-peräisesti saatti sanoa, kuin sanoikin, ett'ei hän ollenkaan käsittänyt soitto- eikä laulutaidetta eikä siis saattanut sitä arvostellakkaan, vaan toinen raukka, jolta hänen soitannollisen aistinsa takia arvostelua vaaditaan, on tämmöisissä laulajaisissa pahemmassa kuin pulassa. Taideniekkoja saa arvostella, siihen on oikeus rahalla lunastettu, vaan taiteen harrastajaa saa ainoastaan kiittää — tämä on ikään kuin velvollisuus — mutta jollemme sitä hyvällä omalla tunnolla saata tehdä, niin ei totuuskaan piiloon pakene jättämättä kasvoihimme jonkunlaisia vieraita väreitä.

Ennen illallista ei kotiin-lähtöä ollut ajattelemistakaan, vasta kello yhdentoista aikaan istuimme jälleen vaunuissa. Erittäin kaunis ja leppeä oli keväinen yö. Armo nukahti pian, häntä tuuti vaunujen hiljainen liikunto ja meidän keskustelumme häntä nukutti. Vähitellen vaikenimme kaikin. Everstin muoto synkistyi. Kornetti istui katsellen kuuta, joka kalpeana ja lempeänä loisti tyvenen, viheriäisen maan ylitse. Hänen katseessaan oli jotakin haaveksivaa, sitä en hänessä koskaan ennen havainnut. Julia kävi myöskin miettiväksi. Ajaja sekä hevoset luultavasti myöskin ajattelivat jotakin, sillä vain verkalleen kuljimme eteen päin tasankojen ja metsien läpi. Kun keski-yön aikana ajoimme pappilan, provessori L:n asumapaikan, sivutse, näkyi siellä kynttilän valo eräästä akkunasta kimaltelevan. Eversti sen huomasi ja sanoi ystävällisesti loistavin silmin: "tuossa istuu nyt L. valvomassa ja työtä tekemässä lähimmäistensä hyväksi. Hän ei suo itsellensä yölepoa, — — ja kuitenkin kuluu luultavasti viisikymmentä vuotta, ennenkuin hänen teoksensa ymmärretään sekä arvossa pidetään. — Ja päivin hän käyttää kaikki tunnit niihin monenmoisiin töihin, joita hän virkansa puolesta on velvollinen tekemään".

"Hän on kynttilänsä tapainen", sanoi kornetti, "lahjoittaaksensa valoa, se itsensä kuluttaa.

"Hän on varmaankin hyvin jalo mies!" sanoi Julia, kyynel silmässä.

"On kyllä", sanoi eversti, "en tunne ketään jalompaa. Mutta hänen on mahdollin elää kauan sillä tavoin, kuin hän itseänsä hoitaa".

"Eikö hänellä", kysyi Julia vielä, "ole siellä kotona äitiä, sisarta taikka ketään omaista, joka, hellitellen häntä, pitää hänestä huolta?"

"Ei. hän on yksin".

"Yksin!" toisti Julia hiljaa ja surullisesti.

Kun hevoset verkalleen eteen päin kulkein kaarsivat pappilaa, pisti Julia päänsä ulos vaunuista ja katseli yhä yhteen suuntaan.

"Mitäs katselet, lapseni?" kysyi eversti.

"Kynttilää, isäseni ... se loistaa niin ihanasti yön pimeydessä!"

* * * * *

Seuraavana päivänä oli meidän taas meneminen vieraisiin naapuristoon, mutta tällä kertaa ei kornetti millään muotoa saattanut meitä seurata. Hän oli saanut onkeensa, että Sirkun-kelloja löytyi eräässä metsämaassa, joka oli puolen penikuorman Tuorlinnasta ikään päin. Saadaksensa tuosta vahvaa varmistusta, täytyi hänen jo edeltä puolen päivän jättää meidät ja lähteä matkalle.

"Minä en ymmärrä", sanoi Julia, "mistä tuo Kaarlo toisinaan elää. Hän ei koskaan ota evästä mukaansa, kun hän lähtee metsämaihin kasveja etsimään. Oikein hän onkin mielestäni laihtunut".

"Nyt hän taaskin metsään juoksee!" sanoi eversti, kun näki poikansa pitkin askelin rientävän pihan poikki; "pelkäänpä, että tuo Linnaea borealis tekee häntä viiropääksi".

Vieraisa käyntimme ei tänäpäivänä oikein hyvin onnistunut. Viikin kartanossa, L:n perheessä, oli lapset rupulissa ja pikku tallukkojen vuoksi ajoimme, tämän kuultuamme, täyttä nelistä pojies.

Erästä kreivilästä, johon poikkesimme, oli kreivinna poissa. Hänen kanarialintunsa lauloivat puutarhan huvimajassa nälkäisinä kauniissa häikeissään; he vuoroin valittaen ja iloisesti visertäen koettivat puutoksiansa ilmoittaa.

Armo antoi niille siemeniä, vettä, sokeria ja linnun-ruohoa sekä nimitti niitä monenmoisilla lempisanoilla.

"Kaikesta vaivastamme", valitti eversti, "tuskin teekuppia saamme tänä iltana!"

Eversti oikein tunsu ruumiissaan kaipauksen, jos hänen vain iltapuolella kuuden ja seitsemän välillä täytyi olla ilman teetä, ja Armo, joka tuon kyllä tiesi, istui oikein huolissaan vaunuissa, kotia päin palatessamme, tätä matkaa kun varmaankin kestäisi vielä toista tuntia. Viedäksensä meitä oikotietä ajoi kuski pois tavalliselta maantieltä, ja nyt siis katseltavaksemme kuvautui uusia näkö-aloja. Eräässä jylhässä metsäseudussa seisautettiin hevoset huoahamaan. Oikealla puolen, vähän etäämpänä meistä, näkyi puitten latvojen ylitse hieno savupilvi, jota vähäinen tuulen-henki toi meitä kohti.

"No totta tosiaankin", sanoi eversti, "luulenpa, että tuolla on pantu teevettä meitä varten kiehumaan! Katsoppa, Julia — eiköhän siellä metsän läpi haamoita joku valkoinen muuri?"

"Kyllä! minä näen jotakin harmaan-valkoista ... siellä on todellakin talo ... savu näkyy tulevan sieltäpäin. Varmaankin joku haltiatar, joka tahtoo meitä kestitä, odottelee meitä siellä. Haltiatar, joka tarjoo meille teetä, sehän oivallista!"

"Minä luulen", sanoi eversti, "että, vaikk'ei siellä haltiatarta olisikkaan, on siellä kuitenkin ihmisiä, ja ne varmaankin antavat meille teetä, jos me — mitäs tuumaat, Lotta? Menemmekö vieraisiin tuonne hauskaan, vähäiseen metsälintaan? Me sanomme tuolle herras-väelle, että toivomme päästä heidän tuttavuuteensa sekä että me ... sanalla sanoen, että olemme janoissamme".

Julia nauroi sydämmestään. Armo näytti hirveän hämmästyneeltä.

"Ystäväni hyvä", sanoi hän, "tuo ei millään tavoin sovi!"

"Kupillinen teetä sopisi minulle hirveän hyvin", vakuutti eversti.

"Sitä paitsi, äiti kulta", lisäsi Julia, "saisimme siellä ehkä uusia hupaisia tuttavuuksia. Esimerkiksi vain, entä jos Don Quixote ei suonen-iskemisistään olisikkaan kuollut, kuten on kerrottu, vaan olisi lähtenyt pohjoiseen päin ja ruvennut asumaan täällä ihanan Tobosansa kanssa sekä tulisi nyt meitä vaataan ottamaan... Mahdollista myöskin, että tapaisimme siellä jonkun erakon, joka meille elämän-vaiheistaan juttelisi, elikkä vale-pukuun puetun kuninkaan-pojan".

"Olkoonpa mikä hyvänsä ja kuka tahansa, kun hän vain on niin kristillinen, että antaa meille kupin teetä".

Vaikka eversti nyt varmaankin neljännen kerran muistutti teekupistansa, vastusteli Armo kuitenkin yksipäisesti tuota aiottua vieraisa käyntiämme, joten koko tuuma jätettiin sikseen ja päätettiin jatkaa matkaamme yhtä kyytiä.

Kun vaunut taas läksivät liikkeelle, niin — naksis! meni toinen pyörä paikaltaan, vaunut kaatuivat vähitellen kumoon ja monin äänin huutaessamme kellersimme toinen toistemme ylitse alas maantielle.

Armo joutui varsin päälleni, mutta ompelulaukkuansa, joka sattumuksesta oli joutunut alleni, koetti hän kuitenkin vetää irti, ennenkuin itse ajatteli pystyyn nousemistansa, vaan minä selitin, että tämä oli mahdotonta niin kauan, kuin minä en päässyt paikaltani liikahamaan.

Vihdoinkin seisoimme kaikin jaloillamme. Armo oli varsin kalpea ja me muut kokoontuimme huolestuneina hänen ympärilleen kyselemään, oliko häneen sattunut taikka oliko hän paljon peljästynyt j.n.e., mutta kun hän kieltämällä vastasi kaikkeen ja me hänen tuskallisiin kysymyksiinsä, miten oli meidän laitamme, myöskin saatiimme vastata, ett'emme peljästyneet ja ett'ei meihin tullut mustelmaa eikä naarmaa (likistyksestä en tahtonut puhuaakaan), purskahti Julia niin iloiseen ja äänteeseen nauruun, että se tarttui meihin kaikkiin. Ajaja ja palvelia, jotka molemmat olivat vahingoittumatta kuten metkin, raappivat huolissaan päätään.

Heidän avullaan koetti eversti nyt nostaa noita vanhoja, raskaita vaunuja asemillensa, mutta maantiellä oli syvältä hietaa ja vaunut olivat kaatuneet kuoppapaikkaan, ajaja oli saamatoin rahnus ja palvelia vanha muinais-kalu, he vain huusivat: "äh ... voh!" Ainoastaan eversti teki työtä toden takaa — mutta vaunut eivät liikahtaneet paikaltaan.

Meneminen tuonne harmaaseen taloon (ainoa ihmis-asunto näillä tienoilla) tuli nyt välttämättömäksi, ja eversti, jolle tämä käynti sekä teekupillinen oli niin mieluista, että oli varsin iloissaan koko tästä vaunuseikasta, huudahti nyt: "meidän tulee kaikkien seurata toisiamme myötä-, ja vastoin-käymisessä!" Sitte hän itsensä tarjosi vaimollensa taluttajaksi ja saattoi häntä erittäin ilomielisenä ja leikillisenä pitkin kapeata polkua, joka, koukerrellen läpi taajan kuusi- ja mänty-metsän, näkyi vievän usein mainittua harmaata taloa kohti.

"Sade tulee!" sanoi Armo katsoen huolestuneena taivasta kohti, "hattuni — emmekö saattaisi viipyä täällä puitten suojassa niin kauan, kuin Grönvall juoksee toimittamaan väkeä vaunuja nostamaan?"

"Ei tule sadetta", vastasi eversti.

"Jo sataa!" huudahti Armo.

"Joutukaamme, jotta pääsisimme katon alle!" sanoi eversti ja kiirehti iloisesti eteen päin, pitäen hattuansa Armon pään ylitse.

Jopa vihdoinkin olimme perillä tuon vähäisen harmaan talon luona. Ulkomuodoltaan näytti se kolkolta ja rappiolle joutuneelta. Sen ympärystä oli viljelemätöin ja metsittynyt, ainoastaan pieni, kyökkikasveja varten viljelty tarha, oli kunnossa. Erään metsäjärven hopeinen pinta välkkyi vähän etäämpänä läpi tumman hongiston.

Juuri kun pääsimme taloon sisälle, rupesi oikein ripeästi satamaan. Porstuan oikealla puolella oli ovi raollaan, se johdatti kyökkiin. Kun eversti nyt astui sisään, hyppäsi eräs piika, kuten peljästynyt jänes, nurkastaan esiin, tähtäsi meihin puoli-uniset, harmaat silmänsä ja änkytti: "nouskaa ylös portaita ... herrasväki on kotona".

Sitte astuimme pimeitä ja kapeita puuportaita, joitten loputtua eversti avasi oven; se vei pieneen huoneeseen, jossa joka haaralla oli pyykkiä hajallaan. Pöydät, tuolit ja kopat olivat täynnä sekä silitettyjä että silitämättömiä vaatteita. Ilma höyrysi vastaamme kuumana, ikään kuin lämmitetystä uunista.

"Astu vain, astu vain!" sanoi eversti, ystävällisesti kehoittaen, vaimollensa, joka äkkiä seisahtui kynnykselle.

"Enhän minä, ystäväni rakas, saata astua vaate-koppasiin", vastasi Armo vähän närkästyneenä. Eversti ja minä siirsimme net vähän tieltä pois ja sitte koperoitsimme tuon pyykkivaraston läpi toisen oven luokse, jonka auettua kaikin hämmästyksestä ja ihastuksesta jäimme hetkeksi paikallemme seisomaan.

Ihana, jalon-näköinen, mustaan silkkiin ja pitseihin komeasti puettu nainen seisoi lattian keskellä huoneessa, jota kristallilasit, kukka-urnat, uhkeat kuvastimet ynnä muut tarpeettomat kiiltokalut somasti kaunistivat. Vähän taaempana hänestä seiso — vaikka hän minusta näytti ikään kuin leijailevalta — nuori ... ja todellakin ainoastaan nuori tyttö, mutta niin ihastuttava, niin enkelin-ihana, että tosiaankin tahtoi epäillä, oliko hänen olentonsa maailmasta kotoisin. Hän oli ehkä kuusitoistavuotias, vaaleat palmikkonsa olivat somasti käärityt kultaisen hius-nuolen ympäri, ja yllänsä oli hänellä valkoinen hohtopuku, joka pilven-hattaran tapaisena ympäröitsi tuota liljan-valkeata, suloista, ihanteen-ihanasti muodostunutta, enkelimäistä olentoa.

Tuo vanhempi nainen tuli meitä vastaan ja hänen tumman-siniset silmänsä vähän ylpeästi ja kysyvästi tarkastelivat kutsumattomia vieraita, Armo astui pari askelta taakse päin ja sotki minua varpaille. Eversti, jonka jalo ryhti, sekä suora ja taitava käytös miellytti jokaista, sai piankin suloisen hymyn tuon kauniin tapiolan-emännän huulille, kun hän leikillisesti ja sujuvasti kertoi syyn eli syyt meidän odottamattomaan tuloomme; hän pyysi heitä suomaan anteeksi, että näin tuntemattomina tulimme heille vieraisiin, ilmoitti nimensä (joka tuohon kaunottareen näkyi tekevän kummallisen vaikutuksen) ja

esitti sitte vaimonsa ja tyttärensä. Minun hän unhoitti. Sen suon hänelle anteeksi, sillä kukapa kysyy kyytimiestä, kun pyytää kyytihevoista? Tapiolan kaunis emäntä vastasi vieras-kielisellä murteella, mutta todellakin soitannon-suloisella äänellä: "olkaatte terve-tulleita! kyllä vaunuihin apua saadaan ja teille laitetaan teetä ... niin hyvää kuin saan aikaan. — Tässä on tyttäreni, minun Herminani", lisäsi hän ja suori, hyväillen, varjoavat kiharat pois keijukaisen otsalta.

Armo, mennessään sohvan luo, seisattui kohteliaasti kumartamaan erästä herraa, joka näihin asti oli seisonut akkuna-uutimen varjostamana, mutta nyt astui esiin ja otti kiinni hämmästyneen Armon käteen, puristaen ja suudellen sitä, jolloin hän nauraen, mutta myöskin ollen vähän hämillään lausui: "Äiti kulta!" Tämä herra oli kornetti!

Armo sanoi vain: "Herra Jumala!" ja tuijottaen poikaansa, hän varsin ällistyneenä ja ristissä käsin äkkiä istahti alas sohvaan. Eversti seiso i silmät pystyssä, ja suullaan hän teki kummallisen muikerruksen, mutta ei puhunut mitään. Jonkunlainen ahdistava, levotoin hämmennys valloitti seuraa. Kornetti, joka erittäinkin ikään kuin kuumilla kivillä seiso i, meni pian ulos tarkastamaan vaunujen kuntoon panemista.

Tapiolan kaunis emäntä myöskin meni ulos, ja me jäimme yksin keijukaisen pariin, jota eversti nähtävällä ihastuksella katseli. Hän sekä Armo ja Julia koettivat kaikellaisten asiain juttelemisella sekä kysymysten kautta saada tyttöä vähän laveampiin keskusteluihin, mutta sepä ei onnistunut; tämä puhui ainoastaan vähän sekä karttoi kysymyksiä. Lapsellinen viattomuus, suloinen ja melkein pä taivaallinen levollisuus kuvautui koko hänen olennossaan ja kaikessa, mitä hän sanoi. Hän puhui jotenkin selvää ruotsia, mutta korko oli kauniisti sointuvan italian-kielen. Julia oli varsin ihastunut häneen sekä kuiskasi ehtimiseen minulle: "hän on enkeli, oikea enkeli! Katso hänen suutaan! ... ei, mutta katso hänen piestä kättänsä! ja hänen jalkaansa! ... ja katso hänen silmiään! ... hei, Kaarlo veikka! ... nyt varmaankin olet kiinni! ... hän on tosiaankin enkeli!"

Tuossa vähäisessä, somasti koristetussa huoneessa oli myöskin kaksi soittokonetta, nimittäin kannel ja lyyry. Julian kysymykseen, soittiko Hermina, vastasi tyttö siten, että hän kanteleella soitti ja lauloi erään italialaisen laulun niin luontevasti ja niin suloisella äänellä, että oikein kyyneleet silmistämme vierivät.

Hänen laulunsa tuskin oli loppunut, kun äiti tuli sisälle; kohta sen jälkeen tuli kornetti ja sitten tee. Tämä viimeksi mainittu antoi jokaiselle vähän tehtävää, joten keskustelun puute vähemmän tuli ilmi.

Minä en saattanut olla huomaamatta (tämä annettakoon anteeksi talon-tarkalle) teekalujen kehnoutta. Kupit olivat halvinta posliinia (kolme oli sinkitettyinä), sokeri oli tavallista; — leipää eli nisusia ei ollut nimeksikään.

Minä luulen, että meidän kaunis emäntämme huomasi, miten Armo ja minä iskimme silmää toisillemme, sillä hänen muotonsa osoitti tuskallista hämmennystä ja hän soperteli jotakin vehnä jauhoista, miten niitten saaminen tänne oli vaikea. — Tämän puutteen poistajaksi Armo oitis hyvän-tahtoisella tavallaan itseänsä tarjosi, luvaten lähettää omista varoistaan, mutta tähän vastasi rouva kylmästi ja vakaasti: "ei suinkaan, kiitoksia vain!" josta vastauksesta Armo hämmästy i ja vähän närkästy ikin.

Eversti joi par'aikaa mielihyvällä toisen kuppinsa teetä, jolloin äkkiä kuulumme kovan melun ja kiireet askeleet portais sa. Emäntämme kävi vuoroin punaiseksi, vuoroin kalveaksi sekä nousi mennäksensä ovea kohti, mutta samassa se äkkiä paiskattiin auki ja kalpeakasvoinen, kovan-näköinen mies, joka hurjaa vihan-vimmaansa koetti hillitä, astui kiivaasti sisälle, tervehti ylpeästi ja huolettomasti huoneessa olevia sekä meni akkunan ääreen, johon hän jä i ääneti istumaan; sieltä hän toki välimiten loi vihaiset, hurjat ja läpätunkevat katseet meidän kaunist a emäntää kohti, joka nähtävästi vapisevana palasi istumaan Armon viereen. Siellä hän kuitenkin vähitellen kävi levollisemmaksi sekä vastasi noihin vihaisiin silmäilyksiin katseella, joka osoitti ylpeyttä ja ylenkatsetta.

Eversti, joka tutkivasti tarkasteli vastatullutta, puhutteli häntä kysyen, minkälainen ilma oli. Tämän äänen kuultuaan kääntyi tuntematoin äkkiä kysyjän puoleen, katsoen häneen terävästi; heikko puna nousi nyt hänen kuihtuneille poskillensa, ja hän vastasi ikään kuin tietämättä, mitä hän sanoi: "niin, niin ... ei nyt sada enään ... kyllä saattaa mennä!..."

Hän katso i ulos akkunasta ja matki taas: "ei enään sada ollenkaan, kyllä sopii vaaratta lähteä matkalle..."

Eversti, joka tänään oikein halusi ärsyttellä ja vastustella, sanoi nyt, vaikka nähtävästi selkeni: "vieläpä siellä pisartele; — taivas synkistyy, kohta varmaankin rupeaa kovemmin satamaan!"

Armo loi nyt häneen ystävällisen, rukoilevan katseen, ja tuon äänettömän rukouksen takia nousi eversti kohta, nähden vihdoinkin, että taivas selkeni sekä että sopi "lähteä matkalle!"

Kiittäen sekä siitä anteeksi pyytäen, että olimme vaivanneet, sanoimme jäähyväiset metsän-emännälle ja hänen tyttärellensä, jonka kauniissa silmissä suuret kyynelkimaltelivat, kun me, ääneti kumartaen herra Pukkipäätä (joksi Julia häntä nimitteli), lähdimme huoneesta. Herran silmät osoittivat, että hän oikein lykkäämällä olisi mielinyt ajaa meitä matkoihimme.

"Kaarlo, sinä seuraat kaiketi mukanamme?" sanoi eversti pojalleen, "taikka aiotko vielä hakea sirkunkell—?"

"Jahka minä juoksen edellä katsomaan, onko vaunut hyvässä kunnossa!" huudahti kornetti sekä lähti juoksemaan kuten tuulis-pää.

Sitte kun taas istuimme vaunuissa, kornettia kovin ahdistettiin kysymyksillä, mutta hän ei sanonut tietävänsä enempää noista kauniista ulkomaalaisista, kuin mekään; hän oli eräällä metsäretkellään joutunut heidän tuttavuuteensa sekä tiesi, että olivat kauniita ja rakastettavia, että elivät maailman tohinasta erillään ja olivat vähissä varoissa ... enempää hän ei heistä muka tietänyt ... ei ollenkaan muuta...

"Köyhiä!" huudahti Armo, "ja sillä tapaa vaetetettuna — semmoiset pitsit!"

Kornetti punastui ja sanoi vain: "he ovat aina hyvässä vaatteissa".

"Mutta kukapa, hyvät ihmiset, tuo vihainen herra oli?" huudahti Julia.

"Talon herra", vastasi kornetti; "hänellä näkyy olevan levotoin ja äreä luonto ... muuten en tunne tästä perheestä paljon mitään..."

Eversti katsoi terävästi poikaansa, joka nähtävästi joutui hämilleen.

Vaunuissa vallitsi nyt äänettömyys. Armo ravisti päätään ikään kuin säestääksensä omia ajatuksiaan.

Kerran katkaisi eversti äänettömyyden sillä, että hän hyvän-tahtoisesti hymyillen lausui: "minulla on vielä hänen kilin kilin korvissani!"

"Kilin kilin?" toisti kornetti punastuen.

"Niin oikein!" vastasi eversti lyhyesti, ja taas oltiin vaihi.

Julian sydän sekä silmät olivat kyllä täynnä hilpeitä sanoja, joita hän olisi tahtonut puhua noista ihanista ulkomaalaisista, mutta hän ei oikein tietänyt, millä pohjalla hän seisoi veljensä ja näitten muukalaisten tuttavuuden suhteen, ja sitä paitsi hän hyvin harvoin uskalsi isänsä seurassa ilmoittaa ihastustaan, koska hirveästi pelkäsi tuota ivallista hymyä, joka välistä ilmaantui everstin kasvoihin.

"Kummapa on, että juuri tässä metsäseudussa, joka on Tuorlinnasta itään päin, löytyy tuo harvinainen sirkunkello-kasvi..."

"Eikö Isä luule", keskeytti äkkiä kornetti, "että sopisi vetää ylös akkunat ... taikka ehkä olisi paras, ett'ei isä nyt juuri puhuisi ... niin paljoa ... tuo kylmä sumu virtailee vaunuihin..."

"Kiitoksia huolestasi, poikani, — minun ei ole mitään hätää. Sinun puolestasi paremmin on pelkäämisen syytä, että esimerkiksi saatat jonkun kivun itsellesi noilla kasvitutkimismatkoillasi, että kylmetytät itsesi ... ja joudut vilutautiin..."

"Vilutautiin!" sanoi kornetti nauraen, mutta myöskin punastuen, "pikemmin saattaisin joutua jonkunlaiseen kuumeeseen..."

"Minä tahdon ruveta lääkäriksesi", sanoi eversti, "ja koska jo näen arveluttavia kivun oireita, määrään sinulle..."

"Kiitän nöyrimmästi, isä hyvä! mutta vielä en ole vaarassa — sen vakuutan! Sitä paitsi minä kovin pelkään lääkityksiä".

Eversti oli vaihi. Armo huokasi. Julia vilkasi veitikkamaisesti minuun. Vaunut seisattuivat, ja me olimme perillä. Ilta olikin jo joutunut myöhän-puoliseksi.

Illallista syödessämme sanoi eversti pojallensa: "Kuules Kaarlo, milloinka sinä niin onnelliseksi tulit, että löysit tuon sirkun-kellosi?"

Rohkeasti vastasi kornetti: "juuri tänään, isäni!" ja otti samalla taskukirjansa, aukaisi sen sekä veti sieltä ulos erään vähäisen kuivan kasvin, sanoen: "tässä pohjolan pienessä kasvissa, joka löytyy, paitsi Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa, ainoastaan Sveitsissä ja eräällä vuorella Ameriikassa, on varsin

erinomaisen hyvä haju, etenkin yön aikana. Tämä tässä rupeaa jo kuivahtamaan, mutta vieläpä se toki hyvältä tuoksuu, — koetappas, Julia..."

"Jopa peräti, Kaarlo hyvä", huudahti Julia, "siinähan on väkevä koiruohon haju! ... taikka ei ... mitä mä sanon ... se tuoksahtaa..."

"Koiruoho!" sanoi kornetti hämmästyksissään ja katsoi vähän häpeillään kädessään olevaa koiruoho. "Minä erehdyin ... minä hukkasin, minä olin..."

Eversti hymyili vähän ivallisesti ja sanoi: "Myöntää täytyy, että tuo sirkun-kello on hyvin kummallinen kasvi!"

Se, joka varmaankin pian kyllä sai kuulla enemmän tuosta Sirkun-kellosta, oli Armo. Äidin ja pojan välillä vallitsi niin sydämmellinen hellyys, että toisen kysymykset epäilemättä toivat ilmi toisen salaisuudet silloinkin, jolloin ei niitä muuten vapaaehtoisesti ilmoitettu. Kaikista lapsistaan rakasti Armo enimmänsä vanhinta poikaansa, vaikka hän ei tahtonut myöntää, että sydämmensä heidän välillään teki mitään eroitusta. Kaarlo olikin kaikista paraiten äitinsä näköinen sekä muotonsa että hyvän, hellän sydämmensä puolesta. Sitä paitsi oli hän lapsena ollessaan ollut heikko ja kivulloinen, jonka vuoksi äiti oli saanut hänestä nähdä niin paljon huolta ja vaivaa, että hän silloin menetti suuren osan terveydestänsä ja voimistaan; tämä ehkä enemmän, kuin mikään muu, sitoi häntä tähän lapseen, joka ainoastaan noin suurten uhrausten kautta varjeltui. Josta näin paljon vaivaa näemme, se käy meille kalliiksi. Kyllä poika häntä nyt palkitsi suurimmalla lapsellisella rakkaudella.

Jos Armo tiesikin jonkun salaisuuden, niin emme kuitenkaan muut siitä selkoa saaneet. Eversti ei näkynyt tietävän enempää kuin mekään, sillä iloisella mielellä ollessaan hän usein laski leikkiä kasvitieteestä ja sirkun-kelloista, jotka sanat kornettia oikein olivat ruvenneet peljästyttämään ja joitten mainitsemista hän aina koetti estää sillä, että äkkiä otti jotakin muuta puheen aineeksi, mitä häidin parhaaksi näki.

Tällä välin hän kuitenkin häiritsemättä jatkoi matkustuksiansa. Vieläpä hän kerran lähti lähiseutuihin jalkamatkalle, joka kesti viikon päivät; sitten ... vaan tästä toisten.

Eversti sanoi tavallisella tyvenellä tavallaan: "neljäntoista päivän perästä nuoren herran täytyy lähteä leiriin, ja sitten sotatoimet häntä koko kesän pidättävät rantamailla; rakkaus kasviin ja sirkun-kelloihin kyllä haihtuu hänestä pois sillä välin".

Kaaron poissa ollessa Julia oli melkein pahoissa päivissä. Arvid luutnantti, joka maalla kaipasi sitä puheen ainetta, jota kaupungin elämä tuottaa, ei tietänyt, kun hän kahden-kesken oli morsiamensa parissa, hänelle sanoa mitään muuta kuin: "minun pikku Juliani!" jota lauselmaa suutelo aina seurasi ikään kuin puuttuvan puheen jatkoksi; tuota pikku Juliaa toki välimiten välitti. Kun sitten nämät rakastuneet pitkän ajan olivat ääneti tarkastaen toisiaan istuneet rinnatusten, rupesivat he haukottelemaan. Silloin sanoi Arvid, "sinun on uni, pikku Juliani!"

"Niin on", vastasi hän ja ajatteli itsekseen: "siitä sinulle kiitos olkoon".

"Nojaa minuun, enkelini, ja nukahda vähäsen", sanoi lempeällä äänellä Julian tuleva maallinen turva, "nojaa minuun ja tähän tyynyyn, jonka minä asetan näin, minä nojaan tuohon toiseen ja nukahdan myöskin, ... tähän tulee oikein äärettömän hauska!"

Jotenkin surkean-muotoisena noudatti Julia neuvoa, ja pian nähtiin nämät kihlatut sekä edeltä että jälkeen puolen-päivän istuvan puolinukuksissa toistensa rinnalla. Julia kyllä useasti sanoi, että synti ja häpeä oli näin tuhlata pois elämänsä päiviä, mutta hänen sulhasensa mielestä sillä tapaa paraiten saatti elämäänsä nauttia. Ja koska se, joka hyväksi vaimoksi aikoo, jo morsiamenakin tahtoo rakastettunsa toiveet täyttää, niin Julia, kumminkin toistaiseksi, aina sekä edeltä että jälkeen puolen-päivän nukahteli. Kerran kun Arvid luutnantti tarjousi hänelle tyynyksi, kuultiin hänen puoleksi hymyten narkästyneenä sanovan: "minä vakuutan sinulle, että kohta rupean sinua täydestä todesta sellaisena pitämään".

Sokea.

"Näen — mustana kaikki".

Armo, joka päätti minua muka alakuloiseksi, vakuutti nyt keksineensä synkkämielisyyteni syyn. Hän sen arveli alkavaksi keuhkotaudiksi sekä määräsi minua juomaan maitoa ja kävelemään aamuisin hiljaa raittiissa ilmassa.

Ehkä teki hän sen vain saadaksensa sopivalla tavalla minua seuraajaksi Liisille, jolle tohtorit olivat

määränneet samallaista ohjelmaa. Mutta oli miten oli, neljä asiaa oli varmana: alakuloinen olin, — keuhkotauti minussa oli, parannukset tarvitsin, — ja kävellä minun täytyi.

Minä siis rupesin maitoa juomaan sekä kävelin aamuisin ihanassa kevät-ilmassa, taluttaen ääneti olevaa Liisiä kauniissa puistossa, jossa linnut varsinkin tähän aikaan päivästä pitivät laulajaisiansa; heitä ei häirinnyt meidän hiljaiset askeleemme eikä net muutamat sanat, jotka huuliltamme lähtivät.

Liisin mielen-tila oli alussa kylmä ja tyly. Hän oli melkein aina ääneti, ja ne harvat sanat, joita hän puhui, ilmaisi murtunutta mieltä ja ärtyistä luontoa. Hän kysyi usein: "mitä kello on?" ja minun vastattuani hän aina huokasi: "eikö enempää?"

Minä olin ääneti sen vuoksi, ett'en tosiaankaan tietänyt, mitä olisin sanonut, sillä pelkäsinpä, että sopimattomalla sanalla ehkä olisin loukannut hänen levotointa, tunteellista ja onnetointa sieluansa. Minä näin hänen kärsivän ja olisin halusta koettanut lohduttaa, mutta enpä tietänyt, mitä nuottia minun tuli vetää tehdäkseen hyvää vaikutusta hänen sydämeensä.

Sitä paitsi eivät mielestäni ihmis-sanat olisi voineet vaikuttaa enempää lievitystä, kuin tuo leppeä, raitis ja virkistävä ilma, joka leyhäeli ympärillämme, kuin nuot kauniit liverrykset, jotka hiljaa humisevista lehdikoista kuuluivat, kuin tuo runsas, suloinen tuoksu, joka oli ikään kuin nuoren luonnon hengähdys ja meihin, sitä nauttiessamme, tunkesi virkistytävästi aina sydämiimme asti. Ah, mitäpä olisinkaan saattanut sanoa kauniimpaa, hellempää ja viihdyttävämpää kuin mitä tämä luonnon suloinen ja ihmeellinen runollisuus hänelle lausui.

Vähitellen tuli Liisin mieli-ala lempeäksi. Minun äänettömät ainaiset huoleni hänestä eivät enään tulleet kylmästi hyljättyiksi. Hän puhui enemmän sekä levollisemmin kuin ennen.

Eräänä päivänä hän sanoi minulle: "Sinä olet ystävällinen ja äänetöin kuin luonto, sinun seurasi tekee minulle hyvää". Koska en ikänä ainoallakaan kysymyksellä koettanut tunkea hänen sydämensä salaisuuksia urkkimaan, näkyi hän kokonaan unhoittavan, että hänen ympärillään oli muuta kuin luonto, jonka helmaan ei onnettominkaan olento pelkää suruansa sulkea, ja tämä ystävä hänelle usein onkin uskollisin ja paras lohduttaja. Monta kertaa hän itseksensä äännähti, välistä vienosti valittaen, väliin kamoittavan hurjasti ja nureksivasti. Tämän ääntämisensä hän tavallisesti äkkiä keskeytti, ainoastaan joskus hän lauloi yksitoikkoisesti, mutta suloisesti jonkun kätky-laulun, ikään kuin viihdyttääkseen sydämensä riehuvia tunteita. Tämä surullinen, miellyttävä laulu synnytti minuun välistä juuri tuota surun-voittoista mielen-tilaa, jota Armo tahtoi minusta poistaa.

Liikkeissään osoitti Liisi myöskin samaa vapautta näihin asti hillittyjen tunteittensa ilmaisemalla. Hän ojensi usein käsivartensa hitaasti taikka teki niillä liikenneitä ikään kuin torjuaksensa luotaan pois jotain hirveätä; välistä painoi hän kätensä kovasti vasten rintaansa ja laski net toisinaan taas ristiin otsansa ylitse, jolloin muotonsa osoitti hänen äärettömästi kärsivän. Usein hänen liikuntonsa olivat niin kiivaat ja hurjat, että melkein olisi saattanut luulla hänen mieli-puoleksi joutuneen. Mutta niin pian, kuin meidän aamukävelymme oli loppunut, ja me rupesimme lähenemään kotia, hänen olentonsa taas vähitellen palasi entiseen umpimieliseen, kylmään, melkeinpä luonnottomaan kankeuteensa.

Eräänä aamuna, jolloin olimme istuneet vähäiselle lavitsalle, sanoi hän äkkiä minulle: "me istumme auringossa, eikö niin? Minä tunnen sen paisteen. Hakekaamme varjoa. Minä en auringosta pidä, eikä sillä ole minuun mitään osaa".

Minä vein hänen nyt eräälle lavitsalle, jossa tuuhea sireeni-aita esti auringon-säteet loistamasta meihin.

"Tänään on varmaankin hyvin kaunis päivä", sanoi Liisi, "ilma ei ole mielestäni koskaan tuntunut näin suloiselta". Ja nyt hän rupesi minulta kyselemään kukkien väristä, puista, linnuista ja kaikesta ihanasta, mutta hänelle näkymättömistä, mitä meitä ympäröitsi, ja sen hän teki äänellä, joka oli niin surullisen lempeä, niin täynnä hiljaista itsensä kieltämistä, että se syvästi liikutti sydäntäni, ja pari kyyneltä, joita en koettanutkaan vierimästä estää, putosi silmistäni hänen kädellensä, joka minun kädessäni lepäsi. Äkkiä veti hän sen pois, sanoen: "sinä itket minun tähteni, sinä säälit minua! — Sitä ei kenenkään tule tehdä, — ei kenenkään tarvitse minua surkutella, — ei kenenkään minua armahtaa; — minä en sitä ansaitse! Sinä et kauemmin saa olla petyksissä minun suhteeni, opi minua tuntemaan, — opi kammoksumaan minua! tämä sydän on tahtonut tehdä rikoksen, — tämä käsi on tehnyt murhan! — Minä kuljen nyt — sen tiedän — sen tunnen — kuolemata kohden, mutta hiljaista, melkeinpä kivutointa kuolemaa, ilman häpeätä ja epäkunniaa, mutta minä olisin ansainnut kuolemani pyövelin kädestä".

Näitä sanoja kuullessani päivä mielestäni musteni silmiäni edessä. Hiljaa kauhistuen olin ääneti. Tuo sokea oli myöskin ääneti ja hänen muodossaan kuvastui ensin hurja epätoivo, sitten näkyi ivallinen hymy hänen kalpeilla huulillaan, kunnes muoto vähitellen muuttui synkeän alakuloiseksi, jolloin hän hiljaa ja verkalleen kysyi: "Onko kukaan vielä lähelläni?" — "Minä olen täällä", vastasin minä niin

tyvenesti ja lempeästi, kuin suinkin saatin, sillä tiesinpä, että onnetoin rikksellinen vielä suuremmassa määrässä, kuin viattomasti kärsivä, kaipaa kanssa-ihmistensä hyvyyttä.

"Pian", sanoi Liisi, laskein kätensä sydämmellensä, "pian nämät polttavat tulet, jotka riehuvat täällä, sammuvat. Hiljainen kuolema, minä tunnen ystävällisen lähestymisesi! ... Sinun siipesi viileä leyhkä antaa minulle välistä hetkellisen lievityksen... Pian tämä kylmä sydän on lepäävä, kangistuva kylmässä maassa... Äidillinen maa, sinä suljet kyllä helmaasi väsyneen lapsen, joka ei oppinut tuntemaan yhtäkään äidin sydäntä, ei isän syyliä eikä ystävän turvaavaa kättä elämän pitkänä, pitkänä päivänä!... Mutta miksikä valitan? Saadakseni surkuttelevan ylenkatseen armopalaa? Enkä edes sitäkään ansaitse!... Minä olen viheliäinen olento!"

Hän vaikenä, mutta jatkoi hetken perästä taas: "kummallista! — tänään — tänään — satoja päiviä äänettömänä kärsittyäni elämäni kurjuuksia, vaatii sydämmeni minua puhumaan, ... tahtoo, ikään kuin kauan kahleissa ollut vanki, hengittää vapaampaa ilmaa, tahtoo astua päivän valoon, huolimatta niistä inhon ja kauhistuksen tunteista, joita tämä rikksellinen vaivainen muissa herättää... Liekki tahtoo vielä kerran leimahtaa ja laskea loisteen, jospa kamoittavankin, ennen kuin se iäksi sammuu.

"Käännä pois kasvosi minusta, Piete!... Seuraa auringon esimerkkiä — — se on minusta yhden tekevää — taikka oikeimmin, sekin on hyvä; minulla on vielä jotain menetettävää — sinun sääliväisyytesi. Hyvä, minä olen tuon rangaistuksen itselleni velkaa..."

Hän vaikenä taas; tuliset kivistävät tunteet näkyivät vaivaavan hänen sieluansa ja sanomaton into ja surullisuus kuvautui hänen ihanissa kasvoissaan, jolloin hän, eteen päin kurkoittaen käsiänsä, huudahti:

"Isänmaa, vapaus, kunnia! — oi, joska olisin voinut elää, taistella ja kuolla edestänne ... silloin en olisi tullut täksi huonoksi, langenneeksi olenoksi, kuin nyt olen. Oi, jospa olisin ollut mies, silloin ei sydämmeni turhaan olisi sykkinyt teidän tähtenne, teidän, jotka aina suurena päämaalina olette edessämme, kun sielumme halajaa kotkan-siivin lentämään! Tämä liekki, joka nyt hivuttaa rikksellista rintaani, olisi silloin teidän alttarillenne sytytettynä palanut kirkkaana ja pyhänä uhriliekkinä korkeuteen päin. Mutta nyt! ... oi, onnetoin se nainen, jonka sielulle luonto on lahjoittanut paljon tulta, tunnetta ja intoa! Onnetoin se nainen, joka siinä ahtaassa piirissä, mihinkä hän on kutsuttu hiljaisuudessa ja yksitoikkoisuudessa vaikuttamaan, näkee ainoastaan ilottomuutta, vankeutta ja elämänsä haudan.

"Minä olin tuo onnetoin. Oi äärettömästi olen kärsinyt ja taistellut sallimusta vastaan! Minä taistelin lohikäärmettä vastaan, jonka voittajaksi luulin olevani kutsuttu ... mutta se voitti minun — se on minua tomuun viskannut, murtanut, sotkenut kuten matoa.

"Nuoruuteni innossa ylpeilin siitä, että tunteeni olivat syvät, jäntevät ja tuliset, minä ylenkatsoin maltillisuutta enkä tahtonut tunnustaa muuta lakia kuin omaa tahtoani; minä tunsin olevan siivet — ja tahdoin lentää, minä tahdoin nousta kaikkien ylitse ja lankesin!

"Oo, joska minun pian sammuttava ääneni kuuluisi jokaiselle naiselle, joka hehkuvana ja innostuneena luulee itsensä jotakin suurta, loistavaa tarkoitusta varten luoduksi, luulee, että tunteitten rikkaus ja voima, jolla hän on lahjoitettu, oikeuttavat häntä ylenkatsomaan tuota hiljaista maailmaa, johon yhteiskunnallinen järjestys on hänen asettanut, sekä tuota kainoa, miellyttävää tunteitten maltillisuutta, jota sekä taivaallinen että maallinen laki hänelle määrää — oo, jospa hän näkisi minua näiden lakien rikkomisesta langenneena ja kuuluisi minun varoittavan ääneni lausuvan: eksynyt surkuteltava olento, hillitse itsesi! Sinun oma intohimoinen sielusi — kas siinä lohikäärme, jota vastaan sinun tulee taistella, siinä tuli, joka sinua kalvaa ja tulee muitten surmaksi, ellet sitä aikanaan tukehuta! Taivuta itsesi sallimusten ja yhteiskunnallisten järjestysten mukaan ... koeta voittaa itsesi ... muuten joudut kärsimään ja muserrut kuin minä!

"Minulle on taistelemisen jo myöhäistä — voimani ovat menneet, haluni mennyt! Tuli on päässyt valtaan — temppeleitä palaa, palaa, palaa — ja tulee palamaan siksi, kuin tuulet eivät enään löydä siitä muuta kuin tuhan... Rovioni olen itse sytyttänyt — minä palan ja kärsin! Sinä ympärilläni oleva maailma, joka olet täynnäsi sopusointua, ihanuutta ja laulua, joka, ikään kuin hymyillen heräävä lapsi, hyväillen suljet minut helmaasi ... turhaan hymyilet, turhaan sinä hyväilet ... minä en sinua ymmärrä — minä kärsin!

"Kun olin nuori ... mielestäni siitä on jo kokonainen vuosisata ... silloin jo tunsin sydämmessäni toisinaan taivaan, toisinaan helvetin ... nyt en siellä enään taivasta tunne. Kun olin nuori — vielä varsin nuori — minä jo lemmin rakkauden innon koko hehkuvalla voimalla. Ensi lempeä esineenä oli isänmaani ... sinä ehkä hymyilet sekä pidät tuollaista tunnetta nuoren tytön sydämmessä naurettavana .. sen ovat muutkin tehneet; vaan kuitenkin — isänmaani! Minun isäni jalo, rakastettu maa! jospa kaikilla sinun pojillasi olisi ollut minun sydämmeni — heikon tytön sydän, niin olisit vielä, mitä ennen olet ollut urojen kotopaikkana ... Euroopan jalopeurana.

"Sinä olet lukenut ja kuullut puhuttavan marttiiroista, niistä hirvittävästä kiusauksista ja melkein pä mahdottomista julmuuksista, joita vapauden ja isänmaan ystävät kaikkina aikoina ovat kärsineet, ja olet varmaankin kauhistuen kääntänyt katseesi ja ajatuksesi toisaalle. Minä luin myöskin, minä kuulin heidän kohtaloistaan ja halusin osalliseksi niistä, minä ajattelin mielihalulla kaikkia vaivoja, kaikkia hirvittäviä tuskia .. ja taivaan autuudelta ne minusta näyttivät, kärsittyinä, oo isänmaa, sinun puolestasi! — minä rukoilin Jumalalta heidän kunniaansa, heidän iloansa.

"Sillä aikaa, kuin minun nuoruuteni kehkeytyi kukoistukseen ja tunteeni uhkuivat kuten kevät-virta, riehui sodan murha-aseet Euroopan lävitse, ... ainoastaan kaiku niitten aseitten kalskeesta, jotka sotivissa ryhmissä leimuivat, ennätti meidän rauhalliseen maahamme. Mutta se ennätti minun korvilleni ja herätti sydämmessäni hurjimmat, kiihkeimmät tunteet... Ah, minä olin ainoastaan nainen! ... minun haaveilemistani naurettiin ja ivattiin. Minä itkin katkerimmat närkästyksen kyyneleet — ja tallensin hehkuvan tuleni sydämmeeni.

"Vanha tuli, ja sanat: *isänmaa, vapaus*, jotka sodan tulen leimahtaessa loistivat häikäisevän kirkkaana, kadottivat nyt rauhan siimehessä monta noista viehättävistä säteistään. Minunkin rinnassani nuot ihanat sanat menettivät luontevan jännitys-voimansa, kun ei niihin enään yhdistynyt muisto vaaroista, taisteluista ja kunniakuolemasta. Rauha oli päätetty, kaikki mielen-jännitykset herkenivät. Ympärilläni oleva maailma oli entistä jokapäiväisempi ja yksitoikkoisempi. Mutta minun sydämmeni jäi yhtäläiseksi kuin ennenkin, se tahtoi elää, vaikuttaa; minä olin kiihkeä kuten ennen, vieläpä enemmänkin, minä halusin valloittamaan elämän korkeimpia kukkuloita, vaan ihmiset, yhteiskunnalliset järjestykset ja kaikellaiset olot vaativat minua iäksi jäämään tuohon tyhjäan elooni. Laiva-orja ei koskaan ole saattanut onnettomampana olla kuin minä. Väsymättömänä, kuin myrsky-ilman henki, työskenteli sieluni, se syleili maailmaa ja tahtoi koroittaa itseänsä tähtitarhaan asti, tunkea kaikkein tunteitten ja tiedetten salaisuuksiin, mutta minun ruumiini ja huomioni kiinnitettiin siihen, mitä elämässä on vähäpätöisintä ja jokapäiväisintä. Minussa eli kaksi olentoa yhdessä olennessa ja toinen oli toisen vaivana.

"Yhden ainoan intohimon maailma naisen sydämmelle suo ... kasvatuksessa sitä tavallisesti kehitetään romanien ja sulavien runojen ynnä muitten sellaisien lukemisella. Tämä ainoa on rakkaus, ja sitä minä tulini tuntemaan. Sanotaanpa, että se jalostuttaa naista ja tekee häntä sanomattoman onnelliseksi ... minua on se vienyt rikokseen ja saattaa minua nyt hautaan.

"Isäni kuoli. Hän ei koskaan minua käsittänyt, ei koskaan minua rakastanut eikä koskaan minua onnelliseksi tehnyt! Miksikä antoi hän minulle elämäni? — Jospa äitini olisi elänyt, oo, hän olisi käsittänyt ja rakastanut minua! Minä olen paljon kuullut hänestä puhuttavan, hän oli kovat kärsinyt ... ja paljon taistellut. — Minä olin hänen viimeisen huokauksensa hedelmä ja tuon huokauksen imin ensimmäisessä hengen-vedossani, ... äitini ensimmäisessä ja viimeisessä suutelossa. Sen vuoksi oli koko elämäni kuoleman-kamppauksen kaltainen, iäinen kamppaus, taistelu. Vaan pian siitä jo ehkä loppu tulee!

"Minun setäni, josta näihin asti olin elänyt kauaksi eroitettuna, otti minua luokseen. Sinä tunnet hänen ... vaan ei, sinä et häntä tunne! Sinä luulet hänen olevan täydellisimmän, mitä maailmassa löytyy — mutta hän on kova, taipumaton mies, — leppymätöin, kova tuomari. Oo, kuinka kovan kova hän on ollut minulle! Ja voi kuitenkin, miten äärettömästi häntä rakastin! Minulla ei ollut ketään eikä mitään koko maailmassa. Hän tuli minun kaikekseni. Minä en nähnyt ketään enkä mitään paitsi häntä. Sen hänelle sanoin. Oi jospa hän olisi osoittanut vähintäkin lempeyttä, pienintäkin armahtavaisuutta minua kohtaan, mutta hän oli kova vain. Hänen katseensa oli kylmä, hänen sanansa rankaiseva. Minä olin toivotonna, mutta jumaloitsin häntä kuitenkin.

"Minä olin ihana, älykäs, nuori, minulla oli sydän eloa ja tunteita täynnänsä. Ikään kuin laineet, jotka turhaan loiskivat vasten kalliota, joka, järkähtämättä vastustaen, niitä aina takaisin viskaa, niin liehui turhaan kaikki minun tunteeni, kaikki luonnon-lahjani esiin uhriksi hänen alttarillensa. Voi! lainehet saavat kuitenkin kyyneleillään kastella sitä kovaa rintaa, joka heidät kukistaa ja hylkää, — minun kyyneleeni eivät saaneet vieräyä sille kädelle, joka minua poijes sysäsi, joka antoi minulle kuoleman iskun. Hän, jota minä rakastin ja kunnioitin enemmän kuin mitään muuta maailmassa, hän sanoi, että tunteeni häntä kohtaan olivat väärät. En tiedä, mitä silloin olivat. Tavalliset eivät kuitenkaan olleet — eivätkä sopivia täällä maan päällä. Minä en silloin olisi peljännyt, vaikka enkelit olisivat katsahaneet sydämmeeni ... sillä he olisivat minua ymmärtäneet... Rakastavathan taivaan enkelit! ja rakastavat tietysti jalommin, puhtaammin kuin maailman lapset, sillä he rakastavat korkeinta, pyhintä — he rakastavat Jumalaa!... Ah minä jumaloitsin häntä! Miksikä oli hän minulle vain ankara, rankaiseva kostaja? Hänen kurituksensa vaikutti minussa ylenkatsetta itseäni kohtaan, vaan häntä jumaloitsin yhä enemmän.

"Hetkeksi nousi maailmallinen ylpeys rintaani. Minä tahdoin voittaa himoani — rangaista sen esineen hetyvätöintä kovuutta.

"Minä menin kihloihin eräälle nuorelle miehelle, ... hyvälle ja rakastettavalle, kuten luulen ... joka rakasti minua; häntä tuskin muistankaan. Minä tahdoin rangaista ja luulin tällä keinoin hyvin onnistuvani ... niin, sillä olinpa kuitenkin väliin siinä luulossa, että hän, joka minulle oli kaikkea kalliimpi, minua rakasti. — Olisikohan rakkaus yksistään tuli, jonka voimat eivät riittäisi lämmittämään sitä esinettä, johon sen kaikki polttavat säteet loistavat? — — Ja sitä paitsi olin ihana — ja hän oli, sen tiesin, sen näin, naisen kauneuden ihailia ... naisen kauneus saattoi hänen heikoksi... Vaan mitä sanonkaan! Koskapa hän olisi heikkona ollut? Koska olisin nähnyt häntä horjuvana, tuota ylevää, jaloa, voimallista? oi minä — oi minä olin tuo heikko, tuo eksynyt, hurmaantunut, viheliäinen!

"Minun häitäni valmistettiin, morsius-vaatteet olivat jo valmiit, lahjoja, hyväilyjä ja mairituksia oikein kiertyi ympärilleni ... minä katsoin häneen, jota rakastin ... hän oli hyvin kalpea.

"Hääpäivä tuli, vihkimys-hetki tuli ... minä katsoin häneen — hän oli kalpea, hänen silmissään paloi synkkä tuli — vaan hän ei sanonut mitään. Viimeisessä tärkeässä silmän-räpäyksessä katsoin vielä häneen, — silloin käänsi hän kasvonsa minusta pois; jalot, rakkaat kasvonsa käänsi hän minusta pois — katseella — oo muisto! Papin kysymykseen vastasin: 'Minä lupaan!' Hornan tuli paloi sydämissäni.

"Samana iltana menin pois ja piiloitin itseni, piiloitin itseni kaikilta ihmisiltä. Kummalliselta tuntui pääni ja rintani. Ja minuakos haettiin! ... ha ha haa! tuo oli hullun-kurista!

"Minä olin ottanut rahoja mukaani ja onnistuin matkustamaan vieraan nimen varjossa erääseen Ruotsin ranta-kaupunkiin.

"Siellä näin meren ... myrsky-ilma kuohutti sitä ... aamu-taivas kaarteli punaisessa hohteessa sen ylitse. Minä muistan sen vielä ... ah! se oli ihanaa! Minä istuin eräällä kalliolla, katsellen mereen päin. Avaruus avasi minulle helmansa; aalto kohosi aallon perästä, — kohisten, kuohuen ... pois päin ... pois päin ... kaukaisuuteen, ääretöntä etäisyyttä kohden, jossa meri ja taivas syleilivät toisiansa; ympärilläni kohisi ja humisi — huu! se oli kauheata, mutta komeaa! Jotakin raittiin tuulahduksen tapaista leyhkyi tuskaantuneen rintani lävitse. Minä tunsin itseni virkistyneeksi ja voimistuneeksi. Aallot puhuivat kieltä, joka minulle hyvää teki. Ne kuiskailivat, ne viittoivat minulle: 'poispäin, pois päin!' Puolen päivää istuin kalliolla ääneti, minä katselin aavaa merta ja kuultelin. Minä näin auringon nousevan aalloista, näin purjehtiain valkoisilla kyyhkyn-siivillään, sinertävällä merellä, sinisen taivaan alla, kiitävän pois päin jonnekkain etäiseen rauhan-rantaan. Minä kuulin aaltojen kehoittavat äänet ja päätin seurata niitten kutsumusta.

"Amerikkaan tahdoin mennä. Kauas, kauas pois tahdoin minä siitä maasta, jonka polkuja hänen jalkansa astui, siitä ilmasta, jota hän hengitti, sitä kieltä tuntemasta, niitä tapoja näkemästä, jotka olivat hänen.

"Päivä oli tullut, jolloin minä aion lähteä, hetki oli käsissä. Kohta olin astuva siihen alukseen, joka minua oli vapahtava; sen lippu liehui hauskasti myötäisessä tuulessa ... pian olin keinuva vilpoisten aaltojen päällä, net lauloivat niin suloisesti; ... niitten laulun seasta kuului yht'äkkiä ääni ... minä tunsin tukevan käden tarttuvan minuun ... ja väkisin raastavan minua poijes. Kauhistuttavia sanoja puhui minulle rakastettu ääni ... niitä tuskin ymmärsin ... kaikki näytti minusta kummalliselta, — käsittämättömältä. Kuten vankia, vietiin minua takaisin mieheni luo. Silloin tunsin minä taas jotain kummallista päässäni ja rinnassani, — — siellä tanssi ja pyöri — mutta kuitenkin tuntui siellä kalvava kipu. Tämä kiihtyi kiihtymistänsä — minä tulin totta sanoakseni — hulluksi.

"Eräänä päivänä ... en tiedä mihinkä minua silloin oli viety ... enkä kenenkä kanssa minä olin. Silmissäni heijaili kaikki epäselvinä, julmina ryhminä. Silloin sain äkkiä kuulla kohinan, ikään kuin myrsky-ilmassa aaltoilevasta merestä, — mutta kohina sai helyn, muuttui säveleeksi ja uhkui ihanan voimalliseksi soinnoksi sekä hiljeni sitten suloisen vakavaksi nuotiksi.

"Siihen yhtyi ääni, joka selvästi ja hiljaisesti laului:

"Oo Jumalan karitsa, joka maailman synnit pois otat".

"Kuten pilven hattara, joka täynnänsä taivaallista mehua, laskee alas kuivaan kuihtuneeseen maahan, niin laskeutuivat nuot pyhät säveleet alas kangistuneeseen sieluuni ja sulattivat sen hiiltynyttä mujua.

"Ikään kuin erin-omaisen voiman pakoittamana yhdistin minäkin ääneni tuohon lauluun — selvästi muistaen sekä sanat että sävelmän. Nuot sanat olin kuullut ensi kerran Herran ehtoolliselle mennessäni — jolloin, pyhät tunteet sydämissäni, notkistin alttarin juurella polveni ja näin taivaan avoinna ylitseni ... ja kuullessani sanat: 'Suo meille rauhasi!' rupesivat kyyneleeni vuotamaan; ja siitä hetkestä alkaen tulin minä järkeeni jälleen. Niin, tulin, mutta *rauhaani*, ah, sitä minä en saanut ... ja vieläkin, aina ja ehkä iankaikkisesti pysyy tuo taivaan kyyhky etäällä minusta.

"Ah, minä en ansainnutkaan sen tulemista sydämeeni, sillä minussa ei ollut nöyryyttä, ei pyhyttä ...

enkä pyhitystä edes halunnutkaan!

"Mieheni oli kuollut. Minä olin iloinen. Minä tulin taaskin setäni kotiin, sinne halusin; sydämessäni oli muutos tapahtunut ja minä luulin nyt vihaavani yhtä paljon, kuin ennen olin rakastanut. Minä tahdoin jälleen nähdä häntä, jonka tähden olin niin äärettömästi kärsinyt, — nähdä häntä, kerskatakseeni, näyttääkseni hänelle — ja jos mahdollista — antaakseni hänen tuntea, että minäkin saatin olla ylpeä, kylmä, ylenkatsova. Tahdoin nöyryyttää häntä.

"Minä näin hänen elävän onnellisena, levollisena, perheensä keskellä. — Kaikille, halvimmallekin osoitti hän hyvyttä, — minulle antoi hän vain katseen, ylpeämmän, kylmemmän, kovemman kuin ennen.

"Minä tunsin sydämeni kaikki jänteet vapisevan. Hirveä tunne valtasi sydämeni. Hänen kovuutensa ikään kuin ivasi minun näennäistä kylmyyttäni, hänen voimansa minun heikkouttani, hänen levollisuutensa minun iankaikkista levottomuuttani. Hän oli ollut tyly minua kohtaan. Minun mielestäni hän onnellisessa ylpeydessään minua jaloillaan tomuun tallasi kuten matoa. Hänen kuvansa minua vainosi, nukkuissani ja valvoissani näin sen vain aina. Se seiso jättiläisenä edessäni, — se tukehutti — se vei minulta ilman. — Ellei häntä olisi ... hengittäisin minä! Ellei häntä olisi ... olisin *minä*! Ellei häntä enään olisi olemassa, — silloin hän ei myöskään enään olisi elämäni ristinä. Pois pyhittynä elävitten luettelosta, hän kyllä pian katoaisi jälkeen jääneitten muistosta... Minä saattaisin ... voih! minua tukehuttaa ... kostaa ... rangaista häntä — kostaa! Tänä päivänä, tänä päivänä vielä hänen levollinen katseensa kerskaavasti minuun katsoi ... huomenna!...

"Rikos on sanan kaltainen, — ajatuksen synnyttämänä se lentää esiin ja näyttää meistä usein vähäpätöiseltä, viattomalta, — mutta sen seuraukset kestävät aina läpi iankaikkisuuden.

"Minä eräänä iltana ripoitin vähän arsenikki-myrkkyä mantelimittoon, jota oli lasissa setäni juotavaksi valmistettuna.

"Olipa minulla tuota myrkkyä vähäsen tallella omalle varalleni myöskin, sillä mahdolliseksi minusta tuntui, että saattaisin ... katua.

"Oletko sinä tuntenut katumusta?"

Minä en rohjennut vastata.

Liisi jatkoi: "Kun olin tehnyt tuon onnettoman työn, menin ylös huoneeseeni. Minä tunsin itseni levolliseksi ja kylmäksi ... kylmä kuin marmorikivi oli ruumiini — siltä tuntui myöskin sydämeni ... sen sykkiminen oli ikään kuin puuttunut. Minä seisoin lieden ääressä lämmitellen jäisiä käsiäni, kun äkkiä kuului alikerrasta hätäistä liikettä ja levotointa melua.

"Silloin valtasi minua hirveä tuska ... minä menin alas ja näin uhrini, kuolon kalpeana, melkein pä tainnoksissa, sohvassa istuvan, pää taakse-päin vaipununna. Hänen vaimonsa ja lapsensa olivat oikein toivottomassa tuskassa hänen ympärillään.

"Kun tulin sisälle, loi setäni minuun silmäyksen ... sitä en koskaan unhoita! Silloin minua lähestyi koston hirmuhenki, joka tarttui terävillä, verisillä kourillaan minun sydämeeni. *Se oli katumus.*

"Ääntevästi tunnustin rikokseni — ja rukoilin heidän kiroustansa, joittenka onnen olin hävittänyt... Minä konttasin lattialla, painaen otsaani tomuun... Ei kukan koroittanut ääntänsä syyttääksensä minua, — — mutta eipä myös yksikään käsi minua ylös lattiasta auttanut. Minä raahasin itseni hänen jalkojensa luo, jonka olin myrkyttänyt, — minä tahdoin niitä suudella ... mutta toinen jalka sysäsi minut pois, se oli hänen vaimonsa, — minä suutelin sitä ja menin onnekseni tainnoksiin.

"Minä olin pitkän ajan varsin hourupäisenä. Kun taas tulin järkeeni, näin setäni seisovan vuoteeni ääressä, kuulin hänen julistavan minulle pelastumisensa — ja anteeksi antamuksensa.

"Niin langennut, niin syvälle langennut olin, — että halukkaammin olisin hänen kirouksensa ottanut vastaan. Se olisi — siltä minusta näytti — kelvottomuuttani vähentänyt, mutta ei hänen jalouttansa.

"Kaikkein himojen raivoisin myrskytuuli riehui sydämessäni. Minä kirosin valoa — ja valo vei säteensä pois minun kelvottomista silmistäni — sekä ruumiini että sieluni sulkeutui iankaikkiseen yöhön.

"Luonnon myrskyt ovat lyhykäiset, niitä seuraa tyvenet, kirkaat päivät. Ihmis-sydämessä himojen myrskytuulet riehuvat kauan ja suovat vain hetkellisen levon. Minäkin sain tuon tuntea, mutta se oli yön rauha — elämän turtumus — horros — pimeyden kehtolaulu. Se taukosi, synnyttääksensä uuden kalvaavan, polttavan tulen, jota kyynelten iankaikkisesti vuotavat lähteet eivät ikänä voi sammuttaa. Minä ikävöitsin ja halusin äärettömän palavasti *sovitusta.*

"Oi ristin kuolema, — tuskat, verihiki, kivut! — kärsiä ja teidän kauttanne sovittaa — se — sepä olisi heikumallista ollut. Mutta sokeana ... muumian tapaisena elävien olentojen joukossa, — rikksellisenä ihmis-pirstaleena, — voimattomana, mitättömänä olentona ... olin minä, — ylen-katsottava, — ylen-katsottuna, — oi kurjuutta! kurjuutta! kurjuutta!

"Rangaistakseni itseäni, päätin kuitenkin jäädä eloon — jäädä eloon — heidän ylenkatseensa esineeksi, joita minä rakastin ja kunnioitin; — hyljätökseni jokaista säälivää kättä — ja vaivatakseni itseäni niin paljon, kuin suinkin saatin.

"Minä jätin vielä kerran sen perheen, jonka onnea olin hävittämäisilläni ollut, ja nyt kinastin viheliäisyydessä eteenpäin muutaman vuoden. Takaisin tulin sitte, kuin kuolema oli laskenut kätensä rinnalleni. Setäni tahtoi minua palajamaan. Hänen pitää hallitseman minua viimeiseen hengen-vetooni asti. Minä en siihen enään mitään voi — se on niin sallittu. Minulla ei enään ole mitään voimaa, minusta on tullut loppu, — loppu!"

Hän vaikenä. Hiljaa rupesin nyt puhumaan muutamia rauhoittavia ja neuvovia sanoja. Minä puhuin malttavaisuudesta ja nöyryydestä; minä mainitsin — rukousta.

"Rukous!" toisti Liisi katkerasti hymyillen. "Kuules Pietee! monta monituista vuotta olen rukoillut ... yöt ja päivät, joka tunti, joka hetki; — minä olen maannut polvillani siksi kuin vilu on jäädyttänyt jäseneni, ja rukoillut: 'oo isä, ota minulta tämä talkki!' ikään kuin kivi, ilmaan viskattuna, takaisin putoaa haavoittaen viskaajan sydäntä, niin on rukous ollut minulle... Minä en rukoile koskaan enään!"

"Oi rukoile, oi rukoile!" sanoin minä itkein, "rukoile vain oikealla mielellä... Jumala on armollinen ja antaa vakaalle tahdolle voimaa..."

"Jumala?" sanoi sokea synkeällä äänellä. "Oo maailma — jota en enään näe, — aurinko, joka ei enään silmiäni valaise, sinä puhut Jumalasta! Sydän, jossa iankaikkinen rauhattomuus riehuu! sinun sykkimisessäsi kuulen hänen nimensä. Omatunto, rankaisia! — sinä ilmoitat kostajaa... Rakkauden tuli, sinä elämä minun elämästäni! liekissäsi aavistan minä sinun iäistä perus-juurtasi... Mutta *Usko*, — sinä vaalea enkeli, jonka tulisi näyttää minulle minun Jumalani, — sinua en tunne. Aikaisin olen minä astunut alas epäilyksen kuiluun. Minä en mitään kiellä, — mutta en myöskään usko mitään. Minä näen — pimeyden vain!"

"Ja etkö sovittajan kirkkautta, ristiin-naulitun säde-kehää — ja Jesusta?" kysyin minä hämmästyen ja kauhistuen.

Sokea oli vähän aikaa ääneti, katkera alakuloisuus kuvautui hänen muodossaan, ja hän sanoi hetken perästä:

"Minä luin kerran eräästä näöstä taikka unesta — ja monta kertaa sen aave-haamu nousee peloittavana ja kauhistuttavana sydämmeeni".

[Madame Staël'in de l'Almagne, toinen osa, sivu 276, Jean Paul'in uni.] "Keski-yön aikana äkkiä aukeni näkymättömien käsien voimasta erään kirkon ovet. Joukko kamoittavia varjoja kokoontui alttarin ympärille, he huohuttivat ja heidän rintansa aaltoili levottomasti. Lapset lepäsivät vielä haudoissaan.

"Silloin astui ylä-ilmoista alas alttarille loistava haamu, jalo, ylevä, mutta hänen muotonsa kuvasti ainaista surua. Kuolleet huusivat: 'oo Kristus! eikö löydy yhtäkään Jumalaa?' Hän vastasi: 'ei yhtäkään'. Kaikki varjot rupesivat kovin värisemään ja Kristus lisäsi: 'minä olen liidellyt ilmojen läpi, kiitänyt kautta aurinkojen, — eikä sielläkään ole yhtään Jumalaa. Minä olen kulkenut maailman perimmäisiin ääriin asti, olen katsonut alas hornan kuiluun, ja huutanut: Isä, kussa olet? mutta kuulimpa ainoastaan, miten sateen pisarat putoilivat syvyyteen, — ja tuo iankaikkinen myrsky, jota ei mikään järjestys ohjaa, on yksistään minulle vastannut. Minä loin sitten silmäni taivaan kaarresta kohti — ja näin siellä ainoastaan pimeän avaruuden, joka tyhjänä tyhjyytenä kalvaamalla kulutti omaa itseänsä. Koroittakaatte uudestaan katkerat, vihloavat valitus-huutonni ja hajotkaatte, sillä kaikki on mennyttä'. Nuot lohduitusta kaipaavat varjot katosivat. Pian oli kirkko tyhjänä, mutta yht'äkkiä — hirveä näky! — kuolleet lapset, jotka taas vuorostaan olivat kirkkopihalla heränneet, kiiruhtivat nyt esiin ja lankesivat polvillensa alttarilla olevan majesteettillisen haamun eteen, huutaen: 'Jesus, eikö meillä ole mitään isää?' — ja kyyneleitä vuodattain vastasi haamu: 'me olemme kaikki isättömiä, te ja minä, ei meillä ole yhtään...'"

Tässä sokea keskeytti puheensa, ikään kuin kauhistuen tuota sairaalloista, houreen-tapaista mielikuvitusta, ja oli hetken aikaa ääneti, mutta laski sitten sormensa ristiin, ojensi verkalleen ulos-päin käsi-vartensa ja parahti kamalaan läpitunkevaan huutoon, joka ilmaisi hirveintä epätoivoa.

Sinä hetkenä lähestyi meitä kiirehtivät askeleet ja eversti seisoi äkki-arvaamatta edessämme, luoden minuun kysyvän ja levottoman katseen. Sokea, joka tunsikin hänen käyntinsä, antoi vavisten kätensä

painua alas, mutta pian hän net taas kohoitti everstiä kohti ja rukoili sydäntä viiltävällä äänellä: "Ole sääliä, ole hyvä minulle! Minä olen kovin onnetoin. Jos taas tulen mielipuoleksi, niin älä vie minua hulluin huoneeseen. Kyllähän minusta jo loppu tulee pian. Suo edes että rakkaat kädet silmäni sulkevat!"

Sääli ja syvä suru kuvautui everstin kasvoissa. Hän katseli kauan Liisiä, istahti sitten hänen viereensä, laski käsi-vartensa tueksi hänen ympärillensä ja antoi hänen päänsä levätä vasten rintaansa.

Tämä oli ensi kerta, jolloin näin hänen hellästi kohtelevan onnetointa sokeaa. Liisin kyyneleet vierivät hitaasti hänen kalpeita poskiansa pitkin. Hän oli ihana, mutta ihana, kuten langennut enkeli, jonka kainosteleva toivotoin muoto näyttää hänen tuntevan itsensä ansaitsemattomaksi siihen armoon, jota hänelle osoitetaan.

Nyt havaitsin Armon vähän etäämpänä lähestyvän meitä. Kun hän näki Liisin noin everstin turvissa, hämmästytti hän hetkellisesti, mutta käveli samassa taas meitä kohti, vaikka vieläkin jonkunlainen kummastus kuvautui hänen kasvoissaan. Eversti istui liikahtamatta. Liisi ei näkynyt huomaavan mitään hänen ympärillään olevasta. Kun Armo tuli meidän lähellemme, loi hän everstiin katseensa, heidän silmäyksensä kohtasivat toisiansa — sulaen ystävälliseen kirkkaasti loistavaan säteeseen, ja ikään kuin saman ajatuksen synnyttämästä liikkeestä antoivat he kättä toisilleen.

Armo hyväili Liisiä ja puhutteli häntä hellästi, — Liisi vastasi kyyneleillä vain. Hetken perästä nousi eversti tarttuen sokean käteen, Armo otti toiseen, ja näin hellästi ja hiljaa hoitaen he häntä välissään taluttivat kotia päin.

Minä jäin yksin puistoon. Tuskallisilla ja levottomilla tunteilla katsahdin lempeätä, keväistä sinitaivasta kohden, sydämmestäni halusin, että sen kirkkaus loistaisi sieluuni.

Matkustaissani elämän tyveneitten kohtalojen läpi, minun ei koskaan ole tarvinnut koetella niitä tyrskyjä, jotka kohtaavat monta monituista elämän vaeltajaa, vaan olen rauhallisessa sydämmessäni tallentanut elähyttävän uskon ja pyhittävän toivon; ainoastaan kanssa-ihmisteni onnettomuudet, kärsimykset ja epätoivot ovat välistä pilviin peittäneet ihanata aurinkoani ja elämäni iloa sekä saattaneet minua välistä katsahdamaan korkeuteen, katkerasti kysyen ... "miksikä?"

Mutta eipä vastaus kauan viipynyt, kun sitä rukouksessa hartaasti anoin. Lohduttavat tuulokset lehykyivät levottomaan sieluuni kuiskaten:

"Pilvet haihtuvat, aurinko jäljelle jääpi. Ihmisten rikokset, surut ja hairaukset eivät saata muuttaa luojaan hyvyttä. Me näemme ainoastaan vähäisen osan. Ihmiset kuolevat — muuttuvat. Jumala on muuttumaton".

Turhaan me epäillemme, nureksimme ja olemme levottomat. Kaikista elämämme harhateistä on meillä ainoastaan yksi ulos-käytävä. Sinä hetkenä, jolloin pimeys meistä synkeimmältä näyttää, olemme ehkä lähimpänä valoa. Kun sydän-yön kello kajahtaa, silloin kohta aamukin jo kajastaa, — ja vaikka se olisikin kuollon-kello, joka meille vapahdusta julistaisi, niin, kun elämämme sokkelot meistä ahtailta ja pimeiltä näyttävät, mitäpä lohdullisempaa saattaisimme itsellemme sanoa, kuin: "meille avataan ovi, ja me pääsemme ulos, — valkeuteen". Näyttäköön meistä kuinkakin ahtaalta, umpinaiselta, — niin tiedämme että, — "meille avataan ovi!" No siis, — odottakaamme, toivokaamme!

* * * * *

Liisin mielen-tila kävi tästä päivästä vielä levottomammaksi. Hänellä oli välistä oikeita mielen-vian kohtauksia, joten hänestä täytyi toista vertaa paremmin pitää huolta kuin ennen.

Hänen kärsimisensä ja rauhatoin elämänsä levitti ikään kuin synkeän hunnun koko perheen ylitse. Erittäinkin näkyi se haitallisesti vaikuttavan everstin terveyteen ja luontoon.

Jotta en lukioitteni silmiä väsyttäisi sillä, että liika kauan annan heidän tarkastella tätä synkkää taulua, tahdon heitä nyt saattaa toisen luo. Se on valoisa, iloinen; siinä astuu yhdistettynä esiin maailman ja ihmis-sydämmen nuoruus. Me panemme sille nimeksi:

Kevät ja Rakkaus.

"Myöskin minä olen Arkadiassa ollut".

Viattomat ilot, viattomat surut, te nuoruuden-aikani ystävät, te enkelit, jotka hymyten ja itkein avasitte minulle elämän portit! teitä kutsun tänään! Ja teitä myöskin, te ajatukset, puhtaat kuin taivaan

sini! tunteet, lämpimät kuin kevät-aurion säteet! toivo, raitis kuin kevät-aamun leyhke! minä kutsun teitä, — tulkaa, oi tulkaa elähyttämään uupunutta mieltäni!

Minä tahdon laulaa keväästä ja rakkaudesta, nuoruudesta ja ilosta; — suloiset raittiit muistot, nuoruuden-hetken satakielet! koroittakaatte äänenne! minä tahdon nuotille panna teidän säveleitänne ja ihastua vielä kerran teidän laulustanne.

Toukokuun kahdentenakolmatta päivänä nousi kevät-aurinko kirkkaana ja kosketti kullan-keltaisilla säteillään Kaarlo kornetin silmiä. Oitis näki hän unissaan kalparitariston tähdet välkkyvän joukottain edessänsä. Hän pyrki halullisesti niitä selvemmin katselemaan, koetti aukaista silmiänsä, heräsi ja näki tähtien katoavan pois päivän ihanassa valossa, jonka säde-loisteessa pyöri miljonittain hiukeita.

Neljänneksen tunnin kuluttua nähtiin hänen, pyssy olalla, kuleksivan seudun metsien raittiissa aamu-ilmassa. Tämä oli kevät-aamu niin ihana, kuin se, josta runoilla Böttiger laulaa;

"Suloisna hymyi luontonen

Ja nurmi vihersi,
Ja rukousta kukkasen
Jo leivo sävelsi,
Ja puro purki hiljakseen
Pois lahden tyneeseen,
Missä joutsen hopeehohteinen
Ui, lauluns laulaen.

Ja päivän kultaa kohden loi
Lentonsa kotkanen,
Ja mehiläinen mettä joi,
Vei korttaan muurainen,
Ja perho kätki ruususeen
Nuot punasiipensä,
Ja kyyhkypari toisilleen
Nyt kuiskaa lempensä.

Yks' nuorukainen toivova
Käy puitten varjossa,
Ja verensä on hehkuva,
Ja katse kaipaava".

.....

Tässä nuorukaisessa nyt näemme Kaarlo kornetin täynnänsä niitä raittiita, suloisia tunteita, joita ainoastaan elämän ja luonnon aamuhetket yhdistettynä meille lahjoittavat. Hän katselee ympärillensä, välistä ylös sinistä taivasta kohti, toisinaan alas aamukasteesta kimaltelevaan ruuhon ja välin taas kaukaiseen etäisyyteen, jossa keveät ruusun-hohteiset usvat aina edempää edemmäksi haihtuvat.

Suloinen tuoksuva leyhke hyväilevän länsituulen tuomana...

Niin pitkälle olin kirjoittanut tunteitteni aina enenevässä kiihkossa, kun varsin äkkiä tunsin niin väkevän ruusun-hajun, että pääni joutui varsin pyörälle; myöskin kuulin erin-omaisen sohinan ja kohinan ympärilläni. Minä nostin kynäni — joka juuri siinä silmän-räpäyksessä oli ikään kuin villitty — paperista ja katsoin taakseni.

Mikä näkö! Huone oli täynnä pieniä loistavia kerubeja, joilla oli ruusukiehkurat päässä ja käsissä, ja heidän siipiensä ainainen värinäpä se oli, joka matkaan saattoi tuon kummallisen suhinan. Jota kauemmin minä katselin noita ihmeellisiä olentoja, sitä viehättävämmältä minusta näytti net värit, jotka loistivat heidän silmissään, poskissaan, siivissään j.n.e. ja kun niistä loin katseeni muihin esineihin, kah! silloin näytti kirjoitusmusteeni valkoiselta, paperini mustalta, keltainen seinäni viheriäiseltä, ja itse olin kuvastimessani — ruusun-punainen. Eipä kummakaan, että ruusun-tuoksu nousi päähäni.

Nyt tunsin minä nuot pikku veitikat; minä olin heitä ennen nähnyt. Ja kukapa ei noita ole nähnyt ja tuntenut! Nethän ne ovat, jotka kujeilevat seitsemäntoista-vuotisen tytön ympärillä ja vääntävät hänen päänsä vähän kallelle. Net ne ovat, jotka panevat nuorukaisten silmät harhailemaan siten, että he tulevaisuutensa taulussa näkevät kirjoitettuna "*huvitus ensin ja työ sitten*", kun pitäisi olla: "*työ ensin, huvitus sitten*". Netpä senkin saavat aikaan, että tyhjän-päiten nähdään paljo vaivaa, juostaan kymmenenkin peninkuorma virvatulen perässä, sekä että toisinaan ei taas nähdä senkään vertaa, että tartuttaisiin onneen kiinni, vaikka se juuri kulkee aivan lähitemme. Net ne ovat, jotka, epävakaisina kuin huhtikuun ilma liehuvat uskottelemassa koko maailmaa ja tekevät koko maailmasta pilkkaa; jotka saattavat P:n menemään naimiseen ja T:n jäämään naimattomaksi sekä molemmat siten tekemään

väärin; jotka matkaan saavat, että A. antaa myöntävän ja J. kieltävän vastauksen sekä että molemmat erehtyvät. Net ne ovat, jotka tunkevat rahakauppias Laskumiehen konttuoriin, sekoittavat hänen vekselinsä ja panevat häntä tekemään kuutosesta yhdeksäistä ja päin vastoin. Ja netpä runoiliankin ympärillä niin armottomasti suhisevat ja surisevat, että hän esittelee kaikkea muuta, paitse mitä on selvää ja järkevää, että hän väärässä muodossa kuvailee meille todellisuutta ja siten harhauttaa sekä itseänsä että muita. Mielikuvituksemme haahmoitukset, pienet ruusun-väriset veitikat! kukapa ei teitä tuntisi? Mutta kukapa ei teitä väistäisi, kukapa ei tahtoisi teitä torjua luotaan, joka kerran on saanut kokea teidän kepposianne ja petoksianne? Ja erittäinkin niitten, jotka kutovat jokapäiväisen elämän kangasta, tahtoen järkevästi ja siististi viskata sukkulansa sen köyhän-puoliseen loimeen, tulee paremmin kuin muitten olla varuillansa, ett'ei teidän ruusutuoksunne hurmaa heidän ajatuksiaan eikä sekoita heidän aivujaan. Minä havaitsin, missä vaarassa olin, kuinka vaaralliselle tielle kynäni oli kiitänyt. Minä laskin sen pois, nousin istualta ja menin juomaan pari lasillista kylmää vettä, avasin akkunan ja henkäsini sisääni tuota vielä lumikylmää huhtikuun ilmaa, — katselin taivaan kirkkautta kohti, katsoin alas maahan, jossa piiskattiin tomua vaatteista, käänsin huomioni sitten kolmeen kissaan, jotka vasta-päättäni eräässä vintin-akkunassa istuivat, pää kallellaan, varsin siististi maailman menoa katselemassa. Sanalla sanoen, minä annoin silmäni tarkata ympärilläni olevaa jokapäiväistä elämää, tullakseni pois mielikuvitukseni maailmasta, joka nuoruuden-muistojeni siivillä lenteli esiin ja leveni ympärilläni. Yksi noista pienistä veitikoista oli korviini kuiskannut: "vähäisen sopii perättömiäkin jutella, kunpa siitä vain syntyy kaunis vaikutus", ja jollen vain olisi aikanaan tointunut ja katsellut ympärilläni, olisitte, hyvät lukiani, kentiesi saaneet nähdä kevään sekä rakkauden, jonka vertaista ei koskaan ole muualla ollut ... paitsi ehkä Arkadiassa.

Kun akkunan luota palasin, oli huoneen ilma aivan raitis. Nuot pienet ruusun-väriset hämmentäjät olivat matkoissaan, ja minä näin taas kaikki esineet todellisessa ja luonnollisessa muodossansa.

Todellisuuden kuvan täytyy olla kirkkaan puron kaltainen, joka eteenpäin virtaessaan selvästi ja toden-mukaisesti näyttää kaikki sen aalloissa kuvastuvat esineet, ja jonka kirkkaan veden lävitse pohja ja siinä olevat aineet näkyvät. Kaikki, mitä kuvailia eli tekiä kerronnassaan saa mielikuvituksellensa myöntää, on siinä, että se toimielee auringon-säteenä, joka muuttamatta esineitten omituisuutta kuitenkin lahjoittaa väreille kauniimman loiston, antaa aalloissa välkkyvälle päivälle timanttihöhteen ja valaisee puhtaalla kirkkaudellaan itse puron santapohjaa.

Saatuani tällaisen vakaan mielipiteen minä nyt sen johdosta levollisena astun näyttämölle auringon-säteenä, jonka annan laskea loisteensa tosi-kuvailulle, minkä olen keväästä ja lemmestä tekevä. Mutta auringon-paistekkin väsyttää, yhtä kuin moni muukin, jos sitä kestää liika kauan (kuten esimerkiksi Egyptissä); siksi annan auringon-säteeni vain sieltä ja täältä loistaa esiin, vaeltaissamme nuoruuden onnellisilla aloilla, ja valaista ainoastaan niitä kohtia, joissa arvaan lukiani halukkaimmin viipyvän, taikka missä itse haluan istua, lämmitellä ja levähdellä. Astukaamme nyt metsästä ulos

Ensimmäiseen Valon-säteeseen.

Se loistaa läpi synkän honkametsän ja näyttää meille aukean paikan, jonka perällä esiintyy tuo vähäinen harmaa talo, joka kaunisti näkymöä eräässä edellisessä luvussa. Edessämme näemme viheriän rannan, jota lännen kirkkaat laineet hyväilevät. Graniittikalliot kohoavat muodottomina ja seisovat vahtina veden-emon taivaan-sinisen linnan ympärillä. Niitten rinnalla nuoret viheriälatvaiset koivut häälyttelevät hyvän-tuoksuvia oksiaan länsituulosissa, jotka niitten ympäri liehuvat täynnänsä eloa ja iloa, täynnänsä *kevättä*.

Järven rannalla, viheriäisessä lehdossa havaitsimme nuoren miehen ja nuoren naisen istumassa kukoistavalla nurmikolla toinen toisensa rinnalla. He näyttävät onnellisilta, — nähtävästi he nauttivat luonnosta, toistensa seurasta ja kaikesta. Nuorukainen juttelee tyttölle jotakin; hänen silmänsä kiiltävät, väliin hän net säteilevinä luo taivasta kohti, toisinaan katselee hän eteensä ja muodossaan kuvautuu uhkeamielisyys ja onnellisuus, väliin hän taas kauan tarkastelee tyttöä, ikään kuin tahtoisi tutkia hänen sydämensä tilaa. Hän painaa kätensä vasten rintaansa, oikaisee käsivartensa ulospäin, ikään kuin syleilläänsä koko maailmaa; hän puhuu hartaan vakuutuksensa koko voimalla ja voi siis varmaankin saada kuuliansa vakuutetuksi. Tyttö kuuntelee ystävällisesti tuota puhetta, joka näkyy häntä miellyttävän. Hän kuuntelee, välistä kyynelten vierieessä, väliin ihmetellen ja ihastuneena, laskee kätensä ristiin tahi nostaa net ylöspäin, iloisesti huutaen, ja näyttää aina enemmän vakuutetulta. Mistä hän on vakuutettu? Tuon nuoren miehen rakkaudestako?

"Hui hai!

Lemmest' vainko puhuttaisiin?"

Ei suinkaan, — vakuutettu on hän siitä, että Kustaa Vaasa oli suurin kuningas, Kustaa II Adolfin suurin ritari ja kahdestoista Kaarle paljon suurempi sankari kuin Napoleon sekä että hänen isänmaansa kansa oli paras, mitä maan päällä löytyi.

Muutamat lukiattaristani, joilla on erittäin hyvä muisto tahi erin-omainen arvaamisen kyky, saavat varmaan päähänsä tuon sattuvan ajatuksen: "Tässä epäilemättä näemme Kaarlo kornetin ja hänen sirkkusensa eli kauniin Herminan!"

Aivan oikein.

"Mutta kuinkapa he ovat tulleet toistensa tuttavuuteen?" kysynee ehkä joku teistä. Minä vastaan: lukekaa vanhasta Testamentista Moseksen-kirjan 24 luk. Eleazarin ja Rebekan tuttavuudesta. Net pienet eroitukset, jotka vanhemman ja uudemman ajan välillä vallitsevat puheessa ja tavoissa, ehkä vaatisivat minua tekemään vähäisiä rajoituksia Mesopotamiassa Patriarkkain ajalla ja nyky-aikana Ruotsissa tapahtuneen idyllikuvauksen välille, mutta tätä en pidä niin tarpeellisena, että uudestaan rupeaisin kertoilemaan kohtauksesta, joka saattaisi lukiani toistamaan Salomonin ikävää, mutta todenperäistä sananlaskua: "ei mitään uutta auringon alla!" ja vieläpä tämmöinen kertominen itsessänikin synnyttäisi sen tunnon, että ihanasta alkuperäisestä kuvauksesta teen huonon jäljennöksen, no siis, tässä oli myöskin väsynyt matkamies, lähde, nuori tyttö, joka tuli vettä ruukulla noutamaan sekä antoi matkustavaisen juoda. Eihän tällä ollut kameleita, mutta olipa hänellä hellä, kiitollinen, kaikelle muulle, paitsi kristilliselle rakkaudelle, kylmä sydän. Ja tämä ihana hellyys, tämä jalo voima vaikutti sen, että hän kantaen tuon suloisen tytön vesiruukkua saattoi häntä kotia.

Sitte kun näin olemme ensimmäisestä valon-säteestä saanut siemauksen (en nimitä sitä ruokaryppyksi, kosk'en tahdo loukata rakkauden ystäviä), siirrymme

Toiseen Valon-säteeseen,

jossa tulemme paremmin tuntemaan metsäperhettä ja Kaarlo kornetin sydäntä sekä yleisesti huomaamaan, mikä tarkoitus luojalla hänen suhteensa lienee, ja tämä meitä johdattaa siihen siveelliseen mietiskelmään, että meidän jokaisen tulee täällä maailman monimutkaisissa kierroksissa pitää sydäntämme tarkalla silmällä.

Jos syystä Herminaa saatti verrata Rebekkaan, niin eipä suinkaan Paroni K., Herminan isäpuoli, ollut vähintäkään vieraan-varaisen Bethuelin tapainen. Erittäin kylmästi ja tylästi otti hän nuorta matkustajaa vastaan. Hänen rouvansa, tuo ennen mainittu metsän-emäntä, ei ollut paljoakaan lempeämpi. Näytti melkein siltä, kuin olisivat sekä peljästyneet että harmistuneet siitä, että heidän piilopaikkansa oli tullut ilmi. Mutta eivätpä he kauan saattaneetkaan peljätä eivätkä tylästi kohdella nuorukaista semmoista, kuin Kaarlo kornetti oli. Hänen suora, rakastettava ilomielisyytensä ja hyvyys, joka tuli esiin koko häneen olennossaan, hänen vaatimattomuutensa sekä jalo, sujuva käytöksensä, jonka hän oli perinyt isältään, hänen kirkkaat, lempeät silmänsä, jotka aina levollisesti, vapaasti ja suorasti katselivat toista silmiin, vaikuttivat, että aivan eriluontoisiakin ihmisiä hyvin viihtyi hänen seurassaan. Sydän vaati välttämättömästi häntä uskomaan, ja jokainen tahtoi halusta elää hänen parissansa samasta syystä, kuin halutaan elää vapaassa luonnossakin, — sen vuoksi, että siellä elämä meistä tuntuu hauskemmalta, että siellä olemme onnellisemmat ja paremmat; sillä kun me ... mutta mitä se hyödyttää, että tässä rupean mieleen johdattamaan asioita, joita jokainen ilmankin tietää?

Kaarlo kornetti tahtoi ja saattoikin miellyttää sekä paronitar K:ta että hänen miestänsä niin, että he, kun kornetti pyysi käydäksensä heidän luonaan, suostuivat hänen pyyntöönsä, jos hän (tämä tehtiin välttämättömäksi ehdoksi) lupasi, ett'ei hän kellenkään, ei edes kodissaan, ilmoittaisi mitään heidän olopaikastansa eikä heidän tuttavuudestansa hänen kanssaan.

Tämän lupasi kornetti, sen tähden — — — sen tähden, että hän erin-omaisesti halasi takasin näitten ihmisten luo.

Muutamassa päivässä hän jo oppi tuntemaan niitä kummallisia ja onnettomia epäkohtia, jotka vallitsivat tässä perheessä; mutta aikaapa kului, ennen kuin hän tuli havaitsemaan niitten syitä. Paroni K. oli ruotsalainen, hänen rouvansa ja tytär-puolensa italialaisia; pari kuukautta sitten oli hän niiden kanssa tullut Ruotsiin. Heidän vaatetuksensa oli komea ja erittäin sievä; heidän puheensa ja käytöksensä, heidän sivistyksensä ja taitonsa ilmaisi, että he kuuluivat korkeimpaan ja hienoimpaan säätyluokkaan, ja kuitenkin he täällä saivat kärsiä puutetta paljosta elämälle tarpeellisesta, nimittäin semmoisesta, mitä maailman lellilapsille on tullut välttämättömän tarpeelliseksi. Kaikki muu, mitä talossa löytyi, osoitti suurinta köyhyyttä, paitsi yksi huone, johon oli ikään kuin jotain onnen haaksirikosta koottu kaikellaista korutavaraa. Se jokapäiväinen ravinto, jota he nauttivat, ei ollut parempi, kuin mitä jokaisen torpan perheen on vara pitää. Kornetti puolestaan vakuutti, ett'ei mikään ruoka ollut parempi kuin perunat ja silli.

Paroni K:n ja hänen rouvansa kesken riehui melkein ainainen myrsky. Heidän välillään näkyi vallitsevan vuorotellen palavin rakkaus ja väkevin viha, joka toisinaan paronittaren olennossa ilmaantui ylpeänä ylenkatseena, vaan hänen miehessään hillitsemättömänä kiukkuna ja raivona. Tämän onnettoman parikunnan välillä tapahtui usein kohtauksia, joissa he katkerimmalla tavalla moittivat

toisiaan; pienimmätkin vähäpätöisyydet siihen antoivat aihetta, ja nämät rettelöt tavallisesti päättyivät siten, että paroni joutui mielettömään raivoon ja paronitar itki, huutaen onnettomasti. Paronitar näkyi oikeastaan olevan jaloluontoinen, mutta hän oli myöskin taipumaton, ylpeä ja kovin kiihkeä. Hänen miehensä oli heikko, mutta itsekäs, raivoisa ja kiivas luonnostaan, — välistä kuitenkin, jolloin hänellä oli levollisempia hetkiä, jolloin hän ikään kuin katui pahuuttansa, saattoi aavistaa, että tässäkin luonteessa löytyi jalompia puolia, — jotakin, joka ansaitsi rakkautta.

Malttavaisena, lempeänä ja ystävällisenä, kuten kärsivä enkeli, seisoi Hermina levittäen viattomuutensa lumivalkiat siivet sovittavasti näitten, himojen taistelossa raivoisaksi ja katkeraksi joutuneitten luontojen välille.

Hänellä oli *ihana sielu*, mutta se ei ollut, samati kuin hänen ruumiinsa, semmoisena syntyänsä. Se oli siksi muodostunut kärsimysten kautta, joita hän jo aikaiseen oli saanut kodissaan kokea, ja myöskin aikaiseen kehittyneen uskon-elämän kautta, joka sai hänen malttavasti kärsimään, hymyillen kieltämään itseltänsä kaikkea, työskentelemään rakastavasti ja väsymättömästi sekä uhraamaan suruansa Jumalalle. Lievittääksensä äitinsä kärsimystä ja saadaksensa hänelle enemmän mukavuutta teki hän karkeimpiakin askareita, jotka muuten olivat talon ainoan piian tehtäviä. Oikein sääli oli nähdä tuota ihanata, hienoa naista tekemässä rotevan palvelian töitä, kantamassa taakkoja, joiden alla hän miltei uupunut, — niin, joiden alla hän olisi uupunut, ellei Kaarlo kornetti olisi tullut nostamaan taakkaa omille hartioilleen. Hänen tulonsa tuotti monta muutosta Herminalle. Kuten Jakob palveli Labania ihanan Rakelin tähden, niin palveli Kaarlo kornetti paroni K:ta, lievittääksensä Herminan vaivoja. Hän metsästi ja kalasti sekä toimitti varoja kyökkiin, ja vastuspa oli estää häntä olemasta kokkina takan ääressä, kun hän näki, miten Herminan täytyi lieden edessä polttaa ihania kasvojansa ja käsiänsä. Toisin tavoin hän ei rohjennut apuansa tarjota tälle köyhyhdessäänkin uhkean-ylpeälle herras-väelle.

Tähän asti oli Hermina melkein orjan tapaan äitiänsä palvellut, mutta eipä hän siitä tullut palkituksi sillä hellyydellä, jonka hän hyvin olisi ansainnut. Paronitar näkyi olevan tottunut ottamaan uhria vastaan, siitä kiitosta antamatta; vielä vähemmin hän itse mitään uhrata tahtoi.

Vaivoin hän kärsi sitä köyhää ja vähä-arvoista tilaa, johon oli joutunut. Herminaa hän vaati käymään yhtä komeasti ja somasti puettuna, kuin hän itsekin aina oli, ja tämän hän kävikin laatuun, koska olivat Italiasta muassaan tuoneet koko rikkaan vaate-varaston. Olipa ikään, kuin hän näissä entisen komeutensa jäännöksissä olisi hakenut lohdutusta nykyiseen kohtaloonsa, eli ikään kuin hän ei olisi uskonut tätä nykyistä tilaansa tosi-oloksi, vaan hetkelliseksi lumoukseksi, joka milloin hyvänsä saattoi muuttua; hän juuri kuin odotti, että joku haltiatar noitasauvallaan palatsiksi muuttaisi tuon pienen, harmaan talon ja piti itsensä siis valmiina, jotta hän ylhäisen arvonsa mukaisesti saattaisi vastaan ottaa kunnioituksia ja onnen-toivotuksia,

Paroni K. kohteli kylmästi, välistä kovuudellakin tytärpuoltaan, ja selvästi näkyi, että mitä Hermina hänen puolestaan teki, sitä hän ei tehnyt isänsä — mutta Jumalan vuoksi.

Siitä hetkestä asti, kuin kornetti tuli tähän perheeseen, sai hän siinä vallan, joka enentyi päivä päivältä, ja tätä valtaansa käytti hän valmistaaksensa Herminalle iloisempaa elämää.

Paroni K. oli useimmiten päivät poissa ja tuli vasta iltapuolella kotia; joskus hän retkillään viipyi kaksi ja kolmekin päivää. Tämmöisinä rauhan aikoina ymmärsi kornetti toimittaa Herminalle sellaisen vapauden, jota tämä neitonen ei ennen koskaan saanut tuntea, vaan josta hän nyt lapsellisella mielellä sydämmestään iloitsi. Kornetin kehoituksesta nimittäin tuli paronitar, joka rakasti luonnon kauneutta, pitkille kävely-matkoille tuohon ihanaan, runolliseen metsäseutuun. Kasvitiede oli ennen ollut hänen paras huvituksensa; kornetti sai hänen uudestaan mieltymään siihen ... ja näki joka paikassa kukkia (luulenpa siinäkin, jossa ei yhtään ollut), saattaaksensa tuota kotomaansa rikkaaseen kasvikuntaan mieltynyttä Italialaista vakuutetuksi siitä, että hänen, kornetin, isänmaa oli yhtä rikas kasveista, kuin uroista ja raudasta. Varma on kuitenkin (sen hän itse myöhemmin tunnusti), ett'ei hän siitä niin tarkkaan huolinut, vaikka hän paronittarelle erittäin harvinaisina kasveina esitteli kissankäpäliitä, keltänäkymisiä, suopursuja, ketunleipiä, koiruohoja, taskuheiniä, tervakukkia y.m.

Ihanimman kaikista, mitä luonnossa löytyi, sanoi hän olevan tuon suloisen "Linnaea borealis" eli sirkunkellon, joka on nimensä saanut maailman suurimmasta luonnon-tutkiasta, Linné'stä. Tätä ihmeellistä kasvia löytämään koetti hän innostuttaa paronitarta ja Herminaa, miten vain suinkin saattoi. Joka päivä aavisti hän sen löytyvän jollakin uudella seudulla, — hän haki kauan, — kauan ja tarkasti, mutta ei havainnut sitä ennen, kuin vasta sinä hetkenä, jona hän havaitsi rakkautensa.

Näillä retkillä sai kornetti tilaisuutta olemaan alituisesti Herminan seuralaisena. Heidän kävellessään oli hän Herminan tukena, ja kun he levähtivät, silloin hän tyttöä auringon polttavilta säteiltä suojeli; vähitellen hän sai Herminan juoksemaan metsissä, kiipeemään vuorilla ja, sanalla sanoen, nauttimaan tuota vapaata, raitista nuoruuden elämää, josta tyttö, joka näihin asti oli elänyt melkein luostarintapaisessa hiljaisuudessa, ei ollenkaan tietänyt. Kun hän nyt, posket terveydestä hohtavina, hiipi

ihanana ja ketteränä, kuin vuoren-neito tuossa kevät-tuoksujen sulostuttamassa luonnossa ja aina välimmiten käänsi herttaiset, kiitollisuudesta ja ystävydestä loistavat kasvonsa sitä kohti, joka hänen elämänsä näin hauskaksi oli muuttanut, silloin ... silloin tunsivat jotakin kummallista sydämissään ... lämpymän, suloisen, — varsin erin-omaisen, hänelle näihin asti tuntemattoman tunteen.

Paronitar näkyi katselevan noita molempia ystäviä ikään kuin kahta lasta, joittenka leikkiä hän salli sen vuoksi, että he kaiken ilonsa, kaikki kukkasensa kuitenkin uhrasivat hänelle. Kornetti kykeni hyvin pitämään ihmisiä hyvällä mielellä ja vieläpä muillekin kohteliaina.

Suurimmasta arvosta oli hän kuitenkin Herminalle niinä hetkinä, jolloin nuot kodissa usein tapahtuvat ikävät kohtaukset tyttö paran silmiin tuottivat katkeria kyyneleitä, joita salataksensa hän tavallisesti kiirehti kyökkiin. Tänne kornetti häntä aina seurasi, lohduttaen häntä veljellisellä hellyydellä; väliin hän tyttöä kehoitti tulemaan kanssaan ulos ja koetti sitten keskustellen ja kertomuksia jutellen johdattaa hänen ajatuksiansa iloisempaan suuntaan.

Kerran oli Herminaa kotona tarvittu ja huudettu, mutta häntä ei ollut saatavissa; tästä hänen isäpuolensa suuttui ja kovasti nuhteli tyttöä. Kornetti otti itseensä näistä nuhteista, ja se tapa, millä hän vastasi paronille, vaikutti sen, että Hermina sai suuremman vapauden kuin ennen. He saivat nyt usein mennä kahden ulos kävelemään. Herminan opetus oli monessa, etenkin vakavammassa oppi-aineissa huolettomasti hoidettu. Näissä kornetti tuli hänen opettajaksensa (varsinkin ruotsin historiassa); hän tuli ikään kuin veljeksi tälle tytölle. Ja pianpa hän saikin veljen suloisen nimen Herminalta, sillä eräänä päivänä, kun he yhdessä lukivat kieli-oppia, tulivat he siihen päätökseen, että sinutteleminen tuntui paljon kauniimmalta kuin teitteleminen, sekä että tuo edellinen heidän välillään olisi käytettävä.

Hermina puolestaan ei juuri tullut Kaarlo kornetin opettajattareksi eikä varsin sisareksikaan, mutta hän tuli aivan kornetin huomaamatta — hänen silmänsä valoksi, hänen elämänsä iloksi, hän tuli hänen ... nyt on jo kylläkin aikaa ilmoittaa lukioilleni ja varsinkin nuorille lukiattarilleni, mitenkä Kaarlo kornetin oli laita. Hän oli rakastunut!!!

Eihän tuota kukaan olisi milloinkaan saattanut arvata. Itse ei hän tätä uskonut, aavistanut eikä arvannut ennen, kuin

Kolmannessa Valon-säteessä,

jolloin hän eräänä iltana auringon laskiessa käveli rasvatyynen järven rannalla, Hermina rinnallaan. Tyttö kulki vaiti ja kalpeana — niin, hänen kalpeutensa oli sitä laatua, joka osoittaa, että sydän on ilotoin, nöyrä, mutta kärsivä.

Hänen vanhempiensa välillä oli taaskin ollut kohtauksia semmoisia, jotka syvästi koskivat tytön hempeään sydämeen. Kaarlo kornetti oli melkein väkisin vienyt hänen pois vanhempain luota ja koetti nyt, vaikka turhaan, huvitella ja ilostuttaa hänen alakuloista mieltään. Kävelyänsä vähän aikaa, he istuivat koivujen varjoon sammaltuneen kallion juurelle ja ääneti katselivat sammuvaa iltaruskoa, joka hohteensa laski veden kuvastimelle sekä toisen rannan metsäisien vuorten huipuille.

Silloin vasta loi Hermina kyyneltyneet silmänsä Kaarlo kornettia kohden, sanoen: "veljeni, sinä olet kovin hyvä..." Hän aikoi puhua enemmän, mutta äänensä vavahti; hän vaikenä ja näytti taistelevan kyyneltensä kanssa, mutta lisäsi sitten taas, kääntäen samalla kasvonsa pois päin: "sinä viivyt täällä minun vuokseni, hyvydestä minua kohtaan, ja sinulla un minun vuokseni monta ikävää ja raskasta hetkeä ja ... kuitenkin saattaisit olla hyvin onnellinen, sinullahan on isä, on äiti, molemmat kovin hyvät ja oivalliset ... sisaria, joita rakastat; — he sinua kaipaavat ... palaa takaisin heidän pariinsa — ja jää heidän luoksensa ... ole onnellinen ... äläkä tule tänne takaisin!"

Ääneti istui kornetti katsellen järveä, ja ikään kuin kuvastimessa näki hän samalla sydämensä tilan.

"Miksikä sinä jatkoitkaan käyntiäsi meillä?" sanoi taa Hermina rukoilevalla ja hempeän suloisella äänellä. "Sinä saatat itsellesi paljon pahaa etkä voi kuitenkaan muuttaa kohtaloani. Isäni on tänä päivänä puhunut sinulle kovia, uhkaavia sanoja ... voi, jätä meidät! Miksikä viipyisit? Älä ole levotoin minun tähteni, Kaarlo! Jumala kyllä minua vahvistaa ja auttaa".

"Hermina!" sanoi Kaarlo kornetti, "minä en saata jättää sinua ... mutta yhtä paljon itseni kuin sinun tähtesi olen..."

Hermina katsoi kysyvästi kornetin puoleen, ja samalla kaksi suurta kyyneltä verkalleen vierieli alas hänen poskillensa.

"Sen tähden ... sen tähden", jatkoi kornetti syvästi liikuttettuna, "... että ... Hermina, sen tähden, että rakastan sinua sanomattomasti, ett'ei minulla yhtään iloa ole maailmassa, jollen saa sinua nähdä sekä

olla sinun kanssasi..."

Herminan enkelin-muotoiset kasvot loistivat odottamattomasta ja hartaasta ilosta. "Siis löytyy joku, joka minua rakastaa ... ja sinä olet se, sinä minun veljeni! Oi, miten Jumala on hyvä minua kohtaan!" Ja hän kurkoitti kättään kornetille.

Katsellen Herminan pientä valkoista kättä kornetti kysyi, salainen pelko sydämessä: "Pidätkö sinäkin minua hyvänä?"

"Kuinkapa saattaisin muuta?" vastasi Hermina. "Olenhan sitte vasta ollut onnellinen, kuin sinua opin tuntemaan. Sinä olet niin hyvä, niin oivallinen, ensimmäinen, joka on rakastanut Herminaa".

"Ja ensimmäinen, jota Hermina on rakastanut?" kysyi kornetti vähän tutkistellen.

"Aivan varmaan! paitsi äitiäni olet ensimmäinen".

[Minä tiedän hyvinkin, mitkä suuret kasat romanikultaa minä tässä silmän-räpäyksessä luotani lykkään. Selvästi ymmärrän, miten kaikki tässä vähäisessä romani-hiukkasessa olisi saattanut tulla paremmaksi, hauskemmassi aloitetuksi ja vilkkaammasti esitetyksi; kuinka tämän kappaleen sekä alku että loppu olisi saattanut tuottaa kirjalleni kahden-kertaisen menekin. Mutta siihen olisi mennyt useampia sanoja, siis useampia rivejä, siis enemmän paperia ja minun kirjani kustantaja pelkää kovin, että kirja tulee liika vahvaksi, joten sitä ei saattaisi myydä yhdestä pankkooriksistä, siis olen pakoitettu supistamaan kokoon sekä mielikuvitustani että ainettani, saadakseni likistetystä kirjani tuon määrätyn hinnan arvoiseksi. Kustantajani luulee, että yleisö ei juuri huoli paljoa maksaa tuommoisista jokapäiväisistä asioista. Minä luulen, että hän on oikeassa ja että yleisö on oikeassa, sekä että minä olen oikeassa, kun otan heidän tahtonsa ojennus-nuorakseni.]

Suloinen, autuaallinen tunne valtasi näitä nuoria rakastavia; ja ikään kuin olisi itse lemмен-jumala ruusuhunnussa laskeutunut kanervikolle heidän taaksensa, levisi nyt heidän ympärillensä tuoksu niin ihana ja suloinen (varmaankaan ei Olympiassa jumalilla ollut parempaa), että Kaarlo kornetti kesken sydämensä ihastusta nousi huutaen: "Linnaea! minun elämäni kukka on löytynyt!" ja tosiaankin siellä vuoren kyljessä kasvoi pitkissä, lehevissä köynnöksissä sirkunkelloja. Kohta niistä sidottiin kiehkura Herminan päähän. Kukapa saattaisi kertoa sitä puhdasta, suloista onnea, ja viatonta iloa joka tästä nyt seurasi?

Hermina ei enään ollut kalpea; eikä enään sanaakaan puhuttu Kaarlon palaamisesta kotiinsa omaistensa luokse. Olihan Hermina nyt Kaarlon oma ja Kaarlo Herminan. He ymmärsivät toisiansa, he olivat onnelliset. Kaikki muuttuisi hyväksi, he olisivat aina yhdessä. Heitä ei enään *mikään* voisi eroittaa, — he olivat toinen toisensa sekä maassa että taivaassa.

Luonto näkyi olevan yhtämielinen näitten nuorten onnellisten kanssa; lempeänä, rakastavana, kuten hellä äiti, sulki se heitä hyväilevään helmaansa.

Kukapa ei halusta antaisi kymmenen raskasta, syksyistä vuotta, jos hetkenkin vain saisi nauttia kevättä ja rakkautta!

Neljäs Valon-säde,

loistaa yli kornetin vihan, tuon hirveän.

Eräänä lämpimänä kesäkuun päivänä tuli kornetti metsätaloon, hikisenä, väsyneenä, kaipaavana ja janoisena, toivoen rakastettunsa silmästä saavansa ystävällisen katseen sekä hänen kädestänsä virkistyttävän juoman. Huoneen ulkopuolella hän jo kuuli kantelon soivan. Hän juoksi ylös portaita, meni sisälle ja näki Herminan ihanampana, sievemmästi puettuna kuin koskaan ennen, istuvan kanteletta soittaen liljan-valkoisilla sormillaan, ja hänen vieressään ... voi kauheata, voi tuli ja leimaus ja kuolema! tuonen temppuja ja pahuuden keksintöjä! hänen vieressään istuu — ehkä Cerberus, tuonen kolmipäinen koira, — vieläpä pahempi! ehkäpä Polyfemus, tuo yksisilmäinen jättiläinen, — vieläpä pahempi, kauheampi! — ehkä paholainen, — vielä pahempi, pahempi, hirveämpi vain! Ah, eipä se ollut "la Béte", joka istui "la Belle'nsä" vieressä, ei, tämä oli nuorukainen, niin kaunis kuin kuva, se oli toinen Azor prinssi.

Tämä kaunis, uhkea, tyyne, kylmä, hieno ja sievä Genserik G. katseli kummastuksella tuota palavoissaan olevaa, tomustunutta ja tästä odottamattomasta kohtauksesta kovin ällistyneeksi joutunutta kornetti H:ta. Pian kuitenkin hän nousi istualta, oikaisi soman vartalonsa sekä meni kohteliaasti ja sievästi vasta tulleen luokse, tarjoten hänelle kättänsä ystävällisen alhaisesti. Hän sanoi ihastuneensa, kun sai tavata kornetin täällä maalla, ja muistutti myöskin siitä kerrasta, jolloin viimeiseksi toisiaan Tukholmassa tapasivat. Kornetti ei tästä kohtauksesta yhtään ihastuneelta näyttänyt eikä lausunut ainoatakaan kohteliaisuuden sanaa. Genserik meni taaskin Herminan luokse

sekä pyysi häntä laulamaan. Kornetti teki tyhjästä asiaa kävelläksensä lattian poikki, ja mennessänsä Herminan ohitse hän kuiskasi tytön korvaan: "älä laula!"

Vaativalla äänellä ja silmäyksellä määräsi paronitar tytärtänsä laulamaan. Hermina lauloi, mutta vapisevalla äänellä. Kornetti istahti akkunaa ääreen ja pyyhki hiikeä otsastaan. Hän koko aikana, jolloin Genserik oli talossa, tuskin puhui kolmeakaan sanaa, osaksi siitä syystä, ettei kukaan puhunut hänen kanssaan, sekä myöskin siitä, että nuori Genserik itse puhui lakkaamatta. Hän puhui erittäin sujuvasti, hänen keskustelunsa oli kohteliaista ja vilkasta, — hänellä oli niin paljon oppia ja tietoa, että oikein tuntui *hauskalta* (kornetista *harmittavalta*). Sitä paitsi hän tiesi oman arvonsa, ja tuopa häntä paremmin koroitti muitten silmissä.

"Minä olen — minulla on — minä teen — minä hyväksyn — minä ajattelen — minä tahdon — minun täytyy — minä olen sanonut" — tämä oli aine, jossa ja missä hänen puheensa ja ajatuksensa juoksu yhä pyöri. Niin, tämä *Minä* kasvoi ja paisui vähitellen niin suureksi ja mahtavaksi, että Kaarlo kornetti mielestään näki itsensä syrjään sysätyksi, jopa sulavan mitättömäksi. Hänestä tuntui huoneessa ilma tukehuttavalta, hänen täytyi mennä ulos, hengittääkseen vapaasti raittiissa ilmassa. Hän kulki edes takaisin puutarhaa pitkin harmistuneena ajatuksissaan.

"Mikä tuulen-puuska, varmaankin Saharan erämaasta on tänne tuiskannut tuon nuoren sukukartanon-perillisen, tuon turmioa tuovan Genserik G:n? Paronitarhan oikein kursaili ja liehitteli häntä. Mitäpä tämä tietää? Tuo nuorukainen on rikas, kaunis, sivistynyt, hän on perivä sukukartanon, hän on ... hyvänen aika! mitä kaikkia hän olleekaan? Hän osoitti varsin selvään mieltymystensä ihanaan Herminaan — varsinkin ... (oikeinpa saattaa raivostua) hänen laulaessaan.

"Ja Hermina! ... miksikä hän lauloi, vaikka *minä* käskin hänen olla laulamatta? Miksikä hän antoi vieraan miehen osoittaa kohteliaisuuttaan hänelle ... (tuommoisen, joka vielä päällitien päätteeksi oli sukukartanon-perillinen?) Miksikä hän ei edes sen vertaa minua huomannut, että olisi tuonut lasillisen vettä juodakseni — vaan antoi minun siinä seisoa kuivin suin janoissani, kärsimässä sekä ruumiin että sielun tuskia?"

Näihin tämän onnettoman rakastajan kysymyksiin ei kukaan vastannut. Taivaan-kaarros vetäytyi pilviseksi, ja maassa kietoutui papumaan sotketut pavun-taimet hänen jalkojensa ympäri. Yht'äkkiä kuului hevos-kavioitten kopina. Tämä kumisi kornetin korvissa ikään kuin riemusointo; Genserik lähti matkoihinsa ja kornetti palasi kiiruusti taloon, saadaksensa selvitystä. Mutta eipä hän kumpaakaan saanut. Paronitar kohteli häntä kylmästi ja vieroittavasti. Hänen vaativa, vakoileva katseensa tarkasteli Herminaa, joka istui ompelemassa uskaltamatta silmiään neulomastansa nostaa. Tämä hetki, jolloin näin kahden puolin oltiin tyytymättöminä, juuri oli se, jona kornetin omaiset äkki-arvaamatta ilmestyivät taloon ja lukia tietää, miten sitten kävi.

Harmillinen ja ikävä oli sitä seuraava aika kornetille. Hän ei enään saattanut tulla rakastettunsa kotiin tapaamatta Genserik G:tä siellä. Hänen kilpailiansa oli varsin nähtävästi Paroni K:n ja paronittaren suosittuna. Kornettia nämät aina yhä huolettomammin kohtelivat. Hermina yksin oli lempeä ja ystävällinen, mutta alakuloinen ja ääneti sekä näytti hänen kysymyksiänsä karttavan.

Pitääkseen metsäperhettä paremmin silmällä, päätti kornetti lähteä jalkamatkalle ja matkusti nyt siten, että asettui Herminan kodon lähellä olevaan heinälatoon; täällä hän öisin lepäsi, ja päivin hän häiri Herminan asunnon ympärillä, kuten mehiläinen kukan parissa.

Sopiinhan sadostakin onnellinen olla, niin, heinäin ja kornetin päällä maatessa saattaa luulla joutuneensa taivaan tupiin! Mutta jos närkästyksen ja tyytymättömyyden okaat pistävät sydämessä, niin silloin varmaankin lato sekä sen korsivuode vielä lisäävät kiviä kuormaan. Kornetti tästä kaikesta teki muistoluettelon.

Suuri muutos tapahtui vähitellen metsätalossa. Sinne tuli yllin kyllin ruokavaroja, viinejä ja monenmoista tavaraa, sinne otettiin myöskin useampia palvelioita. Paroni K. oli aina erin-omaisen hyvällä tuulella ja paronitar tuli yhä uhkeammaksi ja majesteettillisemmäksi ... kornetti kävi aivan liikanaiseksi ja hyljätiksi. Genserik G. oli vallan sysännyt hänen syrjään. Nämät nuoret miehet rupesivat tulemaan toisillensa aivan vasten-mielisiksi, ja kornetti, joka oli närkästynyt, katkera ja pistävä, näytti itseänsä tavallisesti huonommalta puolelta varsinkin tuon sivistyneen, kylmän, kohteliaan ja tyvenen Genserik'in rinnalla. Sen hän tunsu sekä näki kaikkien silmistä ja tuli tästä aina alakuloisemmaksi. Hän toimitti osansa huonosti, ja jotta en hienotunteellisia lukioitani väsyttäisi, tahdomme katsella ympärillemme

Viidennessä Valon-säteessä.

Tavallista tyytymättömämpänä ja ajatuksiinsa vaipuneena kulki Kaarlo kornetti eräänä iltana hiljaisesti humisevassa honkametsässä, hän oli suuttunut Herminaan, hänen surulliseen ystävyyteensä ja umpimieliseen olentoonsa, vieläpä itseensäkin ja koko maailmaan. Silloin tuli hän lähteen luo, jossa

ensi kerran oli nähnyt Herminan, ja seisoj siinä surullisilla tunteilla katsellen lähteen tyyneessä kuvastimessa tyytymättömiä, ahvettuneita, epäkauniita kasvojansa, hän vertaili niitä ajatuksissaan Genserik'in ihanaan, kirkkaaseen ja viisaaseen muotoon. Nyt äkki-arvaamatta näki hän lähteessä toiset kasvot omiensa rinnalla. Nämät olivat ihanat, kuten enkelin, ne olivat Herminan. Ilon-värähdys tuntui kornetin sydämessä, mutta samassa sen poisti katkera tunne.

"Hermina", sanoi hän, "varmaankin Genserik'in luulit tässä löytäväsi".

Hermina oli hetken aikaa vaiti, mutta laski sitten hiljaa kätensä kornetin olalle, sanoen ainoastaan: "Kaarlo! Emmekö enään ymmärrä toisiamme?"

Kornetti loi silmänsä Herminaan, jonka lempeä, rakastettava, mutta kyynelinen katse kohtasi kornetin silmäystä. Rakastavaiset! jos teidän rakkautenne silkkipyyhti on sekauntunut ja te tahdotte sitä selvittää, — niin älkää puhuko. Katselkaa toisianne.

Kaarlo kornetista tuntui, ikään kuin huntu yht'äkkiä olisi pudonnut pois hänen silmiltään, usva haihtui hänen sielustansa, hänelle tuli kaikki ihan selväksi, oikeinpa taivaan selkeäksi. Kauan nämät rakastavaiset seisoivat ääneti, nauttien valoa, rauhaa ja autuutta toistensa kirkkaasti loistavista silmistä.

Sitte kun ei enään melkein yhtäkään levottomuuden kipinää ollut jäljellä heidän sydämissään, rupesi nämät lempivät selittelemään asioitansa toisillensa.

"Sinä", sanoi muun muassa Hermina, "sinähän olet ensimmäinen, joka minua on rakastanut, sinä olet opettanut minua tuntemaan, että elämä on suloista! Ja vaikka et sitä olisikkaan tehnyt, niin kuinkapa saatat luulla, että minä *sinun* vertaisena pitäisin tuommoista kylmää, itsestä olentoa, kuin Genserik G. on?"

"Mutta hän on niin hirvittävän kaunis!" sanoi kornetti nauraen, mutta myöskin vähän häpeillään.

"Onko hän? sitä en ole havainnut. Minua hän ei miellytä. Yhden tiedän, joka minua miellyttää, — yhden, jonka kasvoja katsellessani tunnen itseni onnelliseksi; — yhden, jonka pidän kauniina... Tahdotko nähdä hänen kuvansa?"

Hän saatti kornetin lähteelle, jonka kuvastimessa tämä mielihyvällä näki ahvettuneet, ilosta säteilevät kasvonsa.

"Mutta sinun vanhempasi suosivat Genserik'ia", sanoi kornetti.

"Mutta minä suosin sinua", vastasi Hermina.

"Hän rakastaa sinua".

"Mutta minä rakastan sinua".

"Hermina!"

"Kaarlo!"

Kun ihminen on jättänyt tämän maailman elämän mennäksensä toiseen parempaan — taivaaseen, niin sanotaan lohdullisesti: "rauha olkoon hänen kanssaan!" Ja sitten ruvetaan muuta ajattelemaan.

Samati saattaa, kun kaksi rakastavaa epäilystensä surun-laaksosta ovat astuneet sovinnon kirkkaihin taivaan-kartanoihin, sanoa: rauha olkoon heidän kanssaan, sekä sitten ruveta ajattelemaan muita asioita.

Kuitenkin tahdomme vielä viimeiseksi rauhan merkiksi laskea heidän ylitsensä

Kuudennen Valon-säteen.

Tämä hymyillen katselee tuota riemua, joka muutamina onnellisina päivinä virtaili Kaarlo kornetin suonissa. Kaarlo luotti Herminaan; ei tytön äänettömyys, ei hänen umpimielisyyteensä eikä kohteliaisuutensa Genserik'ia vastaan, ei Genserik'in taajat vieraisa käynnit, ei hänen uhkeutensa eikä liehittelynsä ... ei paroni K:n ja hänen rouvansa kylmäkiskoisuus häntä (kornettia vastaan) — ei mikään tästä kaikesta häntä nyt enään huolestuttanut. Lato hänelle tarjosi oikein taivaallisen olopaikan. Luonnon kevät kuvasti hänen sydämensä kevättä. Metsä, kukat, aallot, tuulet, linnut, kaikki lauloivat ne hänelle "iloa, iloa!" Iloako? — ah, Rinaldo, Rinaldo! Kuule! Torvet soivat kutsuen sinua Armidasi luota ja ilostasi täytyy sinun erota.

Torvet soivat! Eivät Palestinan kentältä, eivät luvatususta maasta — vaan kotomaasta, — yhtäkaikki!

Uusi Rinaldo, Kaarlo kornetti, sinun täytyy jättää sen, joka on siveämpi, kainompi ja sen vuoksi myöskin ihanampi kuin Armida. Hänen haltialinnastansa (vähäisestä harmaasta talosta) täytyy sinun riistää itsesi. Sitä vaatii tuo taipumaton, kaikkien henkirykmenttien "ylikenraali *Sallimus*", joka ylen vähän piittaa sydämen vaatimuksista.

Torvet soivat, velvollisuudet kutsuvat — leiriin, leiriin! ja

Seitsemäs Valon-säde

sammuu meidän lempivien hyvästi-jättökyyneleihin.

Säästääksemme vielä omia kyyneleitämme, komennamme ajatuksemme: oikealle eteen päin mars! takaisin Tuorlinnaan. Siellä vanhojen tuttavien parissa käymme uusia toimia katselemaan, esimerkiksi

Maan läpikaivamisia y.m.

Eräänä iltana, jolloin kaikki olimme kokoontuneet Liisin vuoteen ympäri, luki provessori L. ääneensä erästä saksalaista kirjaa. Tämän kirjan aineena oli: ihmisen muodostuminen toisessa maailmassa; ne valaisevat viittaukset hänen muuttumisestansa, mitkä meille on annettu niissä muutoksissa, joita havaitsemme luonnon alhaisemmassa maailmassa, ja jotka aina ovat jalostuttamisia.

Kirjan sisällön johdosta provessori lukemisensa lopetti seuraavalla mietteellä: "Kukkanen tulee ensin näkyviin itävänä siemenenä, sitten taimena; taimeen tulee kukkasilmikko, joka vähitellen puhkee kukoistukseen. Samallaisia kehkeytyksiä ja muutoksia tapahtuu monessa elävässä olennossakin; näitten seassa perhonen on meille tuttu vertaus-kuva ihmisen muuttumisesta. Siinä nyt näet tuon ruman, törkeää aistoa noudattavan toukan; sen hetki tulee, se uupuu ikään kuin kuolemaan: se käärii itsensä kääreeseen ja sillä jo on käärin-liinansa kangas, samati kuin sillä osaksi on tulevan olentonsa elin-aineet, omassa ruumiissaan. Nyt renkaat tekevät työtä, nyt sisäiset elimet koettavat voimiansa. Hitaasti muuttuminen käy eteen päin, ja näyttääpä siltä, kuin se kokonaan turmiota tuottaisi; kymmenen jalkaa jää maahan, jonka se on päältään luonut, ja tuo uusi olento on vielä muodoton kaikissa jäsenissään. Nämät vähitellen kuitenkin muodostuvat ja tulevat järjestykseensä, mutta olento itse ei herää ennen, kuin sen muutos on täydellinen: nyt tunkee se valoon, ja äkkiä joutuu viimeinen muodostuminen. Ainoastaan muutama hetkinen — ja nuot hennot siivet tulevat viisi kertaa suuremmiksi, kuin milloin kuollon-vaippaan olivat käärittynä. Niille on luoja lahjoittanut jäniteän voiman ja kaikellaista loistoa, mitä auringon alla säteilee. Tuon olennon koko luonto on nyt muuttunut; korkeitten lehtien verosta, jotka ennen olivat sen ravintona, imee se nyt kukkaisten kulta-kuvasta hunaja-juomaa. Kukapa koi-madosta tuntisi tulevaa perhosta? Kukahan molemmissa tuntisi saman olennon, jollei kokemus olisi meille sitä todeksi näyttänyt? Ja molemmat nämät elon-muodot ovat vain yhden ja saman olennon elämän-juoksu tässä matelevassa maailmassa. Ihanapa ollee luonnon muodostamis-voima siellä, missä elollinen piiri on laveampi, missä elämän-iat, joita se kehittää, käsittävät enemmän kuin yhden maailman.

"Tällä tapaa näyttää luonto meille myöskin näissä tulemis-vertannoissaan eli näissä muuttuvaisissa olennoissa, mitä varten se valtakuntansa luotuihin asetti kuollon-unen. Tämä on virvoittava horros, mikä verhoo olentoa, jonka elimelliset voimat pyrkivät uuteen muodostumiseen. Olennolla itsellään, olkoon sillä tajuntaa enemmän tahi vähemmän, ei ole voimaa kylliksi johtamaan taisteloansa; se siis nukahtaa ja herää vasta silloin, kuin se on valmiiksi muodostunut. Siis on myöskin kuollon-uni isällinen, lempeä lievitys; se on viihdyttävä uni-juoma, jonka vaikuttaessa luonto kokoo voimiansa, ja tuo nukkuva sairas parantuu".

Tässä L. vaikenä. Syvä, suloinen liikutus valtasi meitä kaikkia. Me istuimme ääneti, katsellen sairas-raukkaamme, jonka poskipäitä pitkin suuret kyynel-helmet vierivät, samalla kuin heikko vaikeroiva ääni tunkesi hänen huuliensa välitse. Armo hyväillen hellitteli häntä; eversti laski, ikään kuin siunaten, kätensä hänen päänsä päälle. Syvä, ääntevä, pitkältä kestävä huokaus veti tässä silmän-räpäyksessä meidän kaikkien huomiotamme Arvid luutnanttiin, joka oli nukkunut sohvan toiseen nurkkaan, jossa hän mukavasti loikoili, nenä ylöspäin ja suu selällään. Tämä torven-toitotus oli ikään kuin lähtömerkki Julialle, joka punastuneena kiirehti ulos huoneesta. Hetken perästä minä menin häntä etsimään ja löysin hänen ulkona portailta seisomassa. Hän nojautui käsivarret ristissä, vasten rauta-aitaa ja katseli vaaleata ilta-taivasta, jossa himmeät tähdet rupesivat hohtamaan.

"Julia!" sanoin minä, laskein käsivarteni hänen ympärillensä.

"Voi, Piette!" huokasi Julia, "minä olen onnetoin, — minä olen kovin onnetoin! täytyykö minun koko elin-ajakseni sellaiseksi jäädä?"

Ennenkuin ennätin vastata, tuli Arvid luutnantti portaille ja huudahti haukotellen: "mitä hiidessä sinä täällä teet, Julia? seisot ja kylmetytät itsesi, — saat nuhaa ja rintatautia. Tule sisälle taas, kultani. Luulenpa, että jo on ruvettu pöytääkin kattamaan. Tulehan!"

"Arvid!° sanoi Julia, tule sinä tänne luokseni hetkeksi", ja nyt tarttui hän ystävällisesti sulhonsa käteen ja sanoi lämpimästi: "katso, kuinka kaunista kaikki tänä iltana on, menkäämme alas puistoon, sinne, tiedäthän, jossa kerran molemmin suostuimme, että... Minä tahdon puhua kanssasi, anoa sinulta jotakin".

"Saatammehan yhtä hyvin jutella vieras-huoneessa..."

"Niin ... mutta täällä on kovin kaunista tänä iltana! Katso nyt ympärillesi! Kuuletko lintusta, miten suloisesti se visertää, — kuuletko paimen-torvea tuolta kaukaa? Katsoppa nyt tuonne päin, tuonne, missä aurinko juuri on mennyt mailleen ... oi miten hempeä ruseitus, ah, tämä on ihana ilta!"

"Thastuttava, minun enkeliseni", vastasi Arvid luutnantti, koettaen samassa estää haukotustansa, "mutta minun on hirveän nälkä ja tänne tullessani, kun kuljin kyökin läpi, tunsin oikein herttaisen kallopsi-hajun; nyt halajan saliin, sillä toivottavasti saan siellä tuota taaskin nauttia. Sitä paitsi täällä nousee pahan-päiväinen sumu. Tule, enkeliseni".

"Arvid!" sanoi Julia, vetäen kätensä pois Arvidin kädestä, "meidän on katsantotapamme erillainen — me olemme varsin eri mieltä, näen minä..."

"Etkö sinä pidä kalopsista?"

"Herra siunatkoon sinua kalopsinesi, enhän minä siitä puhu. Mutta meidän taipumustemme, meidän tunteemme, net eivät soinnu yhteen..."

"Niin se ei ole minun syyntä".

"Ei ... mutta minä pelkään, ett'emme sovi yhteen ... että tulemme onnettomiksi..."

"Oih kultaseni, kyllähän tuommoiset tasoittuvat. Älkäämme murehtiko ennen aikojaan. Se vie ruokahalun. Tule, syökäämme illallista rauhassa. Tule, pikku vaimoseni..."

"Mutta minä en tahdo ... enkä myöskään ole sinun vaimosi", sanoi Julia ja kääntyi samassa pois sulhostaan, "enkä", lisäsi hän hiljaa, "tahdo olla sinun morsiamesi enään..."

"Et tahdo?" sanoi Arvid levollisesti. "Niin, mutta katsos, siinä on monta vaikeutta, ennenkuin kihlaus myttyyn menee. Sinulla on minun sormukseni ja minulla on sinun ... sitä paitsi minä en juuri pelkää ... tytöillä on heidän oikkunsa. No, no, ne katoovat kai huomiseksi. Hyvästi Julia! Minä menen kalopsia syömään, niele sinä oikkujasi!" ja nyt luutnantti katosi porstuaan.

Julia tarttui minuun käsikynkästä ja sitte läksimme puutarhaan. Hän itki katkerasti, mutta minä kävelin ääneti hänen rinnallansa, odottaen että hän purkaisi sydäntänsä sulhasestaan valittamalla. Mutta hän oli vaiti, puristi vain useasti kättäni ja itki yhäti.

Poiketessamme sivukäytävälle tuli eräs viittaaan puettu henkilö hiljalleen kävellen vastaamme. Provessori L:n ääni kuului viitasta; hän puhutteli Juliaa, laskein leikkiä hänen romantillisesta iltakävelyhalustaan, mutta näki samassa, kun hän meitä lähenei, Julian itkusta punastuneet silmät ja tuli oitis vakaiseksi ja äänettömäksi.

"Provessori L.", sanoi Julia puoleksi leikillisesti, vaikka vielä itku istui kurkussa, "sanokaapa minulle, miten tulee menetellä silloin, kuin havaitsee tehneensä suuren tyhmyyden eikä enään saata sitä tekemättömäksi tehdä..."

"Silloin", vastasi provessori L., "täytyy viisauden kärsiä, mitä tyhmyys on matkaan saattanut".

"Ja ihmisen täytyy tulla onnettomaksi koko elin-ajaksensa?"

"Onnettomaksi hänen ei tarvitse tulla — mutta paremmaksi ja viisaammaksi; hänen tulee käyttää tuota entistä vikaansa ikään kuin portaana, jota myöden hän astelee täydellisyyttä lähemmäksi".

"Tuo tuntuu kyllä kauniilta ja varsinkin opettavaiselta, — mutta kuitenkin on mahdollista, että saattaa väsyä viisauteen, täydellisyyteen ja koko elämään — että joka päivä tuntuu hirveän pitkältä".

"Ainoastaan hyvin heikkoluontoinen olento", sanoi provessori lempeästi, "saattaa niin vaipua haluttomuuteen ja kyllästyä elämäänsä. Synkeimmässä ja ilottomimmassakin elämän-tilassa on joitakuita valopilkkuja, jos vain tahdomme niitä nähdä. Omassa itsessämme aina varmimmasti löydämme kaikissa suruissa ja murheissa lohdutuksen lähteitä. Kun ympärillämme oleva maailma meitä kiusaa ja häiritsee, hakekaamme silloin rauhan majaa ja sisällistä eloa omassa itsessämme. Meidän tulee Hamletin kanssa sanoa: 'Oi minä saattaisin olla suljettuna pähkinän kuoreen ja pitää itseäni äärettömän valtain hallitsiana!' Meidän oman sisällisen maailmamme tunteminen, sen selkeäksi saattaminen ja kehkeyttäminen antaa meille niin suurta nautintoa, ett'ei elämässämme mikään asema

voi sitä meiltä riistää, ja tämä on nautinto, jota piankin täytyy tunnustaa riittäväksi tekemään kalseintakin maallista elämää meille rakkaaksi. Kun oppii ajattelemaan, silloin myöskin oppii elämään ja nauttimaan".

"Mutta", huokasi Julia, "kuinkapa saattaisi oppia ajattelemaan..."

"Miehen kanssa, joka vain ajattelee kalopsia?" lisäsin minä itsekseksi.

"Hyvät kirjat", jatkoi provessori, "ovat lempeät lohduttajat ja ystävät. Niitten avulla me, jos vakaasti tahdomme, varmaan saamme järjestykseen ja menestykseen sisällisen elomme". Hän oli hetken ääneti, mutta lisäsi sitten liikutettuna ja innokkaasti: "minun kirjani, teitpä minun tulee paljostakin kiittää!"

"Te olette onnetoin ollut?" sanoi Julia ystävällisesti.

"Kaikki, mitä maailmassa hartaimmin rakastin, olen kadottanut enkä ainoastaan kuoleman kautta. Aina lapsuudestani asti nämät koetukset ovat minua seuranneet. Moni katkera hetki on kulunut, ennenkuin olen saattanut taivuttaa itseäni nöyryydellä vastaan ottamaan iankaikkisen Jumalan säätämisiä, ja vieläkin..."

"Oi, jospa voisin teitä lohduttaa!" huusi Julia, lapsellisen hartaalla innolla.

"Minä olen", jatkoi L. "koettanut karaista sydäntäni, varjellakseni sitä noin katkeroista kärsimyksistä, olen kauan taistellut sen tunteellisuutta vastaan, — minä en enään ole nuori — ja kuitenkin (tämän sanoi hän surullisesti hymyillen) täytyy minun ehkä piankin, lohdutusta hakeakseni, palata takaisin kirjojeni luokse".

"Minä tahtoisin kirjana olla", sanoi Julia itkussa silmin.

Provessori L. katseli häntä isällisellä ... eikä juuri isällisellä, mutta kuitenkin sanomattomalla hellyydellä, sanoen kauniilla, hyvin sointuvalla äänellä: "Hyvä, suloinen tyttö!" ja hetken perästä hän levollisempana jatkoi: "valitus on heikkoutta vain. Vahvistusta kärsimystemme kantamiseen saamme rukouksesta ja velvollisuuksiemme harjoittamisella. Etsikäämme siis voimia näistä lähteistä!"

Hän kurkoitti Julialle kättään, johon tämä itkevänä laski omansa.

Tällä hetkellä tulimme erääseen lehtimajaan, jossa kolme mustaa olentoa nousi ikään kuin maasta meidän ihmettelevien silmiemme eteen. Ja tuskin vähemmän kummastuimme, kun tunsimme pikku tallukat sekä yhden heidän kumppaninsa, jotka syvissä mietinnöissä seisoivat uumissa asti kuopassa. Monta kertaa kysytyämme, mitä siellä tekivät, saimme hetken vaiti-olon perästä vastaukseksi jonkunlaisia sekavia ääniä, sitten vihdoinkin he ilmaisivat sekä jotenkin hämärästi selittivät tuon suuren salaisuutensa. He nimittäin olivat ruvenneet kaivamaan maan läpi, tehdäkseen omaisillensa, varsinkin everstille, odottamattoman ilon.

Mikä heidän työnsä jatkamista nyt pidätti, ei suinkaan ollut työn vaikeus, mitä vielä! vaan syvä ajatus, joka oli pistänyt pikku Klausin aivoihin: hän mietti, että, kun olisivat maan kaivaneet läpi, olisi ehkä mahdollista, että itse samassa putoaisivat sen lävitse, ja mihin he sitten joutuisivat ... sitä provessori L. nyt hyvän-tahtoisesti heille ehkä selvittäisi.

Meidän täytyi nyt kaikkien nauraa.

Provessori L. jätti selityksensä seuraavaan päivään sekä lähetti, ystävällisesti leikkiä laskein, kääpiöt jättiläis-tuuminensa kotia. Samassa tuli sekä meille että heille sana, joka ilmoitti, että meitä odotettiin illalliselle. Tuo pieni kolmikko lähti nelistämään. Me seurasimme hiljaa perässä, mutta nyt satuimme tuohon Arvid luutnantin "pahan-päiväiseen" sumuun, joka seisoikin ikään kuin kiviseinä puutarhan ja linnan-pihan välillä. Nyt vasta havaitsimme, että Julia oli ilman isoa huivia. Minä en ollut paljon paremmin varustettuna. L. otti viittansa ja tahtoi sillä verhota Juliaa, mutta tämä ei siihen ollenkaan aikunut suostua, koska provessorin terveys oli heikonlainen. Siinä he ehkä vielä kävelisivät taistellen ja väitellen, jollen minä olisi tullut väliin sovinto-ehdoituksella. Minä esittelin, että he molemmat käyttäisivät hyväkseen provessorin viittaa, joka oli jotenkin leveä. Tämä hyväksyttiin, ja Julian hieno, lännestämäinen olento katosi provessorin viittaan, jonka tyttö nauraen kääri ympärilleen. Ja eteen päin matkustimme yön pimeyden ja usvan lävitse.

Tämä ehkä oli kuitenkin vähän hullusti asetettu, ajattelin sitten. Ei rouva Genlis vainaja eikä herra Lafontaine ensinkään olisi sallinut romani-maailmassaan kahden rakastuneen kävelevän yhden viitan alla, käyttämättä tätä sopivaa tilaisuutta rakkautensa ilmoittamiseksi, ja haluttaisipa juuri tietää, eiköhän Luonto rouva tälläkin kertaa saa jotakin toimeen, eikö hän anna jonkun huokauksen, jonkun sanan...

Minä kuuntelin tarkasti, mennessäni viitan alla kävelevien jäljessä, mutta — he olivat vaiti — ei

yhtäkään sanaa, ei ääntäkään. Jopa nyt!... Mitä se oli? Julia aivasti. No, L. sanoo kai "onneks' olkoon!" ja sepä saattaisi sitten johdattaa heitä muu ..., ei, hän ei mitään sanonut.

Me olemme tulleet puutarhasta, me menemme pihan poikki. Eivätkö he nyt kumpikaan puhu? nyt! ... eipä vain. Me astumme portahia; me menemme ovesta; no nyt sitten! ... ei sittenkään. Viitta putosi Julian olalta, hän kiitti ja kumarsi, provessori noikkasi kohteliaasti.

Kun tulimme kotiin, istui Arvid luutnantti kalopsia syömässä. Meitä oli jo kauan odotettu. Puolustukseemme kerroin minä tuosta provessorin ja Julian viitta-taistelosta. Koko illallisen aikana Armo, Juliaan katsoessansa, aina ravisteli päätään, siten nuhdellaksensa häntä tuosta äärettömästä varomattomuudesta, että hän meni myöhään ulos ilman saaliansa.

Kun Arvid luutnantti äkkäsi morsiamensa punastune silmät, näytti hän jotenkin ällistyneeltä, mutta ajatteli varmaankin: "kyllä kai hänen mielensä tyyntyy, jahka hän saa syödä ja maata", sillä hän ei illallis-pöydästä kiirehtinyt eikä sittemmin myöskään koettanut päästä morsiamensa puheille, vaan ratsasti pois tavalliseen aikaan ja tavallisen levollisella mielellä.

Mutta Julian tyytymättömyys ei haihtunut, päin vastoin näytti se enentyvän. Turhaan Arvid kehoitti häntä nojaamaan päätänsä hänen rintaansa vasten, pitämään häntä tyynynä, johon sopi nukahtaa. Mutta Julia ei siinä enään lepoa löytänyt. Turhaan vanha kenraali P., Arvidin isä, tuli pyytämään pientä tulevaa miniäänsä ajelemaan uljaalla joutseniksi nimitetyllä hevös-parillaan; mutta eipä mitään tahtonut auttaa. Joka päivä ilmaantui nuorten kihlattujen välillä erimielisyyksiä, jotka, Arvidin erin-omaisesta hidas-luontoisuudesta huolimatta, kävivät yhä arveluttavimmiksi. Armo, joka nyt myöskin tuon huomasi, rupesi tulemaan varsin levottomaksi ja oli aina valmiina jollakin hyvän-tahtoisella, sovittavalla leikkisanalla kokoon solmimaan tuota katkennutta sovintolankaa. Tämä onnistui vielä, mutta joka päivä sai lanka useampia solmuja.

Tätä kesti jonkun aikaa. Kaarlo kornetti lähti leiriltä päästyään Roslagen'iin. Sieltä kirjoitti hän kirjeitä, joissa varsin suuttuneena kertoi tomusta, kuumuudesta, ikävästä ja tiesi mistä. Kasvi-opista ei hän sanaakaan maininnut.

Liisin tila pysyi kesän kuluessa aina yhtäläisenä, ja Armo piti yhä edelleenkin rintani sekä alakuloisuuteni paranemiseksi maidon-juomista hyvin tarpeellisena.

Onnettaret kehräsivät muitten tämän perheen jäsenien elämän-langat tavallisilla pellavilla, jotka vähän olivat rohtimilla, mutta kuitenkin enemmän silkillä sekoitettuja, kunnes he Elokuun lopulla — tarttuivat saksiinsa. Katsokaamme

Miksikä?

Raskaan, uuvuttavan päivän perästä nousi iltapuolella ukkosen pilviä taivahalle, jonka ne auringon laskiessa peittivät kokonaan. Haudan äänettömyys vallitsi koko seudussa. Karjalaumat, jotka kotia kiirehtivät, eivät äännähtäneetkään, ei yksikään lintunen visertänyt, haavan lehdet eivät värähtäneet, eipä sääskiparvikaan uskaltanut auringon lasketessa survomaan lähteä. Koko luonto seiso ikinä kuin tuskallisesti odottamassa jotakin kamoittavaa, tavatointa kohtausta.

Myöhemmin illalla alkoi tuo hirveä näytelmä. Salammat valaisivat tavan takaa seutua, joka sillä välin oli öiseen pimeyteen verhottuna, ja niitten valossa näkyi, miten pilvi-ryhmät kävivät aina synkemmiksi ja uhkaavina kokountuivat linnan ylitse. Silloin tällöin viuhui yksinäinen tuulen puuska ilmassa, ja sitte seurasi haudan hiljaisuus. Kumisevasti, mutta aina enentyvällä voimalla jyristen kuului ukkonen monelta taholta.

Armo juoksi pelliltä pellille, akkunalta akkunalle, katsoaksensa, oliko kaikki säntilleen kiinni pantuna. Julia ja Helena seisoivat everstin vieressä akkunan luona, ja turvautuen isäänsä he aina salaman leimahtaessa ja ukkosen jyrittäessä liittyivät häntä lähemmäksi.

Minä menin sokean luokse. Hän istui vuoteellaan, kyykyksiin vaipuneena, sekä näytti elämäänsä kokonaan kyllästyneeltä ja lauloi synkällä, matalalla äänellä:

Nyt on yö, nyt on yö;
Kaikk' mustana vaan, mun on loppunut työ;
Sydän rauhaa kaipaa;

Lepo suo, lepo suo!
Majahan minä vie, vaan toukkien luo,
Oi kuolema kalpee!

Suo nukkuani!

Väsynyt minä oon, jopa itkustani
Oon kyltynyt eloon!

Tässä tuo elämänsä kyltynyt raukka antoi päänsä vaipua alas tyynylle. Hän oli hiljaa ja ääneti hetken aikaa, minä näin hänen surullisesti hymyilevän, ja hän alkoi taas kirkkaammalla äänellä ja iloisemmalla nuotilla, laulamaan:

Jospa koittavi koi,
Jos hautaani kuulen, kun veisu se soi,
Elohon mikä kutsuu...

Niin mä loistoosi saan,
Oi mun ruhtinaani! täältä' mullasta maan
Kun päätäni nostaa...

Tässä rupesivat hänen kyneleensä vuotamaan, ja toisella nuotilla lauloi hän nyt itkevänä sekä katkonaisissa jaksoissa:

Oi äiti, oi äiti!
Helmahas sulje
Eksynyt raukka,
Langennut lapsi!
Opeta häntä
Rukoilemaan...

.....
Hellitse häntä,
Viihdytä häntä!

Oi äiti, oi äiti!
Sulje ma syliis,
Painele vasten
Rintaasi hellää!
Anna mun tuta
Lempeä taivaan,
Sykkäilevästä
Sydämmest' äidin!

Ah! sit' en koskaan
Tuntee saanut.

.....
Yksin mä kuljin,
Yksin mä lemmin,
Yksin mä kärsein,
Haikean haikeast'!

.....
Yksin mä lemmin
Kuolemassainkin.

Oi äiti, oi äiti!
Vie minut täältä
Mailmasta luokses
Kiusauksesta!

.....
Välkkyvä liekki
Tomusta kutsu!
Pimeydestä
Valohon nosta!

Kamala ukkosen jylinä, joka kajahteli koko linnan lävitse, keskeytti hänen lauluansa. Sitte seurasi aina kiihtyneempänä jyrinä jyrinän perästä; hirveä myrskyinen tuuli rupesi myöskin raivoamaan.

"Onko kukaan täällä?" kysyi sokea. Minä menin hänen luoksensa. Hän sanoi: "minä kuulen soitannon, joka minulle hyvää tekee. Vie minua akkunan luokse!"

Sinne tultuansa laski hän käsivarret ristiin rintansa päälle ja käänsi kasvonsa taivasta kohti. Salamat leimahtivat hänen ihanille, kalpeille kasvoillensa, ja hirveät ukkosen jyrähdykset näyttivät surmalla uhkaavan sitä olentoa, joka ikään kuin kerskaavalla ilolla kohotti levollista otsaansa turmion henkiä

kohden.

Olipa ikään, kuin Liisin sydämmeän vähitellen olisi syntynyt kiihkeitä tunteita ja luonnon taistelot löytäneet hänen sielussaan vastakaikua. Äkkiä huudahti hän: "minä näen jotakin, liekkikäsi tulisine sorminensa välähti silmiäni ohitse!"

Hän seisoi hetkisen, ikään kuin kiihkeässä odotuksessa, ja sanoi sitten hiljaisella innostuksella: "kuinka ihanasti, kuinka ihanasti tuolla ylhäällä pilvissä soi! Sydämmeäni kutsuu sitä siskoisten soinnoksi. Täällä, sydämmeäni on ensimmäinen ääni; — tuolla soi nyt toinen. Nyt on sopusointu, nyt on ilo ja riemua! Taivaan valta! äidin helma! sulje minua palavaan syliisi! äiti, äiti, sinunko äänesi kuulen? — sinunko kätesi näin? ... näen ... minä näen taaskin! Viittaatko minua? Kutsutko minua? — Ilmaa!" kirkasi hän nyt raivoisesti ja vaativasti, "vie minua ulos vapaaseen ilmaan! Minä tahdon kuulla äitini ääntä, — minä tahdon lentää hänen sylihänsä ja tulla lämpymäksi taas. Tuolla ulkona on valkeasiipiä, net minua kannattavat. Siellä on vaunut ... kuule, kuinka ne pyörivät! net minua tulevat viemään. Pian, pian! etkö näe kättä? Se viittaa. Kuule ääntä! se kutsuu! hoi! kuuletko?"

Minä tartuin hellästi häneen ja pyysin häntä pysymään hiljaisena. Hän keskeytti minua, sanoen juhlallisesti: "Jumala ei kuule viimeistä rukousta, jos sinä nyt et kuule minun. Hän on sinua siunaava, jos sinä nyt tottelet minua. Vie minua ulos vapaaseen ilmaan! Tämä on viimeinen kerta, jolloin sinulta jotain pyydän. Sinä et tiedä, mitenkä koko elämäni onni riippuu tästä hetkestä. Vie minua ulos valtakuntaani — myrskyn valtakuntaan ... siellä, ainoastaan siellä saatan minä saada rauhaa. Piete, Piete hyvä! katso, minä olen hiljaa, olen tyvenellä mielellä, minä en ole hullu. Kuule minua ... kuule rukousta! olen kahleissa ollut koko elämäni ajan ... anna minun vain hetkeksi tulla vapaaksi ... silloin kaikki minun monituiset, vertä vuotavat haavani paranevat!"

Minä en voinut tuota ääntä enkä noita sanoja vastustaa. Minä talutin häntä alas eräälle penkereelle, joka oli linnan edustalle laitettu vuoren kukkulalle. Tuo nuori tyttö, joka oli Liisin hoitajana, pelkäsi ukkosta eikä sen vuoksi seurannut meitä.

Pian sain katua myöntäväsyyttäni, Tuskin olimme ennättäneet tuohon raivoavaan luontoon, ennenkuin Liisi riisti itsensä minusta irti, juoksi muutaman askeleen eteenpäin ja seisattui sitten, huutaen äänellä, joka oli kerskaavan ja mielettömän iloinen. Tämä oli kamalan ihana näytös. Salaman leimahdukset viskasivat punaisia nuoliaan ympäri koko seutua; tuuli viuhui, ja ukkosen jyriät kaartelivat päämme ylitse vuoroin kumisten ja kähisten. Ikään kuin myrskyn hengettärenä seisoi sokea kalliolla, hänen liikenteensä olivat hurjat ja kamalat, hän nauroi ja löi käsiänsä yhteen mielettömällä ilolla, toisinaan hän taas käsiään kurkoittaen pyörieli ympäri; laulaen väkevällä, kirkkaalla äänellä:

Liehuvat liekit,
Leimuvat laineet
Valkeitten valloista!
Pauhaavat myrskyt!
Tyynehet hetket
Poistatte mailmasta!

Ukkosen pauhut,
Uhkuvat voimat
Maailman kaikesta!
Katsokaa naista
Hallitsevaista
Ääntäni Kuulkaatte!

Leimahda leimu,
Laulaos laulu!
Valtaani rientää saan!
.....
Voitosta laulan,
Siivin mä lennän,
.....
Vapaaksi pääsen vaan!

Taaskin hän hurjasti nauroi ja huusi: "kuinka ihanata, kuinka ihanata! kuinka komeata! Oi, kuin olen iloinen, iloinen! Nyt on minun hallitus-päiväni tullut... Kruunu, ... valkea kruunu on alas astuva synkistä pilvistä ja pantava päähäni. Päiväni on tullut, hetkeni on käsissä!"

Juuri samassa seisoi, sanomattomaksi lohdutukseksi, eversti tuon onnettoman vieressä.

"Sinun täytyy", sanoi hän, "palata takaisin huoneeseesi".

Kiivaalla liikunnolla irtaannutti Liisi kätensä everstin kädestä ja sen sijasta, että hän kuten ennen olisi nöyränä totellut setäänsä, seisoi hän nyt everstin edessä ylpeänä ja kerskaavana, oikeinpa Medean muotoisena, sekä sanoi taas: "hetkeni on tullut! Minä olen vapaa! Täytyy! Kuka tohtii minulle noin sanoa täällä, tässä paikassa? Enkö minä seiso valtakunnassani? Eikö äitini pidä minua sylissäni? Etkö näe, mitenkä hänen liekki-kätensä hyväilevät minua ja työntävät sinua pois?"

Eversti, joka pelkäsi hänen mielen-vikansa esiintyvän yhä enentyvällä voimalla, tahtoi ottaa häntä syliinsä, viedäksensä häntä linnaan takaisin. Silloin Liisi äärettömällä hellyydellä laski kätensä hänen kaulansa ympäri, sanoen: "no, jos minä suljen sinua syliini ja sinä minua — niin äitini ottaa meitä molempia tulihelmaansa. Oi, mikä kirkas, taivaallinen autuus! Tänään on minun päiväni — hetkeni on käsissä! Minä olen vapaa, ja sinä olet vangittu. Minä näytän sen — — minä näytän, ett'et koskaan pääse vapaaksi!"

Nuot kerskaavaiset sanatko: "*minä näytän sen*" miehen vastustamis-halua herättivät, vai oliko se joku toinen tunne — mutta eversti irroitti äkkiä itsensä Liisistä ja seisoi hiljaisena parin askeleen päässä hänestä.

"Niin, minä en pelkää ... minä en sinua pelkää", jatkoi Liisi. "Sinä olet jäseneni vanginnut, olet kieleni sitonut, ja kuitenkin seison nyt edessäsi mahtavana, väkevänä; ja kuten salamat leimahtakoon sinua vastaan nuot kamoittavat sanani: 'minä lemmin sinua! minä lemmin sinua!' Sinä et enään voi kieltää minua niitä sanomasta, sinun vihasi on voimaton. Ukkonen on minun puolellani, myrsky on minun puolellani. Kohta olen aina oleva heidän kanssaan tuolla ylhäällä. Taivaallasi olen liitelevänä pilvenä sinua seuraava koko elämäsi ajan, kalpeana haamuna leijailen pääsi ylitse, ja sitten, kun kaikki on äänetöntä, hiljaista ympärilläsi, täytyy sinun vielä kuulla ääneni huutavan: 'minä lemmin sinua, minä lemmin sinua!'"

Kummallinen, syvä liikutus näytti valloittaneen everstiä; hän seisoi liikkumattoinna, käsivarret ristissä, mutta synkkä tuli leimui hänen silmistään.

Tyveneemmällä innostuksella jatkoi Liisi taas: "oi, kuinka äärettömästi minä sinua olen rakastanut! Niin sydämmestänsä, niin tulisesti ei yksikään kuolevainen ole rakastanut! Taivas, joka kumajat pääni ylitse ... maa, joka pian avaat minulle haudan, teitä otan mitä iankaikkisiksi todistajikseni! Kuulkaatte minun sanani! Tiedä se, sinäkin, minun elämäni rakastettu risti; sinä jalo, kaikkien ajatusteni, lempeni ja vihani mahtava esine, niin; — — niin, *vihani* ... kuule kuinka se lausuu: — minä lemmin sinua! Koko olentoni syvimmillä, pyhimmillä elolla olen sinua lempinyt; — syvä kuin meri, mutta puhdas kuin taivas, oli tämä minun tunteeni. Sinä et ole sitä ymmärtänyt ... eikä kukaan maailmassa ole sitä ymmärtävä ... äitini sen tietää ... ja *Hän*, joka on kaikkia korkeampi. Jos olisimme eläneet maailmassa semmoisessa, jossa sanat ja teot saattaisivat olla viattomat kuin ajatukset ja tunteet ... oo, silloin minä olisin, kuten kirkas ja lämmin liekki, liehuen ja hehkuen ympäröinyt olentoasi ... olisin antanut sinun tuntea suloisinta autuutta ... puhtaana uhriliekkinä palanut sinulle ainoastaan. Semmoinen oli rakkauteni. Mutta sinä et sitä ymmärtänyt ... sinä et minua rakastanut ... sinä työnsit minun pois, ylenkatsoit minua ... ja minä tulin rikokselliseksi ... mutta lemmin kuitenkin ... ja lemmin vieläkin ... ja aina ja ijankaikkisesti ... ja *yksin!*"

"Yksin?!!" huudahti eversti, jolloin väkevä tunne näkyi vievän häntä tavalliselta radaltaan.

"Niin, yksin..." jatkoi sokea hämmästyen ja vavisten, "oliko koskaan toisin? Minä olen sitä joskus aavistanut ... mutta... Oo, minun Jumalani, minun Jumalani! olisiko se mahdollista? Oi sano, onko se mahdollista? Tuon nimessä, tuon iankaikkisen autuuden, jonka sinä ansaitset — mutta joka ei koskaan saata tulla minun osakseni — ja kautta valon, jonka sinä näet, mutta jota en minä koskaan näe — pyydän sinua sanomaan — sanomaan: oletko minua rakastanut?"

Hetken vallitsi luonnossa täydellinen hiljaisuus. Näyttipä siltä, kuin se olisi tahtonut kuunnella sitä vastausta, jota minäkin vapisevalla tuskalla odotin. Ainoastaan vaalakkaat, pitkälliset salamat leimahtelivat ympärillämme.

Voimallisella, melkein ponnistetulla äänellä vastasi eversti juhlallisesti: "olen!"

Sokea käänsi taivasta kohti kasvonsa, jotka loistivat melkein autuaallisesta onnesta, samalla kuin eversti, syvästi liikutettuna lisäsi: "niin, minä olen sinua lempinyt, Liisi, rakastanut sinua sydämmeni koko voimalla ... mutta Jumalan voima sielussani oli vielä suurempi ja varjeli minua lankeemasta. — Ainoastaan minun kovuuteni on pelastanut minun ja sinun. Minun rakkauteni ei ollut yhtä puhdas kuin sinun. Ei myrky, jota sinun kätesi minulle valmisti, ole terveyttäni turmellut — vaan taistelo himoja ja haluja vastaan ... sekä suru sinun puolestasi. Liisi! Liisi! sinä olet minulle ollut äärettömän kallis ... ja olet vieläkin... Liisi..."

Liisi ei häntä enään kuullut; hän ikään kuin vaipui alas sen autuuden voimasta, joka laskeutui hänen

päällensä, ja siinä silmän-räpäyksessä, kuin minä juoksin hänen luoksensa, hän kuten kuoleva kaatui maahan, samalla kuiskaten sanomattoman autuaallisen näköisenä: "Hän on minua rakastanut!"

Eversti ja minä vaivoin jaksoimme viedä häntä takaisin hänen huoneeseensa. Minä vapisin — ja eversti oli ikään kuin rampaantunut. Tuskan hiki helmeillen tiukkui hänen otsaltaan.

Aikaa kului, ennenkuin Liisi tointui, ... mutta kun hän taas virkosi, kun elämän virta jälleen juoksi hänen suonissaan, kuiskasi hän vain: "Hän ei ole minua ylenkatsonut! ... hän on minua rakastanut!" ja oli sitten hiljaisena ja levollisena, ikään kuin olisi hän maailmassa jo loppulaskunsa suorittanut eikä enään mitään toivonut.

Koko yön raivosi ukkonen hirveästi, mutta salammat valaisivat nyt sokean kasvoja, jotka suloisesta autuudesta loistivat.

Tästä hetkestä Liisi net muutamat päivät, joina hän vielä eli, oli varsin muuttunut. Kaikki hänessä oli lepoa ja lempeyttä. Hän puhui harvoin, mutta pusersi ystävällisesti ja kiitollisena niitten käsiä, jotka lähestyivät sitä vuodetta, missä hän melkein liikkumattoinna lepäsi. Usein kuultiin hänen hiljaa sanovan: "hän on minua lempinyt!"

Eräänä päivänä seisoj Armo Liisin vuoteen vieressä, joka ei näkynyt huomaavan hänen läsnä-oloansa, vaan matki sanomattomalla suloudella nuot hänelle kalliit sanat. Minä silloin näin kipeän surun kuvautuvan Armon hyvän-tahtoisissa kasvoissa, — näin hänen huulensa vapisevan kyynelten vierivän harvaan alas hänen poskiltaan. Hän kääntyi äkkiä toisaalle ja lähti pois. Minä seurasin häntä, sillä hän oli unhottanut avain-kimppunsa. Me menimme vierashuoneen lävitse. Eversti istui siellä, nojaten päätään kättänsä vastaan, hän oli selin meihin päin ja näytti lukevan. Armo hiipi hiljaa hänen taaksensa, suuteli hänen otsaansa ja koetti, mennen sänkykammariinsa, tukehuttaa itkun-nyyhkähystä. Eversti kummastuen katsoi hänen jälkeensä, sitten silmäili sitten kättänsä, joka oli kosteaksi käynyt hänen vaimonsa kyneleistä, suuteli pois net ja vaipui taas entiseen miettivään asemaansa. Hetken perästä minä Armoa seurasin sänkykamariin, vaan hän ei ollut siellä; hänen virsikirjansa oli auki jätetty sohvalle. Kirjan lehdissä näkyi vielä kyynelten jäljet. Vihdoinkin, kuljettuani ympäri koko huonerivissä, hänen löysin kyökistä, jossa hän juuri par'aikaa nuhteli kyökkipiikaa, tämä kun oli unohtanut hakata selkäluut irti lampaan kyljestä, joka nyt tulella kärisi; tuohan erhetys olikin anteeksi antamatoin asia, olletikkin koska minä jo kahdesti olin ilmoittanut, että lampaan-kylki piti päivälliseksi käristettämän ja seljistä lihahakkelusta paistettavan illalliseksi.

"Ei sitä koskaan saata luottaa muihin kuin itseensä", sanoi Armo vähän pistävästi minulle, antaessani hänelle avaimet.

Tästä alkaen en enään jättänyt Liisiä, vaan olin yöt päivät hänen luonaan.

Erin-omaisen nopeasti hänen ruumiillinen olentonsa näkyi rientävän loppuunsa. Näyttipä siltä, kuin ensimmäinen lemmen sana, jonka hän kuuli, olisi ollut tunnus-sana hänen kärsivän sielunsa pelastukseksi.

Niinpä monelle tämän maailman lapselle käy. He taistelevat kiusauksen otaa vastaan monta monituista vuotta, — elävät, kärsivät ja taistelevat. Ota katkee ja he vaipuvat voimattomina alas. Onni tarjoaa heille pikariansa. He laskevat huulensa sen purpurapartaalle — ja *kuolevat!*

Paitsi Helenaa ja minua oli myöskin provessori L. melkein alituisesti Liisin luona. Väliin hän sairaalle luki ääneensä, toisinaan jutteli meidän kanssamme tavalla semmoisella, joka virkisti Liisin uinailevaa jumalisuuden-tuntoa sekä vahvisti hänen uskoansa noihin kalleihin totuuksiin, jotka ikään kuin valoisina enkeleinä seisovat kuolevain vuoteen ääressä.

Kerran provessori Liisiltä paljon kyseli hänen sisällisestä tilastansa. Hän vastasi: "minulla nyt ei ole tarpeeksi voimia itse-koettelemukseen. Mutta minä tunnen ... minulla on yksi toivo... Minä aavistan kirkkautta!..."

"Herra valistakoon kasvonsa sinun päällesi", sanoi provessori L. hiljaisella vakavuudella ja luottamuksella.

Seuraavana päivänä pyysi Liisi, että koko perhe kokoontuisi hänen luokseen. Kun kaikki, provessori L. mukana, olimme koossa sairaan huoneessa, jossa kamoittava äänettömyys vallitsi, nimitti Liisi erittäin jokaista, ketä hän toivoi lähestymään vuodettansa, tarttui hänen käteensä, suuteli sitä ja sanoi nöyrästi rukoillen: "*suo anteeksi!*" Näin hän lausui jokaiselle. Ei kukaan voinut puhua, ja tuo surullinen: "suo anteeksi, suo anteeksi!" oli ainoa ääni, joka katkaisi huokausten tuskallista oihkinaa.

Eversti ja hänen vaimonsa olivat vielä yksin jäljellä. Silloin Liisi hetken oli ääneti; hän hengitti

raskaasti ja vaivalloisesti, mutta sanoi vihdoin: "tahtooko setäni tulla luokseni?"

Eversti meni hänen tykönsä — Liisi kurkoitti kätensä häntä kohden ja hän kumartui alas, — he suutelivat toisiansa. Oi mikä suutelo! Ensimmäinen ja viimeinen — lemmen ja kuollon!

Ei sanaakaan kuulunut. Kuolon-kalpeana ja horjuvilla askeleilla poistui nyt eversti etäämmäksi. Liisi sanoi vapisevalla äänellä: "nostakaa minua vuoteeltani ja taluttakaa minua tätini luokse".

Me tottelimme. Hän osoitti erin-omaista voimaa sekä käveli kahden hengen tukemana kamarin toiseen päähän, jossa Armo hänen aikomustaan aavistamatta istui itkemässä.

"Auttakaa minua", sanoi Liisi, "että saatan laskea polvilleni!"

Armo nousi äkkiä seisaalle, estääksensä hänen yritystään, mutta vielä nopeammin Liisi lankesi polvillensa Armon jalkojen eteen, joita suudellen hän vavahtavasti huoaten sammalsi: "suo anteeksi! suo anteeksi!"

Melkein hengetöinnä häntä taas kannettiin vuoteellensa.

Tästä hetkestä ei eversti häntä enään jättänyt.

177

Seuraavan yön ja päivän Liisi makasi viihtyneenä, mutta näkyi kärsivän ruumiillisia vaivoja. Iltapuolella, jolloin provessori L., eversti ja minä ääneti istuimme hänen vuoteensa ääressä, heräsi hän hiljaisesta unestaan sekä sanoi ääntevästi ja selkeästi: "hän on minua lempinyt! Maa, minä kiitän sinua!"

Sitten hän taas vaipui jonkunlaiseen uneen eli unen horrokseen, joka kesti tunnin verran. Hänen hengähdyksensä kävi tällä aikaa taajaan, mutta rupesi vähitellen heikkenemään. Nyt se hetkeksi taukosi, sitte kuului huokaus. Ja nyt yht'äkkiä näkyi hengähdys vallan tauonneen. Tämä oli kamala hetki. Suonen-vedon tapainen puistutus kävi läpi hänen ruumiinsa ... vielä kova huokaus eli ohkaus, jota seurasi kamoittavan valittava ääni ... ja kaikki oli hiljaista.

"Hänen on päivänsä päättynyt!" sanoi eversti sortuneella äänellä ja painoi huulensa Liisin kuolon-kalpealle otsalle.

"Hän *näkee* nyt!" lausui provessori L. ja loi loistavan katseen taivasta kohti.

Kesä-illan tuoksuvat leyhät liehuivat sisälle au'aistusta akkunasta, ja linnut lauloivat iloisesti ulkona punakuusaimistossa. Lempeä ruson-hohto, heijastus juuri laskeuneesta ilta-auringosta, levisi huoneeseen ja laski kuollon-unessa lepäävälle kirkastavan valon.

Hiljaisena, kivutoinna makasi Liisi nyt siinä; hän joka kauan oli taistellut ja epätoivossa ollut ... lepäsi nyt niin levollisena — hiljaisena! Valkoisten tynnyjen ylitse valui hänen uhkeat tummat hiuksensa alas lattiaa kohden. Hänen huulillaan oli kummallinen hymyily, täynnänsä tietoja muille tuntemattomia. — Minä olen tuon hymyilyn nähnyt monen, kuolon-unessa olevan huulilla ... iankaikkisuuden enkeli on niihin painanut suutelonsa.

Rauhallinen hetki on tuo, jolloin levottomuudesta ja tuskista sykkivä sydän saa levon! Rauhallinen hetki, joka sovittaa meitä meidän vihollistemme kanssa, joka tuottaa jokaisen ystävän lähemmäksi meitä, joka unhoitukseen vie meidän vikamme sekä laskee säteilevään valoon kaikki meidän ansiomme, joka antaa sokealle näön ja päästää sielun siteet! — ihana ja rauhallinen hetki! vaikkapa öisen enkelin siipien kannattamana, sinä kuitenkin hymyilet minua vastaan kuten aamurusko, ja kun olen nähnyt sinun koittavan muille, olen monta kertaa toivonut, että minulle myöskin valkenisit.

Vyhti sekaantuu.

Liisiä ei enään ollut. Ikään kuin ukkosen pilvi oli hän synkistytännyt niitten olentojen kirkasta taivasta, joittenka turvissa hän eli. Kun tämä pilvi oli poissa, levisi jokaiseen rauhan ja levollisuuden tunne. Monta kyyneltä omistettiin hänen surulliselle muistollensa, mutta ei yksikään sydän häntä takaisin kutsunut. Surkuteltava Liisi! sinä lahjoitit rauhaa vasta sitten, kuin oma sydämmesi sitä haudassa nautti.

Me näemme tuon joka päivä; vähäpätöisin ja yksinkertaisin ihminen, joka on hyvä ja rauhallinen, lähtee maailmasta enemmän rakastettuna, enemmän kaivattuna kuin runsas-lahjainen, joka väärin on

käyttänyt eräänsä, joka kaikella ihanuudella, nerollansa ja sydämen-lämmöllänsä ei ole ainoatakaan olentoa onnelliseksi tehnyt.

Eversti yksistään oli kauan aikaa synkällä mielellä, hän oli myöskin tavallista enemmän umpimielinen vaimoansa ja lapsiansa kohtaan. Heidän hellyytensä ja huolellisuutensa sekä ajan vaikuttava voima rupesi kuitenkin vähitellen jo tuota synkkyyttä haihduttamaan, jolloin kohtauksia tapahtui hänen perheessään, jotka uudestaan häiritsivät hänen lepoansa sekä saattoivat hänen jo luonnostaan väkevät tunteensa kuohumaan.

Eräänä päivänä hyökkäsi Arvidin isä, kenraali P. everstin huoneeseen varsin raivoissaan. Ensiksikin hän sydäntään purkasi vannomisilla ja kirouksilla, ja kun eversti kylmästi kysyi, mitä tuo tuommainen merkitsi, änkytti hän varsin mielettömänä: "mitä tuommainen tietää?... Mitä tuommainen tietää .. tuhat tulimmaista! se tietää, että sinun tyttösi on senkin vietävä..."

"Kenraali P.!" sanoi eversti, äänellä, joka oitis teki semmoisen vaikutuksen, että tuo vihastunut malttoi mieltänsä ja vähän hiljempää matki: "se — se — se ... tietää ... että sinun tyttäresi leikin-tekona pitää pyhimät asiat, että hän on uskotoin sanansa syöjä, hiisi vieköön! ... ja tahtoo tehdä eron Arvidista ... tahtoo antaa hänelle kihlasormuksen ... tuhat tulim ... että Arvid on varsin toivottomana ja tahtoo ampua itsensä kuoliaaksi ... hän kun on niin kiivas ja hurja, ja minä vanha mies jään onnettomaksi ja lapsettomaksi". Tässä tipahteli pari kyyneltä ukon silmistä, ja hän lisäsi äänellä, jossa suru ja viha taistelivat: "hän ei piittaa minun poikani rauhasta ... hän ei kunnioita minun harmaita hapsiani, vaan pitää meitä pilkkanansa!... Minä häntä niin hellästi hyvänä pidin ... kuten isä; veljeni ... kuten isä; ... minä kaiken luottamukseni panin häneen, luulin hänen tuottavan iloa elämäni ehtoolle; ... tämä tulee minulle kuolemaksi. Hän sanoo vasten silmiä Arvidille, ett'ei hän huoli hänestä ... vasten silmiä, minun pojalleni ... tuhat tulimmaista! Poikani tulee vielä koko pitäjän naurettavaksi ... hän ampuu itsensä vasten naamaa, sanon minä ... ja minä vanha mies jään onnettomaksi, lapsettomaksi".

Eversti, joka varsin ääneti oli kuunnellut tuota kaikkea, soitti nyt kiivaasti. Minä olin viereisessä huoneessa ja menin sisälle everstin luo, tiedustellakseni asioista vähäsen, jotta sitten edeltä päin saisin Julian tiettäväksi, mitä häntä siellä odotteli.

Everstin muoto ilmaisi suuttumusta ja ankaruutta. Hän pyysi minua käskemään Juliaa luoksensa.

Minä tapasin Juliaa suurimmassa tuskassa, ja kenraalin käynnistä hän kyllä jo aavisti, mikä häntä odotti.

"Minä tiedän ... minä tiedän..." hän vaaleten huudahti, sanaa tuodessani, "siihen sen käydä täytyi ... sitä ei mikään auta..."

"Mutta oletko todellakin", kysyin minä, "tehnyt eron sulhasestasi?"

"Minä olen ... olen melkein...", vastasi hän alakululoisena ja surullisena, "minä en nyt joudu puhumaan ... eilen illalla tulin Arvidille sanan sanoneeksi; ... hän oli niin kylmä ja ivallinen ... minä kiivastuin, hän suuttui ... ja ratsasti vihoissaan täältä pois..."

Taas everstin kello kuului soivan. "Voi hyvänen aika!" sanoi Julia ja painoi käsiään vasten sydäntänsä, "nyt minun täytyy mennä ... ja nyt täytyy olla rohkeutta. Ah, jollen tuota pelkäisi, tuota tuhoa tuottavaa silmäystä ... sano, Piete, näyttikö isä kovin vakavalta?"

Minä en tähän saattanut kieltävästi vastata; varoitin häntä vain liika pikaisista päätöksistä ja käskin häntä tarkoin muistamaan kerran annettua lupaustansa sekä miten lujia perus-johteita everstillä oli lupauten pyhänä pitämisen suhteen.

"Voi, minä en saata ... minä en saata!" oli kaikki, mitä Julia jaksoi sanoa, kun hän kalpeana ja vapisevana meni alas portaita, jotka johtivat everstin huoneeseen. Tultuansa oven luokse, hän seisattui, näytti tulleen vakaaseen päätökseen ja sanoi: "minun täytyy!" sekä meni sisälle.

Noin puolen tunnin kuluttua Julia tuli Helenan huoneeseen, jossa minäkin olin, ja näytti varsin onnettomalta. Hän viskasi itsensä sohvaan, laski päänsä Helenan helmaan sekä rupesi katkerasti itkemään. Tuo hyvä Helena istui ääneti, mutta sääliväisyydestä kyneleet helminä vierivät Julian kullanhohjaville palmikoille. Kun pitkän hetken kuluttua Julian suru näkyi hälvenevän, sanoi Helena hellästi ja laskien kätensä hyväillen sisarensa uhkeille kiharoille: "Julia hyvä, minä en vielä tänään ole hiuksiasi sievistänyt, istu hetkeksi, niin sen piankin teen".

"Ah, leikkaa poikki hiukseni! — minä tahdon nunnaksi ruveta!" vastasi Julia, mutta nousi kuitenkin istualle, pyyhki silmiänsä, antoi järjestää hiuksiansa, auttoi Helenaa hänen hiustensa suorittamisessa ja tuli sillä aikaa levollisemmaksi.

Varma on, että jokapäiväisten toimien pienet huolet erin-omaisella voimalla haihduttavat surujamme.

Kun kysyimme, mitä hänelle oikeastaan oli tapahtunut, vastasi Julia: "se on tapahtunut, että minä olen tuomittu koko elämäni iäksi kärsimään hetkellisestä ajattelemattomuudesta sekä tulemaan onnettomaksi ihmiseksi, ... jos nimittäin antaun tuon tuomion alaiseksi; mutta sitä en tee ... ennen kärsin isäni suuttumusta ... ennen..."

"Oi, Julia, Julia!" keskeytti Helena, "ajattelleppas, mitä sanot!"

"Helena! sinä et tiedä, mitä minä olen kärsinyt, kuinka minä olen taistellut oman itseni kanssa jo pitkiä aikoja. Sinä et tiedä, kuinka selvään minä käsitan sen surkeuden ja viheliäisyyden, mikä tulisi kohtalokseni, jos menisin Arvidin puolisoiksi! Ah, minä kuljin ennen ikään kuin unissani ja ajattelematta annoin hänelle käteni; nyt olen herännyt — enkö saisi vetää kättäni pois, kun näen antaneeni sen yhdelle..."

"Arvid on hyvä ihminen, Julia!"

"Ketä sinä hyväksi kutsut, Helena? Sitäkö, joka ei vain ole kiukkuinen? Arvid — minä olen koettanut, minä olen häntä koettanut — näyttää hyvältä sen vuoksi, ett'ei hän jaksaa olla paha, — levolliselta ja tasaiselta sen tähden, ett'ei hän huoli muusta kuin mukavuudestaan, — ymmärtäväiseltä sen vuoksi, ett'ei nenäänsä edemmäksi näe ... ah! näin kieltoperäinen hänen luontonsa on ... miksikä pelkäisin lisätä kieltävän lauseen tuohon hänen negatiivillisuuteensa — miksikä en sanoisi, ett'en hänestä huoli? Älä uskokkaan, että se kauan häntä huolestuttaa; — hän ei minua rakasta, ... hän ei saata rakastaa, sillä hänellä ei ole mitään tunteita! Voi hän on vain tuore puun-pölkky, jota minä tulellani turhaan koettaisin sytyttää, — liekki muuttuisi vähitellen savuksi ja vihdoin se varsin sammuisi".

"Vaikk'ei, Julia kulta, Arvid olisikkaan mies sinun vertaisesi, joka kykenisi sinua onnelliseksi vaimoksi saattamaan, — miksikä ei sinun tulesi siltä kirkkaana palaisi? Eihän Arvid ole paha, hän ei koskaan tulisi sinun kiusaajaksesi. Onhan niitä monta monituista vaimoa, joittenka miehet ovat verrattoman alhaisemmalla kannalla kuin Arvid, ja kuitenkin he ovat pyrkineet ja tulleet oivallisiksi perheen-emänniksi, ovat luoneet onnea ja hauskuutta ympärillensä ja nauttivat sitä onnellisuutta, jota täytetyn velvollisuuden ihana tunto aina tuottaa. Esimerkiksi orpanamme, rouva M.; eikö hän ole varsin kunnioitettava ja rakastettava nainen? Ja kummoinenka on hänen miehensä? Entä Emma S. ja Hedda R..."

"Niin, ja Penelope ja sisaria koko komppania ... ah! Helena kulta! noita rouvia minä pidän suuressa arvossa, minä kunnioitan ja ihailen heitä; tahtoisinpa olla heidän tapaisensa, — mutta yhdestä asiasta olen varma — siitä — ett'en tuota saata. Sitä itsenäisyyttä, sitä varmuutta, sitä perus-johteitten lujutta ja selkeyttä, mikä on aivan tarpeellisenä omaisuutena sille, jonka täytyy avio-elämässä olla johtavana henkenä — sitä minussa ei ole ... ei ollenkaan! Juuri minä tarvitsen johtajata — minä olen köynnös ja tarvitsen tammen tuekseni. Tällä hetkellä selvenee minun käsitys-voimani — minä tunnen, että minussa on parempi elo itämässä, uusi maailma avautuu minulle! Jospa sen läpi saisin kulkea sellaisen puolison rinnalla, jota minä saattaisin rakastaa ja kunnioittaa, joka sydämensä lemmellä pitäisi minun puhdistettua tultani vireillä, joka ymmärryksensä kirkkaalla valolla laskisi valaisevia säteitä minunkin hämärään sieluuni ... (esimerkiksi provessori L., ajattelin minä), oo! silloin saattaisin vielä tulla paremmaksi ihmiseksi — ja ennättää päämaalini, jonka minä nyt enemmän aavistan kuin näen... Mutta Arvid'in kanssa, Helena hyvä, Arvid'in kanssa ... olisi maailma minusta kuten ruokahuone, — ja minä siinä kuten homehtunut juusto".

"Minkälainen vertaus, Julia hyvä!"

"Kyllä se on toden-mukaisempi kuin luulet. Ohho, tuo avioliitto on surkeampi asia, kuin mitä moni käsittää. Siinä on useain käynyt samati, kuin minun nyt saattaa käydä ... he ovat turhaan nostaneet avioliiton purjeet, — he ovat luulleet ennättäneensä onnen satamaan — ja ovatkin joutuneet karille sekä kiintyneet siihen koko elämänsä ajaksi ... kuten syömä-simpsukka kotelossaan ovat he siellä kontanneet ympäri ja hakeneet hiukan päiväpaistetta ... siksi, että armahtavainen laine on tullut..."

"Julia! Julia!..."

"Helena! Helena! Tuo on kertomus jokapäiväisestä elämästä, joka päivä sen todeksi näyttää. Montapa jalompaakin luonnetta on tuolla tavalla turmionsa saanut, ja niin käy myöskin minun, jollen ajoissa purjehdi hietakarini sivutse".

"Julia! Minä pelkään, ett'ei tuo tapahtua saata, sillä isämme perus-aatteet ovat järkähtämättömät ja sanassaan pysymistä hän etenkin katsoo tärkeäksi. Ja minusta hän on varsin oikeassa. Sitä paitsi mitä kihlauksen purkamiseen tulee, niin kun peruuttaa kerran tehdyn liiton, on siinä mielestäni jotakin joka niin loukkaa naisellista hienotuntoisuutta, että minun mielestäni..."

"Hienotuntoisuutta ja hienotunteisuutta ... minun mielestäni osoittaa tuo kaikkea muuta kuin hienoja tunteita, ja onpa myöskin varsin luonnointia, että pelkän hienotuntoisuuden tähden uhraa koko elämänsä onnen".

"Saattaisitko tulla onnelliseksi, Julia, jos kadottaisit omaistesi — isäsi rakkauden, — maailman kunnioituksen?"

"Maailman kunnioituksesta ... siitä minä en monta penniä maksa, mutta niitten, joita minä rakastan ... ah, Helena, Piete, — olisikohan se mahdollista että sitä kadottaa saattaisin? Sitte varmaan parempi olisi, että tuomitsisin itseni onnettomaksi jäämään..."

"Sinä et ole onnettomaksi tuleva", sanoi Helena ja sulki samassa kyynel-silmin Julian syliinsä, "sinun pitää..."

"Siitä et sinä mitään tiedä, Helena", keskeytti häntä Julia närkästyneellä malttamattomuudella, "*minä*, minä tiedän tulevani onnettomaksi. Onpa vielä muutakin, kuin Arvid'in kelvottomuus, joka minua siksi tekee, nimittäin tuo varmuus, että päämaalini minulta on mennyt hukkaan, — tuo varmuus, että minun olisi saattanut kohtaloni olla jalo, onnekas, että olisin saattanut elää täällä maailmassa etevän ja oivallisen olennon onneksi. Oi! minä tunnen sen, minä olisin, kuten leivo, liidellyt korkeutta kohden valossa, vapaana ja laulaen — — ja nyt, nyt minä — niinkuin ennustanut olen — konttaan elämän hietakarilla, kuten syömäsimpukka laahaten vankihuonettani muassani!"

Tuotuansa toistamiseen esiin tämän hirveän, ehkä jotenkin väärän vertauksen, häntä uudestaan valloitti katkera suru; hän taaskin heittäysi sohvalle sekä jäi siihen koko päiväksi eikä tahtonut syödä, ei juoda eikä myöskään mitään lohdutusta kuulla. Armo juoksi itse, ja myöskin minua hän juoksutti ehtimiseen, portaita ylös ja alas, rohoja ja hajuvettä viemään.

Julia tuli todellakin sairaaksi, vaikka hänen kipunsa oli helponlaista, ja viipyi kaksi päivää huoneessansa. Tällä ajalla ei hän ollenkaan nähnyt isäänsä. Julian suureksi mielihyväksi ei myöskään kenraalia eikä Arvid'ia kuulunut eikä näkynyt näinä päivinä.

Armolla oli aina ollut oman omituinen menetys-tapansa eli sukkeluutensa, milloin vain isän ja lasten välille syntyi jonkunlaista erimielisyyttä. Kun hän puhui miehensä kanssa oli hän sanoissaan aina olevinansa lastensa puolustajana ja jutellessaan näiden kanssa väitti hän kiven kovaan miehensä olevan oikeassa. Luulenpa kuitenkin, että hänen sydämensä oli taipuvaisempi heikompa puolustamaan, koska välistä muutamissa suhteissa kaiken täytyi käydä sen mukaan, kuin everstin järkähtämätöin tahto vaati, hyväili Armo tavallista hellempin lapsiansa. Hän oli myöskin nyt puhunut everstin kanssa Julian puolesta ja hänen kihlauksensa purkamisesta, mutta havainnut miehensä myöntymättömäksi ("mahdottomaksi", sanoi Armo), ja kun hän nyt näki Julian noin onnettomana, tuli hän varsin huomaamattansa everstiä kohtaan kentiesi epäystävälliseksi — ei! herrantieten! ... mutta sentään hiukan vähemmän ystävälliseksi — noin päältä nähden (mutt'ei sydämestään, siitä kyllä vastaan); hän piti ehkä vähemmin huolta hänen ruoastaan ja hauskuudestaan monessa pikku suhteessa. Jonkinlainen ikävyys, näihin asti tässä perheessä varsin tuntematoin, vallitsi talossa muutaman päivän.

Hyväntahtoisesti hymyillen sanoi eversti minulle eräänä aamuna: "ei pyy pataan tule, ellei mies metsään mene", ja rupesi astelemaan portaita, jotka veivät Julian kammariin.

Samassa matkarattaat seisattuiivat pihalle ja Kaarlo kornetti hehkuvin kasvoin ja melkeinpä hämmästyneen muotoisena juoksi alas rattahilta sekä ylös portahia, syleili ääneti, mutta kiivaasti vanhempiansa ynnä sisariaan ja pyysi sitten puhutella everstiä hetkisen.

Hetki venyi muutamaksi tunniksi, ennenkuin kornetti kalpeana ja onnettoman näköisenä tuli yksin isänsä huoneesta. Ikään kuin houreissaan kulki hän vieras-huoneen läpi sallin, tuli sitten Armon kammioon eikä, kuten näytti, huomannutkaan äitiänsä eikä minua, vaan istahti ääneti, nojaten päätään pöytää vasten sekä peittäen silmiänsä käsillään, juuri kuin estääksensä päivää niitä häikäisemästä.

Äidillisellä tuskalla katseli Armo poikaansa, nousi vihdoon istualta ja silitteli hyväillen hänen poskeansa, sanoen: "hyvä poikani! mikä sinun on?"

"Ei mikään!" vastasi kornetti hiljaa ja sortuneella äänellä.

"Ei mikään?" toisti Armo. "Kaarlo, sinä saatat minua surulliseksi ... sinä olet kalpea ... olet onnetoin!..."

"Niin olen!" vastasi kornetti samalla hiljaisella äänellä.

"Minun lapseni ... minun poikani! mikä sinulta puuttuu?"

"Kaikki!"

"Kaarlo! ... ja sinulla on äiti, joka antaisi vaikka henkensä, jos hän sillä voisi sinua onnelliseksi saattaa!"

"Minun hyvä äitini!" huudahti kornetti ja lisäsi sulkein häntä syliinsä: "suokaa minulle anteeksi!"

"Lapseni rakas! sanoppa, mitä puolestasi tehdä saattaisin ... sano mitä sinulta puuttuu, — ilmoita minulle kaikki! Joku keino löytynee ... minä en tahdo elää, nähdäkseni sinua onnettomana".

"Minun täytyy tulla onnettomaksi, ellen tänään saa kymmentä tuhatta markkaa tahi näin suuren summan takausta. Jollen sitä tänään saa, — on Hermina ... minun Herminani muutaman päivän kuluttua toisen puolisona! Voi toki! Minun koko elämäni autuuden ja vieläpä toisenkin olennon onnen saattaisin ostaa tuosta vähäpätöisestä rahasta, vaan sitä minulta kiellettiin? Olen puhunut isäni kanssa, ilmaissut hänelle sydämmeni tunteet — sanonut hänelle kaikki. Hänellä on tuo rahasumma ... minä tiesin sen ... mutta hän..."

"Mutta hän on kai kieltänyt?"

"Aivan jyrkästi, järkähtämättömästi. Hän sanoo, että se raha on onnettomien ja tarvitsevaisten osa ... ja noita vieraita köyhyyttä kärsiviä hän auttaa, vaan tekee sillä poikansa onnettomaksi!"

Nyt nousi kornetti kiivaasti istualta ja käveli pitkällä askeleilla lattian poikki, lausuen innossaan: "mikä ilkiö on saattanut isälleni panetella Herminaa ... tuota hurskasta enkeliä? Häinkö minua pettäisi! Hän ... hänkö rakastaisi tuota harmillista G:tä! Tämä ainoastaan tahi hänen lähettiläänsä ovat saattaneet..."

Tässä kornetti särki vaunut ynnä niihin kuuluvat hevoset (pikku tallukoitten ajoneuvot), ja Armo peljästyksissään siirsi poikansa läheisyydestä kukkaruukun, kuunteli tarkasti hänen valitustaan ja kysyi huolellisesti:

"Mutta miksikö?... Mutta kuinka?"

"Älkää nyt kysykö!" huusi kornetti malttamattomasti. "Ainoastaan tämän saatan nyt sanoa: elämäni onni tahi onnettomuus riippuu siitä, saanko tänään tuon mainitun summan. Minä saatan tulla onnellisimmaksi ihmiseksi, mitä maan päällä löytyy — tahi onnettomimmaksi — enkä minä yksistään..."

"Kaarlo!" sanoi Armo juhlallisesti, "katso minuun!... Jumala siunatkoon rehellisiä silmiäsi, poikani! Niin — minä tunnen sinun, — ethän sinä tahtois minua askelta astumaan, jota perästäpäin saisin katua?"

"Äitini! ... saattaisitko sitä katua, että olet auttanut minua saavuttamaan elämäni onnea?"

"Siinä on kylläksi, lapseni! Minä menen nyt puhumaan isäsi kanssa. Vartoo minua tässä".

Kiihtyneessä mielen-tilassa odotti kornetti äitinsä takaisin tuloa. Minä näin, että hän tällä haavaa oli sellaisessa nuoruuden-vimmassa, jossa ollessamme tavattomana pidämme, että joku rohkenee vastustamaan meidän toivojamme ja tahtoamme. Tämmöisinä hetkinä ei käsitetä tuota sanaa: "mahdotointa". Silloin luulemme, että aurinkoakin saatamme omin määrin hallita ja vuoria tempaista pois paikoiltaan eli, mikä on yhtä mahdotointa, juurtuneita mielipiteitä lujasta vakaasta ihmis-sydämmestä.

Kului aikaa, ennenkuin Armo palasi. Julia ja Helena seurasivat häntä. Hän oli kalpeana, kyyneleitä kimalteli hänen silmäripsissään ja äänensä värähti, kun hän sanoi: "isäsi ei tahdo .. hänellä on syynsä, hän luulee tekevänsä ... ja tekee varmaankin, mitä oikein on. Mutta, lapseni hyvä, sinä sittenkin saatat tulla autetuksi. Ota nämät helmet ja kalliit kivet ... net ovat minun ... minä saan käyttää niitä tahtoni mukaan ... ota net. Tukholmassa sinä niistä oitis saat melkoisen..."

"Ja nämät ... nämät myöskin, Kaarlo!" sanoi Julia ja Helena, hyväillen veljeänsä ja tarjoten hänelle kalleuksiansa, "ota myöskin nämät ... me pyydämme sinua, Kaarlo, ... ota, — myy kaikki, — ja tule onnelliseksi!"

Tumma punastus nousi tuon nuoren miehen kasvoille ja kyyneleitä tulvaili hänen silmistään. Samassa hetkessä eversti astui sisälle, seisattui ovelle ja loi huoneen perällä oleviin terävän katseen. Äkkiä leimahti hänen silmistään suuttumus ja ylenkatse. "Kaarlo!" huudahti hän voimakkaalla äänellä, "jos saatat olla niin keltovoin, että tahdot hyväksesi käyttää äitisi ja sisariesi heikkoutta, tyydyttääksesi sokeita, mielettömiä himojasi, niin minä sinua ylönsätkään enkä sinua pojakseni omista!"

Kovin onnettomana sekä nyt näin väärän luulon alaiseksi joutunutta tämä nuorukainen sydämmessään katkerasti närkästyi. Hän kävi kuolon-kalpeaksi, puristi kokoon huulensa, polki kiivaasti jalkaansa ja meni kuten tuli ja leimaus ulos ovesta. Muutama minuutti sen jälleen ratsasti hän aika

kyytiä poikki linnan pihan.

Kornetti. Kornetti. Kornetti.

"Halloo! se metsän läpi kaikuu".

Halloo! se kaikuu. Nyt kyytätty karkaa, vaan kyyttääjät seuraa. Mikä otuksena? Onnetoin ihminen. Entä metsästäjät? Närkästyksen, epätoivon ja raivon hurjat hengettäret. Kas kuten kyyttäävät! Verratoin ajo! Nyt kyytätty karkaa, vaan kyyttääjät seuraavat. Halloo! Halloo! He jäljissä rientää, — he seuraa, he seuraa, läpi metsikköjen — poikki järvien soutaa, yli vuorten ja maan he nyt saalistaan ... yhä etseilee ... vaan se väistyilee ... jopa uuvahtaa... Halloo! Halloo! ajo loppuns' saa!

Eteen päin! eteen päin kannusti kyytätty läähöttävää ratsuansa, joka vaahtoisena juoksi kivien ja kantojen ylitse. Raivoisa sekasorto vallitsi hänen sielussaan. Hän ratsasti, että tomu tuoksui, maantien poikki ja synkkäin metsämaitten lävitse, tukehuttaen sielussaan jokaisen ajatuksen, jokaisen tunteen ja totellen ainoastaan tuota kehoittavaa: eteen päin! eteen päin! mikä kajahteli jok'ainoassa hänen kuumeen-tapaisessa suonen-tykytyksessäänkin.

Mökkien rauhalliset asukkaat, joitten sivuitse hän kiisi kuten tuuliais-pää, juoksivat ihmetellen kurkistamaan: "ken se lienee ollut, jonka ratsu noin viiroapäisenä laukkaili?" Ja yksi heistä (Tiina Antin tytär), vakuutti nähneensä koiran ja jäneksen juoksevan esiin, metsästä toisen, tuvasta toisen, sekä sitten istuen vastapäätä toisiansa tirkistävän tuota raivoisaa ratsastajaa, jonka mentyä ne varsin hämmennyksissään juoksivat toistensa ohitse, koira metsään ja jänes tupaan.

Tämä raivoisa ratsastaja, Kaarlo kornetti, ei seisahtanut ennen, kuin hän ennätti meille jo ennaltaan tutun metsätalon portille. Tässä hän hyppäsi hevosen seljältä ja juoksi ylös portaita. Ylikerran ovet olivat kaikki lukitut, äänettömyys vallitsi kaikkialla. Hän juoksi portaita alas. Ovet olivat myöskin alikerrassa lukitut, kaikki oli hiljaista ja eloa vailla. Hän juoksi pihan poikki vähäiseen sivurakennukseen ja tempasi oven auki. Vanha, kokoon kyyristynyt akka istui tuvassa, hyräillen virren nuottia ja kehräten rohtimia.

"Missä on herras-väki? Missä on Hermina neiti?" kysyi kummissaan ja hengästyksissään oleva kornetti.

"Hää?" vastasi rohtimen-kehrääjä.

"Missä herras-väki on?" kirkasi kornetti vimmatulla äänellä ja katsoi kiivaasti akkaan.

"Mitä? Hää?" vastasi akka, pannen tyytyväisenä nuuskaa nenäänsä.

Kornetti polki jalkaansa. (Kitattu kuppi putosi hyllyltä, kolme viallista klasia kilisi yhteen). "Oletko varsin kuuro?" kirkasi hän kovalla äänellä, "minä kysyn, mihinkä herras-väki on täältä matkustanut?"

"Matkustaisitte! Tuorlinnan kartanoon kai? sitä kai herra tarkoittaa?
Sinne käy tie tuolta aitovierestä, ja..."

"Minä kysyn", kirkasi kornetti tuskastuneen koko voimalla, "onko herras-väki, joka tässä talossa asui, lähtenyt pois?"

"Lähteenmoisioon! vai niin, no se tie käy..."

"Tämähän käy päin mäntyä", sanoi kornetti varsin onnettomana, "vähemmästäkin jo sappi paisuu".

"Kyllä, kyllä, no niin!" huokaili hämillään ja peljästyksissään tuo pikku akka, nähdessänsä kornetin suuttuneena, ja meni poimimaan särjetyn kupin palaset lattialta.

Markka putosi hänen nenälleen samassa ja vieras oli mennyt menojaan.

"Jumala varjelkoon!... Herra siunatkoon!..." änkötti peljästynyt mummo nyt mielihyvissään.

Toinen ovi samassa porstuassa lensi nyt taas kornetin tempaamisesta auki.

Takkansa ääressä possunsa vieressä (nimittäin vesansa vieressä) istui lihava nainen syöttäen pientä pörhötukkaista poikaansa vellillä.

Kornetti tässä taas uudisti saman kysymyksensä ja sai vastaukseksi:

"Kyllä, kyllä ovat poijes lähteneet!"

Mutta mihinkä? sano, koska ... sano mihinkä? Eikö yhtäkään kirjettä?
Eikö yhtäkään sanaa minulle jätetty?"

"Kirjettä? Kyllä, sain minä yhden, joka piti jätettämän kornetti H:lle, ja minä aion juuri mennä viemään sitä Tuorlinnaan, kun vain ensin saan tipan velliä poikaani ... poju parkani, — syö, poika!"

"Hyvänen aika! tuo heti kirje tänne, joutuun, mene heti, sanon minä, sitä tuomaan, mene..."

"Kyllä, kyllä ... minä menen, kun vain saan velliä tipan poikaani.
Hänen on kovin nälkä, poju parkani. Syö, poika!"

"Minä syötän poikaa, anna tänne lusikka ... mene vain, tuo kirje tänne, oitis!..."

Vihdoin akka menee arkkunsa luo. Kornetti seisoo takan ääressä, ottaa padasta lusikalla velliä, puhaltaa sitä tuskallisen näköisenä ja kaataa pojan auki olevaan suuhun. Akka koperoitsee arkussaan, etsii etsimistään. Nuuskarasia ja voipytty, sukat ja hameet, virsikirja ja kaikki tulevat yhtäperää ylös arkusta, ja kaikki ladotaan laveasti ympäri lattialle, kirjettä vain ei näy.

Kornetti astuu ja polkee jalkaa tuskallisessa malttamattomuudessa.

"Noh joutukaa nyt! syntykö siitä mitään? Voih!"

"Kohta, kohta! odottakaa nyt vähän, odottakaa, — täällä, ei, vaan täällä — ei, odottakaa vähän ... odottakaa".

Mutta kirjettä ei kuulu. Akka höpisee hiljaa itseksensä ja mutisee hampaittensa välistä:

"Se on poissa, — ei sitä ole!"

"Ei ole:" huudahtaa kornetti ja kaataa hämmästyksissään lusikallisen kuumaa velliä pojan kaulakuoppaan, ja poika siitä vaikeroiden huutamaan.

Kirjettä ei löytynyt. "Poika varmaankin on saanut sen käsiinsä, pureskellut rikki taikka polttanut sen". Ja akka, joka varmaankin on enemmän huolissaan poikansa hädästä kuin kornetin, sanoi äreästi: "herra menee Lehtosaareen, siellä saatte asioista selkoa. Herrasväki lähti sinne päin, ja Agnes neiti oli juuri hiljattain Hermina neidon luona".

Kornetti jätti markan tuon punaisen kaulan plaastariksi, morkkasi ja moitti puoli-ääneensä sekä kantoa että vesaa, riensi sitten Kiilto ratsunsa luo, joka herraansa odotellen oli pihasta syönyt syksyn viimeiset ruohot, ja hypähti sen selkään.

Nyt Lehtosaareen. Sinne oli lähes penikuorman matka. Kiilto tunki kannustimet ja lähti nelistämään.

Joki juoksee maantien poikki. Silta on rikki revitty, sitä parannetaan parasta aikaa. Kyllä löytyy toinenkin tie, — mutta se vie virstan verran väärään. Yks kaks vain ja Kiilto kuorskuu ui rohkeana aalloissa, jotka viruttavat vaahdon sen kaulasta ja kuonosta sekä suutelevat satulalla seisovan ratsastajan jalkoja.

Vähän matkan päässä katseli tuota temppua kaksi matkustajaa.

"Kuules, muori", sanoi heistä toinen, "luulenpa, että Ahti itse tuossa mustan hepon seljässä ratsastaa alas virtaan".

"Eipä, vaari", virkkoi toinen, "minä luulen tuon olevan sulhon, joka ratsastaa lemmittynsä luokse".

"Usko minua, akkaseni!"

"Usko minua, ukkoseni".

Ja "usko minua, kultani", kun sanon, että ratsastaja jo on toisella rannalla; ja eteen päin, eteen päin kiitää hän kautta maitten ja metsien.

Kiilto raukka! Kun Lehtosaaren valkoiset muurit pilkoittivat kellastuneitten puitten välistä, olet melkein sortumaisillasi, mutta nähtyänsä kartanon ratsastaja hiljentää vauhtia ja tultuansa pihaan saa Kiilto levähtää ja puhaltaa kolmen ratsun rinnalla, jotka osoittavat, että Lehtosaarella tätä nykyä on vieraita.

Herra ruukin-patruuna istui huoneessaan, katsellen tyytyväisen tuntian muotoisena mustalla liidulla piirustettua kuvaa, jonka hänen erittäin toivokas tyttärensä Eleonora oli valmistanut, ja ruukin-

patruunan rouva Emerentia D., syntynyt J., seisoi hänen vieressään, lukein ihastuneena ja tarkkuudella maalais-elämän ja yksinkertaisuuden suloutta kuvaavaa runoelmaa, jonka oli sepittänyt hänen kovin toivokas poikansa Lasse Antti (häntä perheen kesken kutsuttiin pikku lord Byron'iksi), kun Kaarlo kornetti kiiruusti astui huoneeseen ja, hätäpikaa anteeksi anottuansa sekä huolimatta, mitä ajateltiin hänestä, hänen mielen-kiihostansa ja kysymyksistään, pyysi, että hänelle ilmoitettasiin, mitä täällä tiesivät paroni K:n sekä hänen perheensä äkkinäisestä pois-lähdöstä.

"Eipä juuri paljon muuta", sanoi ruukin-patruuna D. otsaansa rypistäen, "kuin että he eilen jäljestä puolen päivän tästä ajoivat ohitse, ja että paroni K. suvaitsi tulla tänne luokseni antaaksensa minulle hyväseksi silmilleni sekä maksaaksensa neljännen osan siitä summasta, jonka minä hänelle hyvän hyvyydestä jo aikoja sitten lainasin... Oikea Dido, kornetti H. Eleonora tyttäreni tekemä..."

Rouva D. puuttui puheeseen. "Paronitar, eli miksi häntä kutsuisin — sillä minussa on se luulo, että hän vähemmän on paronitar kuin minä — ei edes tehnyt sitä hyvää, että olisi tervehtänyt minua eilen, siinä kun istui vaunuissa. Niin, niin, kauniin kiitoksen kyllä siitä saa, että ihmisille tekee 'politesseja!' Mitä vielä! Hän istui oikoisena ja komeana, kuten kuningatar vaunuissaan ... *vaunuissaan* sanoin minä ... kyllä kauniistikkin ... nuoren G:n ekipaassi se oli, itse istui hän siellä myös, kuten häkkiin saatu lintu ja sepä ehkä teki rouvaa noin ylpeäksi..."

"G:n vaunuissa? G. heidän seurassaan?" kirkasi kornetti; "ja Hermina?"

"Istui ja katseli alas päin kuten kalkkuna. Niin, siitä työstä minä olen tullut hyvin petetyksi. Minun tuli häntä sääli ja annoin tytärtäni ottaa häntä siipiensä varjoon sekä vähän 'ankuraseerata' hänen soitannollista taipumustansa. Tereesa varsinkin oli oikein 'ankoveerannut' itseänsä häneen. Mutta minä piankin havaitsin tehneeni 'imprudanssin' sekä ett'ei hän eikä koko tuo perhe ollenkaan ollut sopivaa 'sosieteettia' minun tyttärilleni. Kaikellaisia kummallisia huhuja käy tuosta ylhäisestä herras-väestä, — he ovat käyttäneet itseänsä semmoisella tavalla, että ..."

Eräs palvelia tuli sisälle, tuoden tupakkapiippuja, joita hän järjesti huoneen nurkkaan. Ruukin-patruuna D. alkoi ranskaksi keskustelunsa — hän näki sen nyt sopivimmaksi.

"Oui, c'est une vrai scandale", sanoi patruuna; "une forgerie de tromperie! Un vrai frippon est la fille, — je sais ça, — et le plus extrêmement mauvais sujet est sa père".

"Son père", oikaisi rouva D., "et le père de toute chose c'est son mère. Un conduite, oh! Ecoute, Cher Cornèt: dans Italie, le mère et le fille et la père..."

Nyt äkkipäätä nousi läheisessä huoneessa hirveä melu, siellä kirastiin, naurettiin, iloittiin ja pidettiin semmoista meteliä, että moista ei koskaan ennen kuultu. Siellä vingutettiin viulua, kalisteltiin lapiolla ja pesän koriloilla, laulettiin, räähkyttiin sekä piipotettiin, ja tästä vinkunasta kuului kaikellaisten huutojen joukosta jotenkin selkeästi ainoastaan sanat:

"Isä! isä! nyt osaamme näytettävämme. Nyt on näytelmä valmis! Hurraa, hurraa!"

Tuo riemuitseva joukko syöksi nyt ikään kuin kohiseva koski sisälle huoneeseen, mutta nähtyänsä Kaarlo kornetin nousi tämän huimapäisen nuorison ilo vallan liialliseksi, ja yhteen äänen nyt huusivat:

"Iffi, Iffi! Hurraa! hurraa! Kornetti H. Kaarlo kornetti tulee meidän Iffiksemme! Hurraa! Eläköön Iffi toinen, eläköön kornetti Iffi! Eläköön..."

"Tuhat tulimmaista!" ajatteli kornetti, kun tuo hurja joukko suorastaan hyökkäsi hänen päällensä, koettaen vetää häntä mukaansa ja huutaen: "tule Iffi! Tule Kaarlo kornetti, pian, pian! Meillä on kohta harjoitus! Kornetti lukee osaansa paperista, jonka hän saa pitää kädessään... Tule, tule vain!"

"Lumotaan Kaarlo kornetti noitaluvuilla! Laske polvillesi ja nouse Iffinä".

Nämät viimeiset sanat julisti pieni, suloinen, Auneta D., joka nousi varpaisillensa, ripustaakseen huntua Kaarlon päähän, mutta hän ei koskaan saanut sitä kornetin korvia ylemmäksi. Luutnantti Mätälin tuli hänen avuksensa. Eleonora D. ja Miina P. olivat jo panneet suuren huivin hänen olkapäilleen ja kolme nuorta herraa kääri hänen ympärillensä lakanan, joka oli käytettävä hameen asemesta. D:n neitien apumiesten joukossa näkyi myöskin Arvid luutnantti. Kornetti pani vastaan, mutta turhaan, hän koroitti ääntänsä, vieläpä kirkasikin, se ei mitään vaikuttanut! — tuossa melussa he elivät häntä ymmärtäneet eivätkä edes kuulleet.

Tässä hän nyt pelkästä harmista joutui oikein tuskan valtaan ja teki hurjan päätöksen. Käyttäen voimiansa jotenkin epäkohteliaalla tavalla, tuuppasi hän molemmilla käsillä oikealle ja vasemmalle

ihmiset luotaan, riisti yltään lakanan ja — juoksi. Juoksi auki olevasta ovesta, jonka hän edessään näki, joutui suureen huone-jonoon ja juoksi, juoksi, juoksi vain, katsomatta kummallekkaan puolellensa! — Juoksi kumoon yhden piian, kolme tuolia, kaksi pöytää ja tuli vihdoin, huoneesta huoneeseen juostuansa, suureen ruokasaliin. Tämän toisella puolen oli eteis-huone eli tampouri. Sen muisti kornetti — ja on juuri menemäisillään sinne, kun hän kauhistukseksensa kuulee tuon rähisevän joukon, kaikuvalla äänellä valittaen ja huutaen: "Iffi! Iffi!" tulevan eteis-huoneessa häntä vastaan. Suurimmassa sielun-tuskassa aikoi kornetti palata takaisin samaa tietä, jota oli tullutkin, mutta näki raollaan olevan oven, joka vei vähäisille kiertoportaille.

Nuolen nopeudella riensi kornetti alas portaita. Net olivat pimeät ja ahtaat, — kierivät kierimistänsä. Jopa hänen päätensäkin rupesi pyöryttämään, mutta nyt hän vihdoin tunsu tukevan pohjan jalkainsa alla. Hän seiso i pienessä porstuassa. Eräästä raollaan olevasta rauta-ovesta vilkutti vähäinen valonsäde. Kornetti meni siitäk i n ovesta sisälle. Vastapäätä olevasta akkunasta, joka vahvasti oli rautakangilla varustettuna, loisti laskeva syksyinen aurinko vienosti huoneeseen ja valaisi tämän vähäisen holvikammarin valkoisen-harmaita, alastomia kivimuuria. Kornetti oli — vankihuoneessako? — Ei, vaan ruokahuoneessa.

Kornetti haki ulos-käytävää. Kylläpä tuossa pienessä porstuassa oli vastapäätä holvi-ovea toinen vähäinen ovi, mutta se kaipasi avainta. Kornetti haki hakemistansa, mutta — turhaan. Hän istui holvissa olevan leipälaarin syrjälle, vapautti itsensä huivista ja hunnusta sekä kuunteli suurella mielihyvällä, miten nuot hurjat takaa ajajat tuolla ylhäällä teuhaten ja etsien hänen jälkiänsä riensivät etäämmälle ohitse. Kuitenkin kuului meteli vielä niin läheltä, ett'ei kornetti uskaltanut marssia pois piilopaikastaan. Onnettomana, harmissaan, väsyneenä ja koko maailmaan suuttuneena tirkisteli hän melkein suoraan eteensä mitään ajattelematta.

Vadillinen makeis-leivoksia sekä jäännöksiä ispinöistä, vasikan-paistista ja viinamarja-hyydykkeestä oli pöydällä auringon valossa, ja net Kaarlon mielestä ystävällisesti viittailivat hänelle.

Kornetti tunsu jotain erin-omaista; kesken toivottomuuttansa, monemmoisten ikävien ajatusten vaivaamana tunsu hän — nälkää!

Ihmis-luonto raukka! Oi ihminen, suurin luoduista! Tomun tomukuningas!
Vallitkoon sinun sydämessäsi joko taivas taikka helvetti — niin syödä
sinun kuitenkin täytyy! Toisena hetkenä enkelinä, toisena eläimenä!
Vaivainen ihmis-luonto!

Ja päin vastoin:

Onnellinen ihmis-luonto! Onnellinen kaksinaisuus, joka yksistään säilyttää olennon kokonaisuutta!
lohduttaa henkeä, henki eläintä, ja ainoastaan siten saattaa *ihminen* elää.

Kornetti eli, tunsu nälkää ja näki ruokaa eikä paljon tuumannut, ennenkuin tyydytti vatsansa vaatimuksia. Siinä nyt menivät ispinästä hakkelukset ja elintäyttelykset.

Anteeksi! anteeksi, nuoret lukiattareni! kyllä tiedän ... rakastaja, romanisankari varsinkaan, ei saisi olla noin epärunollinen, noin maallinen ... ja meidän sankarimme ehkä on joutunut kovaan vaaraan — on kaikkea teidän myötätuntoisuuttanne ehkä kadottamaisillaan. Mutta muistakaa, muistakaa, suloiset olennot, te, jotka elätte ruusutuoksusta ja tunteista, hän oli mies, ja mikä pahempi — hän oli kornetti, oli ratsastanut pitkän matkan eikä einettäkään syönyt koko päivänä. Ajatelkaa sitä!

Mutta sopiikohan sitä tuolla tapaa syödä muitten ruokahuoneesta?

Ah armollinen ja ylimmäinen käyttelyn-ohjaajattareni! Kun on oikein onnettomana, oikein harmistununna, oikein sydämmestään suutuksissa maailmalle, — silloin sopivana pitää kaikkea, mitä vain jotenkin sopii *itselle* eikä loukkaa *muuta* kuin yleisiä käytös-tapoja. Noita silloin oikein haluaa tallata jaloillaan ikään kuin rikkaruohoa ja joutuu usein semmoiseen mielen-tilaan, että tuntee itsellensä olevan voimaa sanomaan vaikka koko maailmalle: "tieltä pojjes!"

Kaarlo kornetti oli jo melkein saanut ispinän pois edestänsä, kun vinkuna yhä enenevällä voimalla kuului, ja uudestaan huudettiin tuota onnetointa sanaa: "Iffi" sekä kukerruttiin ja meluttiin ylhäällä portaissa niin, että hän pian huomasi kyyttäjiensä saaneen hänestä vihiä ja olevan hänen jäljissään. Varsin tuskastuneena juoksi Kaarlo nyt akkunaa luo, tarttui voimiensa tapaa sen rautavarustuksiin, aikoen riistää niitä irti ja, maksoihan sitten mitä maksoi, — lähteä akkunaa kautta ulos. Raudat taipuivat, mutta pysyivät kuitenkin paikoillaan. Aina lähemmäksi tuo meluava raikuna läheni. Tänä hirveänä hetkenä kiilsi, auringon-loisteen valossa avain esiin akkunaa äärimmäisestä nurkasta.

Oi vapauttava säde! Kornetti kaappasee avaimen, — se sopii suulle, ovi aukenee ja, kuten pahat hengettäjät olisivat häntä takaa ajaneet (kornetti tässä vimmassa ja häiriössä näki mielessään nuot

suloiset, sivistyneet D:n neidet hirviön muotoisina), hän nyt riensi, paeten pitkän käytävän lävitse, ulos porstuaan, alas portaita, poikki pihan ja ylös Kiillon selkään. Tuskin hän satulaan ennätti, ennenkuin tuo meluava joukko, ikään kuin mehiläis-parvi pesästään, syöksi portista pihaan, laulaen, ei, vaan kirkuen yhteen ääneen:

"Iffini, Iffini!

Oih, kuin olet pelkuri!

Kaunotar, miks' riennät pois?

Tule taas, tule taas!"

Kornetti ratsasti pois ja katosi pian noitten laulajien näkyvistä. Kolme nuorta herraa, jotka sydämmensä ilossa eivät tästä muuta käsittäneet, kuin että kornetti heille tahtoi tehdä erittäin hauskat kepposet, nousi heti ratsahille, karkaajaa takaa ajamaan.

Havaittuansa, että häntä uudestaan hätyytettiin, pysytti kornetti ratsunsa, suureksi ihmeeksi hätyyttävälle, jotka pian hänen saavuttivat sekä piirittivät häntä, kimeästi nauraen ja huutaen:

"Noh! soh! jopa nyt saimme kornetin kiinni, ei nyt auta mikään! Antautukaa kornetti H., palatkaa oitis meidän kanssamme;" — ja nyt yksi heistä tarttui suitsiin, mutta hänen kätensä temmattiin epäsuopeasti pois, ja ylpeästi katsellen takaa-ajajiinsa sanoi kornetti kiivaasti:

"Jos herroilla olisi ollut vähänkään älyä, niin olisitte käsittäneet, ett'ei minua tällä tuulella haluta leikitseminen eikä leikin-teko. Näkisittepä nyt myöskin, että kaikki nämät vehkeet ovat minulle suorastaan vasten-mielisiä, ... hitto niitä viekoon ja teitä myöskin!... Jättäkää minua rauhaan!"

"Tuo puhe on häpeemätöntä kuin pahuus", sanoi yksi noista kolmesta ja antoi hevosensa kulkea samaa kulkua kuin Kaarlo kornetinkin, mutta sillä aikaa nuot toiset molemmat herrat jäivät hämmästyen seisomaan, ja vähän tuumattuaan laskivat leveän naurun ja läksivät täyttä laukkaa takaisin päin.

Kornetti ratsasti hiljalleen ja katseli suuttuneella ja kysyvällä katseella kutsumattomaan seuraajaansa, joka suurilla, kirkkailla sinisilmillensä tarkasteli kornettia.

Äänettöminä ratsastettuaan nämät molemmat pian tulivat eräälle tien-haaralle. Silloin kornetti ylpeänä kääntyi seuraajansa puoleen, sanoen:

"Arvattavasti tästä erkanemme; hyvää yötä, herrani!"

"Eipä", vastasi tämä huolettomasti ja korskeasti, "minulla on teille vielä vähän sanottavaa".

"Milloinka ja missä vain suvaitsette!" sanoi kornetti kiivastuen.

"Hohoh! Hohoh!" vastasi ilkkuen toinen, "panetteko noin pahaksenne? 'Milloinka ja missä vain suvaitsette', nethän ovat sanoja, joita käytetään kutsuttaessa, sellaisiin kemuihin, joissa, missä ja milloinka vain suvaitaan, toinen ottaa toiseltaan hengen. Noh olkoon menneeksi, minun puolestani se kyllä saa tapahtua 'milloinka ja missä suvaitsette'. Mutta tällä kertaa en kuitenkaan tarkoittanut mitään noin ankaraa. Tahdoin vain saattaa teitä, ollakseni teille seurana, nähdäkseni, saattaisinko vähän virkistyttää teitä ... keskustellakseni kanssanne..."

"Muutamien henkilöin kanssa minä halukkaimmin keskustelen miekka kädessä ... se pidättää, se estää tulemasta liian lähelle..."

"Miekkaa käyttäisitte", sanoi huolettomasti hänen vastustajansa; "miksikä juuri miekkaa eikä ennemmin pistuoleja? Net puhuvat korkeammalla äänellä ja estävät myöskin ihmisiä liiaksi lähelle tulemasta, — minä en halusta käytä miekkaa".

"Ehkä halukkaimmin käytätte nuppineuloja?" kysyi kornetti ivallisesti.

"Niin, nuppineuloja, — — tahi hius-neuloja", vastasi hymyillen hänen vastustajansa, ja ottaen hatun päästään hän uhkeimmista palmikoista, mitkä milloinkaan ovat koristaneet naisen päätä, veti pitkän hius-neulan sekä kiinnitti siihen vähäisen kirjeen, jonka hän kurkoitti kornetille, sanoen nyt varsin muuttuneella äänellä:

"Jos tämä mielestänne kipeämmin koskee kuin miekan kärki, niin antakaa anteeksi hänelle, jonka täytyy vasten tahtoansa sen teille antaa!"

Ja tuo sinisilmäinen ratsastaja, Tereesa D., katsoi ystävällisesti ja säälivästi kornettiin, hyökähytti hiukkasen päätänsä, käänsi hevosensa ja katosi pian kornetin ihmettelevien silmäin näkyvistä.

Toinen tunne kuvautui niissä oitis jälleen, sillä net tunsivat kirjeen päällekirjoituksessa Herminan

käsi-alan. Tunteilla, joita helposti käsittää, avasi kornetti kirje-lipun ja luki seuraavaa:

"Minun ainoa ystäväni maailmassa! Hyvästi! Hyvästi! Kun tulet — on se jo liian myöhäistä. Minun on täytynyt äitini ankaran-tuskallisten rukousten tähden taipua hänen tahtonsa mukaan. Tänään lähdän Tukholmaan. Huomenna olen Genserik'in puolisona ... jos elän silloin vielä. Veljeni, ystäväni, minun kaikkeni ... ah, anna minulle anteeksi! Hyvästi! *Hermina*".

Kirje oli edellisenä päivänä kirjoitettu.

"Nyt Tukholmaan!" sanoi kornetti hurjasti ja vakaasti päättäen häntä omaksensa voittaa taikka kuolla! "Oi iäinen taivas, kiitos olkoon sinulle! vielä on aikaa!"

Ilta kävi myrskyiseksi ja pimeäksi. Kornetti ei siltä tietänyt; hän ei ensinkään huomannut mitään ympärillensä olevasta maailmasta, vaan ratsasti täyttä laukkaa kestikievari-taloon.

"Hetki paikalla tuokaa tänne nopea, reipas ratsu!" huusi kornetti, "minä maksan mitä vain tahdotte".

Iloisena hirnuen kuorskuva ori pian kantoi seljässään tuota hurjaa ratsastajaa, joka äänellään ja kannustimillaan vielä enemmän kiihoitti sen intoa ja sokean malttamattomuuden vimmassa kiidatti eteen päin, eteen päin, yli ...; vaan hengähtäkäämme hetkisen.

"Huhuu! Huhuu!"

Enne-huuhka.

Yö oli. Kuu laski hopeahohteensa hiljaa virtailemaan ohitse Tuorlinnan, jossa kaikki näytti lepäävän, sillä ei yhtäkään kynttilää noista syvistä akkunoista vilkuttanut esiin, kuiskaamaan valvovasta ihmisilmästä, sydämmestä, joka ei lepoa saanut. Ah! — ja kuitenkin...

Everstin huoneeseen loisti yön kirkas lamppu valaisten seinissä kultakehissään olevia sukukuvia, joittenka haamut, kuun säteitten kalpeassa, sinertävässä valossa näyttivät taasen virkoavan ja menneitten aikojen yöstä, jonka varjossa heidän ilonsa ja murheensa, vihansa ja rakkautensa, rukouksensa ja silmänsä jo aikoja sitten olivat sammuneet, katselevan, hiljaisesti ja haaveksivasti hymyillen, elossa olevan polvelaisensa taistelua yhden elämänsä synkkiä vihollisia vastaan ja kuiskaavan noissa henki-lauluissa, joita ainoastaan ajatus kykenee käsittämään:

"Unohdukseen kaikki peittyi!
Kamppailut ne rauhaks' kääntyy —
Sota sullen levon suo;
Henki! viihdy — muisto tuo!"

Rauhaks' kääntyy? Hiljaiset haamut! Te tahdotte lohduttaa. Mutta hetkiä löytyy, jolloin me, kun ajattelemme rauhaa, tuota haudan ja taivaan sanaa, itkemme katkeria kyyneleitä.

Eversti seiso i akkunansa ääressä, katsellen ulos kuutamo-yöhön. Hänen korkea otsansa oli tavallista kalpeampi ja kuoppiinsa vaipuneista silmistänsä leimahti synkkä tuli.

Viuhova tuuli tuiskaeli linnan pihalla, vieden edes ja takaisin suuria joukkoja kellastuneita lehtiä, mitkä pyörivät tuon vanhan tukevan linnan edustalla, muistuttaen hoviväestä, joka koettaa ilostuttaa synkästi katselevaa ruhtinastansa. Torniviirit kieppuivat kitisten ja levotoin, ikävä vinkuna, sellainen joka myrsky-säällä kuuluu suurissa rakennuksissa, kulki valittaen läpi linnan. Tuollaiset äänet sopivat olemaan onnettomuuksien enteinä; ne saattavat mielen ikäväksi samati, kuin surulliset aavistuksetkin. Taivaalla vaaleat hattarat riensivät sivuitse kummallisina haamuina, olivatpa ikään kuin sotajoukkoja, jotka rikki riistettyine lippuinensa paeten rientävät eteen päin. Ne verhoivat tuulen-hunnuilla yön ruhtinattaren, joka kuitenkin voiton säteillä piankin loisti niiden lävitse, ja kokoontuivat vihdoin harmaisiin ryhmiin alas taivaan rantaa kohti.

Levottomilla ja synkillä tunteilla katseli eversti tuota luonnon raivoisaa taistelua. Katkerasti hän tunsi, että rauhattomuuden henki oli myrkyllisellä hengähdyksellään häirinyt hänenkin aina ennen onnellisen ja sopuisan perheensä rauhaa. Hän, joka kovin hellästi rakasti omaisiansa ja jota he puolestaan samati rakastivat, oli nyt yht'äkkiä ikään kuin vieraantunut heistä. Vaimo, lapset vetäytyivät pois hänestä, kääntyivät pois hänen puolestaan, — ja tämä oli hänen syynsä; hän oli kieltävästi vastannut heidän rukouksiinsa, — he olivat onnettomat hänen tähtensä; — ja tällä hetkellä, jolloin hänen omatuntonsa todisti, että hän oli oikein tehnyt, oli perus-aatteissaan lujana pysynyt ja aina virheettömästi menetellyt tämän ankaran, mutta korkean määrän mukaan — tällä hetkellä hänen sydämmeensä syntyi pistäviä tunteita, jotka syyttivät häntä erehtymisestä näitten perus-aatteitten oikean käyttämisen suhteen sekä

siitä, että hän täten oli ollut syynä kärsimyksiin, joita hänen olisi sopinut poistaa, että hän oli niiden päiviä katkeroksi saattanut, joittenka elämää hän oli kutsuttu siunaamaan. Ruumiillinen kivun-tunne, joka häntä vaivasi ja erin-omattain silloin, kuin hänen sielunsa oli tuskaantuneena, — — kova rinnan-polte, joka ahdisti hänen hengitystänsä, tuntui näitten surullisten ajatusten hetkinä tavattoman väkevästi. Hän havaitsi itsensä yksinäiseksi ... ei kukaan nyt häntä hellyydellä muistanut ... eikä kenenkään ajatukset lentäneet rukouksen, rauhaa leyhyttävillä, kyyhkysiivillä hänen ympärillään, — hän oli yksin! Kyynele tunkesi hänen miehuulliseen silmäänsä ja hän katsahti ylös korkeuteen, toivoen piankin saavansa jättää tämän maailman, jossa surut ja murheet hallitsevat.

Valkoinen pilven-hattara, ikään kuin joku ihmis-olento kurkoittavin käsivarsin, liiteli yksin näkyviin alitse tähtikaaroksen, — sekä näytti laskeutuvan aina alemmaksi, ja nuot kurkoittavat utuiset käsivarret ikään kuin lähestyivät everstiä. Hän ajatteli Liisiä, — hänen rakkauttansa ja hänen lupaustansa, että vielä kuoltuaankin ympäröitsisi lemmittyänsä. Olipa ikään kuin hänen henkensä nyt olisi tahtonut everstiä suojella — nyt kun kaikki muut olivat hänen hyljänneet! Eikö tuo ollut Liisin haamu, joka nyt, kun kaikki lempi-äännet perheen isän ympärillä olivat vaienneet, astui alas, yksin huutaaksensa hänelle yön hiljaisuudessa: minä lemmin sinua! minä lemmin sinua!

Aina lähempää lähemmäksi tuli tuo haamun-näköinen hattara; — everstin silmä seurasi sitä surullisella katseella ja melkeinpä tietämättään koroitti hän käsiään sitä kohti. Silloin tuulen henki äkkiä siihen tarttui, — nuot kurkoittavat käsivarret riistettiin uturuumiista ja epäselvinä raivoavina liekinä tuo valkoinen hattara, kuten kamoittava mielikuvitus, riensi Tuorlinnan tornihuippujen ohitse. Tyhjältä näytti avaruus. Eversti laski kätensä sydämmelleen, — sielläkin tuntui tyhjältä. Syvät huokaukset nousivat raskaasti hänen rinnastaan. Tänä katkerana hetkenä joka häntä lähestyi hiljaisilla askeleilla, — käsi pistäytyi hänen käteensä, pää nojautui hiljaa hänen olkaansa vastaan. Eversti ei taaksensa katsonut eikä kysynyt mitään, — hän kyllä tiesi, että se ystävä nyt oli lähellä, joka monta, monta vuotta yhdessä hänen kanssaan oli kärsinyt elämän murheita ja nauttinut sen riemuja; tämä yksistään saattoi aavistaa hänen salaista kärsimystänsä, ainoastaan tämä saattoi yön hiljaisuudessa tulla hänen luoksensa, rakkaudellansa häntä lohduttamaan. Hiljaa kiersi eversti käsivartensa sen ystävän ympärille, joka oli hänen kumppaninansa hänen elämänsä matkalla, ja painoi häntä vasten rintaansa, jossa pian sekä sisällinen että ulkonainen kivistys hälveni. Näin nämät aviokumppanit seisoivat katsellen, miten tuuli maan ylitse viuhueli ja ylhäällä pilviä riennätteli. He eivät sanaakaan toisillensa selvikkeeksi sanoneet. Miksikä sitä olisivatkaan tehneet? *Sovinto* sulki heitä taivaalliseen helmaansa. Siinä he seisoivat, ja sydän sykkäili sydäntä vastaan; he ymmärsivät toisiansa.

Tuuli, mikä hetki hetkeltä enentyi, liikkutti tornikelloa, joka juuri nykyään oli kaksitoista lyönyt. Kumeat läppäykset kuuluivat tuon tuostakin. Eversti lujempaan puristi rintaansa vastaan vaimoansa, joka tällä hetkellä ehdottomasti tunsu pöyristyksen käyvän läpi ruumiinsa. Hän katsoi mieheensä. Everstin silmät olivat liikkumattomasti kiinnitettynä yhteen ainoaan pilkkuun ja armon, jolloin katsoivat samaan suuntaan, jäivät myöskin tuijottamaan.

Maantiellä, joka tältä puolen näkyi melkein suoraan vastapäätä huone-riviä hyvin pitkältä, liikkui suuri musta esine, joka, kulkeissaan lähemmäksi linnaa, aina hetki hetkeltä suureni ja muodostui kummallisemmaksi. Pianpa saattoi kuun valossa havaita siinä olevan monta erityistä yksilöä, jotka, kummallisella tavalla ollen yhdessä koossa ja ikään kuin yhteen liitettyinä, liikkuivat hitaasti, mutta yhtä haavaa eteen päin. Nyt joutuvat lehtokujan varjoon — nyt näkyivät taas, mutta lähempänä. Siinä oli useita miehiä, jotka näyttivät kantavan jotakin raskasta.

"Se on ruumiin-saatto!" kuiskasi Armo.

"Mahdotointa! keski-yön aikaan!" vastasi eversti.

Aina lähemmäksi eteen päin kulki tuo synkkä joukko. Nyt se tuli linnan pihaan. Tuuli vinkui raivoisena, lennättäen kellastuneita lehtiä kantajain päälle ja temmaisten lakit heidän päästään, mutta eipä kukaan lähtenyt niitä etsimään. Kantajat kulkivat suorastaan linnan päärakennusta kohti. Nyt he astuivat ylös portaita ... hiljaa, varovaisesti; ... ovea koputettiin, — kaikki oli hetken hiljaa, äänetöntä, — ovi meni auki ja kantajat läksivät sisälle. Sanaakaan sanomatta jätti eversti vaimonsa, meni äkkiä ulos huoneesta, jonka oven hän lukitsi, ja juoksi portaita alas. Kantajat olivat laskeneet porstuaan pylväitten väliin taakkansa eli paaret. Tumma viitta oli niitten peitteenä ja kantajat seisoivat epätietoisina ja surullisina paarten ympärillä.

"Kuka teillä siinä on?" kysyi eversti äänellä, jota hän koetti estää vapisemasta. Ei vastausta annettu. Eversti meni lähemmäksi ja nosti peitettä. Kuu loisti korkeitten gootilaisten akkunain lävitse alas paarten päälle. Verinen ruumis makasi siinä. Eversti tunsu poikansa.

Oo isän-murhe! Peittäkää siivillänne, te taivaan enkelit, hymyileviä kasvojanne, älkääte nostako silmiänne katsomaan isän murhetta! Sammukaa, sammukaa te taivaan loistavat kynttilät! Tule, pimeä yö, pyhällä hunnullasi peittämään kaikkien silmiltä tuota surua, jolla ei kyyneleitä eikä sanoja ole! Oi,

älköön koskaan ihmis-silmä uteliaalla katseella saastuttako isän surua!

Jalo, onneton isä! kun näimme sinun katsovan poikaasi, käänsimme silmämme toisaalle, — mutta sinun puolestasi me hartaasti rukoilimme.

Koko talon väki, ja minä heidän mukanaan, oli onnettomuuden sanoman saatuaan tullut liikkeelle. Ääneti seisoiimme kaikin paarien ympärillä. Everstin viittauksesta ja sanoista: "haavalääkäri tänne!" menivät kaikki toimeen. Oitis lähdettiin kaupunkiin, tuomaan haavalääkärinä, jonka eversti tunsikin taitavaksi; tuo hengetoin ruumis nostettiin parilta ja vietiin erääseen kammariin. Kantajien kyyneleet vierivät heidän rakastetun herransa ruumiille. Eversti ja minä seurasimme tuota verkalleen kulkevaa, surullista joukkoa. Minä en uskaltanut katsoa everstiin, mutta kyllä kuulin, miten raskaat, melkein pä korisevat huokaukset ahdistivat hänen hengitystään.

Kun ruumis oli laskettu vuoteelle, ruvettiin, vaikka epätoivossa, käyttämään kaikkia keinoja, joita tavallisesti viljellään tainnoksissa olevien toinnuttamiseksi ja vale-kuolleitten virvoittamiseksi eloon. Jalat harjattiin, ohaukset, rinta ja kalvoimet hierottiin väkevillä aineilla. Vertä vielä hitaasti juoksi hänen päässään olevasta lävestä; se tukittiin. Jalkoja hieroessani uskalsin everstiin luoda tuskallisen, kysyvän silmäyksen, — mutta pöyristyksen käänsin oitis katseeni toisaalle. Hän oli kuolon-kalpeana, — suonen-veto oli hänen kasvonsa saattanut kamalan-näköisiksi. Huulet olivat lujasti puristuneet yhteen ja silmät tuijottavina.

Äkkiä tunsin ikään kuin vähäisen vavistuksen noissa jähmettyneissä jäsenissä, joita käteni koski. Minä tuskin hengitin, — taaskin tuntui värähdys uudestaan; — minä katsoin nytkin everstiin.

Toisen kätensä piti hän kovasti rintaansa painettuna, toisen laski hän poikansa suun eteen ja tarttui sitten minun käteeni, vieden sen myöskin tuon kuolevan suulle, hieno höyry tuntui kädessäni. Heikosti suoni tykytti ohauksissa, yksi huokaus, uudestaan eloon virkoavan ensimmäinen tervehdys, kohotti hänen rintaansa, ja vieno rusotus levisi hänen kasvoihinsa. Eversti katsahti ylös taivasta kohti! Oi, mikä katse! Oo isän iloa! Onpa syytä sinua vaikka surullakin ostaa. Katsokaatte, oi taivaan enkelit, säteilevillä silmillä alas autuaalliseen isän-sydämmeen! Tämä on näky, joka teille sopii.

Nyt aukenivat nukahtavan silmät ja kuvastelivat itseänsä tuossa isällisessä katseessa, jossa suurimmasta tuskasta vapautetun koko ilo ilmautui; hetken olivat ne auki, vaan vaipuivat sitten taas kiinni. Peljästyneenä laski eversti taaskin kätensä poikansa suun eteen, tunteakseen, oliko hänen hengähdyksensä heikkenemässä; silloin nuot kalpeat huulet liikkuiivat suuteloon tuota isällistä kättä vastaan; rauhan ja sovinnon hymyily levisi hänen kasvoihinsa, mutta hän makasi yhä vain liikkumattomana, silmät suljettuna, kuten nukahtavan, hengähdyksensä oli heikko, mutta keveä, eikä hän puhumaan yrittänytään.

Koska tuo hellä ja ymmärtäväinen Helena minun kanssani istui veljensä vuoteen ääressä, jätti eversti poikansa, mennäksensä hakemaan vaimoansa; hän viittasi minua seuraamaan itseänsä, ja minä juoksin ylös portaita, nipistellen poskiani, jotta en näyttäisi kuolon-sanoman tuojalta. Armo istui liikkumattomana kädet ristissä; — kuun valossa oli hän melkein kuten nuot kalpeat haamut muinais-ajoista, jotka äänettömänä perhekuntana katselivat hänen ympärillensä. Sisälle tultuamme sanoi hän hiljaisen tuskan alaisena: "Jotakin on tapahtunut! mutta mitä? Sanokaa minulle ... sanokaa minulle kaikki!"

Ihmeellisellä tyvenyydellä ja hartaalla hellyydellä koetti eversti ennakoita rohkaista vaimoansa ottamaan vastaan sitä surua, joka häntä odotti. Hän koetti lohduttaa Armoa ja sytyttää häneen toivoa varmaankin suurempaa, kuin mitä hänellä, everstillä itsellään tällä haavaa saattoi olla. Sen jälkeen hän vaimonsa vei sairas-huoneeseen. Äänetöinnä, sanaakaan lausumatta ja kyyneleitä vuodattamatta tuo onnetoin äiti läksi poikansa luokse, joka tällä haavaa minusta näytti vielä enemmän kuolemallaan olevalta, kuin mitä nykyään. Eversti seisoi vuoteen jalkopään ääressä ja hänellä oli vielä tuo voimallinen, miehuullinen ryhtinsä, mutta kun hän näki vaimonsa laskevan päätään poikansa veriselle pään-alaselle sekä äidin-rakkauden ja äidin-surun sanomattomalla hellyydellä suutelevan hänen kalpeita huuliansa, kun hän näki heidän kasvojensa yhtämuotoisuuden vielä selvemmin esiintyvän siinä kuolon-varjossa, joka näitä molempia verhosi, silloin painoi hän päänsä alas, kätkein sitä käsiinsä, ja itki kuten lapsi. Ah, kaikki itkimme katkerasti. Näyttipä meistä, ikään kuin tuo toivon kipinä, joka äsken leimahti, taaskin sammuisi — eikä kenenkään päähän se ajatus syntynyt, että äiti kestäisi poikansa kuolemaa.

Ja kuitenkin — maalliset surut, kalvaavat kivut, terävät miekat, jotka tungette sielun sisimpään soppeen, te ette kuoleta. Elämän ihmeellinen siemen saattaa imeä voimaa surustakin, saattaa, kuten liika eli lihaskasvannainen, rikkimuserrettunakin taas uudestaan juurtua, yhä edelleen kasvaa — kärsiä. Surevat äidit, puoliset, morsiamet, tyttäret, sisaret, — naiselliset sydämmet, joihin surut aina kovimmin koskevat, joita net kovimmin musertavat! — te sen todistatte. Te olette nähneet lemmittyjenne kuolevan, luulitte kuolevanne heidän kanssaan — ja elätte kuitenkin — ettekä saata kuolla. Mutta

mitäpä sanon? — jos elätte, jos voitte suostua elämään — niin eikö se ole sen vuoksi, että korkeudesta on leyhkynyt teidän sieluunne lohdutusta ja voimaa. Saattaisinko tuota epäillä — muistaessani sinua, ylevää Tilda R:tä, jaloimman miehen surevaa morsianta. Sinä olit saanut hänen viimeisen huokauksensa, — hänessä olit kadottanut kaikki, mitä sinulla oli tässä maailmassa, — tulevaisuutesi oli pimeä ja ilotoin, — ja kuitenkin olit sinä nöyrä, lempeä, ystävällinen ja hyvä! Sinä itkit — mutta lohduttaen sanoit ystäville, jotka kanssasi surivat: "uskokaa minua, — ei tämä ole niin katkeraa!" Silloin ymmärsimme, että lohdutusta löytyy, jota ei tämä maailma anna. Ja koska sinä, koettaen suruasi lieventää, sanoit: "en tahdo surullani hänen lepoansa häiritä", kukapa saattoi epäillä, että *hän*, jonka onnesta haudan tuolla puolen sinä vielä tahdoit huolta pitää, oli sinun lähelläsi ja ympäröitsi sinua rakkaudellansa, vahvistaen ja lohduttaen sinua.

"Ja enkeli taivaasta ilmestyi hänelle vahvistaen häntä".

Nöyrämieliset kärsiät, kiitos teille olkoon! Te ilmoitatte maailmalle Jumalan valtakunnasta ja osoitate tien taivaaseen. Päässäne olevasta orjantappura-kiehkurasta näemme puhkeavan iankaikkisia ruusukukkia.

Mutta minä palajan tuohon toivottomana olevaan äitiin, joka tästä ensimmäisestä odottamattomasta onnettomuuden kohtauksesta aivan sortui. Hän toipui — käydäksensä pitkän koetus-ajan läpi, — sillä kauan hänen lemmittynsä häälyi elämän ja kuoleman välillä. Hänellä itsellään ei ollut tarpeeksi voimia eikä kykyä oikein hoitamaan poikaansa. Jollei Helenaa olisi ollut eikä everstiä eikä minua, (häpeä kyllä on itseänsä mainita) niin ... mutta nyt *olimme* kaikin, ja senpä vuoksi (ja Jumalan armosta) jäi kornetti — eloon.

Surujen ja murheitten aikana sielut paremmin yhdistyvät. Kun ulkonaiset onnettomuudet syöksevät päällemme, — silloin lähenemme toisiamme, ja enemmiten juuri surun kyynelten kostutuksesta rakkauden ja ystävyyden ihanimmat kukat kasvavat. Perheessä yhteinen onnettomuus tavallisesti poistaa kaikki pienet kiistat ja epäsopuisuudet, vetäen kaikkein huomiota ja mieltä yhteen suuntaan, yhteen paikkaan. Varsinkin silloin, kuin kuolema uhkaa jotakuta sen rakastetuista jäsenistä, epäsointuisat äänet vaikenivat ja sopuisat vaikka surulliset tunteet liikkuvat jokaisen sydämessä, hallitsevat jokaisen ajatuksissa, muodostaen rauhan unikkokiehkuran, jonka helmassa rakastettu sairastaja lepää.

Sen jälkeen, kuin tuo kohtaaminen Kaarlo kornetille tapahtui, ja koko hänen sairastamisensa aikana olivat kaikki häiriöt, kaikki epäsointuisuudet perheestä kadonneet; kaikkein huolet, tunteet ja ajatukset liikkuivat ainoastaan hänen ympärillensä; ja kun hänen henkensä ei enään ollut vaarassa, jolloin hän rupesi paranemaan, — oi kuinka elävästi silloin jokainen tunsikin, että äärettömästi toisiansa rakastivat — että heillä oli sanomaton halu toisiansa onnelliseksi tekemään, — ja kovinpa peljättiin ja oltiin varoillaan, ett'ei kukaan millään tavalla synkistyttäisi tuota selkenevää taivasta.

Eipä saattanut kyyneleitä silmiin saamatta katsella ... mutta minä en ymmärrä, mikä minua tänään vaivaa, miksikä olen näin itkumielinen — miksikä tahdon lukioitani itkemään sekä suruani että iloani, — ikään kuin ei turhia kyyneleitä yllin kyllin vierisi turhan tunteellisuuden takia taikka ikään kuin itse olisin perheeseen ikävystynyt. Käykäämme siis pikimmältään vieraisa D:n perheen luona ja katsokaamme, onko siellä hupaisempi. Noitasauvani avulla (huonoin hanhen-kynä, mitä maailmassa löytyä saattaa) siirrän minä meitä, nimittäin lukioitani sekä itseäni, hetkeksi

Lehtosaareen.

Eines-pöytä oli katettuna ja sen ympärillä paljon väkeä. Maljoja oli pöydällä ja maljoja juotiin.

"Hiisi vieköön", sanoi ääni, jonka lukia tuntenee, "luulenpa, että minua haluttaa vieläkin kerran juoda pohjaan Eleonora neitin maljan!"

Hänen vilkas naapurinsa, joka oli punainen, kuin turkin-pippuri, sanoi ystävällisesti varoittaen: "mitäpä Julia H. siitä sanoisi?"

"Julia...? Minä siitä, hiisi vieköön, vähän välitän, mitä Julia sanoo... Julia neiti katsokoon eteensä vain, miten hänen käy oikkujensa vuoksi. Saattaisipa pistää päähäni, hiisi vieköön, että minä jonakuna kauniina päivänä lähettäisin kihlasormukseni hänelle takaisin ... niin niin!..."

"Arvid, sinun maljasi!" kirkasi luutnantti Mätälin, "kaikkien itsenäisten miesten malja!"

"Heidän ystäviensä myöskin!" huusi tuo pieni 'Byron'. "Minä aion sanoa ystävättärien", kuiskasi hän Eleonoralle, "mutta ei se nyt tässä sopinut, ymmärrätkö?"

"Kyllä, siitä en minä paljon huoli", vastasi hän.

"Arvid luutnantti! luutnantti Arvid P., minä juon maljan teidän kunniaksesne!" huudahti ruukinpatruuna D.

"Minä myöskin, ja minä ja minä!" matki useat äänet.

"Kaada naapuris lasiin, Eleonora!"

"Hyvä herrasväki, minä esittelen Arvid luutnantin morsiamelle maljan ... toivoen, että hän oikein mieltisi asioitansa sekä kaikkea mitä hänen onneensa kuuluu — ja ottaisi sulhasensa armoonsa jälleen".

Yhdys-ääni. "Niin, että hän ottaisi..."

Yksi ääni. "Hyvä herrasväkeni ... hiisi viekoon ... herrasväkeni, — tuo on jotakin, josta minä, hiisi viekoon, en välitä. Minua ei haluta sulkea häntä armoihini. — Minä ... mutta haluan ... niin minua haluttaa lähettää kihlasormukseni hänelle jälleen ... hiisi viekoon!"

Yhdys-ääni. "Kaikkein itsenäisten malja! Arvid luutnantin malja!"

"Ja kaikkein oikuttomien tyttöjen malja; tyttäreni Eleonoran ja hänen sisariensa malja!" huudahti ruukinpatruuna D.

Yhdys-ääni. "Maljanne, maljanne!"

"Sitä kyllä juoda sopii!" sanoi suutaan vääntäen pikku 'lord Byron'.

Teetä ja illallista.

Nykyään sain kunniakseni nähdä lukioitani vähäisissä einepidoissa; nyt pyydän teitä nöyrimmästi pieniin illallisiin. No noh, älkääte peljästykö! Net eivät tule olemaan suurta eikä uljasta laatua, ei kuten ylhäisyyksien luona, eivätkä net valvomisella rasita teitä läpi yösydämen.

Tuorlinnassa eräässä sinisessä sivukammiossa katan minä pientä ympyrkäistä pöytää. Helena on pöydän keskelle laskenut suuren kopallisen viinirypäleitä ja kiehkuraksi sen ympärille monenlaisia kukkia, joita syys-aurion kalpeat säteet vielä ovat kauniina säilyttäneet. Tuon loistavan keskustan ympärille on laskettu noita yksinkertaisia ruokia, joista saa selkoa "Philemon ja Baukis" sadusta sekä kaikista idylleistä eli luontorunoista, joissa vain illallisista jutellaan. Minä siis en hävitä paperia maidon, kerman ja muiden ruokalajien luettelemisella. [Noh hyvänen aika! Pistipä tuossa paikassa muistiini, että Baukis, saatuansa odottamattomia vieraita, juoksi heidän kestitsemistänsä varten uhraamaan ainoan hanhensa! Mutta minä — — joka olen *kutsunut* suurille illallisille — enkä saata vierailleni tarjota hanhea, vasikkaa enkä kalkkunaa! — minä häpeän silmäni maalle!] Armo ei varmaankaan minulle anteeksi antaisi, jos mainitsematta jättäisin yhden vadillisen hunajakakkuja, joista hyvän hajullinen neste vuosi, sekä suuren, luumuilla täytetyn tortun (sitä valmistamassa hän itse oli ollut), joka oli pöyhkeä, sulava ja makuisampi kuin... Eversti kyllä väitti, että hän, syötyään siitä pienen palan, tunsu jotakin raskasta vatsassansa, — mutta (kuten Armo vähän suuttuneena lausui) "eipä tiedä, mikä ihmisiä välistä painaa. Herroilla on hyvin monta kummallista mielipidettä".

Sinä hetkenä, johon nyt tahdon lukiani huomiota saattaa, lakkasi Armo juuri viidennen kerran hieromasta karahvinin suullisesta pilkkua, joka vihdoin havaittiin olevan pieni vika itse lasissa, eikä sitä siis, harmillista kyllä, saanut hieromalla poijes. Tuohon huoneeseen, jota lamppu lempeästi valaisi, kokoontui vähitellen: Julia (ilman kihlasormusta), provessori L. sekä maisteri oppilaisineen, ja vihdoin astui Kaarlo kornetti isänsä ja Helenan taluttamana sisään. Ensi kerran sen jälkeen, kuin hän hevosen seljältä putosi, oli hän nyt perheen keskuudessa iltaa viettämässä. Armo meni kyynel-silmin häntä vastaan ja suuteli häntä, eikä ollut äidillä rauhaa ennen, kuin oli saanut poikansa istumaan sohvaan viereensä ja everstin hänen toiselle puolellensa. Siinä Kaarlo nyt sai mukavasti nojata itseään vasten pehmeitä patjoja, joita Armo tahtoi myöskin hänen päänsä ympärille asetella tavalla, joka ainoastaan siivillisten kerubien avulla olisi saattanut menestyä. Eversti katseli salaisella ilolla, miten patjat toinen toisensa perään putosivat alas, ja sanoi vain levollisesti "ai!" kun net vierivät oikealle ja vasemmalle. Armo vakuutti, että eversti niitä puhalsi. Saatuansa net jotenkin mielensä mukaan asetetuksi, istui hän ääneti, hellästi ja surullisesti hymyillen, katselemaan poikansa kalpeita kasvoja, ja varsin hänen tietämättänsä vierä kyyneleet hänen poskilleen. Eversti katseli vaimoansa lempeällä, mutta vakaalla katseella niin kauan, että tämä tuosta huomasi ottaa vaaria itsestään, ja hän saattoi myöskin oitis hillitä liikutustansa, jotta hän ei millään tavalla häiritseisi rakastetun sairastavan rauhaa.

Oikein suloista oli nähdä, kuinka pikku tallukat, mieltyneinä katsellen makeisiinsa ja suut auki, veivät veikollensa kaikki, mitä Helena heidän eteensä oli latonut, ja miten heidän oli vaikea jättää lautasia

käsistään. Julia oli polvillaan veljensä vieressä ja valikoitsi vadista, jonka hän oli sohvalle asettanut, kauniimmat ja suurimmat marjarypäleet, joita hän kurkoitti veljellensä.

Minua olisi kovin haluttanut kysyä provessorilta: mitä kirjaa provessori noin hartaasti ja tarkasti lukee? Hän olisi vastannut: "Juliaa" tahi joutunut hämilleen ja hakenut kirjan nimilehteä, mikä tempu olisi näyttänyt hyvin epäiltävältä, nimittäin kirjan lukemisen suhteen.

Useimpien silmissä tässä pienessä seurassa ilmaantui jotakin erityistä, jotakin kiihkeää, eloisaa, sanalla sanoen, jotain sellaista, joka tuikkaa lasten silmistä, kun he joulu-aattona vartovat joulupukin tulemista.

Kaarlo kornetti yksistään oli alakuloinen ja ääneti. Tuo väliin-pitämättömyys ja raukeus, joka kuvautui hänen silmissään, osoitti ilotointa sydäntä, ja vaikka hän ystävällisesti ja lempeästi vastasi kaikkiin lemмен-osoituksiin, joita hänelle yltäkyllin tarjottiin, oli hänen hyväilynsäkin niin surullinen, että se uudestaan tuotti kyneleet Armon silmiin.

Maisteri kulki etsien jotakuta, joka hänen kanssaan olisi sakkia pelannut. Hän oli monasti asemaan asettanut sakinapelot ja yskinyt vähintään seitsemän kertaa, ikään kuin viittaukseksi, jotta halulliset vastustajat tietäisivät ilmoittaa itseänsä, mutta koska ei yhtäkään sodan-halukasta näkynyt, läksi hän itse ristiretkelle, etsimään ja vaatimaan heitä taisteluun. Provessori L., joka ensiksi näki itsensä vaarassa, pisti niin vakaisena nenänsä kirjaansa, että maisteri kadotti kaiken rohkeutensa eikä uskaltanut tässä mitään koetusta, vaan kääntyi Juliaan, joka riensi huoneen toiselle puolen. Sen perästä asteli hän Helenan luo, — mutta Helena kaasi teetä kuppeihin, — nyt tuli hän uskaliaasti minun luokseni suoraan.

"Minun täytyy", vastasin minä, "mennä katsomaan, onko meillä kuuvalo tänä iltana". (Meillä oli alakuun viimeinen päivä).

Maisteri parka loi vihdoon, syvästi huoaten, katseensa pikku tallukoihin, jotka juuri par'aikaa torttua söivät, ja kehoitti heitä pian "tekemään tehtävänsä", koska hän aikoi näyttää heille, miten sakinapeloita käytetään. Eversti, joka puhalsi teekuppiin ja hymyillen oli katsellut tämän pienen seuran vehkeitä, korooitti nyt äänensä ja sanoi pannen joka sanalle erin-omaisen koron; "Olen tänään kuullut puhuttavan, että naapurimme, luutnantti Arvid P., hakee neiti Eleonora D:n luona (ja ehkä myöskin löytää) lohdutusta, jota hän tarvitsee erään toisen nuoren neiden huikentelevaisuuden takia".

Voi miten Julia punastui! Provessori L. pudotti lattiaan kirjansa.

"Minä luulen", jatkoi eversti, "että tämä sopii kyllä hyvin. Eleonora D. on, luulen minä, ymmärtäväinen tyttö, joka tuntee itsensä ja löytää muissakin heidän hyvät puolensa. Arvid P. on kyllä hyvä hänelle, ja Eleonora on kylläksi hyvä Arvid'ille. Minä toivotan heille kaikellaista onnea!"

"Minä myöskin!" sanoi Julia puoli-ääneensä ja hiipi isänsä luo, ihastuneena siitä, että nuot sanat ikään kuin osoittivat, että eversti hänen kihlauksensa peruuttamista hyväksyi. Hän katsoi hetkisen isänsä kohden katseella, jossa toivo, ilo, hellyys ja epäily vaihteli; mutta kun everstin silmät, isällistä lempeyttä täynnä, hymyilivät häntä vastaan, lasi hän käsivartensa isänsä kaulan ympäri, antaen hänelle niin monta suuteloä, ett'en minä niitä kyennytkin lukemaankaan.

Provessori L. kiersi käsivartensa oman itsensä ympäri (luultavasti toisen syleiltävän puutteesta), silmäillen tuota kaunista tyttöä katseella ... oi, kuinka paljon katse välistä saattaa puhua!

"Anna minulle lasillinen viiniä, Piete!" huusi eversti, "minä tahdon juoda iloisen ja iloa tuottavan maljan. Lasillinen oman maan viiniä, tietysti!"

(Ystävällinen lukiani! hän tarkoitti marjaviiniä, minun valmistamaani. Suokaatte minulle tämä vähäinen oma-kehuni anteeksi!)

Minä kaasin everstille lasillisen.

"Sinun maljasi, Kaarlo poikani!" huusi hän loistavin silmin.

Samassa hetkessä kuului kaunis, sulosointuinen kanteleen-ääni läheisestä huoneesta. Olipa ikään kuin sähkövoima olisi koskenut jokaiseen huoneessa olevaan henkilöön, ja jonkinlainen valaistus syttyi kaikkein silmiin. Kornetti tahtoi hypätä seisolle, mutta siitä häntä esti hänen isänsä, joka oli kiertänyt käsivartensa hänen ympärillensä, ja Armo, tuskaantuneena siitä, että poikansa noin nähtävän kiivaasti liikkui, kaasi hajuvettä hänen päällensä runsaammin, kuin mitä olisi suotavaa ja kohtuullista ollut. Nyt kuului vielä yksityisiä kanteleen-ääniä, ja vieläpä kerran. Sitten tulvasi vähitellen, ikään kuin kukkien tuoksut kevät-aamuna, ihana, puhdas sävel-virta, vuoron kohoten ja laskeutuen, se tunkesi äärettömän suloisena ja viehättävänä aina sydämen sisimpään soppeen, joten olisi saattanut luulla enkelin

koskevan kantelon kieliin. Noihin ääniin yhtyi pian vielä viehättävämpi, — nuoren naisen ääni, puhdas, heleä ja suloinen, joka alussa oli vapiseva, mutta sitte vahvemaksi vakaantui ja aina ihastuttavammalla ja tunteellisemmalla tavalla lauloi:

Ah muistatko sen hetkisen,
Jon' saimme toisemme
Ja lemmen liekki liehuen
Loi loisteen tiellemme?

Meist' oli maailma suloinen,
Ah, ylen valoisa,
Ja joka aatos taivaasen
Nyt kantoi kiitosta.

Vaan tuli hetki katkera,
Kuin meitä eroitti,
Ja suusta suuhun suruisa
Nyt lensi "*hyvästi!*"

"Oi ilo, autuus maailman,
Nyt jääkää hyvästi!"
Sä sanoit, mutta ystävän'
Nyt ole suruti!

Sun armaas on jo luonasi
Ja sulle hymyilee:
"Nyt iät' olen omasi!"
Hän sulle kuiskailee.

Mitä teki tällä välin kornetti? Hänen silmissään säteili ilon ja ihastuksen tulet. Hänen jalkansa liikkuvat, hän kurkoitti käsiään; mutta eversti piti häntä kiinni ja pyysi sekä sanoilla että katseilla häntä paikallaan pysymään, joten kornetin täytyi jäädä sohvaan istumaan. Hänen kiivautensa myöskin tyyntyi laulun kestäessä; hiljaiset autuaat tunteet näkyivät vallitsevan hänen sielussansa, ja kun hän silmänsä loi kattoa kohti, näytti siltä, kuin hän taivaan taloihin olisi katsellut.

Armo, joka oli lähtenyt ulos, palasi laulun tauottua taasen sisälle, taluttaen tuota viehättävää laulajatarta — tuota enkelin-ihanaa — Herminaa. Eversti nousi istualta ja meni heitä vastaan. Isällisellä rakkaudella syleili hän tätä suloista olentoa ja esitteli häntä juhlallisesti seuralle, sanoen: "tässä on minun neljäs rakastettu tyttäreni!"

Eihän kukaan pahastune sitä, ett'ei kornetti oitis hypännyt sohvasta ja langennut polvillensa rakastettunsa eteen. Sitä ei hän nyt todellakaan saattanut tehdä. Tuo ääretöin onnellisuuden-tunne oli liian suuri hänen riutuneille voimillensa — ja samassa hetkessä, jolloin hän näki tuon rakastetun olennon, jonka hän iäksi päiviksi luuli kadottaneensa, äitinsä rinnalla astuvan sisään, meni hän tainnoksiin.

Armo kaasi nyt varsin hänen päällensä kaiken hajuveden, mitä potissa oli.

Kun kornetti taas aukaisi silmänsä, kohtasi ne Herminan silmiä, jotka kyyneleisinä ja hellyyttä täynnä häntä katselivat. Eversti tarttui näitten nuorten käsiin ja yhdisti net. Koko perhe ympäröitsi heitä, sulkein piiriinsä nämät molemmat onnelliset. Sanoja ei lausuttu, mutta nuot katseet, nuot hymyilyt, täynnänsä rakkautta ja onnellisuutta — paljonpa paremmat ovat net kuin sanat!

Mitä lukiani luultavasti huutavat.

"Mutta mitenkä? Mutta mitä? Mutta miksikä? Mutta koska? Mutta kuinka kävi, kuinka tuo tapahtui?"

Kaikella kunnioituksella olen teille säännöllisesti ja järjestyksessä, kuten Kotitarkan tulee, antava

Selitystä.

Kun hyydyke on melkein valmiiksi keitettyä, pannaan siihen, jotta se kävisi kirkkaaksi ja läpihohtavaksi, munan-valkuaista. [Lukia ehkä hyvän-tahtoisesti muistiinsa johdattanee, että Kotitarkan onni eli menestys valmistettiin eli keitettiin viinihyydykkeen kautta, ja kiitollisuudesta, jota hän on velvollinen osoittamaan tuolle hirven-sarvista valmistetulle jälkiruualle, tarjoaa hän sitä nyt viimeiseksi makupalaksi.] Samoin myöskin, jolloin romani, vähäinen kertomus tahi joku muu kirjallinen keitos

lähenee loppuansa, pannaan siihen jonkunlainen selitys, jotta kaikki, mitä on sameaa, tulisi kirikkaaksi; ja tämmöisellä selityksellä on usein munan-valkuaisen omaisuudet, se nimittäin on sitkeä, koossa pitävä, selkeä ja selittävä sekä joksikin mautoin.

Jopa näen teidän irmastelevan tätä munanvalkuais-kertomustani ja olenhan itsekkin vähän levotoin ja ikävystynyt siihen, kuten kaikkeen sitkeään, sekä luulen sen viisaimmaksi, että omien kankeasti esitettyjen sanojeni sijasta saatan lukioitteni kuunneltavaksi sitä keskustelua, joka eräänä kauniina Marraskuun päivänä oli rouva D:n ja rouva Mellanderin välillä, mikä muuten oli rouva D:n sekä koko seudun uutis- ja ilmoitus-lehtenä. Vapahtaakseni lukioitani joutumasta harhatielle noitten rouvien arveluitten ja erhetyksien takia, tahdon (rouva D:n ja rouva Mellanderin tietämättä) näyttämölle tuoda kuiskuttajan (sufflör'in) eli totuuden hengestä tuulahduksen, joka, puhaltakoon se maailman-historian kentän ylitse taikka perheellisen elämän vähimmästä oven-rakosesta, aina on tärkeä ja kallis-arvoinen apulainen. Minun kuiskuttajani eroaa kuninkaallisen teaterin kuiskuttajasta siinä, ett'ei hän kuiskaa näytteliälle, vaan kuulioille, saattaen heitä siten oikealle radalle. Mutta palatkaamme asiaan.

Näytös tapahtuu Lehtosaassa, rouva D:n työkammiossa.

(Rouva D. istuu juomassa iltapäivä-kahviansa. Rouva Mellander tulee sisälle).

Rouva D. No, kulta rouvaseni, noh vihdoinkin — tervetultuanne!... Olen odottanut vähintään puolen tuntia. Kahvi on melkein kylmää ... minun täytyy varmaankin antaa lämmittää sitä...

Rouva M. Herranen aika! pikku Patruenessani ... älkää suinkaan! kylmänä ja lämpymänä, aina se on kylläksi hyvää minulle.

Rouva D. (kahvia kaataessaan). Noh, rouva Mellander, noh ... mitä uutta?

Rouva M. Niin, armoseni! nyt olen saanut, Jumalan kiitos, kaikista selkoa ... palan sokeria lisäksi pyytäisin...

Rouva D. Noh, kertokaa, kertokaa oitis! Olen kuullut sanottavan, että tuo pieni metsän-nirpakka tuolla — tuo Hermina — on omaksi lapseksi otettu H:n perheeseen ... että hän ja Kaarlo kornetti ovat kihloissa sekä että jo kohta häitä vietetään.

Kuiskuttaja. Vasta kolmen vuoden päästä, niin on eversti H. sanonut. Kornetin täytyy ensin matkustaa katselemaan vähän ympärillensä maailmassa; ja Herminan (sanoo Armo) täytyy ensin oppia ruotsin maantalous-hoitoa — ja siihen hän kyllä tarvitsee kolme vuotta.

Rouva M. Mielestäni joku puhui tässä lähellämme, olemmeko yksistämme?

Rouva D. Ei ainoakaan henki meitä kuule.

Rouva M. Noh, sitte minä kerron, kulta Patruenessani; nämät ovat hauskat asiat ... mutta näettehän sen ... en minä tahdo, että sanotaan minun tätä kertoneen...

Rouva D. Ei yksikään henki sitä saa tietää.

Kuiskuttaja (viheltää).

Rouva M. No niin! Asian laita on näin. Ensin alussa oli tämä nykyinen paronitar K. ... mennyt ulkomailla naimisiin eräälle vapaasukuiselle ruotsalaiselle herralle, jonka nimi oli Stjern ... taikka jotakin sinne päin, ja tässä avioliitossa oli hänellä tytär ... juuri tuo kaunis vesa, tämä Hermina, josta ei isä eikä äiti paljon huolta pitänyt — sillä, näettekö, he olisivat tahtoneet pojan, ja työllä lienee ollut raskaat päivät kotona. Noh ... sitten tuli Paroni K. sinne ulkomaalle ... Taliin ... taikka — en muista varmaan, kuinka sitä maata nimitettiin, ja sai nähdä tuon kauniin rouvan — Herminan äidin ... rakastui häneen varsin hirveästi ja rouva rakastui paroniin äärettömästi. Tuosta rouvan mies sai tiedon ... tästä syntyä talossa hirveä kommerveikka ja noitten herrojen välillä tappelu.

Kuiskuttaja. Kaksin-taistelu!

Rouva M. Ja pää-asia oli se, että paronin täytyi lähteä maasta poijes. Hän palasi Ruotsiin takaisin ja eli täällä jonkun ajan jumalattomasti, löi korttia ja joi niin, että hänen varansa joutuivat varsin huonolle kannalle. Silloin sai hän eräänä päivänä tietää, että tuon kauniin rouvan mies tuolla ulkomaalla oli kuollut ja matkusti oitis sinne, ajatellen, että hän saisi itsellensä kauniin rouvan ja hänen kanssaan kauniit rahat myötäjäisiksi, joilla saattaisi maksaa velkansa. No niin, — hän kosii leskeä — ja tämä ottaa hänen, he vihitään kaikessa hiljaisuudessa ja rouva toivoo saavansa tuon sitten anteeksi vanhalta isältään, mutta tämä (eräs rikas ylhäinen patruuna) joutuu varsin vihan vimmaan ja tekee tyttärensä perinnöttömäksi. Niin, näillä vastanaineilla ei ollut pienintäkään erää, millä olisivat ulkomaalla eläneet.

Noh, — silloin tulivat he kauniisti tänne — ja samaan aikaan eräs kauppahuone, jossa oli koko loppu paroni K:n tavarasta, joutui häviöön — ja nyt tuli velkojia joka haaralta hänen kimppuunsa — ja hänen täytyi suorastaan piiloitella itseään, ja senpä tähden hän asui tuolla metsätalossa, jossa ei hän kärsinyt nähdä koiraa eikä kissaa — ja jos sinne sattumalta ihmisiä tuli, oli hän kuten vihainen sonni, niin paha — ja oli suuttunut rouvallensa, jonka hän luuli houkutelleen ihmiset sinne. Niin — siellä lienee ollut onnetointa ja viheliäistä elämää.

Rouva D. Mutta kuinka nuori H. sinne tuli?

Rouva M. Jaa, sen Jumala tietää! ... siitä minä en ole selkoa saanut ... mutta sinne hän tuli — ja nuot molemmat nuoret rakastuivat toisiinsa. Melkein samassa hälinässä tuli sinne myöskin tuo kaunis, rikas sukukartanon omistaja G. ja rakastuu hänkin pikku Herminaan.

Rouva D. Tämä on varsin käsittämätöntä! Eihän se tyttö ole ensinkään kaunis ... ei hänessä ole mitään "fräasööriä" ei "kokoriittia"...

Rouva M. Niin, mitäpä hän on teidän suloisten tyttärenne suhteen? — kuten retiisi punajuurikkojen rinnalla.

Rouva D. (punastuen). Rouva Mellander luultavasti tarkoittaa ruusukukkia.

Kuiskuttaja. Pioneja.

Rouva M. Niin, juuri niitä minä tarkoitin ... aivan tietysti. Mutta missä minä nyt olinkaan? Jo muistan. Jaa ... nuori H. matkusti pois ja oli poissa koko kesän, mutta sukukartanon omistaja kävi ehtimiseen paroni K:n luona — ja osoitti kohteliaisuutta. Eräänä kauniina päivänä kosi hän tyttöä, mutta mitä luulette? Hermina ei hänestä huoli — vaan antaa suorastaan kieltävän vastauksen. Mutta silloinpa lienee talossa meteli noussut.

Rouva D. Tuo tyttö minusta aina on ollut haaveksiva houkkio.

Rouva M. Syksyllä kaikki paronin velkojat hänen panivat pintehesen, uhaten viedä häntä vankeuteen, elleivät saisi rahaa. Katsokaatte, Patrunessaseni, asian laita on sellainen, että paroni lienee kesällä salaa oleskellut Tukholmassa, siellä lyönyt korttia ja voittanut sekä niillä varoilla elättänyt perhettänsä ja vähän maksanut velkojillensa. Mutta äkkiä onni muuttui, tuuli kävi vastaiseksi, ja paroni joutui kovaan pulaan. Silloin vannoi hän kovan valan ja sanoi G:lle: "maksaa minulle kymmentuhatta markkaa nyt oitis — niin saat Herminan vaimoksesi". Ja G. vastasi: "niin pian, kuin hän tulee vaimokseni, maksan minä paikalla rahan". Paroni tahtoi ensin peljättää Herminaa, saadaksensa häntä ottamaan Genserik'iä, mutta ei se auttanut. Silloin lankesi hän tytön eteen polvillensa, rukoillen häntä, ja paronitar teki samoin, tyttö itki ja sanoi vain: "antakaa minulle vielä kolme päivää miettimisen aikaa". Sitä ei vanhemmat tahtoneet, mutta heidän täytyi vihdoinkin myöntää; ja sillä aikaa kirjoitti Hermina kornetti H:lle, että hän kiiruimmiten rientäisi kotia.

Kuiskuttaja. Hyvin vähän hänen sanojensa mukaista.

Rouva M. ... että hän maksaisi rahasumman ja sitten saisi hänen, nimittäin Herminan, vaimoksensa.

Kuiskuttaja. Sillä tapaa ei hän kirjoittanut.

Rouva D. Oikein "intrigantti" elävä.

Rouva M. Niin kyllä! Noh ... kornetti tuli kotiinsa vallan onnetoinna, tahtoi rahaa isältänsä, joka ei sitä hänelle antanut.

Rouva D. Jaa, jaa, ukko on ehkä kovin ahne. Noh! tuon loppu-asian minä kyllä tunnen. Kina syntyi isän ja pojan välille. Everstinna tuli sinne myöskin; he sanoivat toisillensa "sottisseja"...

Kuiskuttaja. Väärin!

Rouva M. Niin, siitä syntyi perhe-kahakka. Kornetti ratsasti pois vihan-vimmassa, tuli metsätaloon eikä löytänyt asujamia kotona — he olivat lähteneet pois; tästä joutui kornetti vallan mielettömäksi, ratsasti sinne ja tänne sekä tapasi vihdoinkin erään tuttavansa, jonka hän vaati kaksintaisteluun.

Kuiskuttaja. Väärin.

Rouva D. Niin, ja sitten hän yöllä kannettiin kuolleena kotiin vanhempiensa luo. — Mutta mihinkä K:n perhe joutui?

Rouva M. Asian laita on näin: Heille tuli väkeä, jotka väkisin tahtoivat panna kiinni paroni K:n. Silloin paroni ja paronitar riensivät Herminan kimppuun, rukoillen häntä niin, että hän sydämen-tuskassaan

myöntyi kaikkeen, mitä he vain pyysivät. Sukukartanon-omistaja puhutteli velkojia ja lupasi maksaa heitä muutaman päivän päästä. Ja sitten hän vei Herminan Tukholmaan, siellä piti heitä kuulutettaman kolmesti yhtenä pyhänä ja oitis sitte vihittämän; tämän piti käymän suurimmassa hiljaisuudessa ja tulisessa kiuruussa, sillä kaikki, ja varsinkin G., pelkäsivät he nuorta H:ta.

Rouva D. Mutta mikä siinä oli esteenä, ett'ei häistä mitään tullut?

Rouva M. Se, että Hermina tuli kipeäksi ja melkeinpä puolihulluksi, aivan kuten tämä "Klamenttiina Kantsonissa" — eräässä romanissa, kait Patronessa sen tuntee — ja hän oli melkein loppua tekemäisillään elämästensä.

Kuiskuttaja. Väärin.

Rouva D. Kuinka jumalattomasti!

Rouva M. Silloin hänen äitinsä huolestui ja lähetti sanaa eversti H:lle, joka ennen muinoin lienee ollut hänen hyvä tuttavansa...

Kuiskuttaja. Väärin, väärin, väärin.

* * * * *

Koska kuiskuttaja noista kolmesta henkilöstä näkyy olevan se, joka paraiten tuntee koko näytelmän juonen (varmaankin sen tähden, että hän käsikirjoitusta pitää kädesssänsä), niin on oikeaa ja kohtuullista, että häntä vaadimme yksistään näyttämölle, selvittämään kaikkea, mitä hän noin kerskaten väittää muitten sanovan väärin.

Kuiskuttaja. Hyvä yleisöni, asian laita on näin: Herminan sielun-vaivat, joita hän jo kauan oli kärsinyt, vaikuttivat tosiaankin hänessä viimeisinä päivinä jonkunmoista hiljaista hourailamista, joka peljästytti kaikkia hänen ympärillään olevia. Genserik G., joka selvästi havaitsi, miten vastenmielinen hän oli Herminalle, ja, myöskin sai tietää, kuinka huonossa tilassa K:n varat olivat, korjasi luunsa koko joukosta ja katosi tuota hätää niin, ett'ei tietty, mihinkä hän oli mennyt. Paroni K. piankin näki, ett'ei häntä mikään pulasta saattanut pelastaa, ja päätti lähteä karkuun — ja hänen vaimonsa seurasi mukana. Tänä toivottomuuden hetkenä uusi tähti syttyi näitten onnettomien puolisojen taivahalle. — He lähestyivät toisiansa, he itkivät yhdessä. Entisyyden ylitse levitettiin unohduksen huntu, he lupasivat tukea toisiansa vaivalloisella tiellään, heidän entinen rakkautensa heräsi eloon ja antoi heidän aavistaa, että, jos he sen tulta säilyttäisivät, olisi heillä suurimmassakin kurjuudessa jotain onnea. Paronittaren sydäntä, jonka jäätä kärsimykset olivat musertaneet, kivisti Herminan takia, hän kauhistui tyttärensä kohtaloa, ajatellessansa, että hänen täytyisi onnettomien vanhempiensa kanssa kuleksia ympäri maailmaa suuren köyhyyden ja kurjuuden uhrina. Eräänä iltana istui hän katsellen tuota ihanaa, kalpeata, surusta ja sielun-kärsimyksistä riutunutta tyttöä, joka nyt makasi hiljaisessa unessa; hänen sydämensä miltei pakahtunut, ja tukehuttaen ylpeyttänsä tarttui hän kynään ja kirjoitti seuraavat rivit everstinna H:lle:

"Toivottomassa tilassa oleva äiti anoo äidin armeliaisuutta. Ennen, kuin vuorokausi on loppuun kulunut, täytyy minun Tukholmasta lähteä paetakseni Ruotsista. Tytärtäni en tahdo enkä saata ottaa mukaani. Minä en tahdo nähdä häntä kurjuuden uhrina, — ja kurjuus tästälähin osakseni tulee. Teidän kunnioitettava luonteenne, se hyvän-tahtoisuus, jonka itse olen nähnyt teidän kasvoistanne kuvautuvan, on synnyttänyt minussa rohkeutta kääntymään teidän puoleenne rukouksellani ... (oi, jospa sen kuulisitte vapisevilta huuliltani, jos näkisitte muserretun, katuvaisen äidin-sydämeni — niin varmaankin rukoukseni kuulisitte): — ottakaa — ottakaa lapseni teidän kotiinne, teidän perheeseenne! armosta ottakaa häntä! Ottakaa Herminani turviinne — ottakaa häntä tytärtenne kammari-neitsyeksi — siksihän kuitenkin kelvannee Marchese Agavellon tyttären tytär. *Nyt* hän on heikko ja kipeä — heikko sekä ruumiiltaan että mieleltään, nyt ei hän paljon mihinkään kelpaa; ... mutta olkaatte malttavainen häntä kohtaan... Ah, minä tunnen — että käyn katkeraksi, ja — minun tarvitsisi olla nöyränä! Suokaatte minulle anteeksi! Ja jos minua tästä toivottomasta tilasta tahdotte pelastaa — niin rientäkääte — rientäkääte lohduttavana enkelinä tänne ja sulkekaatte suojelemaan helmaanne surkuteltavaa lastani! Silloin minä teitä siunaan ja rukoilan puolestanne; oi, jospa ei teidän koskaan tarvitsisi kärsiä niin katkeraa hetkeä kuin minä nyt! *Eugenia A.*"

Tämän kirjeen sai everstinna muutamia päiviä sen jälkeen, kuin hänen pojallensa onnettomuus tapahtui. Hän näytti sen everstille. Nämät molemmat puoliset läksivät heti Tukholmaan — ja kun palasivat, oli Hermina mukana; hänelle he siitä hetkestä osoittivat isällistä ja äidillistä rakkautta, ja hän rupesi piankin tässä kodissa, jossa rauha ja rakkaus häntä ympäröitsi, kukoistamaan yhtä kauniina, kuin onnellisena.

Kuiskuttaja menee pois, jättäen tilaa Piete Jokapäiväiselle, jolla näkyy olevan hyvä puhumisen halu.

Harvat ihmiset elämän näyttötanterella rakastavat puhumattoman osaa. Jokainen tahtoo halusta vuorostaan sanoa jotakin, vaikka ei mitään muuta, niin kuitenkin: "nimeni on Pietari" — tahi: "nimeni on Paavo, katso minua! tahi kuule minua!" ja koska minä, Piete Jokapäiväinen, en tahdo tehdä sitä vääryyttä itselleni, että näyttäisin ujommalta, kuin olen, astun nyt esiin sanoen: "kuulkaatte minua".

Paroni K. katosi äkkiä rouvineen Ruotsista. He suuntasivat matkaansa Italiaan. jossa paronitar vielä aikoi koettaa isäänsä lepyttää. He luulivat joutuvansa taistelemaan kaikellaisten vastuksien kanssa, joita köyhyys ja puutteet tuottavat, mutta toisin kävikin. Matkalla heidän ihmeeksensä, monessa paikkaa varsin tuntemattomatkin ihmiset osoittivat erin-omaista kohteliaisuutta. Useassa kaupungissa oli heillä raha-summia nostettavana, — hyvä enkeli näytti heitä seuraavan ja valvovan heidän parastansa. Paronittaren kirjeet hänen tyttärellensä sisälsivät näitä sanomia.

"Tuon kaiken on mieheni tehnyt", sanoi Armo minulle eräänä päivänä, silmät loistavina ylpeydestä, hellyydestä ja ilosta. "K. on ollut hänen vihamiehensä heidän nuoruudessaan — ja tehnyt hänelle monta kertaa vääryyttä, ja vaikka he siitä ajasta asti ovat olleet eri haaralla, niin tiedän, että mieheni ei ole sitä unhoittanut, sillä unhoittaa hän ei saata; — mutta sellainen on hänen kostonsa... Hän on jalo ihminen — Jumala häntä siunatkoon!"

Minä vastasin "Amen!"

Viimeiset vehkeet.

Leskirouva, proustinna Pupina Pultti istui matkarattaillaan, suitset ja piiska tukevissa kourissansa. Hänen ympärillensä oli heiniin pistettynä joukko pyttyjä ja pussia, joissa oli ruokatavaroita, ja keskellä niitä hänen hyvä ystävänsä Piete Tiina Jokapäiväinen.

Elokuun ilta oli tyven ja kaunis, tie hyvä, hepo iloinen, ja kuitenkin näkyi rouva Pupinan matka edistyvän hitaasti, — sillä hänen edellään ajoi nuori talonpojan-poika, joka oikein näytti koettelevan rouvan malttavaisuutta, koska ajoi varsin käyden edessämme ja esti meitä pääsemästä ohitse; kun me ajoimme vasemmalle, teki hän samoin, jos hevosta ohjasimme oikealle, ajoi hän taas eteemme. Koko aikana lauloi hän kaikellaisia renttulauluja, joittenka sisältö oli mitä inhoittavinta laatua, ja katsoi taaksensa ilkkuvasti virnistellen. Minä katsoin ylös proustinna Pultin puoleen, sillä olen (jumala nähköön) lyhyt-läntä nainen ja hän on pitkävartaloineen, oikoinen sekä tukeva kuten mastopuu, ja minä huomasin, kuinka hänen alihuulensa pistäytyi ulospäin sellaisella tavalla, joka osoitti hänen olevan suutuksissaan, näin hänen leukansa ja nenän-päänsä muuttuvan hehkeän-punaiseksi sekä vihan nuolia lentävän hänen pienistä harmaista silmistänsä. Useita kertoja olimme sekä hyvillä että kovilla sanoilla kehoittaneet poikaa väistymään tieltä — mutta turhaan. Proustinna Pupina puri huuliaan, antoi minulle, sanaakaan sanomatta, suitset pideltäväkseni, hyppäsi rattahilta, astui muutaman aika askeleen ja seisoi tuota hätää meidän kiusaajamme rinnalla, tarttui voimallisella kädellä hänen kaulukseensa, veti kuormasta hänen alas maahan, ennenkuin hämille joutunut poika ennätti tehdä vastakynttä, ja lamahutti häntä tukevalla piiskan-varrellaan muutamia kertoja selkään, kysyen samalla, tahtoisiko poika pyytää anteeksi sekä tehdä parannusta, vai haluaisiko hän vieläkin koetella matkustavaisen käsivoimia. Luultavasti tämä jo kylläksi oli vakuutettu niitten vankkuudesta, sillä hän kävi äkkiä nöyräksi ja katuvaiseksi sekä lupasi kaikkea, mitä vain tahdottiin. Proustinna Pultti antoi nyt pojan nousta seisolle ja piti hänelle lyhykäisen voimallisen saarnan, jonka loppu oli niin kaunis, että se liikutti minua, liikutti itse proustinnaa ja myöskin poikaa, joka hatun-lieverillään pyyhki kyyneleet silmistänsä. "Minä tunnen sinun", sanoi vihdoin Pupina rouva, "sinä olet samasta pitäjästä kuin minäkin; isäsi on kauan ollut kipeänä, huomenna sunnuntaina sinun sopii tulla minun luokseni Lehtikylään, niin saat hänelle jotakin".

Me kuljimme nyt esteettömästi eteen päin, mutta seisatuimme kuitenkin vielä muutaman kerran. Yhdessä paikassa autoimme erästä akkaa, joka oli ajanut kuormansa kumoon, toisessa proustinna astui rattahilta, suurella vaivalla auttaaksensa irti suurta sika-eläintä, joka oli takertunut kiinni aitaan ja jonka epäsointuinen valitus-huuto tunkesi sydämmen sisimpään sopukkaan.

Auringon lasketessa näimme sen viimeiset säteet tervehtivän Lehtikylää. Hienot savuhöyryt nousivat korkin-vääntiön tapaisina mökkien savupiipuista, leviten kirkkaaseen ilta-ilmaan, jossa sitten yhtyivät pieneksi läpihohtavaksi hattaraksi, mikä hohtovärisen teltan tapaisena liiteli kylän ylitse, joka sievine taloinensa ja viheriäisine puutarhoinensa, kirkkaan lirisevän joen ympäröimänä näytti meistä erittäin somalta, siinä kun ajoimme hiljakseen alas pitkän-vieruista mäkeä, mikä pian jakaantui kahteen haaraan, joista toinen vei lähellä olevaan kotiiimme.

Lehmät, kellokaulat, tulivat pitkissä riveissä rauhallisesti ammuen laitumelta kotia lypsettäväksi.

Paimen-torvet kuuluivat. Rahvaan työtö hyräilivät kirkkaalla ja kimeällä äänellä, ja näihin ääniin yhtyi myös kirkon kellojen piu pau, laulaen lauantai-iltana hyvää yötä menneelle viikolle ja ilmoittaen lepopäivän tuloa. Rouva Pupina Pultin kasvot kävivät iloisiksi ja juhlallisiksi. Kaikki ihmiset tervehtivät häntä — ystävällisesti ja kunnioittavasti, ja ystävällisesti hän myös kaikille vastasi. Kun tulimme perille pienen koulumme luo, riensi lapsiparvi huoneista vastahamme, ääntevästi ja iloisesti huudahtaen, ja ihastuksesta huumeutuneena — he hellästi syleilivät proustinnaa. Hyväily-sanoja ja piparikakkuja jaettiin kaikille.

Monet työt anastivat nyt proustinnaa aikaa. Toinen piika oli kankaan saanut kudotuksi ja toinen oli juuri pannut uutta kangasta tukkiin; niitä täytyi proustinnaa käydä katsomassa.

Yksi palvelioista oli lyönyt kirveellä sääreensä haavan, sitä proustinnaa täytyi sitoa; naapuritalossa oli eräs pieni poika, joka ei antanut pahaakaan rauhaa (sanoi hänen äitinsä), ennenkuin hän saisi nähdä proustinnaa. Yksi pariskunta oli tullut eripuraiseksi ja tapellut — niitten väliä proustinnaa täytyi mennä ratkaisemaan y.m. y.m.

Ensi työkseen Pupina rouva puhutteli koululapsiansa, piti rukousta heidän kanssaan ja itki erään vähäisen, sydämmestään katuvan kanssa, joka kovan erehdyksen oli tehnyt päivän kuluessa; hän varoitti toista, kiitti kolmatta, suuteli heitä kaikkia ja meni sitten velvollisuksiensa täyttämään kodin ulkopuolella. Kun kello löi yksitoista, oli hän sitonut haavan, nuhdellut ja sovittanut nuot mainitut puoliset, lohduttanut pientä poikaa y.m. Sitten palasi hän jälleen kotia, katseli kankaitaan, määräsi huomis-päivän tehtävät, söi tuota hätää pari perunaa sekä vähän suolaa ja meni sitten kylän toiseen päähän, antaaksensa erälle sairaalle iloisia sanomia hänen väärältä tieltä palanneesta lapsestansa.

Tällä välin istuin minä huoneessani. Vuoteillaan makasi ympärilläni neljä pientä punaposkista tyttöä, he nukkuvat hiljaa lumivalkoisissa lakanoissaan.

Tuo tyven, kaunis elokuun-yö, joka oli niin lämmin, että saatoin pitää akkunani auki, äänettömyys ja tyvenyys ympärilläni sekä nukkuvien lasten hiljainen hengähdys synnytti suloa ja tyytyväisyyttä sydämmeeni, herättäen minussa noita hiljaisia, vienoja tunteita, jotka tuottavat rauhaa nykyisyydelle ja usein leyhkäävät mieleemme muistoja muinaisista ajoista. Kuu, tämä lapsuuteni ja nuoruuteni ystävä, nousi kalpeena ja ystävällisenä katsellen koivulehdikkojen ylitse minun huoneeseeni. Sen valo hyväillen siveli uneen vaipuneitten lasten silmiä ja loisti sitten hiljaa kasvoille, joissa elämän päivät olivat punan pojjes hivuttaneet, rinnalle, jonka tunteita vuodet eivät tyveniksi voineet saattaa. Oo, kuinka ihmeellisesti elämäni kaikki rakkaat, surulliset ja iloiset muistot liitelivät esiin noitten ystävällisten säteitten valossa! Kirkkaina net nousivat yöstä eteeni ja tunkesivat sydämmeeni lämpiminä, elävinä! Kaikki ne henkilöt, joittenka yhteydessä elämässäni olin ollut ja jotka olivat tulleet minulle rakkahiksi ja kalliiksi, näyttivät ikään kuin kokoontuvan ympärilläni, tahtoen uudestaan sanoillansa ja katseillaan koettaa vaikutus-voimaansa. H:n perhe, josta nyt olin lähes vuoden ollut eroitettuna, tuli tällä hetkellä niin lähelleni, että minä mielestäni saatoin puhua sen rakastettavien jäsenten kanssa, kysyä heiltä, miten kaikki menestyi heidän kodissaan, — olivatko onnellisia, vieläkö he minua muistivat? — muistivatko? Sillä minä en ollut pitkiin aikoihin saanut heiltä vähintäkään muistomerkkiä enkä yhtäkään riviä, en sanaakaan. Lapsellisen ikävä tunne, tuo, että olin unohduksiin joutunut, ett'en oikein olisi kenenkään oma, että niille henkilöille, joita rakastan ja kunnioitan, olisin noin mitättömän arvoisena — valtasi hetkeksi sydämmeni. Minun täytyi itkeä ja nenäliina painettuna silmiäni eteen, istuin vielä, kuin proustinna Pultti, joka pihalta oli nähnyt minun istuvan akkunaa ääressä, tuli sisälle. Hän kyseli vakavasti, kuten se, joka tahtoo asiasta selkoa, ja minä vastasin tunnustaen nöyrästi heikkouttani. Hän nuhteli minua toden takaa, neuvoi ja suuteli minua hellästi, kuten äiti, sekä käski minua oitis menemään maata ja hänen tähtensä varomaan terveyttäni, mikä jo kauan aikaa oli muka ollut heikkonemaan päin.

Hän jätti minun, — mutta minä en vielä totellut, vaan iskin valkeaa, sytytin kynttiläni ja istuin kirjoittamaan nuhteita — — itselleni. Sillä välin kuulin kellon kumahuttavan kaksitoista — vieläpä puolen tunnin päästä kumahuksen. Silloin kuului yht'äkkiä jotakin melua, ja kohta sen jälkeen juoksi joku ylös portaita, jotka veivät minun huoneeseeni. Kammarini ovi aukeni hiljaa — ja leskirouva, proustinna Pupina Pultti, yölakki päässä, tohvelit jalassa ja peitto seljässä, seisoi siinä ilosta loistavin silmin — ja kädessä paksu kirje, jonka hän minulle kurkoitti kuiskaten: "H:n perheeltä! — Minä en kaupunkiin lähetettyäni tuloa aikunut kauemmin varrota, mutta, juuri kun olin maata panemaisillani, kuulin hänen tulevan. Minä aavistin! — Hyvää yötä! Hyvää yötä! Jumala sinulle iloa suokoon!" Ja poissa oli Pupina Pultti.

Minä sain iloa. Julian kirje sisälsi seuraavan:

Elokuun 13 päivänä 1830.

Eräs vähäinen papin rouva sinulle nyt kirjoittaa. Kaksi kuukautta on kulunut siitä, kuin vielä olin Julia

H., mutta nyt olen Julia L. En ole rojhennut kirjoittamaan sitä sinulle ennen. Minä olen ollut varsin levotoinna ja pyörällä päin jonkun ajan. Syynä oli ensiksikin, että pidin miestäni äärettömässä kunniaassa, — niin — minä en tosiaankaan tietänyt, miten menettelisin, — niin olin provessoriin ihastunut, mutta — tunsin itseni halvaksi hänen rinnallaan eikä tuo kallis itserakkaus oikein hyvin sallinut Julia H:ta tulemaan — kuinka sen nyt sanoisinkaan? — halvaksi minun silmissäni. Ja sitten — tuo siunattu maantalouden-hoito! — lehmät ja lampaat, munat ja voit ja maidot y.m. ja vielä koko ääretöin joukko kaikellaista pientä, — ja sitten äiti, joka oli levotoin ja tahtoi auttaa minua, mutta ... noh, — vähitellen tuli kaikki kuitenkin varsin ihmeellisesti kuntoon. Tuo pieni, joutsella ja nuolella varustettu lempijumala auttoi minua. Minun hyvä L:ni, luulen minä, vielä huolellisemmin koetti minua miellyttää, kuin minä häntä, — niin, hän oli ja on oikein rakastunut minuun. Kun sen näin, ei enään ollut yhtäkään hätää, — minä tulin rohkeaksi. Lehmät, vasikat ja kanat hyötyivät, talouden suuren padan alle syttyi raitis tuli, — ja äiti kävi levolliseksi, Jumalan kiitos! Ja mieheni, — noh, se on tiettyä, hän oli tyytyväinen, — koska minä tyydyin häneen.

Tiedätkö Piete, mitä minä rukoilen joka ilta ja aamu, joka hetki, koko sydämmeni pohjasta: "O Jumala, auta minua sellaiseksi tulemaan, että mieheni rakkautta ansaitsisin, anna minulle voimia häntä onnelliseksi tekemään!" ja minä olen saanut paljon voimaa, — sillä hän on (niin hän sanoo ja sen kyllä näkeekin) hyvin onnellinen. Jospa tietäisit, kuinka raittiilta hän näyttää ja kuinka iloiselta! Näetkö, sepä on sen vuoksi, että minä pidän häntä järjestyksessä, hän ei nyt enään saa rasittaa itseänsä, kuten ennen, — eikä hän myöskään enään istu yökausia kynttilänsä ääressä, — siitä tavasta on hän itsensä vieroittanut. Ja kuitenkin hän ajattelee ja kirjoittaa (sen hän itse myöntää) vapaammin ja pontevammin kuin ennen. Sitä paitsi minä tarkasti varon, ett'en häntä häiritse, milloin hän on työ-huoneessansa kirjoittamassa tahi lukemassa. Ah!... Jolloin kovin halusta tahdon hetkisen häntä nähdä (hän on, Piete, kuitenkin hyvin kaunis), silloin mä hiljaa hiivin hänen huoneeseensa, teen hänelle pienet kepposet, suudellen hänen otsaansa tai pannen hänen kirjaansa kukan tai muuta sellaista, ja menen sitte taas ääneti poijes ja saan, kääntyessäni ovea kiinni panemaan, vilahdukselta nähdä hänen silmiään, jotka ottavat kiiruustakin joudun, seurataksensa minua.

Muuten koetan voimieni takaa valmistella itseäni oikein kunnioitettavaksi papin-rouvaksi. Minä tahdon, että mieheni vaimoa saatettaisiin seurakunnassa pitää hyvän emännän esi-merkkinä. Älä usko, että sen vuoksi unhoitan eli huolettomasti hoidan ulkonaista ihmistäni; en suinkaan! katsoppa usein kuvastimeen, neuvoa kysyäkseen; mutta tiedätkö, minkä kuvastimen neuvoa halukkaimmin kysyn? Noh sen, jonka näen mieheni silmissä. Hauska on nähdä itseänsä *kauniina*.

Piete, paljonpa ihminen jalostuu, kun on sellaiseen mieheen liittyneenä, jota äärettömästi kunnioittaa, ja joka myöskin on niin hyvä kuin L.! Miksikä mitättömäksi olenoksi Arvidin vaimona olisin tullut, miten elotointa elämää olisin viettänyt! Nyt tunnen sydämmeni iloksi arvoni päivä päivältä nousevan mieheni ja omissa silmissäni. Tämä synnyttää — autuaallisia tunteita!

Tiedätkö, että Arvid on nainut? — siitä on vähän paremmin kuin kolme kuukautta. Hänen vaimonsa, Eleonora D., näkyy olevan varsin liiaksi valveilla, — ja Arvid'in ilo näyttää, saattaisipa sanoa — melkein köyhän-puoliselta. Pelkäänpä, että hänen hyvä leponsa on tullut vähän häirityksi. Arvid parka! Tuo nuori pari pitää kuitenkin uljaita pitoja ja kestiä. Ukko P. kulkee joka päivä (varmaankin ehdolla) juuri tästä meidän ohitsemme "joutsenillansa", ja hänen kauniissa vaunuissaan istuu miniänsä hänen rinnallaan. Ukko ajaa aivan hiljaa, ikään kuin luulisi hän olevansa minun onneani hautaan saattamassa; — mutta minä ruokin ankkojani iloisena ja suruttomana, noikkaan ystävällisesti Eleonoralle ja kiitän Jumalaa onnen-osastani.

On lauantai-ilta. Minä odotan miestäni kotiin. Akkunani alla olevaan lehtimajaan olen asettanut illallis-pöytäme; parsahainan-juuria omasta puutarhastamme sekä mansikoita ja maitoa — kaikki mieheni herkkuruokia — on minulla illalliseksi. Tuo enkelin-muotoinen Hermina Linnaea koristaa paraikaa pöytää kukkasilla. Hän on niin ihana, niin hyvä, niin sanomattoman suloinen, ett'ei sitä kukaan uskoa saata! Hän on jo melkein vienyt voiton meistä kaikista vanhempiemme sydämissä, vaan tuon hänelle halusta anteeksi antaa. Ah, veljeni! sinä olet ihanan helmen löytänyt. Välimeren rannat Kaarlo jo pian jättää, löytääksensä täällä rakkaassa Pohjolassa elämänsä kalliin helmen ja sulkeaksensa häntä avioliiton koteloon! Hui! mistä sain tuon ahtaan kuvauksen? Vaikka, olkoon niinkin. Jos vain rakkauden aurinko loistaa simpsukan kuoreen eli asuntoon, niin se kyllä keinuu elämän aalloilla pienenä autuuden saarena. Kaarlo veljeni kirjoittaa kotiansa kovin iloisia ja hauskoja kirjeitä. Hänen sielunsa tulee ikään kuin museoksi, jonka kalleuksien joukossa hänen Herminansa elää. Tämä silloin tosiaankin tulee olemaan, kuten helmi kullassa. Sinä kai tiedät, mitä veljelleni tapahtui ennen, kuin hän meidän jätti? Eräänä kauniina iltana hän nukkui kornettina ja heräsi — luutnanttina. Eiköhän tuo ollutkin oivallista!?

Huomenna tulevat rakkaat vanhempani ja sisareni tänne päivällisille. Silloin tulee minulle ilopäivä.

Olen kertonut sinulle, kuinka onnellinen olen, mutta kuitenkin on minulla vielä toivo, hyvinkin harras,

joka, jos se toteutuisi, vielä lisäisi kukkuralla onneni mittaa. Hyvä ystäväni, täällä asunnossamme on vähäinen huone, kaunis ja hauska, seinissä on vihriäiset paperit, akkunoissa valkoiset uutimet (aivan sinun mielesi mukaan) ja näkö-ala niityille päin, joissa lihavat lehmät, jotka antavat erittäin hyvää maitoa, ovat laitumella. Huoneessa on myöskin kirjakaappi, yksi ... mutta, pitkäksi käy noitten kaikkien luetteleminen! — tule katsomaan, ja jos se on mieleisesi sekä luulet tyytyväsi isäntäväkeen — niin pidä huone omanasi. Hyvä ystäväni, tule meille — tule!... Nyt kuulin jo kaukaa, että L. lähenee. Hän tulee minun huoneeseeni. Minä en ole häntä näkevinäni enkä kuulevinani. Ei saa pilata miehiä eikä saattaa heitä uskomaan, että me heidän askeleistansakin vaaria otamme. Niin ... yski ... ota minua syliisi ... en sittenkään liukahda, en jätä kynääni. Eihän tarvitse aina myöntää; ei saa pilata...

(L. kirjoittaa) vaimoansa; ja senpä tähden *täytyy* Julian jättää kynänsä ja, istuen polvellani nähdä minun kirjoittavan, mikä varmaankin häntä kovin harmittaa.

Hyvä Piete ystävämme, tule meille! Me sinua hartaasti odotamme. Meidän kodissamme sinun täytyy viihtyä. Tule katsomaan, kuinka minä Juliaa kurissa pidän. Osoitteeksi siitä, miten menettelen, en anna hänen enään tänä päivänä sanaakaan kirjoittaa, vaikka hän sitä kuinkakin hartaasti tahtois.

Minä *tahdon* kir...

Elokuun 14 päivänä.

Minä itken, minä nauran, olenpa varsin mielettömänä — ja kuitenkin minun täytyy kirjoittaa. Tiedätkö, kuka täällä on, kuka juuri nykyään tänne tuli? Arvaa, arvaa! Voi ei nyt ole arvaamisen aikaa! Emilia on täällä, sisareni! tuo hyvä Emilia, tuo iloinen Emilia, tuo kaunis — onnellinen Emilia! Ja Algernon on täällä ja pieni Algernon, pulskein pikku poika, mitä maailmassa löytyy! Äitini häntä hyyttää, isäni hyyttää, Emilia hyyttää, Algernon ja L. hyyttävät myöskin ... odottakaa, odottakaa, minä tahdon tulla laulamaan! en saata kirjoittaa sanaakaan enään, se on niin totta, kuin että nimeni on *Julia*.

Lisää: Piete kulta, palaa meille takaisin! sitä pyytää *H:n perhe*.

Rakastettava, onnellinen perhe! minä kiitän sinua, — mutta Piete ei tule. Sen vastauksen kirjoitan heille huomenna. Viattomat lapset, jotka ympärilläni makeassa levossa lepäätte, teidän luoksenne minä jään, koska teille saatan olla hyödyllinen. Joka muitten hyväksi luopuu jostakin ilostansa, saapi usein sellaista hyvää, mikä oikein on kallis-arvoista — hän saa *rauhaa*. Oo, jospa minä sitä tuntisin, milloin päivät hiljaisina aaltona yksitoikkoisesti, mutta tyvenesti edelleen vierivät, vieden minua aina lähemmäksi rauhan rantaa, silloin olisi joka päivä siunattu!

Öiset usvat nousevat niityille, ilmoittaen aamun tuloa ja kehoittaen minua levolle. Elämäni kunnaan ympäri nousee myöskin kylmä sumu, — kun se tulee lähemmäksi, kirjoitan vielä kerran ja sanon jäähyväiseni *H:n perheelle*.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK PERHE: KUVAUKSIA JOKAPÄIVÄISESTÄ ELÄMÄSTÄ ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE

PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain

Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent

or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.